

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÜST DÜZEY YETERLİK
TANIMLAMA SORUNSAI VE YENİ BİR YETERLİK
MODELİ GELİŞTİRİLMESİ

Mehmet KART

DOKTORA TEZİ

KIRŞEHİR-2022

©2022-Mehmet KART

T.C.

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**YÜKSEKÖĞRETİMDE ÜST DÜZEY YETERLİK
TANIMLAMA SORUNSALI VE YENİ BİR YETERLİK
MODELİ GELİŞTİRİLMESİ**

**THE ISSUE OF DEFINING HIGH LEVEL COMPETENCE
IN HIGHER EDUCATION AND THE DEVELOPMENT OF A
NEW COMPETENCY MODEL**

Hazırlayan

Mehmet KART

DOKTORA TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

KIRŞEHİR-2022

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı doktora öğrencisi, Mehmet KART tarafından hazırlanan “Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi” adlı tez çalışması 15/06/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman .....(İmza)

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Rıdvan KARABULUT

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Tarık BAŞAR

Üye.....(İmza)

Prof. Dr. Rüştü YEŞİL

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Ahmet YAYLA

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2022

(İmza)

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2022

Mehmet KART

ÖZET

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÜST DÜZEY YETERLİK TANIMLAMA SORUNSALI VE YENİ BİR YETERLİK MODELİ GELİŞTİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan: Mehmet KART

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

2022 - (XXIII+345)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Doç. Dr. Rıdvan KARABULUT

Dr. Öğr. Üyesi Tarık BAŞAR

Prof. Dr. Rüştü YEŞİL

Doç. Dr. Ahmet YAYLA

Bu çalışma, eğitim programları ve öğretim (EPÖ) alanı doktora programlarına yönelik üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikleri, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ile belirlenmiş düzeyler ve alanlar bağlamında incelemeyi, bu programların hangi yeterlikleri kazandırmaya odaklandıklarını tespit etmeyi ve uzman görüşleri doğrultusunda yeni bir yeterlik modeli ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırma, iki aşamalı nitel bir araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. EPÖ alanında doktora programı bulunan ve öğrenci alımına devam eden 35 üniversiteye ait Bologna sayfalarındaki yeterlikler araştırmacı tarafından geliştirilen doküman inceleme formu ile incelenerek araştırmanın ilk aşamasına ait veriler toplanmıştır. Elde edilen bu veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Analiz süreci TYYÇ'de daha önceden tanımlanmış yeterlik düzeyleri ve alanları ile karşılaştırmalı bir şekilde ele alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise, Delphi tekniği kullanılmıştır. Bu aşamadaki veriler EPÖ alanı doktora düzeyinde öğrenci alımına devam eden üniversitelerde çalışan ve EPÖ alanı doktora mezuniyetine sahip 29 uzmandan üç tur süren Delphi anketleri ile toplanmıştır. İlk Delphi turunda açık uçlu sorular ile uzmanlardan EPÖ alanına yönelik yeterlikleri tanımlamaları istenmiştir. Bu turdan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz tekniklerine başvurulmuştur. İçerik analizi sürecinde uzmanlar tarafından kelime, kelime grubu ya da cümle şeklinde ifade edilen görüşler anlamı yansıtan alt kodlara (görüşler) ayrılmıştır. Bu alt kodlar, anlamsal benzerlikleri dikkate alınarak bir araya getirilmiş ve kodlara (yeterlikler) dönüştürülmüş, daha sonra bu kodların (yeterlikler) sınıflandırılması ile alt temalar (alt yeterlik alanları) belirlenmiştir. Betimsel analiz sürecinde ise, yeterlik ifadeleri bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler yeterlik alanları (temalar) altında toplanmıştır. Delphi 2. ve 3. tur anketleri, Delphi 1. tur anketindeki soruların analizi

doğrultusunda elde edilen yeterliklerden oluşmaktadır. 7'li Likert şeklinde hazırlanan bu anketler ile uzmanlara yeterliklere ilişkin katılma düzeyleri sorulmuştur. Delphi 2. ve 3. tur anketinden elde edilen verilerin analizinde merkezi eğilim ve dağılım hesaplamaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda, EPÖ alanına yönelik; 5'i bilgi, 10'u beceri ve 7'si tutum ve değerler olmak üzere toplam 22 yeterlik ifadesinin yer aldığı bir model önerilmiştir. Modele ait bilgi yeterlik alanını; bilgiye sahip olma ve bilgiyi derinleştirme şeklinde iki alt yeterlik alanı oluşturmaktadır. Beceri yeterlik alanını; ekip çalışması ve liderlik, bilgiyi paylaşma ve yaygınlaştırma, bağımsız çalışabilme ve özerklik, problem çözme ve eleştirel düşünme ve yenilikçi ve analitik düşünme alt yeterlik alanları oluşturmaktadır. Tutum ve değerler yeterlik alanını ise; mesleki duyarlılık ve profesyonellik, hayat boyu öğrenme, etik ilkelere ve değerlere bağlılık alt yeterlik alanları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Delphi tekniği, doktora programı, eğitim programları ve öğretim, yeterlik modeli, yeterlik tanımlama.

ABSTRACT

THE ISSUE OF DEFINING HIGH LEVEL COMPETENCE IN HIGHER EDUCATION AND THE DEVELOPMENT OF A NEW COMPETENCY MODEL

Ph. D. Thesis

Preparer: Mehmet KART

Advisor: Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

2022 - (XXIII+345)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Educational Sciences

Science of Curriculum And Instruction

Jury

Professor. Hüseyin ŞİMŞEK

Assoc. Prof. Dr. Rıdvan KARABULUT

Asst. Prof. Dr. Tarık BAŞAR

Professor. Rüşü YEŞİL

Assoc. Prof. Dr. Ahmet YAYLA

This study aims; to analyse the competencies defined by universities for doctoral programs in the field of Curriculum and Instruction (CI) covering context of the levels and fields determined by the Turkish Qualifications Framework for Higher Education (TQFHE), focusing the competencies to be gained, and developing a new model based on expert opinions. The research is two-stage qualitative research. A basic qualitative research method was used in the first stage. The competencies in the Bologna pages of 35 universities, with CI doctoral programs and active student admissions, were examined through researcher's document review form to collect data for descriptive analysis at the first stage. The analysis was carried out in comparison with the defined competency levels and fields in the TQFHE. The data gathered at the second stage were collected through three rounds of Delphi questionnaires from 29 doctorate degree experts in the field of CI registered at universities recruiting students in CI at the doctoral degree. In the first Delphi round, open-ended questions were asked to define the competencies in the field of CI. Content and descriptive analysis techniques were used in the analysis of the data obtained. In the content analysis process, the opinions expressed in words, phrases, or sentences by the experts were divided into sub-codes (opinions) reflecting the meaning. These sub-codes were classified and brought together according to semantic similarities and transformed into codes (competencies), and then sub-themes (sub-competencies). In the descriptive analysis process; the competency expressions were gathered under the competence areas (themes) of knowledge, skills, competence, attitudes and values. Delphi 2nd and 3rd round questionnaires consist of competencies obtained through the analysis of the 1st round questionnaire. Experts were asked about their level of competencies participation through 7-points Likert form. Central tendency and distribution calculations were made in the analysis of Delphi 2nd and 3rd round questionnaires. A total of 22 competency statements model, 5 of which are knowledge,

10 of which are skills, and 7 of which are attitudes and values, is proposed in CI following the research. The knowledge competency area of the model consists of two sub-competencies; consolidation of knowledge and deepening knowledge. The sub-competencies forming skill competence areas are teamwork and leadership, sharing and disseminating knowledge, working independently and autonomy, problem-solving and critical thinking, and innovative and analytical thinking. Professional sensitivity and professionalism, lifelong learning, and commitment to ethical principles and values constitute sub-competence areas of attitude and values competence.

Keywords: Competency definition, curriculum and instruction, competency model, delphi technique, doctoral degree

ÖN SÖZ

Toplumun sosyal, ekonomik ve politik alanlarda istikrarlı bir yapıya kavuşturulabilmesi o toplumu oluşturan bireylerin kaliteli bir eğitim sürecinden geçirilmesiyle sağlanabilmektedir. Belirli standartlara bağlı olarak tasarlanan eğitim sistemleri ile eğitimde kalite güvence altına alınmakta ve dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda ülkeyi kalkındırarak nitelikteki insanlar yetiştirilebilmektedir. Eğitim sistemine dahil olan bireylere kazandırılması hedeflenen nitelikler, önceden belirlenmiş standartlar doğrultusunda çizilen bir yol haritası ile garanti altına alınabilmektedir. Bu niteliklerin eğitimdeki standartlaştırılmış karşılığı yeterlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimde yeterliklerin tanımlanması çalışmalarında yer alarak sürece önemli katkılar sunması beklenen uzmanları yetiştiren program, “Eğitim Programları ve Öğretim” (EPÖ) alanıdır. Bu sebeple, yükseköğretim programları arasında yeterlik tanımlamalarını doğru bir şekilde gerçekleştirmesi gereken alan da bu alandır. Buradan hareketle üniversitelerin EPÖ doktora programlarına yönelik tanımladıkları yeterliklerin incelenmesi ve standartları önceden belirlenmiş bir eğitim tasarımının detaylı bir şekilde ele alınması önemli görülmektedir. Öğrenci, işveren ve yükseköğretim kurumlarını ilgilendiren önemli noktaları somut bir hale getiren yeterlik temelli eğitim sürecinin yükseköğretim kurumlarındaki durumunu EPÖ alanı özelinde ortaya koyma çabası bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Doktora düzeyindeki yeterliklere odaklanan ve yeterlikleri TYYÇ ile karşılaştırmalı bir şekilde inceleyen bu çalışmanın yükseköğretimde yeterliklerin tanımlanması sorununa dikkat çekmesi, üniversitelerin EPÖ doktora programlarına yönelik tanımladıkları yeterlikleri değerlendirmelerine katkı sunması ve bu alanda yapılacak yeterlik tanımlama çalışmalarına ışık tutması beklenmektedir. Bununla birlikte, yeterlik kazandırma sürecinin en önemli aktörlerinden biri olan öğretim elemanlarının görüşlerinden yola çıkarak EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik özgün yeterliklerin tanımlanması yönü de bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Üniversitelerin EPÖ alanı doktora programlarında hangi yeterlikleri kazandırmaya odaklandıklarını betimlemeyi ve uzman görüşleri doğrultusunda EPÖ doktora düzeyine yönelik yeni bir yeterlik modeli ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları yer almaktadır. İkinci bölümde; araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesine değinilmektedir. Üçüncü bölümde; araştırmanın yöntemi açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde; araştırmanın bulguları sunulmaktadır. Beşinci bölümde; sonuç, tartışma ve öneriler bulunmaktadır.

Bu araştırmanın tamamlanmasında pek çok kişinin değerli katkıları olmuştur. Yüksek lisans ve doktora öğrenciliğim boyunca bana gösterdiği ilgi ve verdiği destek ile zorlukların

üstesinden gelmemi sağlayan kıymetli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK bu kişilerin en başında gelmektedir. Araştırmanın her aşamasına gece geç saatlere kadar hafta sonları da dahil olmak üzere önemli katkılar sağlayan hem kişiliğini hem de akademik yönünü model olarak benimsediğim, çalışma disiplini ile bende derin izler bırakan ve üzerimde çok büyük emeği olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK'e yürekten teşekkür ediyorum.

Tez izleme komitesinde yer alarak beni onurlandıran, araştırmaya sağladıkları önemli katkılar ve sundukları değerli öneriler ile araştırma sürecini aydınlatan ve tezimi daha verimli bir şekilde tamamlamamı sağlayan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Tufan AYTAÇ, Doç. Dr. Rıdvan KARABULUT ve Dr. Öğr. Üyesi Tarık BAŞAR'a minnettarım. Araştırmaya yönelik yapıcı eleştirileri ve değerlendirmeleri ile tezimi geliştirmeme olanak sağlayan tez savunma jürisinde yer alan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Rüştü YEŞİL ve Doç. Dr. Ahmet YAYLA'ya çok teşekkür ediyorum.

Araştırmanın şekillendirilmesine kıymetli önerileri ile katkı sağlayan ve bu süreçte gösterdikleri destekle motivasyonumu yükselten değerli mesai arkadaşlarım Dr. Öğr. Üyesi Enver TÜRKSOY ve Dr. Öğr. Üyesi Özkan SARIKAYA'ya içtenlikle teşekkür ediyorum. Araştırma sürecinin çeşitli aşamalarında görüşlerine başvurduğum Prof. Dr. Ahmet KARA, Doç. Dr. Menderes ÜNAL, Doç. Dr. Yalçın DİLEKLİ, Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KARABAY, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Salih ŞİMŞEK hocalarıma desteklerinden ötürü sonsuz teşekkür ediyorum.

Araştırmanın veri toplama aşamasında görüşlerine başvurduğum, gösterdikleri sabır ve verdikleri emek ile doktora eğitimimin en kıymetli derslerinden birini almama vesile olan, yoğun çalışma tempolarına rağmen büyük bir özveriyle araştırmanın tamamlanmasında desteklerini esirgemeyen Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde EPÖ alanında görev yapan kıymetli hocalarıma tüm samimiyetimle teşekkür ediyorum.

Hissettiğim sevgiyi kelimelerle tarif etmemin imkânsız olduğu hayatımın her anında bana destek olan ve benim için her türlü fedakarlığı yapan annem ve babam sizlere minnettarım. Neşe kaynaklarım, kardeşlerim; oyun arkadaşım Fatma ve akıl küpüm Merve gece gündüz demeden bana destek olduğunuz için sizlere çok teşekkür ediyorum. Bu süreçte benim kadar emeği olan, en büyük destekçim, sığındığım liman, gözlerime ışık, hayatıma anlam katan sevgili eşim Aylın ve omzuma yaslandığında tüm yorgunluğumu alan biricik oğlum Kerem sizlere sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xx
RESİMLER LİSTESİ	xxii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xxiii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	6
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	9
1.4. VARSAYIMLAR.....	9
1.5. TANIMLAR.....	10
BÖLÜM II.....	11
2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	11
2.1. YETERLİK KAVRAMI VE EĞİTİMDE STANDARTLAR.....	11
2.2. YETERLİK ÇERÇEVESİ	16
2.3. AVRUPA YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ	20
2.3.1. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine Doğru	20
2.3.2. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Amaçları ve İşlevleri.....	22
2.3.3. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Yapısı	23

2.3.4. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Öğrenme Alanları ve Düzeyleri	26
2.3.5. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Sürdürülebilirliği ve Ulusal Yeterlilikler Çerçeveleri ile İlişkilendirilmesi.....	29
2.4. ULUSAL YETERLİK ÇERÇEVELERİ.....	32
2.4.1. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi	37
2.4.2. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi.....	45
2.5. YÜKSEKÖĞRETİMDE YETERLİKLERİN BELİRLENMESİ	54
2.6. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	56
2.6.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	56
2.6.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	65
BÖLÜM III	72
3. YÖNTEM	72
3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ.....	72
3.2. ARAŞTIRMANIN VERİ KAYNAKLARI VE ÇALIŞMA GRUBU.....	78
3.2.1. Birinci Aşamaya İlişkin Veri Kaynakları.....	79
3.2.2. İkinci Aşamaya İlişkin Çalışma Grubu	81
3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİK VE ARAÇLARI	85
3.3.1. Doküman Analizi Tekniği ve Aracı.....	86
3.3.2. Delphi Tekniği ve Araçları.....	89
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	100
3.4.1. Birinci Aşamaya Yönelik Verilerin Toplanması	100
3.4.2. İkinci Aşamaya Yönelik Verilerin Toplanması.....	102
3.5. VERİ ANALİZİ VE ÇÖZÜMLENMESİ	109
3.5.1. Birinci Aşamaya İlişkin Verilerin Analizi	109
3.5.2. İkinci Aşamaya İlişkin Verilerin Analizi	115
BÖLÜM IV.....	120

4. BULGULAR 120

**4.1. TÜRKİYEDE AKTİF EPÖ DOKTORA PROGRAMLARINDA
TANIMLANAN YETERLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ 120**

4.1.1.Ü1 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 120

4.1.2.Ü2 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 123

4.1.3.Ü3 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 124

4.1.4.Ü4 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 126

4.1.5.Ü5 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 127

4.1.6.Ü6 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 129

4.1.7.Ü7 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 131

4.1.8.Ü8 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 132

4.1.9.Ü9 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 134

4.1.10. Ü10 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 135

4.1.11. Ü11 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 137

4.1.12. Ü12 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 138

4.1.13. Ü13 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin
Değerlendirilmesi..... 139

4.1.14. Ü14 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	140
4.1.15. Ü15 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	142
4.1.16. Ü16 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	143
4.1.17. Ü17 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	145
4.1.18. Ü18 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	146
4.1.19. Ü19 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	148
4.1.20. Ü20 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	149
4.1.21. Ü21 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	150
4.1.22. Ü22 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	152
4.1.23. Ü23 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	154
4.1.24. Ü24 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	156
4.1.25. Ü25 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	157
4.1.26. Ü26 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	158
4.1.27. Ü27 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	159
4.1.28. Ü28 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	161

4.1.29. Ü29 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	162
4.1.30. Ü30 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	164
4.1.31. Ü31 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	165
4.1.32. Ü32 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	167
4.1.33. Ü33 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	168
4.1.34. Ü34 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	169
4.1.35. Ü35 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi.....	170
4.2. EPÖ DOKTORA PROGRAMINA YÖNELİK YETERLİKLERİN UZMAN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA BELİRLENMESİ.....	171
4.2.1. Delphi 1. Tur Anketinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	171
4.2.2. Delphi 2. Tur Anketinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	212
4.2.3. Delphi 3. Tur Anketinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	236
4.2.4. EPÖ Alanı Doktora Düzeyi Yeterlikler Modeline İlişkin Bulgular ve Yorumlar	252
BÖLÜM V	255
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	255
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	255
5.1.1. EPÖ Alanı Doktora Programlarında Tanımlanan Yeterliklere İlişkin Sonuçlar.....	255
5.1.2. EPÖ Alanı Doktora Programlarına Yönelik Yeterliklerin Uzman Görüşleri Doğrultusunda Belirlenmesine İlişkin Sonuçlar.....	257
5.1.3. EPÖ Alanı Doktora Düzeyi Yeterlikler Modeline İlişkin Sonuçlar	263

5.2. ÖNERİLER	270
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	270
5.2.2. Gerçekleştirilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	270
KAYNAKÇA.....	273
EKLER.....	292
EK 1. Araştırma Konusuna İlişkin Bilgi Paketi.....	293
EK 2. Delphi Sürecine İlişkin Bilgi Paketi.....	297
EK 3. Delphi Çalışması Davet Broşürü	298
EK 4. Delphi 1. Tur Anketi	299
EK 5. Delphi 2. Tur Anketi	302
EK 6. Delphi 2. Turda Anketten Çıkarılan Yeterlik İfadeleri.....	306
EK 7. Delphi 3. Tur Anketi	307
EK 8. Delphi 3. Turda Anketten Çıkarılan Yeterlik İfadeleri.....	312
EK 9. Delphi Süreci Sonunda Belirlenen Yeterlik İfadeleri	313
EK 10. Etik Kurul Onayı	315
EK 11. Araştırma İzinleri	316
ÖZGEÇMİŞ	343

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2. 1. TYÇ’de Tanımlanan Yeterliklerin Türleri, Seviyeleri ve Sorumlu Kurumlar.	44
Tablo 2. 2. Türkiye Yükseköğretim Sistemi Düzeyleri ve Farklı Öğrenme Çıktıları Olan Yeterlikler.....	48
Tablo 2. 3. Eğitim-Öğretim Temel Alanları	52
Tablo 2. 4. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Yeterlikleri (8. Düzey)	53
Tablo 2. 5. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	57
Tablo 2. 6. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	66
Tablo 3. 1. Üniversitelerin Bologna Tanımlamalarında Yeterliklerin Durumu.....	80
Tablo 3. 2. Çalışma Grubunu Oluşturan Uzmanların Görev Yaptıkları Üniversiteler	83
Tablo 3. 3. Delphi Sürecine Katılan Uzmanların Demografik Özellikleri.....	84
Tablo 3. 4. Veri Toplama Süreç Tasarımı	85
Tablo 3. 5. Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu.....	88
Tablo 3. 6. Ü28 Kodlu Üniversitenin Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikler .	110
Tablo 3. 7. Delphi 2. ve 3. Turlarında Kullanılan Uzlaşma Ölçütleri.....	119
Tablo 4. 1. Ü1 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	120
Tablo 4. 2. Ü2 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	123
Tablo 4. 3. Ü3 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	124
Tablo 4. 4. Ü4 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	126
Tablo 4. 5. Ü5 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	128
Tablo 4. 6. Ü6 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	130
Tablo 4. 7. Ü7 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	131
Tablo 4. 8. Ü8 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	133
Tablo 4. 9. Ü9 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	134
Tablo 4. 10. Ü10 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	136
Tablo 4. 11. Ü11 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri.....	137

Tablo 4. 12.	Ü12 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	139
Tablo 4. 13.	Ü13 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	140
Tablo 4. 14.	Ü14 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	141
Tablo 4. 15.	Ü15 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	142
Tablo 4. 16.	Ü16 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	144
Tablo 4. 17.	Ü17 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	145
Tablo 4. 18.	Ü18 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	147
Tablo 4. 19.	Ü19 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	148
Tablo 4. 20.	Ü20 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	149
Tablo 4. 21.	Ü21 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	151
Tablo 4. 22.	Ü22 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	152
Tablo 4. 23.	Ü23 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	154
Tablo 4. 24.	Ü24 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	156
Tablo 4. 25.	Ü25 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	157
Tablo 4. 26.	Ü26 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	158
Tablo 4. 27.	Ü27 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	160
Tablo 4. 28.	Ü28 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	161
Tablo 4. 29.	Ü29 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	163
Tablo 4. 30.	Ü30 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	164
Tablo 4. 31.	Ü31 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	165
Tablo 4. 32.	Ü32 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	167
Tablo 4. 33.	Ü33 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	168
Tablo 4. 34.	Ü34 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	169
Tablo 4. 35.	Ü35 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri	171
Tablo 4. 36.	Bilgi Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	173
Tablo 4. 37.	Bilgi Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	173

Tablo 4. 38. Bilgi Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	174
Tablo 4. 39. Bilgi Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	174
Tablo 4. 40. Bilgi Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	175
Tablo 4. 41. Bilgi Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	176
Tablo 4. 42. Bilgi Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	176
Tablo 4. 43. Bilgi Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	177
Tablo 4. 44. Bilgi Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	178
Tablo 4. 45. Bilgi Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	179
Tablo 4. 46. Bilgi Alanına Yönelik 11. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	179
Tablo 4. 47. Bilgi Alanına Yönelik 12. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	180
Tablo 4. 48. Bilgi Alanına Yönelik 13. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	181
Tablo 4. 49. Bilgi Alanına Yönelik 14. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	181
Tablo 4. 50. Bilgi Alanına Yönelik 15. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	182
Tablo 4. 51. Bilgi Alanına Yönelik 16. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	183
Tablo 4. 52. Bilgi Alanına Yönelik 17. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	183
Tablo 4. 53. Bilgi Alanına Yönelik 18. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	184
Tablo 4. 54. Beceri Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	184
Tablo 4. 55. Beceri Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	185
Tablo 4. 56. Beceri Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	186
Tablo 4. 57. Beceri Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	187
Tablo 4. 58. Beceri Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	188
Tablo 4. 59. Beceri Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	189
Tablo 4. 60. Bilgi Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	190
Tablo 4. 61. Beceri Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	191
Tablo 4. 62. Beceri Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	191
Tablo 4. 63. Beceri Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	192

Tablo 4. 64. Beceri Alanına Yönelik 11. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	193
Tablo 4. 65. Beceri Alanına Yönelik 12. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	193
Tablo 4. 66. Beceri Alanına Yönelik 13. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	194
Tablo 4. 67. Beceri Alanına Yönelik 14. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	194
Tablo 4. 68. Beceri Alanına Yönelik 15. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	195
Tablo 4. 69. Yetkinlik Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	196
Tablo 4. 70. Yetkinlik Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	196
Tablo 4. 71. Yetkinlik Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	197
Tablo 4. 72. Yetkinlik Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	198
Tablo 4. 73. Yetkinlik Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	198
Tablo 4. 74. Yetkinlik Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	199
Tablo 4. 75. Yetkinlik Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	199
Tablo 4. 76. Yetkinlik Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	200
Tablo 4. 77. Yetkinlik Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	201
Tablo 4. 78. Yetkinlik Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması	201
Tablo 4. 79. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	202
Tablo 4. 80. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	202
Tablo 4. 81. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	203
Tablo 4. 82. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	203
Tablo 4. 83. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	204
Tablo 4. 84. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	205
Tablo 4. 85. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	205
Tablo 4. 86. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	206
Tablo 4. 87. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	207
Tablo 4. 88. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	207
Tablo 4. 89. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 11. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	208

Tablo 4. 90. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 12. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	209
Tablo 4. 91. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 13. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	209
Tablo 4. 92. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 14. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	210
Tablo 4. 93. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 15. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması.....	210
Tablo 4. 94. Delphi 2. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistiki Değerleri.....	213
Tablo 4. 95. Delphi 3. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistiki Değerleri.....	238
Tablo 4. 96. EPÖ Doktora Düzeyi Yeterlikler Modeli.....	253

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. 1. TYYÇ'nin öğrenci, işveren ve yükseköğretim açısından önemi	3
Şekil 2. 1. TYYÇ yeterlik alanları ve düzey tanımlayıcıları.....	15
Şekil 2. 2. Yeterlik alanları	16
Şekil 2. 3. AYÇ'nin kronolojisi ve yapısı.....	24
Şekil 2. 4. Öğrenme çıktılarının tanımlandığı terimler.....	25
Şekil 2. 5. AYÇ düzeyleri ve yeterlik alanları	26
Şekil 2. 6. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin sekiz düzeyi	28
Şekil 2. 7. Ulusal yeterlik çerçevesi seviyeleri.....	35
Şekil 2. 8. Ulusal yeterlik çerçevesi sınıflandırmaları.....	35
Şekil 2. 9. TYÇ yeterlik türleri, öngörülen seviyeleri ve sorumlu kurumlar	38
Şekil 2. 10. TYÇ kapsamında yer alan yeterlikler ve sorumlu kurumlar	39
Şekil 2. 11. TYÇ seviyeleri ve tanımlayıcıları.....	40
Şekil 2. 12. TYÇ seviye tanımlayıcıları.....	41
Şekil 2. 13. TYÇ seviye tanımlayıcılarının açıklanması.....	41
Şekil 2. 14. TYÇ'nin sekiz düzeyi ve seviye tanımlayıcıları.....	42
Şekil 2. 15. TYÇ'de yer alan yeterlik kategorileri	45
Şekil 2. 16. TYYÇ'nin oluşturulma süreci ve öngörülen tarihler	47
Şekil 2. 17. TYYÇ düzeyleri yeterlik profilleri.....	49
Şekil 2. 18. TYYÇ düzeyleri için toplam kredi ve öğrenci çalışma yükü aralıkları	50
Şekil 2. 19. TYYÇ uygulama süreci.....	54
Şekil 2. 20. Yükseköğretimde yeterliklerin belirlenmesi aşamaları.....	55
Şekil 3. 1. Yöntem ve aşama matrisi	74
Şekil 3. 2. Araştırma tasarımı.....	75
Şekil 3. 3. Araştırmanın birinci aşamasına kaynak teşkil eden veriler.....	79
Şekil 3. 4. Çalışma grubunun oluşturulması süreci	82

Şekil 3. 5. Delphi tekniğinin özellikleri.....	91
Şekil 3. 6. Delphi türleri ve temel özellikleri.....	93
Şekil 3. 7. Araştırmaya ait e-Delphi süreci.....	96
Şekil 3. 8. İlk Delphi turu anketinde yer alan açık uçlu sorular.....	97
Şekil 3. 9. İkinci Delphi anketinde kullanılan Likert tipi soru örneği.....	99
Şekil 3. 10. Doküman inceleme süreci.....	100
Şekil 3. 11. Yeterliklerin Delphi tekniği ile belirlenmesi süreci.....	103
Şekil 3. 12. Çalışmaya davet süreci.....	104
Şekil 3. 13. Delphi 1. tur veri toplama süreci.....	105
Şekil 3. 14. Delphi 2. tur veri toplama süreci.....	106
Şekil 3. 15. Delphi 3. tur veri toplama süreci.....	108
Şekil 4. 1. Uzmanlar tarafından önerilen yeterlik alanları.....	211
Şekil 4. 2. Delphi 2. turunda uzmanların tercih ettiği yeterlik alanları.....	236
Şekil 4. 3. Delphi 3. turunda uzmanların tercih ettiği yeterlik alanları.....	251
Şekil 5. 1. EPÖ alanı doktora düzeyi yeterlikler modeli.....	265
Şekil 5. 2. EPÖ alanı doktora düzeyi modeline ait yeterlikler.....	266

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 3. 1. Delphi 3. turunda uzmanlarla paylaşılan örnek bilgilendirme	109
Resim 3. 2. Ü28 Kodlu Üniversiteye ait TYYÇ-program yeterlikleri ilişkisi	113
Resim 3. 3. Betimsel analizin ilk aşaması	116
Resim 3. 4. Yeterliklerin ilişki ve benzerliğe göre bir araya getirilmesi.....	116

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamalarıyla beraber aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
BTYAYİF	Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlilikleri İnceleme Formu
ÇAF	Çeyrekler Arası Fark
EPÖ	Eğitim Programları ve Öğretim
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
Vb.	Ve Benzeri
Vd.	Ve Diğerleri
YÖK	Yükseköğretim Kurumu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Toplumun sosyal, ekonomik ve politik alanlarda istikrarlı bir yapıya kavuşturulabilmesi o toplumu oluşturan bireylerin nitelikli bir eğitim sürecinden geçirilmesiyle sağlanabilmektedir. Eğitimin niteliği, belirli standartlara bağlı olarak tasarlanan ve sürdürülen sistemler ile artırılmakta ve kalite güvencesi oluşturulabilmektedir. Bu yolla, istikrarlı bir toplum oluşturmanın yanı sıra dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda toplumun güçlendirilmesi mümkün olabilmektedir. Bu sebeple, eğitimde standartların oluşturulması ve niteliğin artırılması hedefi, son yıllarda eğitim sistemlerinin öncelikli konularından biri haline gelmiştir.

Eğitimin niteliğini artıracak standartlar, amaca ulaşmak için izlenecek yol ve yeterlik seviyesi şeklinde tanımlanmaktadır (Richardson, 1994). Eğitim sistemine dahil olan bireylerin mezun olduklarında sahip olmaları beklenen nitelikler, önceden belirlenmiş standartlar sayesinde güvence altına alınabilmektedir. Bu niteliklerin eğitimdeki yapılandırılmış karşılığını yeterlikler şeklinde tanımlamak mümkündür.

Yeterlikler, bireylerin çalışma hayatına atıldıklarında o mesleği icra ederken karşılaşılabilecekleri karmaşık ve belirsiz durumlarda ustaca performans göstermelerini sağlayan ve asgari standartlara göre ölçülen bilgi, beceri, yetenek, tutum, değer, motivasyon ve strateji gibi özellikleri ifade etmektedir (Mentkowski vd., 2000; Varvel, 2007). Günümüzde yeterlikler, bireylerin eğitim gördükleri alanı başarıyla tamamladıklarında sahip olmaları beklenen bilgi, beceri ve yetkinlik ifadelerinden oluşan öğrenme kazanımlarıyla karşılık bulmaktadır (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi [TYÇ], t.y.). Öğrenme kazanımlarının bireylere kazandırılması ise, yeterlik temelli bir eğitim süreciyle hayata geçirilebilmektedir.

Yeterlik temelli eğitim, öğrencilerin gerçek dünyadaki performansına odaklanan, bu performansa ilişkin gerekli yetkinlikleri kazandıran ve öğrencilerin üretkenliğini daha üst düzeye çıkarmayı amaçlayan bir eğitim türüdür. Alanyazında yeterlik temelli öğrenme ya da yeterlik temelli eğitim gibi adlandırmalarla yer alan bu eğitim türü; bölgesel, ulusal ve uluslararası yeterlikler çerçevelerinde tanımlanan seviyelerle tutarlı, temel çalışma uygulamalarını ve standartları tanımlayan bir dizi yeterliği temsil etmektedir (Alier, Casañ ve Piguillem, 2010; Rivenbark ve Jacobson, 2014; Şimşek ve Çavdar, 2021).

Yeterliklerin sistematik bir yapıyla ele alınması ise yeterlik çerçeveleri ile sağlanmaktadır. Ulusal, bölgesel ve uluslararası olmak üzere üç farklı şekilde sınıflandırılan

çerçevelerin ülkelere has özelliklere göre tasarlanan türü Ulusal Yeterlikler Çerçevesi (UYÇ) olarak adlandırılmaktadır. UYÇ'ler, ulusal düzeyde bir eğitim sistemindeki yeterlikleri ve bunların birbirleriyle ilişkisini açıklamak için kullanılan çerçeve bir kavrama işaret etmektedir. Diğer bir deyişle UYÇ'leri, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistem olarak tanımlamak mümkündür. Bu sistem aracılığıyla, öğretim sürecinde kazandırılması hedeflenen tüm yeterlikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir. Yeterliklerin kazanılma derecesi, her ders/modül esnasında ve sonunda uygun ve nesnel yöntemlerle “öğrenme çıktıları” olarak ölçülebilir (Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 2009).

Bu çerçeve doğrultusunda farklı öğrenim düzeyleri arasında öğrenme çıktılarına dayalı açık tanımlamaların yapılması, yeterliklerin amaç ve çıktılarının açık hale getirilmesi ve farklı yeterliklerin bütüncül bir sistem içerisinde birbiri ile ilişkilendirilmesi sağlanabilir. Bu özellikler, düzeyler arasında ilerlemeyi ve geçişi sağlar, mevcut yeterliklerin anlaşılmasını, düzenlenmesini ve geliştirilmesini mümkün kılar. Bunun yanı sıra, yeni yeterliklerin tasarlanabilmesi için bir içerik sunar ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeni yeterliklerin geliştirilmesini sağlar (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi [TYYÇ], 2010).

Türkiye açısından yeterliklerin ulusal boyutta ele alınıp tanımlandığı yapı Türkiye Yeterlikler Çerçevesi (TYÇ) olarak bilinmektedir. 2016 yılında “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ” in yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle beraber, Türkiye için ulusal yeterliklerin çerçevesi çizilmiştir. Çizilen bu çerçevede ilköğretimden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerine yönelik sekiz düzeyden oluşan, eğitim-öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla edinilen bütün yeterlikler sınıflandırılmıştır. Bilgi, beceri ve yetkinlik olarak sınıflandırılan yeterlik türleri, tek bir öğrenme alanıyla kısıtlanmayan aynı eğitim seviyesinde yer alan işlevleri, kazanımları ve kredileri bakımından benzerlik gösteren bir yapı altında toplanmıştır (TYÇ, t.y.).

Türk yükseköğretim sisteminde yer alan programlara ait yeterliklerin standartlara bağlı olarak tanımlanması ve karşılaştırılabilir bir yapıya kavuşturulması fikri Avrupa Birliği (AB) tarafından 2000 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi hedeflerine ve Türkiye'nin 2001 yılında dahil olduğu Bologna Sürecine dayanmaktadır. Bologna Süreci, üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerinde şeffaflık, tanınma ve hareketliliği artırma amaçlarıyla 2010 yılına kadar “yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi geliştirme” çalışmalarını

ulusal düzeyde tamamlamalarını öngörmektedir. Bu doğrultuda, TYYÇ oluşturulmuş ve yükseköğretim için öngörülen yeterlikler belirli standartlara bağlanmıştır (YÖK, 2010).

Ulusal bir yeterlik çerçevesi örneği olan ve yükseköğretim programlarına ait yeterlikleri konu edinen TYYÇ, yukarıda yapısı ve öne çıkan özellikleri kısaca açıklanan TYÇ'ye benzer bir yapıdadır. TYÇ'den farkı ise, yalnızca yükseköğretimin çeşitli düzeylerindeki süreçlerine ve bu süreçlerde öğrencilere kazandırılması beklenen yeterliklere odaklanmasıdır. Ancak, TYYÇ'yi eğitimin tasarlanması ve bu tasarımın uygulanması süreçleri ile sınırlamak doğru bir yaklaşım değildir. Bu çerçevenin öğrenciler, işverenler ve yükseköğretim kurumları için oldukça önemli yararları bulunmaktadır. Bu yararlar aşağıda yer alan şekil üzerinde açıklanmaktadır (TYYÇ, 2010; TYÇ, t.y.):

Oğrenci Açısından
<ul style="list-style-type: none">
• Öğrencilerin eğitim programlarını ve derslerini bilinçli seçmelerine yardımcı olur.
• Öğrenciler bu dersleri başarı ile tamamladıklarında hangi yeterliklere sahip olacaklarını önceden bilir.
• Öğrencilerin öğrenim programları dışındaki aktivitelerinde öğreneceklerinin anlaşılır olmasına yardım eder.
• Öğrenci hareketliliği için engelleri azaltır ve yaşam boyu öğrenimi teşvik eder.
• Eğitim-öğretim düzeyleri arasında yatay ve dikey geçişleri anlaşılabilir hale getirir.
• Ara yeterlilikler dâhil bütün yükseköğretim yeterliliklerinin ve kredi aralıklarının kapsamlı bir listesini sağlar.
• Öğrenenlere yardım eder, onları destekler ve onlara yönelik bütün eğitim fırsatlarını açıklar.
İşveren Açısından
<ul style="list-style-type: none">
• İstihdam edecekleri öğrencilerin mezuniyetleri sonunda neleri bileceğini, bunları hangi ölçüde uygulamaya aktarabileceğini, bilgi ve becerilerinden ne bekleyeceklerini anlamalarına yardım eder.
• Eğitim kademeleri arasındaki yeterliliklere dayalı farkı ve bunların ihtiyaçlara göre istihdamına yönelik daha bilinçli tercih yapmalarına yardımcı olur.
• İlgili oldukları alanlarda eğitim-öğretim programlarının geliştirilmesine paydaş olarak katılmalarını ve beklentilerini aktarmalarını kolaylaştırır.
Yükseköğretim Açısından
<ul style="list-style-type: none">
• Düzeyler arasında öğrenme çıktılarını dayalı açık tanımlamalar sunar.
• Yeterliliklerin amaç ve çıktılarını açık hale getirir.
• Farklı yeterliliklerin bir bütün sistem içerisinde birbirleri ile ilişkilendirilebilmelerini sağlar.
• Bu sayede düzeyler arasında ilerlemeyi ve geçişi sağlar.
• Paydaşların katılımı ile kabul edilmiş, eğitime rehberlik eden ulusal çağdaş bir çerçeve sunar.
• Mevcut yeterliliklerin anlaşılması, düzenlenmesi ve geliştirilmesine olanak sağlar.
• Yeni yeterliliklerin tasarlanabilmesi için bir içerik sunar.
• Yeterliliklerin reformunu kolaylaştırır.
• Değişen toplumsal ihtiyaçlara uygun yeni yeterliliklerin geliştirilmesine yardımcı olur.
• Yeterliliklerin vatandaşlar, işverenler ve toplumun bütün üyeleri için rollerini ve yararlarını gösterir.
• Yeterlilikler ve tanınma ve hareketlilik arasındaki farklı ulusal roller ve ilişkileri açıklar.
• Ulusal ve uluslararası düzeyde vatandaşların ve işverenlerin bilincini yükseltir.
• Ülke dışında yükseköğretimin tanınmasını ve cazibesini artırır.

Şekil 1. 1. TYYÇ'nin öğrenci, işveren ve yükseköğretim açısından önemi

Yukarıda yer alan Şekil 1.1'den de anlaşılacağı üzere TYYÇ'nin öğrencilerin ve yükseköğretimin yanı sıra işverenler açısından da önemli faydaları bulunmaktadır. Bu çerçeve, yükseköğretim düzeyindeki bir programı başarıyla tamamlayan öğrencilerin neleri bildiği ve bu bildiklerini ne ölçüde uygulamaya aktarabildiği hakkında işverenlere fikir vermektedir. Öğrenciler açısından bakıldığında ise, meslek hayatına atıldıklarında kendilerinden nelerin beklendiğini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Hem öğrencileri hem

de işverenleri gerçek yaşam koşullarına hazırlama noktasında kilit bir rol üstlenen TYYÇ'nin bu işlevi sorunsuz bir şekilde gerçekleştirebilmesi için yükseköğretim kurumlarına da önemli görevler düşmektedir.

Yükseköğretim kurumları bu görevi bünyesinde bulunan programlara yönelik TYYÇ ile uyumlu, öğrenci ve işverenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte yeterli tanımlamaları ile yerine getirebilmektedir. Bu kapsamda, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde yer alan programlara yönelik yeterli tanımlama çalışmaları yükseköğretim kurumları tarafından gerçekleştirilmektedir. Tanımlanan bu yeterlikler üniversitelere ait Bologna bilgi paketi sayfalarında kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Yeterliklerin tanımlanması sürecinde yer alarak sürece önemli katkılar sunması beklenen uzmanları yetiştiren program, "Eğitim Programları ve Öğretim" (EPÖ) alanıdır. Bu sebeple, yükseköğretim programları arasında yeterlik tanımlamalarını doğru bir şekilde gerçekleştirmesi gereken alanın da bu alan olduğu söylenebilir.

Bu düşünceden hareketle üniversitelerin EPÖ doktora programlarına yönelik tanımladıkları yeterliklerin incelenmesi ve standartları önceden belirlenmiş bir eğitim tasarımının detaylı bir şekilde ele alınması önemli görülmektedir. Bu doğrultuda, öğrenci, işveren ve yükseköğretim kurumlarının hepsini birden ilgilendiren önemli noktaları somut bir hale getiren yeterlik temelli eğitimin başka bir ifadeyle belirli standartlar doğrultusunda önceden tanımlanmış yeterliklere dayalı olarak oluşturulan eğitim tasarımının yükseköğretim kurumlarındaki durumunu EPÖ alanı özelinde ortaya koyma çabası bu çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Alanyazındaki yeterliklere dayalı olarak yürütülen çalışmalar incelendiğinde şu ana konularda yoğunlaştığı görülmektedir:

- Ders ve program bilgi paketlerinin Bologna süreci bağlamında ele alınması (Çınkır ve Yıldız, 2018; Fer vd., 2019), öğretmen yeterlikleri (Akar, 2015; Alan, 2019; Biçer, 2021; Nouri, Saberi, McComas ve Mohammadi, 2021; Sever ve Bostancı, 2020; van Werven, Coelen, Jansen ve Hofman, 2021)
- Çeşitli konu ve alanlardaki yeterliklerin incelenmesi (Gençtürk ve Akbaş, 2013; Homberg, Klafke, Glassen, Loukanova ve Mahler, 2020; Hvidberg, Paine, Sorensen, Thellessen ve Wildgaard, 2021; Kahramanoğlu ve Al, 2019; Yakar ve Karakuş, 2020)

- Yeterliklerin farklı yükseköğretim düzeylerine göre incelenmesi/ belirlenmesi (Cline, 2008; Şahin, Ökmen, Boyacı, Kılıç ve Adıgüzel, 2018; Üstün, Çetin, Uzun ve Çorumlu, 2016)

Buna karşın, EPÖ alanına yönelik gerçekleştirilen yeterlik tanımlama çalışmalarının oldukça sınırlıdır.

Sayıda sınırlı olan bu çalışmalardan Ökmen, Şahin, Kılıç ve Adıgüzel (2019) tarafından gerçekleştirilen EPÖ alanı yüksek lisans seviyesine yönelik ihtiyaç analizi ile yeterliklerin tanımlanmasını ve bu alandaki lisansüstü programlarının incelenmesini (Atik Kara, Kürüm Yapıcıoğlu ve Sever, 2020) konu edinen çalışmalar öne çıkmaktadır. Buna göre, alanyazında EPÖ alanını ve yeterliklerini ele alan çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Ancak, doktora düzeyi yeterliklerine odaklanan ve yeterlikleri TYYÇ ile karşılaştırmalı bir şekilde inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın üniversitelerin EPÖ doktora programlarına yönelik tanımladıkları yeterlikleri değerlendirebilmelerine katkı sunması ve bu alanda yapılacak yeterlik tanımlama çalışmalarına ışık tutması beklenmektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmanın temel problemi, “eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterliklerin tanımlanması” şeklinde ifade edilebilir. Araştırmanın problemi, nitel bir araştırma olarak desenlenen ve iki aşamalı olarak yürütülen çalışmayı kapsayıcı şekilde oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda problemler, gerçek hayattaki uygulamalardan ve keşfedilmesi gereken durumlardan ortaya çıkar (Creswell ve Creswell, 2018). Araştırmanın temel problemi doğrultusunda alt problemler oluşturulmuştur. Alt problemleri ifade eden araştırma soruları aşağıda sunulmuştur:

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin sorular

1. Üniversitelerin Bologna bilgi paketlerinde eğitim programları ve öğretim alanı doktora programlarına yönelik yeterlik tanımlamaları nasıl ifade edilmiştir?
2. Üniversitelerin eğitim programları ve öğretim alanı doktora programları hangi yeterlikleri kazandırmaya odaklanmıştır?
3. Üniversitelerin eğitim programları ve öğretim alanı doktora programlarına yönelik tanımladıkları yeterliklerin, TYYÇ ile belirlenen düzeyler ve yeterlik alanları ile uygunluk durumu nasıldır?
4. Alan uzmanlarına göre, eğitim programları ve öğretim alanı doktora programında kazandırılması gereken yeterlikler nelerdir?

5. Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyine yönelik bir yeterlik modeli nasıl olmalıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma, eğitim programları ve öğretim alanı doktora programlarına yönelik olarak tanımlanan yeterlikleri, TYYÇ ile belirlenmiş düzeyler ve yeterlik alanları bağlamında incelemeyi, bu programların hangi yeterlikleri kazandırmaya odaklandıklarını tespit etmeyi ve uzman görüşleri doğrultusunda yeni bir yeterlik modeli ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmaya konu edilen ve araştırma probleminin temel dayanaklarını oluşturan yeterlik tanımlamalarına ilişkin yapılan incelemelerde üniversitelere ait Bologna sayfalarında yer alan hatalı tanımlamalar bu çalışmanın gerçekleştirilme amaçlarından biridir. Söz konusu hatalı tanımlamalara ve TYYÇ’de yer alan yeterliklere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

TYYÇ Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Yeterlilikleri (Akademik Ağırlıklı) 8. Düzey (Doktora) yetkinlikler bölümü öğrenme temasında yer alan yeterlikler şöyledir (TYYÇ, 2010):

- 1- *Yaratıcı ve eleştirel düşündür; sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni fikir ve yöntemler geliştirir.*
- 2- *Alanındaki eğitim ve öğretim etkinliklerinde kolaylaştırıcı/yönlendirici olur.*
- 3- *Öğretim süreçlerini etkileşimli ve etik zeminde sürdürür.*
- 4- *Alanıyla ilgili bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırmak için etkili öğretim stratejileri geliştirir ve uygular.*

Buna karşın, bir devlet üniversitesinin Bologna bilgi paketi sayfasında yetkinlikler alanına yönelik tanımlanan ifadeler ise şu şekildedir:

Örnek 1: “*Mesleki ve profesyonel ortamlardaki sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceler, bunları geliştirmek ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçer, liderlik yapar.*” 7. düzeyde (Yüksek Lisans) tanımlanan bir yeterlik ifadesi doktora düzeyinde aynen yer almaktadır. Esasında bu yeterlik ifadesi TYYÇ 8. düzeyinde (Doktora) yer almamaktadır. Ayrıca, bu yeterlik TYYÇ 7. düzey iletişim ve sosyal yetkinlikler içerisinde yer almakta iken söz konusu üniversite tarafından öğrenme yetkinliği içerisinde verilmiştir.

Örnek 2: “Bir yabancı dili en az Avrupa dil Portföyü B2 Genel düzeyinde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurar.” bu ifade TYYÇ 7. düzeye (Yüksek Lisans) yönelik bir yeterlik ifadesidir. Ancak söz konusu üniversitenin doktora düzeyindeki yeterlik tanımlamalarında da bu ifade aynen yer almaktadır. Esasında TYYÇ 8. düzeyde (Doktora) “Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurabilme ve tartışabilme” şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Ayrıca, TYYÇ’de iletişim ve sosyal yetkinlik alanında tanımlanan bazı yetkinlik ifadeleri ilgili üniversitenin tanımlamalarında öğrenme yetkinliği alanında verilmiştir (Bkz. Örnek 3).

Örnek 3: “Alanındaki gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, alanındaki ve dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarır.” ve “Alanı ile ilgili bilgileri ulusal/uluslararası düzeyde sözlü ve yazılı olarak paylaşır.” TYYÇ 7. düzeyde (Yüksek Lisans) iletişim ve sosyal yetkinlik teması altında yer alan bu yeterlik ifadeleri söz konusu üniversite tarafından doktora düzeyinde öğrenme temasına yönelik aynen tanımlanmıştır.

Üniversitelerin EPÖ alanı doktora programına ait Bologna bilgi paketleri TYYÇ’de yer alan bilgi, beceri ve yetkinlik alanlarına göre düzenlenmediği, hatta bazı üniversiteler tarafından şekilsel olarak dahi TYYÇ ile belirlenen düzey ve alanlara uygun bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı ve yeterlikleri bu düzeyler ve alanlarla ilişkilendirilmediği görülmektedir.

Örneğin, bir başka devlet üniversitesi bünyesinde açık olan EPÖ alanı doktora programına yönelik 7 yeterlik ifadesi tanımlanmıştır. Ancak bu ifadelerin, TYYÇ 8. düzeyde yer alan yeterlik tanımlamalarıyla ilişkilendirilmesi yapılmamıştır. Bu haliyle söz konusu programa yönelik tanımlanan yeterlik ifadelerinin, TYYÇ’de yer alan bilgi, beceri ve yetkinlik alanlarından hangisine yönelik olduğu anlaşılamamaktadır. Söz konusu üniversitenin Bologna bilgi paketi sayfasında yer alan bazı yeterlilik ifadeleri şöyledir:

“Eğitimde program geliştirmenin felsefi, toplumsal, ekonomik, psikolojik, tarihsel temellerini açıklayabilecektir.”

“Program geliştirme sürecini tüm boyutlarıyla analiz edebilecek ve tartışabilecektir.”

Diğer dikkat çekici bir örnek ise yine bir devlet üniversitesi tarafından tanımlanan yeterlik ifadelerinde göze çarpmaktadır. Söz konusu üniversite TYYÇ 6. düzey (Lisans) yeterliklerini, EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik tanımlanan yeterlikler ile ilişkilendirmiştir. Örneğin: “Alanında edindiği ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı

bilgileri kullanabilme.” ifadesi TYYÇ 6. düzeyde yer alan bir yeterliktir. Ancak bu ifade “*Çalışmalarında uygun program tasarım yaklaşımlarını kullanabilme.*” şeklinde tanımlanan ve doktora düzeyinde yer alan bir yeterlik ifadesi ile ilişkilendirilmiştir.

Bu durumun bir benzeri alana özgü yetkinliklerin yer aldığı tanımlamalarda da görülmektedir. “*Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun hareket etme.*” ifadesi TYYÇ 5. düzey (Ön Lisans) eğitimine ait bir yeterliktir. Söz konusu yeterlik ifadesi doktora düzeyine yönelik “*Program geliştirme alanındaki bilimsel, teknik, sosyal gelişmeleri tanıtarak, yaşadığı toplumun bilgi toplumu olma ve bunu sürdürülebilirlik sürecine katkıda bulunabilme*” şeklinde tanımlanan bir ifadeyle ilişkilendirilmiştir.

Yukarıda verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere, EPÖ doktora programlarına yönelik olarak tanımlanan yeterliklerin, TYYÇ’de yer alan düzey ve alanlar ile uyuşmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, bazı üniversitelerin tanımladığı yeterliklerin TYYÇ ile ilişkilendirilmesi konusunda da çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bu gerekçeler ışığında bu çalışma ile, Türkiye’deki üniversitelerin EPÖ doktora programlarının tamamı incelenerek, yükseköğretimde yeterliklerin tanımlanması sorununa dikkat çekilecektir. Ayrıca, yeterlik tanımlama konusunda uzman yetiştiren EPÖ alanının en son eğitim basamağı olan doktora programlarının, ele alınarak incelenmesi açısından da bu çalışma öne çıkmaktadır.

Alanyazında yeterlikler konusunu ele alan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların belirli bir konunun, alanın ya da öğretmenlerin yeterliklerini tanımlamayı amaçlayan çalışmalar olduğu görülmektedir. Buna karşın, doktora düzeyindeki yeterliklere odaklanan ve yeterlikleri TYYÇ ile belirlenen düzeyler ve yeterlik alanları ile mukayese eden bir çalışma bulunmamaktadır. Konuya ilişkin çalışmaların sınırlı düzeyde olması nedeniyle, gerçekleştirilen bu çalışma, halihazırda benimsenen yeterlik boyutlarına ilişkin yeni bir çerçeve oluşturması bakımından önemli görülmektedir. Bununla birlikte, yeterlik kazandırma sürecinin en önemli aktörlerinden biri olan öğretim elemanlarının görüşlerinden yola çıkarak, EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik özgün yeterlik ifadeleri tanımlanması yönü de bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Son olarak, araştırmanın yükseköğretim kurumlarına ait programlara yönelik bir yeterlik modeli oluşturma amacı da bulunmaktadır. Bu bakımdan da çalışma kıymetli görülmektedir. Araştırmanın bu boyutunun daha net bir şekilde ortaya konulabilmesi için

model oluşturma sürecinde izlenen yol, benimsenen yaklaşım ve modelin özellikleri araştırmanın sonuçlar kısmında açıklanmıştır.

1.3. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın bazı unsurlar açısından barındırdığı sınırlılıklar aşağıda yer alan ölçütlerde belirtilmektedir:

1. Araştırma, kapsamı açısından EP alanı yeterlikleri doktora düzeyi ile sınırlıdır.
2. İncelenen Bologna tanımlamaları açısından 2020 yılı, Bologna internet sayfalarında yer alan doktora düzeyindeki EP alanıyla sınırlıdır.
3. Katılımcılar açısından Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan, doktora mezuniyetlerine ve önceden belirlenen ölçütlere göre seçilen alan uzmanlarıyla sınırlıdır.
4. Veri toplama süreci açısından ilk aşamada kullanılan doküman inceleme ve ikinci aşamada  tur olarak gerçekleştirilen Delphi teknikleriyle sınırlıdır.
5. Verilerin kullanılması açısından niversitelerin Bologna sayfalarında yer alan yeterlik tanımlamaları ve katılımcıların kendilerine gönderilen veri toplama araçlarına vermiş oldukları yanıtlarla sınırlıdır.
6. Araştırmanın sonuçları açısından veri toplama sürecinde incelenen dokümanlar ve araştırmaya katılmış olan kişiler ile sınırlıdır.

1.4. VARSAYIMLAR

Çalışmanın bazı unsurlar açısından sayılıları aşağıda belirtilmektedir:

1. Uzmanlar bildirdikleri görüşlerinde iten, samimi ve isteklidir.
2. Üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler, Bologna internet sayfalarında tanımlandığı Şekilde yer almaktadır.
3. EP alanı doktora düzeyi yeterliklerinin tanımlanmasına yönelik belirlenen uzman grup, konu ile alakalı yeterli nitelikleri taşımaktadır.
4. Doktora düzeyinde EP alanı yeterlikleri, alanında uzman akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda tanımlanır.
5. Uzman görüşleri, EP alanı doktora düzeyinde yeterliklerin tanımlanmasında yeterlidir.

1.5. TANIMLAR

Bologna Süreci: Avrupa'nın tamamını kapsayan bir yükseköğretim alanı oluşturma sürecidir. AB'ye üye ülkeler arasında yükseköğretimde akademik standartların belirlenmesi yoluyla ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki farklılıkların en aza indirilmesi ve birbiriyle tam uyumlu bir yükseköğretim alanı oluşturulması amaçlamaktadır.

Yeterlik: Herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir öğrencinin neleri bileceği, neleri yapacağı ve nelere yetkin olacağını ifade eder.

Yeterlikler Çerçevesi: Yeterliklerin öğrenme çıktılarına göre sınıflandırılmasını, düzenlenmesini, karşılaştırılmasını ve bütünleştirilmesini mümkün kılan yapıdır.

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi: Birbirinden farklı ulusal yeterlik çerçeveleri arasında düzenleyici rol üstlenen, öğrenme kazanımları doğrultusunda şekillenen, kurumların yeterliklerinin karşılaştırabilmesine imkân sağlayan ve sekiz seviyeden oluşan bütüncül bir yapıdır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi: Farklı yaklaşımlarla hazırlanmış olan ve yaygın olarak kullanılan yeterlikleri, bütünlük bir çerçeve içerisinde dahil ederek tek bir yapı oluşturulmasıdır.

Alan Yeterlikleri: 13/01/2011 tarihli YÖK Genel Kurul kararıyla 22 alanda ulusal düzeyde belirlenen yükseköğretim yeterlikleri ve o alanla ilgili paydaşların görüşleri doğrultusunda şekillenen öğrencilerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri içeren bir sistemdir.

Delphi Tekniği: Herhangi bir problem durumuna ilişkin bir grup insanın fikirlerini sistematik bir şekilde ortaya çıkarmak ve bu fikirleri düzenlemek için uygulanan bir süreçtir. Bu çalışmada Delphi, EPÖ alanı doktora düzeyinde öğrencilerin sahip olması gereken yeterliklerin uzmanlar tarafından tanımlanması, değerlendirilmesi ve görüşlerde uzlaşmaya varılması şeklinde yürütülen sürece işaret etmektedir.

Alan Uzmanı: Belirli bir konuda derin bilgileri, üstün becerileri ve çalışmaları olan kendisini özel bir alanda yetiştirmiş kişilerdir. Uzmanlar, belirli konularda teknik ya da beceri bakımından diğer insanlardan daha ileri seviyedelerdir. Bu çalışmada alan uzmanı olarak tanımlanan bireyler, enstitülerde EPÖ alanında çalışan ve doktora derecesine sahip olan akademisyenlerdir.

BÖLÜM II

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde, araştırmanın temelini oluşturan kuramsal çerçeve ile araştırmanın sınırlarını belirleyen yeterlik, eğitimde standartlar ve ilişkili diğer kavramlar alanyazın desteği ile açıklanmıştır.

2.1.YETERLİK KAVRAMI VE EĞİTİMDE STANDARTLAR

Bireylerin öğrenme sürecine dahil olarak kazandığı nitelikleri geliştirmesine ve zenginleştirmesine yönelik ilgisi, formel bir eğitimin sonunda verilen diplomaların yanı sıra sertifikaların kurs bitirme ya da yeterlik belgelerinin eğitim ve iş dünyasında popüler hale gelmesini sağlamıştır. Bu durum, başarıyla tamamlanan bir eğitim sonucunda alınacak belgelerin tanımlanması sorunun beraberinde getirmiştir. Tanımlamalara duyulan bu ihtiyacın karşılanabilmesi yeterlik kavramını ortaya çıkarmıştır (TYÇ, t.y.).

Yeterlik kavramına yönelik alanyazında herkes tarafından kabul edilen bir tanımlama bulunmamaktadır. Yeterliklere yönelik yapılan tanımlar ve açıklamalar, farklı bilim insanlarının ya da kurumların bakış açısına göre çeşitlenmektedir. Bu kavrama ilişkin tanımlamalara geçmeden önce kaç tür yeterlik olduğuna ilişkin bazı bilgilerin verilmesi faydalı olacaktır. Böylelikle, yeterlik tanımlamalarında öne çıkan farklılıkların nereden kaynaklandığı daha iyi anlaşılacaktır.

Yeterlik kavramı genel bir bakış açısıyla ele alındığında iki farklı yeterlik türü olduğu göze çarpar. Bunlardan ilki; belirli bir rolde çalışan bireylerin neyi bilmesi ve yapabilmesi gerektiğini ana hatlarıyla açıklayan yeterliklerdir. Diğeri ise; eğitim sürecinde ya da mesleki gelişim programlarında kazandırılması gerekenlerdir (Putcha, 2018). Bu iki tanımdan hareketle yeterliklerin, herhangi bir işin ya da görevin yerine getirilebilmesi için ihtiyaç duyulan özelliklere ve bu görevin getirdiği sorumlulukların üstesinden gelinebilmesi adına bireylerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yeterliklere işaret eden çok yönlü bir kavram olduğu anlaşılmaktadır (Şahin, 2004). Bu araştırmanın odaklandığı yeterliklerin özellikleri ve kapsamına ilişkin tanımlamalar aşağıda açıklanmıştır.

Yeterlikler, önceden belirlenmiş bir görevi etkin bir şekilde yerine getirebilmek için gereken bilginin, becerinin, yeteneklerin, tutumların, değerlerin ve davranışların kombinasyonu şeklinde tanımlanabilir (U.S. Department of Education, 2002; Chell, 2013; Maaleki, 2018; ÖYGM, 2017). Bireylerin, verilen görevlerde başarılı olabilmesi için gerekli olan standart bir performans ya da bilgi seviyesi yani o işte “yeterli olma” durumu da

yeterlikleri açıklamaktadır (Birnbaum ve Daily, 2009; Hoffman, 1999; Martone, 2003). Kouwenhoven (2009) ve Westera'ya (2001) göre bu yeterlik, bir görevi gerçekleştirme niyetiyle birbiriyle ilişkili bilgi, beceri ve tutum bütünü kullanabilme yeteneğidir. Farklı tanımlamalardan anlaşılacağı üzere yeterlik kavramı, kişinin profesyonel olarak eğitildiği alana ilişkin hangi bilgi, beceri, tutum ve değerlerle donatılacağına işaret eden kapsamı oldukça geniş bir kavramdır.

Bireylerin sahip olduğu özellikler bütünü gerçek yaşam koşullarında kendisinden beklenen performansa nasıl yansıtacağına hizmet eden davranışsal özellikleri de yeterlik kavramı ile açıklanabilmektedir. Bu bağlamda, yeterliklerin işe değil, işi yapan kişiye odaklandığı (Mansfield, 1996; van der Klink ve Boon, 2003) ve herhangi bir görevi yerine getiren bireylerin sergilediği davranışlar ile ilgilendiği söylenebilir.

Yeterliklerin önemli bir özelliği insan davranışlarına dönük olması ve kazandırılabilir olmasıdır. Yeterliklerin tamamı, eğitim yoluyla önceden belirlenen bilgi, beceri ve yetkinlik alanlarını tanımlayan standartlara bağlı olarak bireylere kazandırılabilir. Ancak, yeterlik kazandırma sürecinin sorunsuz bir şekilde hayata geçirilebilmesi için eğitim süresi ile sınırlı bir girdi olarak tanımlanması yerine öğrenenlerin başarması ve geliştirmesi gereken davranışların karşılığı olarak ele alınması gerekmektedir (Maaleki, 2018; TYÇ, t.y.). Yeterliklerin kazandırılabilmesi gerçeği, eğitim süreci ve mesleki performans arasındaki boşluğun doldurulmasına da katkı sağladığı için akademik açıdan oldukça kıymetlidir (van der Klink ve Boon, 2003).

Yeterlik ile standart arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Zira yeterliklerin eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesi, önceden belirlenmiş standartlara bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Standartları bireylere profesyonel meslek yaşantısına adım atabilmesi ve bu mesleği başarıyla devam ettirebilmesi için verilmesi gereken akademik eğitime ait yol haritasını belirleyen kılavuzlar ve düzenlemeler şeklinde tanımlamak mümkündür (Conley, 1997; Putcha, 2018). Son yıllarda birçok meslek dalında daha başarılı bireyler yetiştirilebilmesi amacıyla ulusal ya da uluslararası düzeyde standart geliştirme çalışmaları yapılmaktadır. Bu alanda gerçekleştirilen çalışmaların odak noktasını mesleki standartlar oluşturmakta, standartlar ise program hazırlama, eğitim verme ve değerlendirme süreçlerini kapsamaktadır (Şimşek, 2014).

Araştırmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen standartları kapsayacak şekilde hazırlanan eğitim programları, kazandırmayı amaçladığı yeterlikler ile

eğitimin niteliğini güvence altına alma konusunda önemli bir işleve sahiptir (Şimşek ve Çavdar, 2021). Zira eğitim-öğretim hizmetlerinin daha verimli ve kaliteli bir yapıya kavuşturulması, standartlar doğrultusunda tanımlanmış yeterliklerin bireylere kazandırılması ile mümkün olabilmektedir.

Yeterlikler aynı zamanda kalite kavramı ile de yakından ilişkilidir. Kalkınmayı öncelikli hedef olarak gören modern toplumların üstünlük yarışında bir manivela olarak tanımladıkları kalite (Özüdoğru ve Şimşek, 2021) kavramına yüklenen anlamlar, zaman içerisinde değişiklik göstererek ürünlerin yanı sıra hizmetler için de bir gereklilik olarak ele alınmaya başlamıştır. Sunulan hizmetlerin sürekli olarak iyileştirilmeye çalışılması ve bu iyileştirmenin sürdürülebilir bir hale getirilmesi çabaları, eğitim ve sağlık gibi alanlarda kalite anlayışının yaygınlaşmasına neden olmuştur (Çabuk ve Çabuk, 2015). Kalitenin varlığı nitelikli insan gücüne bağlı olan bu alanlardaki kalite arayışına öncelikle eğitim sektöründen başlanmalıdır (Özüdoğru ve Şimşek, 2021). Çünkü yeterliklere odaklanan eğitim, kalite beklentisine hizmet eden önemli bir işleve sahiptir.

Toplumsal kalkınmanın ve gelişmenin itici gücünü kaliteli ve nitelikli bir eğitim süreci ile yetiştirilen bireyler oluşturmaktadır. Bu hizmetin devamlılığı ise yaşanan gelişmeler ve eğilimler doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçların eğitim-öğretim hizmeti ile karşılanmasına bağlıdır. Söz konusu eğitim hizmetinin sunulmasında çeşitli kademelerde eğitim kurumları görev almaktadır. Nitelikli eğitim hizmetinin sunumunda öncelikli yapıların başında yükseköğretim kurumları gelmektedir. Yükseköğretim kurumları, güçlü akademik ve teknolojik altyapısı sayesinde yüksek standartlı eğitim hizmeti sunma konusunda önemli bir avantaja sahiptir. Ancak yükseköğretim kurumları, bu görevi tam manasıyla yerine getirebilmek için akademik standartları güvence altına almalı ve öğrencilerin yükseköğretim programlarından üstün niteliklere ve yeterliklere sahip olacak şekilde mezun olmalarını sağlayacak sorumluluğu üstlenmelidir (Karagül, 1996).

Yükseköğretim kurumlarının yukarıda değinilen sorumlulukları yerine getirebilmesi için ülkeler tarafından son yıllarda çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalardan biri de 2005 yılında Bologna sürecine üye 45 ülkenin eğitim bakanları tarafından kabul edilen, Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlikler Çerçevesinin oluşturulmasıdır. Bu çerçeve yükseköğretim programlarına ait düzeyler başarıyla tamamlandığında kazanılması beklenen öğrenme çıktılarının Avrupa ulusal yükseköğretim yeterlik çerçeveleri doğrultusunda tanımlandığı, kapsamlı bir çerçevedir. Söz konusu çerçeve, eğitim sürecinde kalitenin tanımlanması ve sürdürülmesi amacıyla yeterlik çerçevelerinin oluşturulması, öğrenme

çıktılarının tanımlanması ve öğrenciyi merkeze alan anlayışın uygulanmasında bir kılavuz niteliği taşımaktadır (YÖK, 2009; YÖK, 2010).

Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlikler Çerçevesinin ulusal düzeyde sağlanabilmesi için YÖK tarafından bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda, yükseköğretim kurumları bünyesinde yetiştirilecek öğrencilerin hangi yeterliklerle donatılacağına yönelik bir çerçeve belirlenmiştir. Türkiye Yükseköğretim Yeterlikleri Çerçevesi (TYYÇ) adıyla oluşturulan kapsamlı çalışma, yükseköğretim programlarında düzeylere göre (ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) programlarda hangi yeterliklerin kazandırılacağı, bu yeterlikleri kazandırmak için hangi öğrenme çıktılarının belirleneceği ve aralarında tutarlı bir ilişkilendirmenin nasıl kurulması gerektiği konularını açıklığa kavuşturmayı hedeflemiştir (TYYÇ, 2010).

TYYÇ için yeterlikler ve öğrenme çıktıları kilit kavramlardır. Yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin herhangi bir programı başarıyla tamamladıklarında sahip olacakları bilgi, beceri ve yetkinlikler yeterliklerin kapsamını oluşturmaktadır. Başarıyla tamamlanan bir eğitim süreci sonunda öğrencilerden sergilemesi beklenen özellikler ise öğrenme çıktısı olarak ifade edilmektedir.

Eğitimde kalitenin standartlar doğrultusunda sağlanması anlayışının bir gerekliliği olan yeterlikler, aynı zamanda eğitim paydaşlarının programlara ilişkin önceden bilgi sahibi olmalarını da mümkün kılmaktadır. Yeterlikler bu yönüyle, ilgili programları başarıyla tamamlayarak mezun olan bir öğrencinin sahip olduğu nitelikler hakkında ön bilgi sağlamaktadır. TYYÇ’de, Yükseköğretim programlarının her bir düzeyinde öğrencilerin sahip olması gereken özelliklere ilişkin kapsamlı bir çerçeve sunulmakta, bu kapsamda yeterlikler; temel alanlar, yeterlik düzeyleri ve yeterlik türleri konusunda ayrıntılı düzenlemeler yapılmaktadır. TYYÇ’de yeterlikler bilgi (kuramsal ve olgusal), beceri (bilişsel ve uygulamalı), yetkinlikler (bağımsız çalışabilme ve sorumluluk, öğrenme ve iletişim, sosyal yetkinlik ve alana özgü yetkinlik) olmak üzere üç ana alan altında toplanmıştır (TYYÇ, 2010).

TYYÇ’de yeterliklerin toplandığı bu alanlar, yeterlik gruplarının yer aldığı düzeylerin açıklanmasında kullanılan düzey tanımlayıcıları olarak adlandırılmaktadır. Düzey tanımlayıcıları, TYYÇ içerisinde yer alan tüm seviyelere temel oluşturan ana omurgayı oluşturmaktadır. TYYÇ’de bu düzeylerin tanımlanmasında, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu bir şekilde tasarlanan düzey tanımlayıcıları (genel öğrenme kazanımları) kullanılmaktadır (Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK], 2020; YÖK, 2011a). Söz konusu düzey tanımlayıcılarına ilişkin TYYÇ’de yer alan bilgiler aşağıdaki şekil üzerinde sunulmuştur:

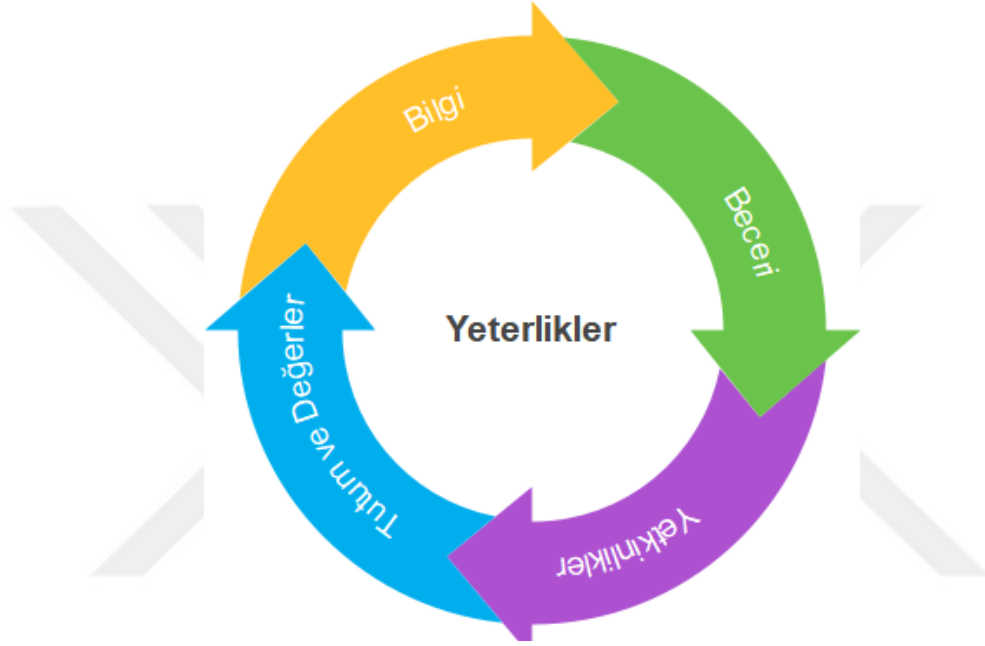

Şekil 2.1. TYYÇ yeterlik alanları ve düzey tanımlayıcıları

Şekil 2.1’den anlaşılacağı üzere TYYÇ’de yer alan bilgi alanı; bir iş ya da öğrenme sürecine ilişkin kuramsal ve olgusal bilgilere işaret etmektedir. Beceri alanı; verilen görevleri yerine getirebilmek ve olası problem durumlarının üstesinden gelebilmek için bilgiyi kullanma (bilişsel) ve uygulama yeteneğidir. Yetkinlik ise; bireyin kişisel gelişim sürecinde ya da mesleki görevleri yerine getirirken ihtiyaç duyacağı bilgi ve becerileri etkin bir şekilde kullanabilmesidir. TYYÇ’de yer alan yetkinlik türleri; bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, öğrenme, iletişim-sosyal ve alana özgü yetkinlik şeklinde ifade edilmektedir (MYK, 2020; YÖK, 2010).

Yeterliklere ilişkin yukarıda sözü edilen ulusal ve uluslararası çerçevelerin yanı sıra eğitim alanındaki yeni gelişmeler ve eğilimler doğrultusunda öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerin tanımlandığı bir çerçeve de bulunmaktadır. Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin yer aldığı bu çerçevede yeterlikler mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler olmak üzere birbiriyle ilişkili 3 alan altında toplanmıştır. Söz konusu çerçevede, TYYÇ’den farklı olarak yetkinlik alanı yerine tutum ve değerler alanı yer almaktadır. Bu alan, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumunu ve milli, manevi ve evrensel değerlerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü [ÖYGM], 2017).

Yukarıda ifade edilen bilgilerden anlaşılacağı üzere yeterliklere yönelik hazırlanan çerçevelerde yeterliklerin ifade edildiği alanlar birbirinden farklılık göstermektedir. Yeterlik alanlarında kendini gösteren bu farklılığa rağmen yeterlik çerçevelerinin ortak bir noktaya odaklandığı da dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, çerçevelerde yeterlik kavramının şemsiye bir terim olarak ele alındığı ve çeşitli alanları bünyesinde barındıran kapsamlı bir yapıya işaret söylenebilir. Yeterliklere yönelik geliştirilen çerçevelerde öne çıkan ve bu çalışmada da benimsenen yeterlik alanları aşağıda yer alan şekil üzerinde gösterilmiştir:

Şekil 2.2. Yeterlik alanları

Şekil 2.2'den ve yukarıdaki paragraflarda yer alan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, bir eğitim sürecinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, yetkinlikler, tutum ve değerler gibi alanlar altında toplanan öğrenme çıktılarının tamamı yeterlikleri ifade etmektedir. Farklı alanlara yönelik birbiriyle ilişkili özellikleri bünyesinde barındıran bu yapı sayesinde bireylerin davranışlarına yönelik kapsamı ve sınırları önceden belirlenmiş, ölçülebilir yeterlik tanımlamalarının yapılması sağlanabilmektedir. Böylece, nitelikli bir eğitim-öğretim sürecinin vazgeçilmez standartlarını oluşturan farklı alanlardaki yeterliklerin kazandırılması, geliştirilmesi ve performansa dayalı olarak ölçülmesi gibi önemli adımlar hayata geçirilebilmektedir.

2.2. YETERLİK ÇERÇEVESİ

Yeterlik çerçevesi kavramı 21. Yüzyılın başında Avrupa'da gündeme gelmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinde, eğitim-öğretim sistemlerinin birbirleri arasındaki geçişgenliği artırmak ve kolay anlaşılır bir yapıya kavuşturmak amacıyla yeterlikler çerçevesi kavramı

ortaya atılmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri arasında Avrupa Yükseköğretim Alanının oluşturulması hedefi ile yürütülen çalışmalar, yükseköğretim kademesi için yeterlik çerçevesi oluşturma fikrini ortaya çıkarmıştır. Yükseköğretim sürecinin ulusal ve uluslararası düzeyde karşılaştırılmasına imkân veren şeffaf bir yapıya kavuşturulması, öğrenci ve mezunların hareketliliğinin sağlanması, yükseköğretimin yeniden yapılandırılarak eğitimde kalitenin yakalanması gibi süreçlerin yönetilmesinde yeterlik çerçeveleri oldukça önemli bir rol üstlenmektedir (YÖK, 2009).

Bireyleri iş ve mesleki yaşamın gerektirdiği koşullara hazırlamak ve istihdam edilmelerini kolaylaştıracak özelliklerle donatmak, hayat boyu öğrenme yaklaşımının yeterliklere kolay ve hızlı bir şekilde ulaşılmasını sağlayan politikaları ile mümkün olmaktadır (Vezne, 2021). Bu yaklaşım, bireyleri ihtiyaç duydukları yeterlikleri kazanma sürecinde desteklemenin yanı sıra iş ve eğitim dünyası için anlaşılır, karşılaştırılabilir ve kabul edilebilir yapılar ön görmektedir. Bu yapılardan biri olan yeterlik çerçeveleri, yeterliklerin bütüncül bir yapıda değerlendirilmesine ve farklı alanlarda başarıyla tamamlanan bir eğitim süreci sonunda elde edilen yeterlik belgesi, sertifika ve diploma gibi kanıtların tanımlanmasına, karşılaştırılmasına ve sınıflandırılmasına imkân sağlamaktadır (TYÇ, t.y.).

Yeterlik çerçevesi kavramını kısaca bir eğitim sisteminde yer alan yeterlikler ve bu yeterliklerin birbirleriyle ilişkisi şeklinde tanımlamak mümkündür (YÖK, 2009). Yeterlik çerçeveleri, yeterliklerin belirli seviyeler doğrultusunda sistematik bir yaklaşımla sınıflandırılmasını ve bütünleştirilmesini sağlayan araçlardır. Bu araçlar aynı zamanda yeterlik sistemlerinin daha anlaşılır bir yapıya kavuşturulması için sektör, bölge ya da ülke bağlamında bir araya getirilmesini, düzenlenmesini ve sıralanmasını da sağlamaktadır (MYK, t.y.). Tipik bir yeterlik çerçevesi bilgi, beceri ve davranışları tanımlayan çeşitli alanlardan oluşmaktadır (Milner, Gusic ve Thorndyke, 2011; Rivera-Ibarra, Rodríguez-Jacobo ve Serrano-Vargas, 2010).

Eğitim-öğretim sürecinde öğrenenlerden beklenen bilgi, beceri ya da davranış alanlarındaki performansa ait sınırların belirlenmesinde yeterlik çerçevelerine başvurulmaktadır. Bu çerçeveler, esasında bireylerin mesleğini icra ederken ihtiyaç duyacağı yeterliklere ve bu yeterlikleri yansıtacağı alanlarda ustalaşmasını sağlayan üst düzey performansına yönelik hazırlanan plana işaret etmektedir. Bu planda yer alan her bir yeterlik, bireylerin mesleki yaşantısında beklenen davranışların mükemmelliğini açıklamaktadır. Bu beklenti daha sonraki süreçte bireyin mesleki performansının

değerlendirildiği ölçütleri oluşturmaktadır (International Atomic Energy Agency [IAEA], 2016; Thistlethwaite vd., 2014).

Ulusal ve uluslararası düzeyde her geçen gün daha da önemli hale gelen yeterlik çerçeveleri, yeterliklerin öğrenme kazanımlarıyla ilişkilendirilmesine imkân sağlamaktadır. Yeterlik çerçeveleri yatay ve dikey olmak üzere iki boyutlu bir yapıya sahiptir. Yeterliklerin yatay boyutunu, bilgi, beceri ve yetkinlik gibi yeterlik alanlarına yönelik öğrenme kazanımları yer almaktadır. Öğrenilenlerin hiyerarşik bir düzende seviyeler arasındaki zorluk ve karmaşıklığını ifade eden yapı ise dikey boyutu oluşturmaktadır (MYK, 2020; TYÇ, t.y.).

Yeterlikler genel çerçeveyi ifade eder ve esnek yapıdadır. Yeterlik çerçevelerinin esnekliği sayesinde farklı özelliklere ve niteliklere sahip yeterliklerin tanımlanması, bu yeterliklere uygun eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sağlanabilmektedir (Carraccio, Wolfsthal, Englander, Ferentz ve Martin, 2002). Bununla birlikte, farklı araçlar ve kurallar kullanılarak yeterlik çerçevelerinin düzenlenmesi ve daha etkin bir işleyiş yapısına kavuşturulması bu kapsamlı yapı içerisinde gerçekleştirilmektedir (TYÇ, t.y.). Ayrıca yeterlik çerçeveleri, yeterliklerin değerlendirilmesi de dahil olmak üzere eğitim sürecine yönelik uygulama standartlarının oluşturulması ihtiyacına da cevap vermektedir (Webb vd., 2014).

Yukarıda yeterlik çerçevelerinin işaret ettiği anlam ve işleyişi kısaca açıklanmıştır. Bunun yanı sıra, yeterlik çerçevelerine yönelik alanyazında çeşitli özelliklerden de bahsedilmektedir. Bireylerin eğitim sürecindeki başarısı ya da mesleğini icra ederken kendisinden beklenen davranışları açıklamak amacıyla başvuru alan yeterlik çerçevelerine ait özellikler şu şekilde açıklanabilir (Bartham, 2012; The European Centre for the Development of Vocational Training [CEDEFOP], 2021; IAEA, 2016; MYK, 2020; MYK, t.y.):

- Çerçeveler, yeterliklerin anlaşılmasını ve karşılaştırılmasını kolaylaştırır.
- Mevcut yeterliklerin sınıflandırılması ve yeni yeterliklerin tasarlanması için referans oluşturur.
- Birbiri üzerine eklenerek çerçeveyi oluşturan bileşenlerin doğasını tanımlayarak bu bileşenlerin birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu açıklar.
- Çerçevenin dışında kalan diğer yapılarla (performans, kişilik vb.) nasıl ilişki kurulduğunu ortaya koyar.

- Ortak bir dil oluşturarak sınırlılıkları en aza indirir.
- Öğrenme kazanımlarına dayalı olarak yeterliklerin farklı seviyelerde ele alınmasını sağlar.
- Öğrenme kazanımları doğrultusunda eğitim-öğretim programlarının geliştirilmesini sağlar.
- Çalışanın sahip olduğu potansiyel hakkında işverene bilgi sunar.
- Mesleki rollere göre hangi davranışların gerekli olduğunu, değer verildiğini, tanındığını ve ödüllendirildiğini gösterir.
- Bireylerden beklenen performansın farklı koşullara ya da yeni durumlara uyarlanması konusunda bir kılavuz oluşturur.
- Performansın ve beklenen iş çıktılarının ölçülebilmesini sağlar.
- Değerlendirme ya da işe alım sürecinde şeffaflığı sağlayarak adaleti tesis eder.
- Yeterliklerin ulusal ya da uluslararası boyutta karşılıklı olarak tanınmasını sağlar.
- Ülkeleri eğitim, öğretim ve hayat boyu öğrenmeye ilişkin ulusal politika ve uygulamaları yeniden düşünmeye ve reform yapmaya teşvik eder.
- Ülke kalkınmasına destek olmak ve küresel piyasada önemli bir oyuncu haline gelmek amacıyla devletler tarafından resmi bir politika aracı olarak kullanılır.

Bu özellikler ve önceki paragraflarda yer alan açıklamalar doğrultusunda yeterlik çerçevelerini, eğitim sürecinde bireylere kazandırılmak üzere tanımlanan yeterlikler üzerine inşa edilen ve bu yeterlikler arasındaki ilişkiyi açıklayan kapsamlı bir yapı olarak tanımlamak mümkündür. Mevcut yeterliklerin sınıflandırılması ve yeni yeterliklerin tasarlanması için referans oluşturan bu yapı ile eğitim-öğretim sürecine yönelik standartların oluşturulması ve bu standartlar doğrultusunda bireylerden beklenen performansın ne olduğunun tam olarak ortaya konulması sağlanabilir. Bu çerçevelerin sergilenen performansın nasıl değerlendirileceğine ilişkin ölçütlerin oluşturulmasına kaynak teşkil ederek bireylerin sahip olduğu mevcut potansiyel hakkında da bilgi sunan bir araç olduğu söylenebilir.

Yeterlik çerçevelerinden yararlanılarak tasarlanmış bir müfredat ve başarıyla tamamlanmış bir öğrenme süreci sonucunda bireyin sahip olacağı potansiyelden bahsedilebilmesi için bilgi, beceri ve yetkinlik gibi yeterlik alanlarına bağlı olarak tanımlanan öğrenme çıktılarına da değinilmesi gerekmektedir. Yeterlik çerçevelerini oluşturan önemli bileşenlerden biri olan öğrenme çıktıları, değerlendirme ve bir sonraki eğitim düzeyine geçiş karar verme sürecinde başvuru ölçütleri ve davranışsal özellikleri

niteleyen önemli göstergelerdir. Öğrenme çıktıları doğrultusunda organize edilen ve bu çıktılar üzerine temellendirilen bir sistem olan yeterlik çerçeveleri, ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde ya da mesleki ve çıraklık eğitimi sürecinde bireylere kazandırılacak yeterlikleri kapsayacak şekilde tasarlanmaktadır.

Herhangi bir düzeydeki eğitim-öğretim sürecini başarıyla tamamlayan bireylerin hangi özelliklere sahip olacağına ya da bu sürecin sonunda nasıl bir birey yetiştirileceğine ilişkin sorulara cevap verilebilmesi amacıyla tasarlanan yeterlik çerçevelerinin çeşitli türleri bulunmaktadır. Bu türleri, bölgesel ve ulusal yeterlik çerçeveleri şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Bu kapsamda çalışmaya ait ilerleyen başlıklarda ilk olarak bölgesel yeterlik çerçevesi olan Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine değinilmiş, ardından ulusal yeterlik çerçeveleri konularına yer verilmiştir.

2.3. AVRUPA YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ), farklı ülkeler ya da sektörler tarafından oluşturulan yeterlik çerçevelerinin birbiriyle ilişkilendirilmesi, tanınması ve aktarılması sürecinde başvuru referans bir çerçevedir. Yeterliklerin şeffaf ve anlaşılır bir yapıya kavuşturulması ile yeterlik çerçevelerinin iletişim halinde olmasını sağlayarak ülkeler arası eğitim ve öğretim sistemlerine yönelik iş birliğini desteklemektedir. AYÇ'nin temel amacı kültürel ve dilsel zenginliklerin muhafaza edilerek ülkeler arası yükseköğretim, mesleki eğitim ve genel eğitim yeterlik türlerini ve düzeylerini kapsayan ortak bir eğitim anlayışının inşa edilebilmesidir. Bu çerçeve aynı zamanda ülkeler arası sınırları kaldırarak farklı bir ülkede çalışmak ya da eğitim görmek isteyen bireylere bu amaçlarını özgürce gerçekleştirebilecekleri fırsatlar sunmaktadır.

Öğrenme süreçlerini farklı ülkelerde tamamlayan öğrencilerin önündeki engellerin kaldırılması, mevcut bilgi, beceri ve yetkinliklerden en iyi şekilde faydalanmaları açısından da oldukça önemli işlevleri üstlenen AYÇ'ye ilişkin detaylı bilgiler aşağıda yer almaktadır. Bu kapsamda, ilk olarak böyle bir çerçeveye neden ihtiyaç duyulduğu açıklanmaya çalışılmış, ardından AYÇ'nin amacı, işlevi, yapısı ve sürdürülebilirliği üzerinde durulmuştur.

2.3.1. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine Doğru

Yeterlikler, AB'de uzun zamandır tartışılacak bir konu olmuştur. Yeterlikler üzerine yapılan tartışmalardan biri de yeterliklerin karşılaştırılabilir bir yapıya nasıl kavuşturulacağı konusudur. Bu konuyu tartışmak üzere bir araya gelen uzmanlar tarafından

1986 yılında bir süreç başlatılmıştır. Sürecin sonunda uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmelerde yeterlikler konusunun oldukça karmaşık bir yapıya sahip olduğu gerekçesiyle bu konuda gerçekleştirilecek çalışmaların başarısız olacağı düşüncesi öne çıkmıştır (Cort, 2009; Elken, 2015). Ancak, tartışmalar burada sonlandırılmamış ve yeterliklerin daha şeffaf ve anlaşılabilir bir yapıda ele alınması için arayışlar devam etmiştir.

Yeterlik çerçeveleri oluşturarak herhangi bir ülkede farklı eğitim düzeyleri için tanımlanan yeterliklerin anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir hale getirilmesi fikri, 1997 yılında Lizbon’da imzalanan “Avrupa Bölgesinde Yüksek Eğitim Niteliklerinin Tanınmasına İlişkin Sözleşmesi” ve bu sözleşmeden bir yıl sonra yayımlanan “Sorbonne Bildirisi” ile ortaya çıkmıştır. Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı oluşturulması düşüncesini ilk kez dile getiren bu bildiriyle birlikte Bologna Süreci’nin de temelleri atılmıştır (MYK, t.y.).

Bologna Süreci, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının uluslararası hareketliliğini yaygınlaştırmayı ve hayat boyu öğrenme sürecinde bireylere destek olmayı amaçlayan bir girişimdir. Bu süreç aynı zamanda, yeterliklerin karşılaştırılmasına imkân veren şeffaf bir yapıya kavuşturulabilmesi amacıyla oluşturulan AYÇ’nin ortaya çıkışını hazırlayan gelişmelerden birisidir (Feeney ve Horan, 2015). Dünyada meydana gelen gelişmeler ve değişimler yeterliklerle beraber bireylere kazandırılması amaçlanan becerilerin de ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bireylerin sahip olduğu becerileri bu değişime ayak uyduracak şekilde daha üst noktalara taşımak için girişilen bu çabalar, AYÇ’ye zemin oluşturan diğer önemli gelişmeler olarak öne çıkmaktadır.

Günümüzde bireylerin sahip olduğu becerilerini meslekler ya da eğitim seviyeleri arasındaki geçişe yansıtma konusunda her zamankinden daha fazla fırsata ihtiyaç duymaktadır. AYÇ, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında eğitim almak ya da meslek sahibi olmak isteyen bireylere bu imkânı sağlanmaktadır. Yeterliklerin ve becerilerin anlaşılması, tanınması ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmasını sağlayan bu çerçeve, ileri öğrenmelere giden yolu kolaylaştırma ve iş gücü piyasasında üstün beceri sergilemeyi destekleme konularında bireylerin yeteneklerini daha etkili bir şekilde kullanmasına yardımcı olmaktadır (European Commission [EC], 2018).

Sosyal, teknolojik ve ekonomik alanlarda yaşanan hızlı değişim süreci Avrupa coğrafyasında hayat boyu öğrenme sürecini bir zorunluluk haline getirmiştir. Giderek yaşanan nüfusla beraber bilgilerin, becerilerin ve yetkinliklerin sürekli olarak güncellenmesi ve yenilenmesi ihtiyacı hayat boyu öğrenme süreci ile üstesinden gelinmesi

gereken önemli engellerin başında gelmektedir. Bunun yanı sıra, farklı seviyelerdeki eğitim-öğretim hizmeti sunan kurumlar arasında yaşanan iletişim ve iş birliği eksikliği de hayat boyu öğrenmenin çözmesi gereken diğer güçlükler olarak karşımıza çıkmaktadır (Avrupa Toplulukları Komisyonu [ATK], 2005).

Ülkeler ya da kurumlar arasında yaşanan bu sorunlar, eğitim-öğretime erişimi engellenen yanı sıra, önceden kazanılmış olan bilgi ve yetkinliklerin etkili bir şekilde kullanımını da kısıtlamaktadır. Şeffaf bir şekilde tanımlanmayan yeterlikler, farklı ülkelerin yeterliklerini tanımaya karşı yaşanan isteksizlik, bireylerin sahip oldukları yeterliklerini ülkeler, meslekler ya da eğitim seviyeleri arasında aktarmalarına izin veren düzenlemelerin olmayışı gibi sebepler hayat boyu öğrenme sürecini sekteye uğratan sorunların kaynağını oluşturmaktadır (ATK, 2005).

Avrupa hükümetlerini temsil eden politika yapıcılarını, 2003 yılında başlatılan çalışmalarla yukarıda kısaca ifade edilen sorunların etkisini en aza indirebilecek çözümler üzerinde politikalar üretmeye girişmiştir. Bu doğrultuda, 2005 yılında Brüksel’de gerçekleştirilen bir toplantıda; ulusal ve sektörel düzeyde tanımlanan çerçeveler arasındaki bağları güçlendirme ve hayat boyu öğrenmeyi destekleme amacıyla AYC’nin oluşturulması ve uygulanması fikri ortaya atılmıştır (EC, 2008).

Aynı yıl Bergen’de düzenlenen diğer bir toplantı sonucunda üçlü bir eğitim düzeyi tanımlaması yapılarak Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilik Çerçevesi (QF-EHEA) geliştirilmiştir. 2008 yılına gelindiğinde ise, Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Komisyonunun tavsiye kararları doğrultusunda ikinci bir yeterlik çerçevesi olan “Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF-LLL)” oluşturulmuştur. Geliştirilen bu çerçeveye birlikte yükseköğretimin yanı sıra daha önceki eğitim süreçlerini de kapsayan 8 düzeyli bir yeterlik çerçevesi yapısına da ulaşılmıştır (EC, 2008; MYK, t.y.).

2.3.2. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Amaçları ve İşlevleri

AYC, farklı ülkeler ve sistemler arasında tanımlanan yeterlikleri daha şeffaf, anlaşılır ve karşılaştırılabilir hale getirme amacıyla oluşturulan referans bir çerçevedir. Eğitim-öğretim sürecinin tüm düzey ve alt sistemlerinde yer alan yeterlikleri kapsayan bu çerçeve, halihazırda uygulamasında yer alan 39 Avrupa ülkesindeki yeterlikler hakkında kapsamlı bir bakış açısı sağlamaktadır (CEDEFOP, 2021). Bununla birlikte, Avrupa genelinde çalışanların ve öğrencilerin yaşam boyu öğrenmesini, mesleki gelişimini ve sınır ötesi hareketliliğini desteklemeyi de amaçlamaktadır (European Union [EU], t.y.).

Yeterliklerin, ülkeler ve eğitim sistemleri arasında anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir bir yapıya kavuşturulmasını hedefleyen AYÇ'nin temel amacının net bir şekilde ortaya konulabilmesi için hangi işlevleri ve hedefleri yerine getireceğinin kapsamlı bir şekilde açıklanması gerekmektedir. Bu bağlamda, AYÇ'nin çeşitli kaynaklarda yer alan işlevleri ve amaçları incelenmiş ve elde edilen bilgiler maddeler halinde aşağıda sunulmuştur (ATK, 2005; CEDEFOP, 2021; EC, 2018; MYK, t.y.):

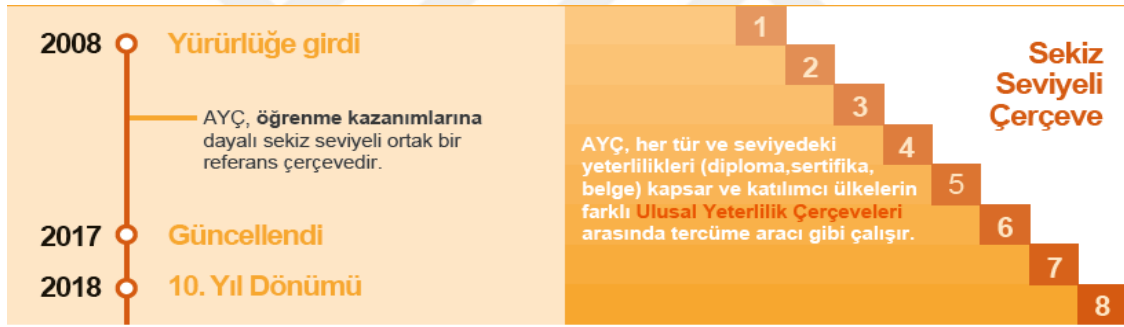
- Avrupa coğrafyasındaki ülkelerin eğitim sistemlerinde yer alan yeterlikleri daha açık ve anlaşılır hale getirmek ve bu ülkelerdeki ulusal yeterlik çerçeveleri arasındaki bağlantıyı sağlamak.
- Eğitimcilerin, eğitim-öğretim kurumlarının ve diğer paydaşların sundukları eğitim hizmetlerini ortak bir anlayışla tasarlanan AYÇ'ye göre karşılaştırmalarını, konumlandırmalarını ve strateji geliştirmelerini desteklemek.
- Tanımlanan her yeni yeterlik, AYÇ'nin uygun seviyesine açık bir referans taşıyacağı için; Europass, Erasmus ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) gibi mevcut Avrupa hareketlilik araçlarını desteklemek.
- Bireylerin sahip olduğu yeterliklerin anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir bir yapıda ele alınmasını sağlamak.
- Bireylerin farklı eğitim sistemleri içerisinde ilerlemesini ve kendi öğrenme çıktılarını bu bağlamda değerlendirmesini sağlamak.
- Öğrenmelerin birbiriyle ilişkilendirmek ve öğrenme kazanımlarının doğrulanmasını ve karşılaştırılmasını sağlamak.
- Öğrenme çıktıları ve yetkinlik seviyeleri için ortak bir referans noktası oluşturarak eğitim ve öğretim sürecinde yer alan paydaşlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmak.
- Eğitim ve öğretim sistemlerinin çağın koşullarına uygun hale getirilmesine katkı sağlamak.
- Eğitim ve öğretim sürecinde kaliteyi güvence altına almak.
- Bireylerin uluslararası hareketliliğini teşvik etmek ve hayat boyu öğrenme konusunda desteklemek.

2.3.3. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Yapısı

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin ana omurgasını eğitim-öğretim süreçlerini açıklayan 8 farklı düzey oluşturmaktadır. Bu düzeylerin her biri, herhangi bir yeterlik sisteminde o seviyedeki yeterliklerle ilgili öğrenme çıktıları gösteren bir dizi terimlerle tanımlanmaktadır. Öğrenme çıktılarının tanımlandığı bu terimler; bilgi, beceri ve yetkinlik

şeklinde ifade edilmektedir. Öğrenme çıktıları, başarıyla tamamlanan bir öğrenme süreci sonunda bireylerin bildiklerini, anladıklarını ve yapabileceklerini ifade etmektedir (European Union [EU], t.y.; CEDEFOP, 2021).

Farklı türden ve düzeyden yeterlikleri kapsayan AYÇ, öğrenme çıktıları yoluyla bireylerin neleri bildiğini, anladığını ve yapabildiğini anlaşılır bir hale getirmektedir. AYÇ’de yer alan düzeyler, bireylerin eğitim süreçleri sonunda kazandıkları yetkinlik seviyesine göre ilerlemektedir. En düşük eğitim basamağı 1. düzey, en yüksek eğitim basamağı ise 8. düzey şeklinde tanımlanmaktadır (EU, t.y.). Bütün seviyelerde yer alan yeterliklerin öğrenme çıktılarına göre açıklanmasını benimseyen sekiz seviyeli yapı bu konuda gerçekleştirilen bilimsel araştırmalara, şirketlerdeki iş uygulamalarına ve yükseköğretim sürecine dair yapılan Bologna anlaşmalarına dayanmaktadır (ATK, 2005). Örgün, yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında gerçekleşen öğrenmeleri kapsayan AYÇ’nin bu yapısına ilişkin Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan şekil aşağıda sunulmaktadır (EC, 2018; MYK, 2019a):

Şekil 2.3. AYÇ'nin kronolojisi ve yapısı

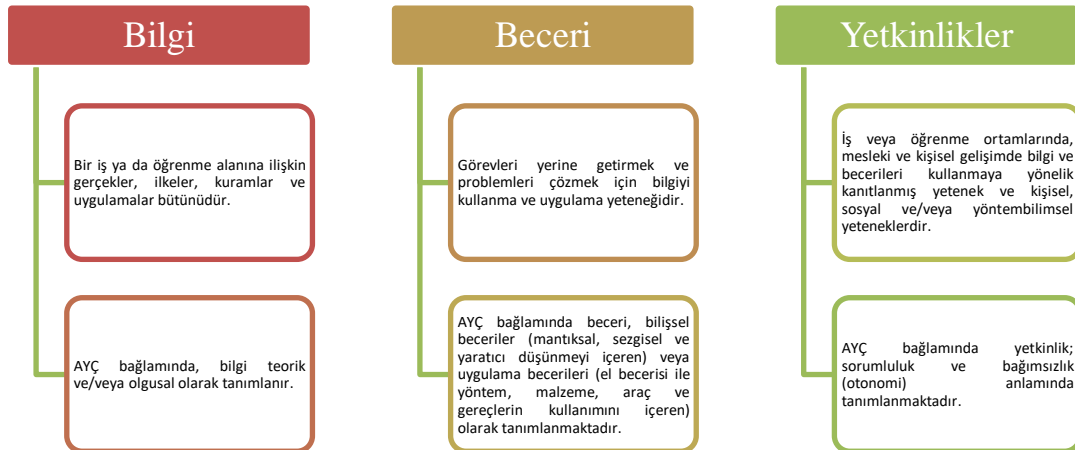
Yukarıda yer alan Şekil 2.3'te de belirtildiği gibi, 2008 yılında öğrenme kazanımlarına dayalı olarak belirlenmiş sekiz seviyeli bir yapı şeklinde yürürlüğe giren AYÇ 2017 yılında güncellenmiştir. Yapılan bu güncellemeyle birlikte, AYÇ'ye katılan ülkeleri bağlayıcı bir revize tavsiye kararı da yayımlanmıştır. Bu kararda öne çıkan unsurlar ve AYÇ'nin yapısına ilişkin gerçekleştirilen değişiklikler şu şekilde belirtilebilir (AB, 2017):

- Ülkeler tarafından yapılan referanslamaların sürekli olarak güncel tutulması,
- AYÇ seviye tanımlayıcılarında “yetkinlik” şeklinde ifade edilen üçüncü sütun başlığının “sorumluluk ve bağımsızlık (otonomi)” olarak değiştirilmesi,
- Ulusal düzeyde yeterliklerin seviyelendirilmesi için kullanılan kriter ve yöntemlerin, dış paydaşlar ve kullanıcılar tarafından anlaşılabilir ve erişilebilir bir yapıya kavuşturulması,

- Yeterliklerin daha iyi anlaşılabilmesi için öğrenme kazanımlarının yorumlanması ve uygulanmasına dair deneyimlerin ülkeler arasında sistemli bir şekilde değişiminin yapılması,
- AYÇ'nin hayat boyu öğrenme, hareketlilik ve istihdam edilebilirlik hedeflerini başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmesi için uluslararası yeterliklerin, ulusal yeterlik çerçeveleri aracılığıyla AYÇ seviyelerine tutarlı bir şekilde ilişkilendirilmesinin sağlanması,
- AYÇ'ye yönelik farkındalığın artırılması ve kullanıcılar tarafından doğru anlaşılması için iletişimin güçlendirilmesi,
- AB'de belgelendirilen yeterliklerin üçüncü taraf ülkelerdeki yeterliklerle karşılaştırılabilir bir yapıya kavuşturulması için çalışmaların yapılması,

Yukarıda ifade edilen revize kararına ilişkin unsurlarda AYÇ'nin yapısına yönelik oldukça önemli bir değişiklik yapıldığı göze çarpmaktadır. Farklı eğitim seviyelerinde bireylerden sahip olması beklenen yeterliklerin tanımlandığı sekiz seviyeli yapı aynen korunmuştur. Ancak, 2017 yılına kadar öğrenme çıktılarının bilgi, beceri ve yetkinlik terimleri altında toplandığı seviye tanımlayıcılarına yönelik bir değişiklik yapıldığı anlaşılmaktadır. AYÇ seviye tanımlayıcılarında “yetkinlik” olarak ifade edilen üçüncü sütun başlığının “sorumluluk ve bağımsızlık (otonomi)” şeklinde değiştirildiği görülmektedir (AB, 2017; EU, t.y.).

Seviye tanımlamalarında yeterliklerin öğrenme çıktılarına göre ifade edilmesi AYÇ'nin en önemli özelliklerinden biridir. Buna göre, her bir seviye için tanımlanan yeterlikler bilgi, beceri ve yetkinlik (sorumluluk ve bağımsızlık) başlıkları altında ayrı ayrı ifade edilmektedir. Bir öğrenme süreci tamamlandığında bireylerin neleri bileceğini, anlayacağını ve yapacağını açıklayan ve öğrenme çıktılarının tanımlandığı bu terimler aşağıda yer alan şekil üzerinde açıklanmaktadır: (EU, t.y.; MYK, t.y.):

Şekil 2. 4. Öğrenme çıktılarının tanımlandığı terimler

Şekil 2.4'te yer alan ve öğrenme çıktılarını kapsayan bu terimler, ulusal ya da sektörel boyutta yer alan kurumların kendi iç dinamikleri doğrultusunda tanımladığı yeterlikleri genişletebilecekleri ve örneklendirebilecekleri çerçeveyi oluşturmaktadır. Ayrıca söz konusu terimler, ülkeler ya da kurumlar tarafından tanımlanan yeterliklerin, AYÇ ile eşleştirilmesi sürecine de ışık tutmaktadır. AYÇ'de yer alan bu terimler tüm seviyelerdeki öğrenme çıktılarını kapsamaktadır. Ancak, AYÇ referans bir çerçeve olduğu için ulusal ya da sektörel çerçevelere ait özel yeterliklerin ayrıntılarını içermemektedir.

2.3.4. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Öğrenme Alanları ve Düzeyleri

Öğrenme çıktılarının tanımlandığı bilgi, beceri ve yetkinliklerden (sorumluluk ve bağımsızlık) oluşan terimler, AYÇ'de kapsamı en düşük yeterlik seviyesinden en yüksek yeterlik seviyesine doğru genişleyen 8 düzeyli bir yapıda açıklanmaktadır. AYÇ'de yer alan 8 düzeyin her biri, herhangi bir yeterlik sisteminde o düzeydeki yeterliklerle ilgili öğrenme çıktılarını gösteren bu terimler tarafından tanımlanmaktadır. Yani öğrenme çıktıları bu üç terime göre düzenlenmektedir. Her düzeyde, bu üç terime uygun düşen ve ilgili düzeydeki öğrenmeleri kapsayan tanımlayıcılara yer verilmektedir (EU, t.y.).

Bu tanımlayıcılar, 1'den 8'e doğru ilerledikçe daha kapsamlı ve karmaşık öğrenmeleri içeren bir yapıya dönüşmektedir. Örneğin 1. düzeyde yer alan yeterlikler temel düzeydeki öğrenme çıktılarını tanımlarken, 8. düzeydeki yeterlikler öğrenme ve çalışma alanına yenilik katma, yeni karşılaşılan karmaşık problemleri farklı disiplinlerdeki yaklaşım ve yöntemleri etkin bir şekilde kullanarak çözme gibi ileri düzeydeki öğrenme çıktılarına işaret etmektedir (TYÇ, t.y.).

Şekil 2.5. AYÇ düzeyleri ve yeterlik alanları (MYK, t.y.)

Şekil 2.5'te ve yukarıda yer alan açıklamalarda belirtilen her bir düzeyin içeriği asgari öğrenme çıktılarına göre düzenlenmektedir. Herhangi bir yeterlik içermeyen AYÇ, sekiz seviye ve öğrenme çıktılarının tanımlandığı 3 terimden oluşmaktadır. Bir öğrenme sürecine yönelik tanımlanan yeterlikler, bilgi, beceri ve yetkinliklerden (sorumluluk ve

bağımsızlık) oluşan öğrenme çıktıları altında bir araya getirildiğinde AYÇ'nin bir düzeyini oluşturmaktadır.

Böylelikle, üç terim altında açıklanan öğrenme çıktılarının sekiz düzey boyunca genişleyen ve karmaşıklaşan eğitsel kapsamı bütüncül bir şekilde görülebilmektedir. Bu yapı ile aynı zamanda AYÇ'nin kendi içerisindeki tutarlılığı da sağlanmış olmaktadır. Aşağıda sunulan şekilde her bir düzey için bilgi, beceri ve yetkinlik (sorumluluk ve bağımsızlık) terimlerine göre tanımlanan öğrenme çıktılarının kapsamı yer almaktadır (EU, t.y.; MYK, t.y.):

BILGI

- **1.Düzyey:** Temel genel bilgi
- **2.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanına ilişkin temel olgusal bilgi
- **3.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanında yer alan olgulara, ilkelere, süreçlere ve genel kavramlara ilişkin bilgi
- **4.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanında geniş kapsamlı teorik (kuramsal) ve olgusal bilgi
- **5.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanında geniş kapsamlı, özelleşmiş, olgusal ve teorik (kuramsal) bilgi; söz konusu bilginin sınırları hakkında farkındalık
- **6.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanında teori (kuram) ve ilkeleri eleştirel bir yaklaşımla anlamayı içeren ileri düzeyde bilgi
- **7.Düzyey:** Bir kısmı bir çalışma veya öğrenme alanında önde gelen bilgiler olan ve özgün düşünce ve/veya araştırmalara temel teşkil eden oldukça özelleşmiş bilgi. Bir alandaki ve farklı alanlar arasındaki etkileşime ilişkin bilgiye yönelik konularda eleştirel farkındalık.
- **8.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanının en ileri sınırındaki ve farklı alanlar arasındaki bağlantıyı sağlayabilecek düzeyde bilgi

BECERİ

- **1.Düzyey:** Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriler
- **2.Düzyey:** Basit kuralları ve araçları kullanarak alışlagelmiş (rutin) sorunları çözmek ve görevleri yerine getirmek için gerekli bilgiyi kullanma sürecinde ihtiyaç duyulan temel bilişsel ve uygulamalı beceriler
- **3.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanında temel yöntemler, araçlar, gereçler ile bilgiyi seçerek ve uygulayarak sorunları çözmek ve görevleri tamamlamak için gerekli bilişsel ve uygulamalı beceriler dizisi
- **4.Düzyey:** Bir çalışma veya öğrenme alanındaki belirli sorunlara çözüm üretmek için gerekli bilişsel ve uygulamalı beceriler dizisi
- **5.Düzyey:** Soyut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmek için gerekli olan geniş kapsamlı bilişsel ve uygulamalı beceriler dizisi
- **6.Düzyey:** Özelleşmiş bir çalışma veya öğrenme alanında karşılaşılan karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli ileri düzey becerileri uzmanlık ve gelişim göstererek sergilemek.
- **7.Düzyey:** Yeni bilgi ve işlemler geliştirmek ve farklı alanlara ait bilgileri bütünleştirmek amacıyla yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetleri için gerekli özelleşmiş sorun çözme becerileri
- **8.Düzyey:** Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde karşılaşılan önemli problemleri çözmek ve mevcut bilgi ile mesleki uygulamaları genişletmek ve yeniden tanımlamak için gerekli sentez ve değerlendirmeleri içeren özelleşmiş ve en ileri düzeydeki ihtisas beceri ve teknikler

YETKİNLİK (Sorumluluk ve Bağımsızlık)

- **1.Düzyey:** Yapılandırılmış ortamlarda doğrudan gözetim altında çalışmak veya öğrenmek
- **2.Düzyey:** Kısmen bağımsız bir şekilde gözetim altında çalışmak veya öğrenmek
- **3.Düzyey:** Çalışma veya öğrenmeye ilişkin görevlerin gerçekleştirilmesi için sorumluluk almak. Sorunların çözümünde mevcut koşullara göre davranışlarını uyarlamak.
- **4.Düzyey:** Genellikle öngörülebilir ancak değişikliğe tabi çalışma veya öğrenme ortamlarında yönergeler doğrultusunda kendi kendini yönetmek. Çalışma veya öğrenme faaliyetlerini değerlendirmek ve geliştirmek için bir miktar sorumluluk alarak başkalarının gerçekleştirdiği alışlagelmiş (rutin) işleri denetlemek.
- **5.Düzyey:** Öngörülemeyen değişikliklerin var olduğu çalışma veya öğrenme faaliyetlerine ilişkin ortamlarda yönetim ve gözetim sergilemek. Kendisinin ve başkalarının performansını değerlendirmek ve geliştirmek.
- **6.Düzyey:** Öngörülemeyen çalışma veya öğrenme ortamlarında karar vermek için sorumluluk alarak karmaşık teknik ve mesleki faaliyetleri veya projeleri yönetmek. Bireylerin veya grupların mesleki gelişimini yönetmek için sorumluluk almak.
- **7.Düzyey:** Karmaşık öngörülemeyen ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren çalışma veya öğrenme ortamlarını yönetmek ve dönüştürmek. Mesleki bilgi ve uygulamalara katkıda bulunmak için ve/veya çalışma gruplarının stratejik performanslarını değerlendirmek için sorumluluk almak.
- **8.Düzyey:** Üst düzeyde yetki, yenilik, özerklik, bilimsel ve mesleki bütünlük sergilemek. Araştırma içeren çalışma veya öğrenme ortamlarında ön planda olan yeni düşüncelerin veya süreçlerin gelişimini sağlamak için sürekli bağlılık sergilemek.

Şekil 2. 6. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin sekiz düzeyi

Yukarıda yer alan düzeylerde verilen örnekler, AYÇ'nin, farklı ulusal ve sektörel sistemler arasında tanımlanan ya da karşılaştırılan yeterlikler için referans olarak belirlediği öğrenme çıktılarının kapsamına işaret etmektedir (MYK, 2019b). Yeterlikleri incelemek ve bunların öğrenme çıktıları olarak değerlendirilmesini sağlamak başta eğitimciler olmak üzere bu ekosisteme dahil olan ülkelerin, makamların ve sektörel kurumların görevidir (ATK, 2005).

Söz konusu görevin yerine getirilmesi sürecinde yetkili makamlara ve uzmanlara yol gösteren AYÇ'nin bu yapısına göre bir öğrenme sürecine dahil olan bireylerden 1. düzeyden 8. düzeye doğru ilerledikçe beklenenler de farklılaşmaktadır. Bu farklılık, düzeyler ve yeterlik alanları olmak üzere iki temel üzerine inşa edilmiştir. Düzey boyutu, yeterlik seviyesi arttıkça öğrenme çıktılarının nasıl giderek daha da karmaşıklaştığını yansıtmaktadır. Örneğin, 2. düzeydeki yeterliklere sahip bireyden beklenen bağımsızlık seviyesi, 7. düzeydeki yeterliklere sahip bireyin bağımsızlık seviyesinden oldukça düşüktür (MYK, 2019b).

Yeterlik alanları ise farklı türdeki yeterliklerin aynı düzey altında sınıflandırılmasını sağlayan bilgi, beceri ve yetkinlik (sorumluluk ve bağımsızlık) şeklinde üçe ayrılmaktadır. Bu ayrıma göre aynı düzey için tanımlanan ve farklı alanlarda yer alan yeterlikler, daha akademik, daha profesyonel ya da uygulamaya dönük olabilmektedir. Böylelikle yeterliklerin düzeylere göre farklılaşması sağlanabilmektedir. Düzeyler ilerledikçe birbirinden farklı yeterliklerin kazandırılmasını öngören bu yapı öğrenmenin daha karmaşık hale gelmesini ve bireylerin düzeyler arası adım adım yükselmesini sağlayan bir merdiven gibi görev yapmaktadır (EC, 2008; MYK, 2019b).

2.3.5. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin Sürdürülebilirliği ve Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ile İlişkilendirilmesi

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından 2008 yılında alınan “Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tavsiye Kararı” doğrultusunda, AYÇ ve ulusal yeterlik seviyeleri arasında şeffaf ve anlaşılır bir ilişki kurulabilmesi için AYÇ ekosistemine dahil olan ülkelerin, ulusal yeterlik çerçevelerinde ya da sistemlerinde AYÇ'ye referans vermeleri (ilişkilendirmeleri) gerekmektedir. Aynı kararda, üye ülkelerden ulusal yeterlik çerçevelerindeki düzeyleri ve alanları, AYÇ düzeyleri ile ilişkilendirerek gözden geçirmeleri ve güncellemeleri de tavsiye edilmektedir (EU, t.y.).

Ulusal yeterlik çerçevelerinde yer alan yeterliklerin AYÇ ile doğrudan ilişkilendirilmesi mümkün değildir. Her ne kadar AYÇ, ulusal yeterlik çerçeveleri için tercüme aracı işlevini üstlense de yeterliklerin AYÇ'ye alınabilmesi için bir dizi uygulamanın yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunun için ilk olarak, AYÇ'nin 8 düzeyli yapısına atıf yapılmalıdır. Daha sonra yeterlik düzeylerinin yurtdışındaki karşılığının anlaşılabilir bir yapıya kavuşturulması sağlanmalıdır. En son aşamada ise yeterlikler ulusal yeterlik çerçevelerine yerleştirilmeli ve süreç tamamlanmalıdır. Bu sürecin bireyler için daha görünür hale getirilebilmesi için ulusal sertifika programlarında, diplomalarda ve ulusal yeterlik çerçevelerinde yaygınlaştırılması gerekmektedir (MYK, 2019b). Benzer şekilde, farklı ülke ve sistemler tarafından düzenlenen sertifika, diploma, yeterlik belgesi ve Europass gibi dokümanlar yoluyla da yeterliklerin yaygınlaştırılması ve görünür yapıya kavuşturulması mümkün olmaktadır (MYK, t.y.).

AYÇ ekosistemine dahil olan bir ulusal yeterlik çerçevesinin, mevcut yeterliklere ait veri tabanını düzenli bir şekilde güncellemesi ve sisteme yeni eklenen yeterlikleri (sertifika, diploma, sertifika eki, diploma eki) AYÇ'ye referans vererek ilişkilendirmesi gerekmektedir (EU, t.y.). Bu doğrultuda, güncelleme ve ilişkilendirme işlemini yapacak tüm ülkelerden AYÇ tarafından aşağıda yer alan referanslama ölçütlerine uygun, detaylı bir rapor hazırlaması istenmektedir (MYK, 2019b: 11):

“Referanslama sürecinde yer alan ilgili tüm ulusal kuruluşların sorumlulukları ve/veya yasal yetkinlikleri, yetkili kurumlar tarafından açıkça belirlenmiş ve yayımlanmıştır.

Ulusal yeterlilik çerçevesi veya sistemindeki yeterlilik seviyeleri ile Avrupa Yeterlilik Çerçevesinin seviye tanımlayıcıları arasında açık ve kanıtlanabilir bir ilişki bulunmaktadır.

Ulusal yeterlilik çerçevesi veya sistemi ve içerdiği yeterlilikler, öğrenme kazanımları ilke ve hedefine dayalı olmalı; yaygın ve serbest öğrenmelerin doğrulanmasına ilişkin düzenlemeler ve mümkünse, kredi sistemleriyle bağlantılıdır.

Yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilmesi veya ulusal yeterlilik sistemindeki konumlarının tanımlanmasıyla ilgili prosedürler şeffaftır.

Eğitim ve öğretim için ulusal kalite güvence sistem(ler)i ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerine atıfta bulunur ve bu Tavsiye Kararının 4. ekinde belirtilen kalite güvence ilkeleriyle uyumludur.

Referanslama süreci, ilgili kalite güvence kuruluşlarının referanslama raporunun ilgili ulusal kalite güvence düzenlemeleri, hükümler ve uygulamalarla uyumluğuna ilişkin yazılı mutabakatını içermelidir.

Referanslama sürecine uluslararası uzmanlar dâhil olmalı ve referanslama raporları, referanslama sürecine dair iki farklı ülkeden en az iki uluslararası uzmanın yazılı görüşlerini içermelidir.

Yetkili ulusal kurum(lar), ulusal yeterlilik çerçevesinin veya sisteminin AYÇ ile referanslanmasını raporlamalıdır. Referanslamayı ve destekleyici kanıtları ortaya koyan ve her bir ölçütü ayrı ayrı irdeleyen kapsamlı bir rapor Ulusal Koordinasyon Noktası da dâhil yetkili ulusal kuruluşlar tarafından yayımlanmalıdır. Aynı rapor, öz-beyan ölçütlerine uygun olarak Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesine öz-beyan için kullanılabilir.

Referanslama veya referanslama raporunun güncellenmesini müteakip 6 ay içinde üye ülkeler ve diğer katılımcı ülkeler, referanslama raporunu yayımlamalı ve ilgili Avrupa portalındaki karşılaştırma işlevleri için gerekli bilgiyi sağlamalıdır.

Referanslama sürecinin ardından, ulusal yeterlilik çerçeveleri ve sistemlerinin parçası olan yeterliliklere ilişkin yetkili kurumlar tarafından düzenlenen tüm yeni belgeler (örn. sertifika, diploma ve Europass diploma ve sertifika ekleri) ve/veya yeterlilik kayıt sistemleri, ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri aracılığıyla uygun AYÇ seviyesine açık bir referans içermelidir.”

Ülkeler tarafından yukarıda yer alan 10 maddelik referanslama ölçütleri doğrultusunda hazırlanan raporlar, AYÇ danışma grubuna sunulmaktadır. Danışma grubu tarafından referanslama ölçütlerini karşıladığı belirtilen raporların onaylanmasıyla birlikte ilgili ülke açısından süreç tamamlanmış olmaktadır (EU, t.y.; MYK, 2019b). Bu referans ölçütleri aynı zamanda, ülkeler tarafından yapılan yeterlik ilişkilendirmelerinin tutarlı ve şeffaf bir şekilde gerçekleştirildiğini de güvence altına almaktadır. Uluslararası uzmanların görüşleri doğrultusunda oluşturulan bu referanslama raporları, ulusal kalite güvence kuruluşlarına da önemli katkılar sunmaktadır (MYK, 2019b).

AYÇ ile ulusal yeterliklerin ilişkilendirilmesi sürecinde tüm paydaşların şeffaf ve kaliteyi önceleyen yaklaşımla bir arada çalışmaları gerekmektedir. Ulusal koordinasyon noktası oluşturma çalışmaları bu amaca hizmet etmek için önceki paragraflarda ifade edilen tavsiye kararı doğrultusunda başlatılmıştır. Türkiye’de bu misyonu üstlenen MYK, 2008 yılından itibaren “AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktası” olarak hizmet vermektedir. Bu kurum aynı zamanda, AYÇ ekosistemine dahil olan paydaşlar arasındaki iletişimin sağlandığı AYÇ Danışma Grubunda da Türkiye’yi temsil etmektedir (MYK, t.y.).

AYÇ’nin geliştirilmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde tanımlanan yeterliklerin işverenler, çalışanlar ve öğrenciler açısından daha anlaşılır hale getirilmesi ve etkin bir şekilde uygulanması için AB’ye üye devletlerin yanı sıra, Arnavutluk, Bosna Hersek, İsviçre, İzlanda, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Lihtenştayn, Norveç, Sırbistan ve Türkiye çalışmalarına devam etmektedir (EU, t.y.). 2018 yılı itibarıyla 39 ülke AYÇ’ye katılmıştır. 34 ülke ise, UYÇ’lerini AYÇ’ye referanslama işlemini tamamlamıştır (MYK, 2019b).

AYÇ'nin geliştirilmesi sürecinde belirtilen ülkelerin yaptıkları faaliyetlerin yanı sıra farklı paydaşlar da sorumluluk üstlenmiştir. Bu paydaşlardan biri olan AYÇ Dayanışma Grubu; ülkeler, eğitim, staj, istihdam ve sivil toplum kuruluşlarının arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla 2008 yılında kurulmuştur. Şeffaflığın sağlanması, tutarlığın temin edilmesi ve referans verme sürecine yönelik güvenin artırılması gibi amaçlarla kurulan bu grup, çalışmalarına günümüzde de devam etmektedir. Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi (CEDEFOP) ve Avrupa Eğitim Vakfı (AEV), Avrupa Ajansları olarak, AYÇ'nin uygulama sürecinin desteklenmesinde önemli rol oynayan diğer paydaşlardır. Bununla birlikte, ENIC/NARIC ağı da akademik yeterliklerin tanınması konusunda kurumları ve vatandaşları doğrudan desteklemek amacıyla kurulmuş ve AYÇ'nin sürdürülebilirliğine katkı sunan diğer bir ağıdır (EU, t.y.).

Avrupa'da erişilebilir yeterlik türleri ve seviyelerine ilişkin kapsamlı bir yol haritası sunan AYÇ ulusal yeterlik çerçeveleriyle de yakından ilişkilidir (EU, t.y.). Öğrenme çıktılarına dayanan ulusal yeterlik çerçevelerinin geliştirilmesi için katalizör görevi üstlenen AYÇ, farklı ülkeler, sektörler ya da meslekler için karşılaştırılabilir ulusal çerçevelerin hazırlanmasına ilham kaynağı olmaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'de de ulusal boyutta yeterlik çerçeveleri oluşturma çabaları görülmektedir. AYÇ ile uyumlu bir şekilde tasarlanan Türk ulusal yeterlik çerçevelerine ilerleyen başlıklarda değinilmektedir.

2.4. ULUSAL YETERLİK ÇERÇEVELERİ

Yeterlik çerçeveleri, eğitim-öğretim ve hayat boyu öğrenme gibi konulara yönelik ulusal politikalar, uygulamalar ve düzenlemeler geliştirme sürecinde ülkelere yol gösteren, yeterlikleri belirli bir düzen içerisinde anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir yapıya dönüştüren sistematik yapılardır. Yeterlik çerçevelerinin hem ulusal hem de bölgesel örnekleri bulunmaktadır. Avrupa coğrafyasında kapsamlı ulusal yeterlik çerçeveleri geliştirilmesi için lokomotif görevi üstlenen AYÇ, önemli bir bölgesel yeterlik çerçevesi örneğidir. AYÇ'ye tabi olan ülkelerde neredeyse tüm yeterlik düzeylerini ve türlerini içeren ulusal yeterlik çerçeveleri (UYÇ) geliştirilmekte ya da uygulanmaktadır. Bu sebeple referans noktası benzer olan ancak geliştirildiği ülkenin kültürel özellikleri bakımından birbirinden farklılaşan çok sayıda UYÇ örneği bulunmaktadır.

Hayat boyu öğrenme fikrinin 1990'lı yılların sonuna doğru Avrupa ülkeleri arasında bir politika olarak uygulanmaya başlaması UYÇ'ler için bir dönüm noktası olmuştur. 2005 yılı itibarıyla Avrupa coğrafyasındaki örnekleri Fransa, İrlanda ve Birleşik Krallık ile sınırlı

olan UYÇ'ler dünyada yaşanan gelişmeler doğrultusunda birçok ülke tarafından geliştirilmeye başlanmıştır (TYÇ, t.y.). Avrupa Birliğine üye 28 devletin yanı sıra, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti, Karadağ, Sırbistan ve Türkiye kendine özgü UYÇ'lerini oluşturmuş ve işlevsel bir hale getirmiştir (CEDEFOP, 2021).

Avrupa coğrafyasında yaşanan bu gelişmelerin yanı sıra Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika gibi Dünya'nın farklı kıtalarında yer alan ülkeler de UYÇ yaklaşımını benimsemiş ve kendi yeterlik çerçevelerini hazırlayıp uygulamaya koymuştur (TYÇ, 2015). Birbirinden farklı coğrafi ve kültürel özelliklere sahip ülkelerin kendi UYÇ'lerini uygulamaya koyması, bu çerçeveler içerisinde yer alan yeterliklerin farklı ülkelerin UYÇ'leri ile karşılaştırılabilir ve ilişkilendirilebilir bir yapıya kavuşturulması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyacın giderilmesi ve UYÇ'ler arasında bağlantı kurulabilmesi için "üst çerçeveler" geliştirilmesi fikri ortaya atılmış ve "Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)" ve "Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ)" olmak üzere iki üst çerçeve devreye alınmıştır. (TYÇ, 2015).

Üst çerçevelere atıfta bulunarak ulusal yeterlik çerçevesi oluşturma fikrini benimseyen ülkeler, bir üst çerçeve örneği olan AYÇ ekosistemine dahil olabilmek için ilk olarak kendi yeterlik sistemlerini ve çerçevelerini oluşturmalı daha sonra oluşturdukları bu ulusal çerçeveleri AYÇ ile ilişkilendirerek yeterlikleri açık, anlaşılır ve karşılaştırılabilir bir yapıya kavuşturmalıdır. Yeterliklerin uluslararası düzeyde kabul edilebilir bir yapıya kavuşturulmasının ilk adımı ulusal yeterlik sisteminin oluşturulmasıyla atılmaktadır. Bir ülkede gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerinin iş dünyası ve gerçek yaşam koşullarında karşılık bulmasını sağlayan bileşenlerin tamamı ulusal yeterlik sistemini oluşturmaktadır. Bu sistemin önemli bileşenlerinden biri olan UYÇ'ler ülkedeki ilk, orta ve yükseköğretim olmak üzere genel, mesleki ve akademik eğitim ya da diğer öğrenme yolları ile bireylere kazandırılması hedeflenen tüm yeterliklerin sınırlarını belirleyen yapılardır (TYÇ, 2015).

Bireylerin eğitim-öğretim faaliyetlerini başarıyla tamamladığında sahip olacağı davranışsal özellikleri tanımlayan UYÇ'lerin daha net anlaşılabilmesi için ifade ettiği anlamın detaylı bir şekilde açıklanması gerekmektedir. UYÇ'lere yönelik alanyazında pek çok tanımlama yer almaktadır. Bu tanımlamalar arasında dikkat çekenlerden biri Asya Pasifik Ekonomik İş birliği (APEC) tarafından yapılan tanımlamadır. Bu tanımlamaya göre UYÇ'ler, yeterliklerin öğrenme çıktıları doğrultusunda düzenlenen seviyelere ve özel

ölçütlere göre kategorize edilmesinde başvuru bir araçtır (Bourke vd., 2009). YÖK (2010) ve Eurydice (2012) tarafından yapılan diğer bir tanımlamada ise, bir eğitim-öğretim süreci için ulusal düzeyde tanımlanan yeterlikleri ve bunların arasındaki ilişkiyi açıklayan, ulusal ve uluslararası otoritelerin bu yeterlikleri tanımalarını ve karşılaştırmasını sağlayan, belirli bir düzen içerisinde yapılandırılmış yeterliklerden oluşan bir sistemdir (Ranguelov, De Coster, Norani ve Paolini, 2012).

Yukarıda ifade edilen tanımlamaların yanı sıra, Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı'na ait internet sayfasında UYÇ'lere ilişkin daha kapsamlı bir tanımlama yapıldığı da göze çarpmaktadır. Burada yer alan açıklamaya göre UYÇ, farklı öğrenme seviyelerine göre tasarlanarak ulusal düzeyde tanımlanan yeterlikleri açıklamak, belirli ölçütler doğrultusunda sınıflandırmak ve karşılaştırmak için başvuru kurallar ve ilkeler bütünüdür. Bu çerçeveler ile ulusal düzeyde tanımlanan yeterliklerin bütünleştirilmesi ve yeterlikler arasında eşgüdümün sağlanması mümkün olmaktadır. Bununla birlikte, kalite standartları doğrultusunda daha şeffaf ve tanımlanabilir yeterliklerin elde edilmesi bu yeterlikler arasında öğrenenlerin yatay ve dikey hareketliliği de gerçekleşmektedir (CEDEFOP, 2021; TYÇ, t.y.; TYÇ, 2015).

UYÇ'ler yeterliklerin öğrenme çıktıları doğrultusunda çeşitli seviyelere göre sınıflandırılmasında başvuru önemli araçlardır. Yeterliklerin içeriği ve niteliği bu sınıflandırmalara göre belirlenmektedir. Başka bir ifadeyle öğrenme sürecini başarıyla tamamlayarak diploma almaya hak kazanan bireylerin neleri bileceğine, anlayacağına ya da yapacağına yönelik sorular bu sistem içerisinde yanıt bulmaktadır. Öğrenme çıktılarına dayalı olarak tasarlanan bu sistem ile tüm eğitim-öğretim seviyeleri arasında dinamik bir ilişki kurulması da sağlanmaktadır (CEDEFOP, 2021). Böylelikle yeterliklerin bireyler, eğitim kurumları ve iş dünyası tarafından daha kolay anlaşılması ve karşılaştırılması mümkün olmaktadır.

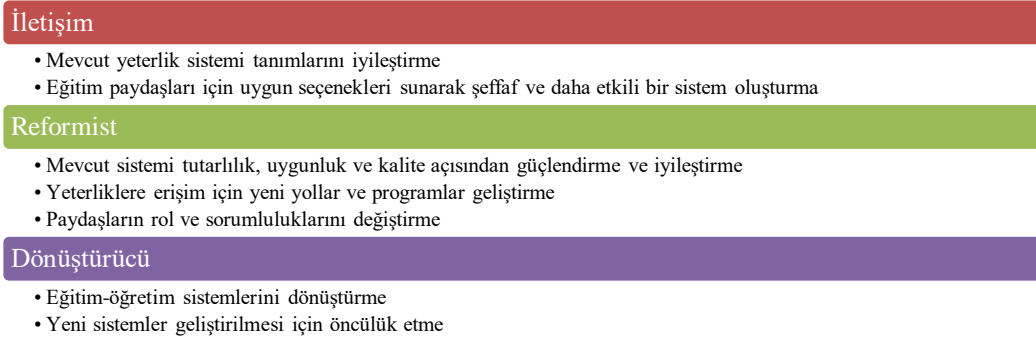
UYÇ'lerin önemli bir bileşeni olarak öne çıkan seviyeler, öğrenme çıktılarının kolaydan zora doğru sıralandığı tasarımı açıklamak için kullanılmaktadır. Bu tasarıma göre öğrenme kazanımlarının kapsamı ve zorluğu seviyelere göre farklılaşmaktadır. Ayrıca, her seviyede farklı bireysel özellikleri tanımlayan ifadeler yer almaktadır. Giderek karmaşıklaşan (alt, orta ve ileri) bir öğrenme sürecini tanımlayan bu yapıda öne çıkan davranışsal özellikleri ve kazanımları açıklamak için oluşturulan şekil aşağıda yer almaktadır (TYÇ, t.y.):

Şekil 2. 7. Ulusal yeterlik çerçevesi seviyeleri

Merdiven basamaklarına benzeyen bu seviyeli yapı, herhangi bir seviyedeki başarıyla tamamlanmış bir öğrenme süreci sonunda bireylerin sahip olacağı davranışları açıklamak üzere tasarlanmıştır. Bu yapıya göre temel düzeyde bilgi ve beceriye sahip olma alt seviyede yer alan öğrenme çıktılarının kapsamında yer alırken, yeni bilgiler geliştirme becerisi ileri seviyede kazandırılacak davranışsal özellikleri içermektedir. Bununla birlikte, bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme gibi özellikler ise orta seviyede yer almaktadır. UYÇ'ler, davranışları açıklayan bu yapılarının yanı sıra amaç, tasarım ve uygulama süreci olmak üzere üç temel unsura göre de sınıflandırılmaktadır. İletişim, reformist ve dönüştürücü şeklinde adlandırılan bu sınıflandırmalarda öne çıkan özellikler aşağıda yer alan şekil üzerinde açıklanmaktadır (TYÇ, 2015):

Şekil 2. 8. Ulusal yeterlik çerçevesi sınıflandırmaları

Seviye yapısı ve sınıflandırılma gibi özelliklerine değinilen UYÇ'ler, eğitimde kalite güvence sistemleri ile desteklendiğinde işlevini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmektedir. Eğitimde kalite anlayışı ile bütünleştirilen bir UYÇ, bireysel gelişime önemli katkılar sağlamakta, işgücü piyasası ve eğitim sürecine yönelik dinamikleri kolaylaştırmakta, bireylerin eğitimin çeşitli türleri ve seviyeleri arasında ilerlemesine yaşam boyu destek olmaktadır. Ayrıca, eğitim-öğretim hizmeti sunan kurumların, daha tutarlı ve

uyumlu yeterlikler geliştirmesini, işverenlerin bu yeterlikleri daha kolay anlamasını ve güven duymasını da sağlamaktadır. Bununla birlikte UYÇ'ler, ÷lkeler tarafından tanımlanan yeterliklerin ulusal düzeyden uluslararası boyuta taşınmasını ve tanınmasını da mümkün kılmaktadır (TYÇ, t.y.).

UYÇ'lerde tanımlanan yeterliklerin uluslararası karşılığının ortaya konulabilmesi için ÷lkelerin bazı gereklilikleri yerine getirmesi gerekmektedir. Türkiye bu kapsamdaki gereklilikler ve Avrupa Birliği'nde uygulanmaya başlayan hayat boyu öğrenme programından daha etkin bir şekilde yararlanabilmek için 2002 yılında "Türk Ulusal Ajansı'nı" (UA) kurmuştur. Hayat boyu öğrenmenin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi amacıyla da 2009 yılına gelindiğinde "Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi" oluşturulmuştur. Bu gelişmelerin yanı sıra, 2006 yılında AB ile uyumlu ulusal mesleki yeterlik sisteminin kurulması ve sürdür÷lmesi amaçlarını yerine getirmek üzere MYK kurulmuş ve yeterliklerin uluslararası boyutta tanınması için önemli adımların atılması sağlanmıştır.

Ulusal boyutta gerçekleştirilen bu çalışmaların ve yürürlükteki mevzuat hükümleri doğrultusunda oluşturulan UYÇ'lerin, uluslararası boyutta karşılık bulabilmesi için Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tavsiye Kararına göre AYÇ seviyeleri ile şeffaf bir şekilde ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, çeşitli kurumlar tarafından düzenlenen sertifika, diploma, yeterlik belgesi ve Europass gibi dokümanların ulusal yeterlik sistemleri aracılığıyla AYÇ seviyelerine uygun açık bir referans içermesine yönelik önlemlerin alınması da önerilmektedir. Böylece farklı ÷lke ve sistemlerde düzenlenmiş olan bu dokümanların ya da herhangi bir eğitim seviyesi için tanımlanan yeterliklerin kıyaslanabilir bir yapıya kavuşturulması mümkün olmaktadır (MYK, t.y.).

Yukarıda kısaca ifade edilen açıklamalar doğrultusunda yeterlik çerçevelerini oluşturmuş Avrupa ÷lkelerinin çerçevelerinde bazı ortak amaçların bulunduğu göze çarpmaktadır. Bu amaçlarda; mevcut yeterliklerin sınıflandırılması, yeni yeterliklerin tasarlanması ve eğitim-öğretim programlarının öğrenme kazanımlarına dayalı olarak geliştirilmesi gibi süreçlerin yer aldığı gör÷lmektedir. Ortak amaçların yanı sıra ulusal çerçevelerde öne çıkan farklı amaçlar da yer almaktadır. Söz konusu amaçların şu şekilde ifade edilmesi mümkündür (TYÇ, 2015):

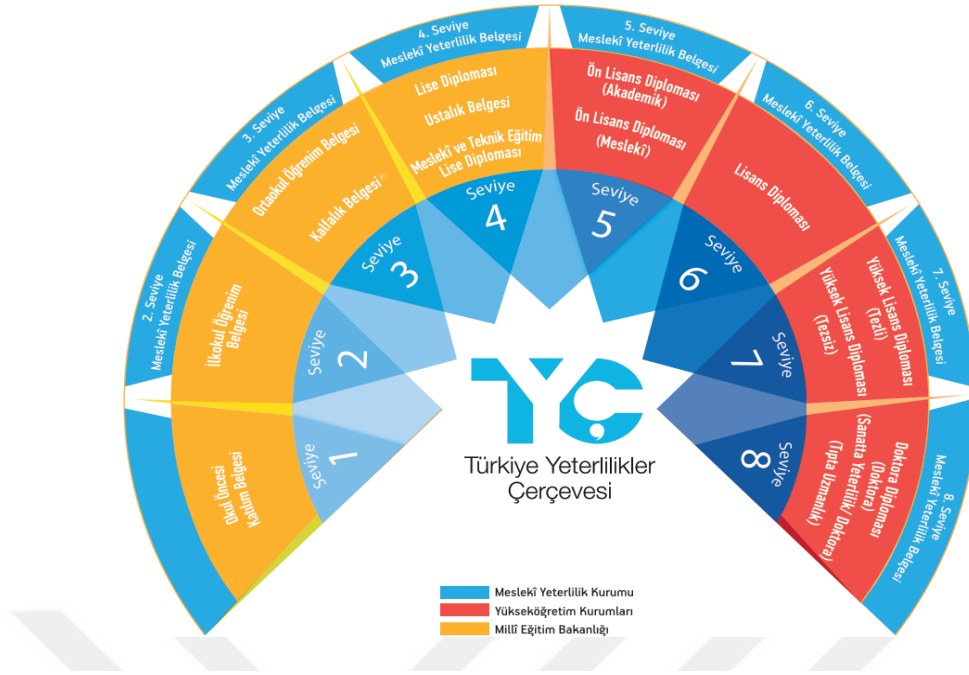
- Eğitim-öğretim sürecinin uluslararası şeffaflığını artırmak, yeterliklerin karşılaştırılabilir ve aktarılabilir bir yapıya kavuşturulmasını sağlamak.

- Ulusal düzeyde oluşturulan yeterlik sistemlerinin şeffaflığını artırmak.
- Hayat boyu öğrenmeyi desteklemek ve teşvik etmek.
- Eğitim-öğretim sistemlerinin geçirgenliğini ve esnekliğini artırarak öğrenme seviyeleri arasında aktarım ve ilerleme sağlamak.
- Yaygın ve serbest öğrenmelere geçerlilik kazandırmak.
- Yeterliklerin kendi arasındaki tutarlılığını sağlamak.
- Kalite güvencesi için referans oluşturmak.
- Paydaşlar arası iş birliğini desteklemek ve iş dünyası ile daha yakın ilişkiler kurmak.

Ulusal düzeyde oluşturulan UYÇ'ler, yukarıdaki amaçlar doğrultusunda ülkelerin eğitim-öğretim sistemlerini şekillendirmektedir. Bununla birlikte, UYÇ'ler, uluslararası eğitim sistemlerinden de etkilenmektedir. İki yönlü bu etkileşimin doğal bir sonucu olarak ülkeler tarafından ulusal düzeyde çeşitli eğitim politikaları ya da yeterlik çerçeveleri geliştirilmektedir. Türkiye bu eğitim politikaların bir yansıması olarak TYÇ ve TYYÇ gibi UYÇ'ler oluşturmuştur. Söz konusu çerçevelere ilerleyen sayfalarda ayrı başlıklar halinde değinilmektedir.

2.4.1. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), eğitim sisteminde ve diğer öğrenme süreçlerinde kazanılan kalite standartları ile güvence altına alınmış tüm yeterlikleri kapsayan ulusal bir yeterlik çerçevesidir. Çerçevenin hazırlanması, uygulanması ve geliştirilmesi süreçlerinden MYK sorumludur (TYÇ, t.y.). Söz konusu çerçeve, ilkokuldan yükseköğretime kadar uzanan eğitim sürecini kapsayan bir anlayışla akademik, mesleki, genel ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan yeterlikleri AYÇ ile uyumlu bir şekilde ele almaktadır. Bu çerçevede yer alan yeterlik türleri, öngörülen seviyeleri ve bu yeterliklerden sorumlu olan kurumları açıklamak üzere MYK tarafından hazırlanan şekil aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 2. 9. TYÇ yeterlik türleri, öngörülen seviyeleri ve sorumlu kurumlar (TYÇ, 2015)

Yukarıda yer alan şekilden de anlaşılacağı üzere TYÇ 8 seviyeli bir yapıdan oluşmaktadır. Bu sekiz seviyeli yapı Türkiye’de gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetleri sonucunda düzenlenen diploma, sertifika ve ustalık belgesi gibi yeterlik dokümanlarını ve önceki öğrenmeleri tanıyan bütüncül bir anlayışla oluşturulmuştur. Böylelikle, çeşitli seviyelerde ya da öğrenme ortamlarında kazanılan yeterliklerin tanımlanması, sınıflandırılması ve karşılaştırılması sağlanabilmektedir.

TYÇ’nin temel amacı; ihtiyaç duyulan alanlarda yeni yeterliklerin geliştirilmesi, var olan yeterliklerin yenilenmesi, önceki öğrenme süreçlerinin tanınması, yeterlikler arasında dikey ve yatay hareketliliğin sağlanması, hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi ve belirtilen bu süreçlerin tamamının uluslararası boyutta kabul edilebilir bir şekilde gerçekleştirilmesidir (MYK, t.y.; TYÇ, t.y.). Bu temel amacın yanı sıra, TYÇ ile ilgili strateji ve politika belgelerinin incelenmesi, paydaşlarla yapılan görüşmeler, eğitim sisteminin özellikleri, iş piyasasının ihtiyaçları ve dinamikleri ile UYÇ geliştirme sürecini tamamlayan diğer ülkelerin tecrübelerinden yola çıkarak TYÇ’nin diğer hedefleri oluşturulmuştur. Kapsamlı ve çok boyutlu bir anlayışın yansıması olan bu hedefler şu şekilde belirtilebilir (MYK, t.y.; TYÇ, 2015: 13-14):

- “Yeterlilikleri tanımlamak, sınıflandırmak ve karşılaştırmak için açık, tutarlı ve şeffaf bir yöntem belirlemek,
- Öğrenme kazanımlarına dayalı olarak hazırlanmış ve kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri, seviyeler aracılığıyla ulusal düzeyde sınıflandırmak,

- Önceki öğrenmeler kapsamında edinilen öğrenme kazanımlarının tanınmasını sağlayacak biçimde yeterlilik sistemini sürekli iyileştirmek,
- Yeterliliklerin kredilendirilmesine, biriktirilmesine ve yeterlilikler arasında geçiş yapılmasına imkân sağlamak,
- Yeterliliklere erişimi kolaylaştırmak,
- Eğitim ile istihdam arasındaki ilişkiyi güçlendirmek,
- Tanımlanmış ve ölçülebilir yeterliliklere sahip, istihdam edilebilir donanımda bireyler yetiştirilmesine ve dolayısıyla işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunmak,
- Çerçevenin geliştirilmesi, uygulanması ve yönetiminde sorumlu kurumlar arasında etkili iş birliği yapılmasını, iş dünyası ve sosyal paydaşlar başta olmak üzere ilgili tüm tarafların katılım ve katkıda bulunmasını sağlamak,
- Diğer ülke yeterliliklerinin Türkiye’de, Türkiye yeterliliklerinin de yurtdışında tanınması için temel ölçütleri oluşturmak ve böylelikle karşılaştırma işlevi görmek.”

Yukarıda yer alan hedeflerden de anlaşılacağı üzere TYÇ, önceki öğrenmelerin tanınması, yeterliklerin tanımlanması, bu yeterliklerin seviyeler arası sınıflandırılması, eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin kurulması ve çerçevedeki yeterliklerden sorumlu olan kurumlar arasındaki iş birliğinin sağlanması gibi önemli işlevleri üstlenmektedir. Öğrenme kazanımlarına dayalı olarak hazırlanan ve belirli standartlar doğrultusunda tanımlanan yeterlikler yoluyla eğitimde kalitenin güvence altına alınmasını sağlamayı da hedefleyen TYÇ bu işlevini çeşitli kurumlardan destek alarak gerçekleştirmektedir. TYÇ’nin bünyesinde yer alan yeterlikleri güvence altına alan kurumlar ve sorumlu oldukları yeterlikler şu şekilde belirtilebilir (TYÇ, 2015):

Kurum	Yeterlik
 Milli Eğitim Bakanlığı	 Diplomalar, Kalfalık ve Ustalık Belgeleri
 Yükseköğretim Kurumları	 Diploma ve Sertifikalar
 Mesleki Yeterlilik Kurumu	 Mesleki Yeterlilik Belgeleri
 Yetkili Kurum ve Kuruluşlar	 Sertifika ve Belgeler

Şekil 2. 10. TYÇ kapsamında yer alan yeterlikler ve sorumlu kurumlar

TYÇ kapsamına giren bir yeterliğin bu çerçeveye dahil edilebilmesi için öğrenme kazanımları doğrultusunda şeffaf ve güvenilir süreçlere bağlı olarak tanımlanması, diğer yeterliklerle olan ilişkisinin net bir şekilde ortaya konulması, eğitim kurumları ve işverenler nezdinde kabul edilmesi ve AYÇ’ye atıfta bulunulması şartlarını taşıması gerekmektedir (MYK, t.y.). Bu süreçlerin takibi yukarıda belirtilen kurumlar tarafından yerine

getirilmektedir. TYÇ, birbirinden bağımsız çeşitli kurumları ve bu kurumların tanımladığı yeterlikleri bir araya getirerek farklı öğrenme ortamları için tanımlanan yeterliklerin tek bir çerçeve altında ele alınmasını da sağlamaktadır.

Birbirinden farklı yapıya ve özelliğe sahip yeterliklerin bütüncül bir çerçeve içerisine dahil edilmesi ve tek bir çatı altında toplanması esasında TYÇ'ye ait tasarımın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. TYÇ, bünyesinde bulunan yeterlikleri 8 seviyeli bir yapıya ve yeterlik alanlarına göre sınıflandırmaktadır. Bu tasarımın ana öğelerini seviyeler, yeterlik türleri ve yeterlik kategorileri oluşturmaktadır. TYÇ'nin ana omurgasını oluşturan seviye ve seviye tanımlayıcılarını gösteren şekil aşağıda yer almaktadır (TYÇ, t.y.):

Şekil 2.11. TYÇ seviyeleri ve tanımlayıcıları

TYÇ'de yer alan seviyeler, ilgili seviyedeki yeterliklerin işaret ettiği ortak öğrenme kazanımları doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu yapı; bilgi, beceri ve yetkinlik alanları altında toplanan öğrenme kazanımlarına yönelik seviye tanımlayıcıları ile tanımlanan yeterlik türleriyle desteklenmektedir. TYÇ'de yer alan seviyeler 1'den 8'e kadar, kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru ilerlemektedir. Bu seviyelerde yer alan yeterlikler, herhangi bir özel öğrenme alanı dikkate alınmadan hazırlanan ve söz konusu seviyeye yönelik tanımlanan asgari yeterliklerden meydana gelmektedir (TYÇ, 2015).

TYÇ içerisindeki diğer yapı ve araçlar için temel oluşturan seviye tanımlayıcıları ise, çerçevenin çekirdeğini oluşturmaktadır. Seviye tanımlayıcıları ile herhangi bir seviyeye yönelik ihtiyaç duyulan öğrenme kazanımlarının tanımlanması, yeterliklerin hangi seviyede yer aldığı belirlenmesi ve TYÇ'nin uluslararası ya da bölgesel boyuttaki farklı çerçeveler ile ilişkilendirilmesi sağlanmaktadır (MYK, t.y.). Ayrıca, her seviye için farklı yeterlik alanlarını kapsayacak şekilde yeterliklerin geliştirilmesi için esneklik de sunmaktadır (TYÇ, t.y.).

Şekil 2. 12. TYÇ seviye tanımlayıcıları

Seviye tanımlayıcıları yeterliklerin ortak öğrenme kazanımları altında toplandı; bilgi, beceri ve yetkinlik olarak ifade edilen üç bileşenden oluşmaktadır. TYÇ’de yer alan sekiz seviyenin her birinde bilgi, beceri ve yetkinlik alanlarına uygun düşen tanımlayıcı ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelere geçmeden önce seviye tanımlayıcılarında yer alan üç bileşenin TYÇ açısından ne anlama geldiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu maksatla, TYÇ tarafından bir broşür hazırlanmıştır. Söz konusu broşürde bilgi, beceri ve yetkinlikler şu şekilde açıklanmaktadır (TYÇ, t.y.):

	<p>BİLGİ</p>	<p>TYÇ kapsamında “bilgi”; bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi olarak tanımlanmıştır.</p>
	<p>BECERİ</p>	<p>TYÇ kapsamında “beceri”; bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren “bilgiyi kullanma” ve “problem çözme” olarak tanımlanmıştır.</p>
	<p>YETKİNLİK</p>	<p>TYÇ kapsamında “yetkinlik”; bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması olarak tanımlanmıştır.</p>

Şekil 2. 13. TYÇ seviye tanımlayıcılarının açıklanması

TYÇ’de yer alan bu üç bileşen, bir öğrenme süreci sonucunda bireylerin sahip olması gereken asgari yeterliklere ait çeşitli özellikleri ifade etmektedir. TYÇ’ye ait her bir seviyede bu üç bileşene uygun düşen tanımlayıcı ifadeler de yer almaktadır. Bu ifadeler, TYÇ tarafından seviye tanımlayıcılarıyla beraber bütüncül bir yapı altında toplanarak sunulmaktadır. Aşağıda yer alan şekil, TYÇ’nin sekiz düzeyin her biri için ayrı olarak tanımladığı ifadeleri içermektedir (TYÇ, t.y.):

1. SEVİYE	BİLGİ	Kendisi ve çevresine ilişkin genel bilgiye sahip olma	5. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanının sınırlarının farkında olarak, bu alana özgü, kapsamlı, kuramsal ve olgusal bilgilere sahip olma	7. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanında, özgün fikirlerin ve/veya araştırmanın temelini oluşturan ve bir kısmı en ileri düzeydeki ihtisas bilgisine sahip olma Alanındaki ve alanının ilişkili olduğu değişik alanların ara yüzündeki bilgi meselelerinde sorgulayıcı yaklaşıma sahip olma																		
	BE CERİ	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriye sahip olma		BE CERİ	Sınırları belirlenmiş soyut ve somut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmede gerekli, kapsamlı, bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma		BE CERİ	Bir iş veya öğrenme alanında yeni bilgi ve yöntemleri geliştirmek ve farklı alanlardan bilgiyi bütünleştirmek için yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerinde sorun çözmede ileri düzeyde beceriye sahip olma																		
	YETKİNLİK	Basit görevleri rehberlik ve gözetim altında gerçekleştirme		YETKİNLİK	Öngörülemeyen değişikliklerin olduğu ortamlarda yönetim ve gözetim görevi yapma. Kendisinin ve başkalarının başarımlarını değerlendirme ve geliştirme Projelerin yönetimi dâhil iş veya öğrenme ortamlarında işleme dair etkileşimde bulunma		YETKİNLİK	İleri araştırma işlemlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine ekip üyesi veya kısmen özerk olarak sahip olma Öngörülemeyen, karmaşık ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren iş veya öğrenme ortamlarını yönetme ve dönüştürme Karmaşık bir ortamda değişimi yönetme tecrübesine sahip olma Meslekî bilgi ve uygulamaya katkı yapmak ve/veya takımların stratejik başarımlar düzeyini değerlendirmek için sorumluluk alma																		
2. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde olgusal bilgiye sahip olma		6. SEVİYE	YETKİNLİK		Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kapsamına ve bu kapsamın örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda genel farkındalığa sahip olma	8. SEVİYE	YETKİNLİK	Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak bilgiyi bütünleştirme ve yargıda bulunma																
	BE CERİ	Görevleri yerine getirmek ve olası basit sorunları çözmek için gerekli bilgiyi kullanma temel becerisine sahip olma									BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanındaki kuram, uygulama, yöntem ve tekniklerin en ileri düzeydeki sistematik bilgisine ve sorgulayıcı analiz yapacak kapasiteye sahip olma. Bir iş veya öğrenme alanıyla ilişkili olarak farklı iş veya öğrenme alanlarında en ileri düzeydeki arayüz bilgisine sahip olma												
	YETKİNLİK	Basit görevleri gözetim altında sınırlı özerklik ile gerçekleştirme Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarının farkında olma									BE CERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma	BE CERİ	Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma	BE CERİ	İleri araştırma süreçlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine özerk olarak sahip olma Alanında ortaya çıkan, farklı alanlardaki yöntem ve yaklaşımların kullanımını da gerektiren yeni ve karmaşık sorunları çözmeye becerisine sahip olma										
3. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde kuramsal, orta düzeyde olgusal bilgiye sahip olma									7. SEVİYE	YETKİNLİK	Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk alarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya meslekî faaliyet veya projeleri yönetme Kişilerin ve grupların meslekî gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma	8. SEVİYE	YETKİNLİK	Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak bilgiyi bütünleştirme ve yargıda bulunma										
	BE CERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma															BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanındaki en ileri düzeydeki araştırma ve/veya yenilikte kritik sorunları çözmek, mevcut bilgiyi veya meslekî uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için sentez ve değerlendirmeyi de kapsayan en ileri düzeydeki bilgi, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektiren uzmanlaşmış becerilere sahip olma.						
	YETKİNLİK	Görevleri yerine getirmede sorumluluk alma Değişen şartları dikkate alarak görevi tamamlama Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını rehberlik eşliğinde belirleme ve karşılama															BE CERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma	BE CERİ	Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma	BE CERİ	İleri araştırma süreçlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine özerk olarak sahip olma Alanında ortaya çıkan, farklı alanlardaki yöntem ve yaklaşımların kullanımını da gerektiren yeni ve karmaşık sorunları çözmeye becerisine sahip olma				
4. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait orta düzeyde kuramsal ve işlemsel, orta düzeyin üzerinde olgusal bilgiye sahip olma															8. SEVİYE	YETKİNLİK	Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları, politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma	8. SEVİYE	YETKİNLİK	Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak yeni bilgi üretme				
	BE CERİ	Bir iş veya öğrenme alanına özgü iş ve işlemleri yerine getirmek ve sorunlara çözüm üretmek amacıyla bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma																					BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanındaki en ileri düzeydeki araştırma ve/veya yenilikte kritik sorunları çözmek, mevcut bilgiyi veya meslekî uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için sentez ve değerlendirmeyi de kapsayan en ileri düzeydeki bilgi, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektiren uzmanlaşmış becerilere sahip olma.
	YETKİNLİK	Öngörülebilir, ancak değişime açık ortamlarda, görevleri tamamlamak için tam sorumluluk alma Başkalarının yürüttüğü sıradan görevlerin gözetimini yapma, bu görevlerin değerlendirilmesinde ve iyileştirilmesinde sınırlı sorumluluk alma Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve rehberlik eşliğinde ileriye yönelik öğrenme hedeflerini belirleme Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile etik meseleler ve toplumsal sorunların ilişkisi konusunda farkındalığa sahip olma																					BE CERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma	BE CERİ	Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma

Şekil 2. 14. TYÇ'nin sekiz düzeyi ve seviye tanımlayıcıları

Dinamik bir geliştirilme sürecine sahip olan ve sürekli olarak yenilenen TYÇ'nin geçen zaman içerisinde seviyelere bağlı olarak tasarlanan yapısının yeterlikleri etkili bir şekilde sınıflandırmaya engel olduğu görülmüştür. Bu durumun aşılabilmesi için, yeterliklerin çeşitli türlere ayrılmasına ve bu ayrıma göre kullanılmasına karar verilmiştir (MYK, t.y.). Yeterlik türleri olarak ifade edilen bu ayrıma göre, TYÇ'nin aynı seviyesinde yer alan genel, mesleki ve akademik eğitim süreçleri, öğrenme kazanımları, kredi değerleri ve işlevlerine göre sınıflandırılmaktadır. Yeterlik türleri, bu türlere yönelik oluşturulan belirleyiciler kullanılarak tanımlanmaktadır (TYÇ, t.y.).

Belirli bir türe özgü yeterliklerin ortak öğrenme kazanımlarını içeren yeterlik türü belirleyicileri TYÇ'nin önemli bir bileşenidir. Önceki sayfalarda açıklanan seviyeler ve seviyeler arasındaki ilişkinin benzeri yeterlik türü ve bu türlerin belirleyicileri arasında da bulunmaktadır. Yeterlik türleri, belirli bir öğrenme alanını doğrudan işaret etmemektedir. Öğrenme kazanımları, işlevleri ve kredi değerleri açısından önemli farklılıkları olan ancak aynı seviyede yer alan yeterliklerin ayırt edilmesinde kullanılmaktadır. Buna göre, 5. seviyede yer alan “Ön Lisans Diplomasının” ve yine aynı seviyede yer alan “Mesleki Yeterlilik Belgesinin” yeterlik türlerine örnek olarak verilmesi mümkündür (MYK, t.y.).

Yeterlik türü belirleyicileri ise, her bir yeterlik türüne özgü isimlendirmeye işaret etmektedir. Mevcut adlandırmalar ve iki yeterlik türünün aynı adlandırmaya sahip olmaması gibi kriterlere göre gerçekleştirilen bu isimlendirme süreci büyük oranda eğitim-öğretim sisteminde karşılık bulmakta ve öğrenenler/işverenler tarafından tanınmaktadır. TYÇ'ye dahil edilecek yeterlik türlerinin tanımlanmasında yeterlik türü belirleyicileri kullanılmaktadır. Yeterlik türü, adı, yeterliği veren kuruluş, yönelim, seviye kategori, öğrenme ortamı ve program profili gibi unsurlara göre ilgili kurumun sorumluluğunda tanımlanmaktadır. Doktora diploması, ustalık belgesi ve ortaöğretim diploması gibi isimlendirmeler yeterlik türü belirleyicilerine örnek olarak verilebilir (TYÇ, 2015).

Eğitim-öğretim ve yeterlik sistemleri içerisinde tanımlanan bazı yeterlik türleri ve bunların belirleyicilerine ilişkin TYÇ tarafından 2015 yılında başlatılan çalışmalar, yeterliklere ait sınıflandırmanın ve geçici seviyelendirmenin yer aldığı yeterlik türleri listesinin hazırlanması ve bu listenin 2016 yılında Resmî Gazete' de yayımlanması ile kısmen tamamlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında ayrıca, söz konusu listenin yeterliklerden sorumlu kurumlarla iş birliği yapılarak kesinleştirilmesine ve gerekli durumlarda güncelleştirilmesine de karar verilmiştir. Sonraki süreçte eğitim, öğretim ve yeterlik sistemlerinde meydana gelen gelişmeler ışığında bazı yeterlik türleri iptal edilmiş

bazılarında ise değişiklikler yapılmıştır. Bu doğrultuda TYÇ tarafından 2016 yılında hazırlanan TYÇ Yeterlik Türleri Listesi 2020 yılında yenilenerek son halini almıştır (Bkz. Tablo 2.1).

Tablo 2. 1. TYÇ’de Tanımlanan Yeterliklerin Türleri, Seviyeleri ve Sorumlu Kurumlar (TYÇ, t.y.)

TYÇ Seviyesi	Yeterlilik Türü Adı	Sorumlu Kurum
1	Okur Yazarlık Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
2	Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
	2. Seviye Kurs Bitirme Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
3	2. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	Mesleki Yeterlilik Kurumu
	3. Seviye Kurs Bitirme Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
	Kalfalık Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
4	3. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	Mesleki Yeterlilik Kurumu
	4. Seviye Kurs Bitirme Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
	Ustalık Belgesi	Milli Eğitim Bakanlığı
	Lise Diploması (Mesleki ve Teknik Eğitim, Güzel Sanatlar ve Spor)	Milli Eğitim Bakanlığı
5	Lise Diploması	Milli Eğitim Bakanlığı
	4. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	Mesleki Yeterlilik Kurumu
	Ön Lisans Diploması (Genel)	Yükseköğretim Kurulu
6	Ön Lisans Diploması (Mesleki)	Yükseköğretim Kurulu
	5. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	Mesleki Yeterlilik Kurumu
7	Lisans Diploması	Yükseköğretim Kurulu
	6. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	Mesleki Yeterlilik Kurumu
8	Yüksek Lisans Diploması (Tezli)	Yükseköğretim Kurulu
	Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)	Yükseköğretim Kurulu
	Doktora Diploması (Doktora; Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta/Diş Hekimliğinde/ Eczacılıkta/Veteriner Hekimlikte Uzmanlık)	Yükseköğretim Kurulu

Yukarıda yer alan tabloda yeterlik seviyeleri, yeterlik türleri ve bu yeterlik türlerinden sorumlu olan kurumlar gösterilmektedir. Bu tablodaki listede belirtilen türlerin dışında farklı yeterlik türleri de bulunmaktadır. Bu yeterlik türlerine Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanına ait internet sayfasından erişilebilmektedir. TYÇ tarafından kamuoyu ile paylaşılan bu yeterlik türleri gerçekleştirilen çalışmalar ve belirli standartlara göre tanımlanmakta ve ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda sorumlu kurumlar tarafından güncellenmektedir (TYÇ, 2015).

Yeterlik Türleri Listesi’nden de anlaşılacağı üzere Türkiye’de farklı eğitim-öğretim süreçleri için tanımlanan pek çok yeterlik türü ve seviyesi bulunmaktadır. Bu yeterlik türlerinin birbirinden farklılaşmasının öğrenme kazanımları, öğrenme süresi ve kredi değeri gibi özelliklere göre şekillenmektedir. TYÇ sistemi kurgulanırken bu farklılıklar dikkate alınmış ve yeterlik kategorileri oluşturulmuştur. TYÇ’de yer alan yeterlik kategorileri şu şekilde belirtilebilir (TYÇ, t.y.):

Ana yeterlilikler

- Önceden tanımlanmış bir öğrenme ya da çalışma alanındaki öğrenme kazanımlarının değerlendirilmesi sonucu elde edilen kapsamlı yeterliliklerdir.
- Bu yeterlikler, bir öğrenme sürecinin, öğretim programının veya meslekî eğitimin tamamlandığını göstermektedir.

Destekleyici yeterlilikler

- Daha önceden kazanılmış bir ana yeterliğe ek olarak edinilen öğrenme kazanımlarının değerlendirilmesi ile belgelendirilen yeterliliklerdir.
- Meslekî bilgi ve becerilerin sürekli olarak güncellenmesini içerir. Bu yeterliğe sahip olabilmek için mutlaka ana bir yeterliğe haiz olmak gereklidir.

Birim yeterlilikler

- Bir kısım ana yeterliği karşılayan öğrenme kazanımlarının edinilmesi sonucunda belgelendirilen yeterliliklerdir.
- Bu yeterlikler, modüler öğrenme programları ile ilişkilendirilebilir.

Özel amaçlı yeterlilikler

- Herhangi bir yeterliğe bağlı olmayan ancak kendi içerisinde bütünlüğü ve tek başına kullanımı (mesleği icra etme, iş yeri açma vb.) olan öğrenme kazanımlarının belgelendirilmesi ile elde edilen yeterliliklerdir.
- Bu yeterlikler herhangi bir mesleği icra etmek için yeterli olan ancak ana yeterliklere göre daha az öğrenme kazanımı içeren yeterliliklerdir.

Şekil 2. 15. TYÇ'de yer alan yeterlik kategorileri

Yukarıda yapısı ve çeşitli özellikleri bakımından açıklanmaya çalışılan TYÇ'ye benzer farklı ulusal yeterlik çerçeveleri de bulunmaktadır. Ulusal düzeyde geliştirilen yeterlik çerçeveleri ülkelerin yeterlikleri tanımlaması, sınıflandırması ve karşılaştırması için oluşturdukları sistemlerdir. Bu çerçeveler genellikle birbirinden farklı fonksiyonları yerine getirebilmek için çeşitli öğrenim düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Bu araştırmaya konu edilen yükseköğretim düzeyine ait yeterliklerin ele alındığı Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesi (TYYÇ) olarak adlandırılan ulusal bir yeterlik çerçevesi bulunmaktadır. Bu çerçeveye ilişkin detaylar sonraki başlık altında açıklanmaktadır.

2.4.2. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

Eğitim-öğretim hizmetlerinin daha nitelikli ve verimli hale getirilmesi fikri son yıllarda üzerinde durulan önemli konuların başında gelmektedir. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen tartışmalar ve çalışmalar tüm dünyada yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu gelişmeler ışığında, eğitim-öğretim sürecinin girdilere göre şekil aldığı klasik yaklaşım yerini bireylerin davranışsal özelliklerine odaklanan çıktılara dayalı bir eğitim anlayışına bırakmaktadır. Avrupa coğrafyasında Bologna süreci ile karşılık bulan bu değişim ulusal eğitim sistemlerini de etkisi altına almaktadır.

Yükseköğretim kurumundan mezun olan bir öğrencinin hangi yeterliklere sahip olarak mezun olacağını önceden belirlenmesi üzerine kurgulanan Bologna süreci Avrupa ülkelerinde yer alan üniversitelerin sunduğu eğitim hizmetlerinin hem yerel hem de ulusal düzeyde belirli standartlara bağlı olarak gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Farklı

ülkelerde gerçekleştirilen üniversite eğitimleri arasındaki uyumsuzlukları en aza indirmeyi ve birbiri ile uyumlu yükseköğretim alanı oluşturmayı da hedefleyen bu süreç, eğitim-öğretim sistemlerinin daha verimli ve kaliteli bir yapıya kavuşturulmasını da kapsamaktadır.

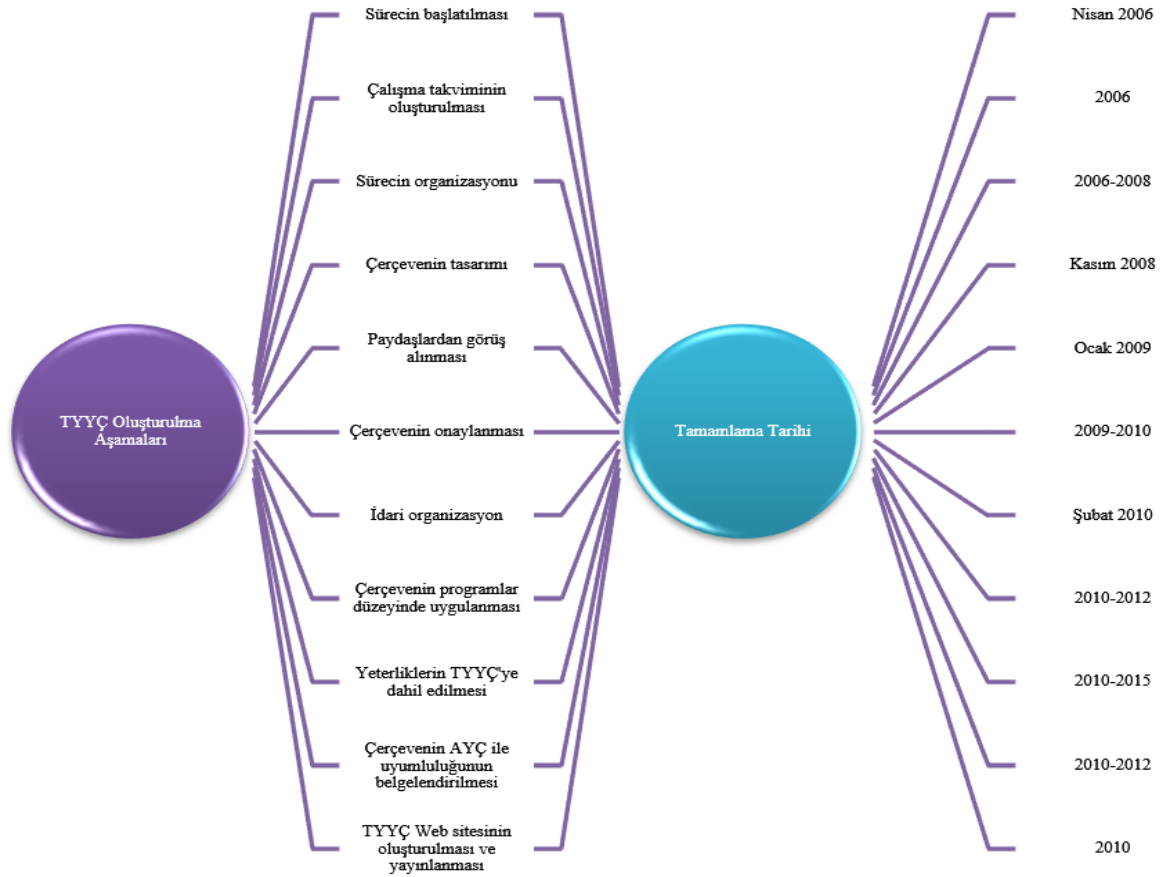
Avrupa’da bir yükseköğretim alanının oluşturulması ve bu alanın rekabetçi, şeffaf ve kaliteli bir yapıya kavuşturulabilmesi için sürekli olarak iyileştirilen Bologna sürecinin üzerinde durduğu önemli hususlardan biri de yeterlik çerçevelerinin geliştirilmesidir. Bu kapsamda Avrupa yükseköğretim alanına dahil olan ülkeler kendi ulusal yeterlik çerçevelerini geliştirmek üzere çalışmalar başlatmıştır. Türkiye’de başlatılan çalışmaların sorumluluğu ve koordinasyonu YÖK tarafından üstlenilmiş ve yükseköğretim düzeyine yönelik bu kurum tarafından bir çerçeve geliştirilmiştir (TYÇ, 2015).

Türkiye’de yükseköğretim düzeyine yönelik yeterlik çerçevesi geliştirilmesi çalışmalarının başlangıcı, 2005 yılında Bergen’de yükseköğretimden sorumlu eğitim bakanlarının katılımıyla gerçekleştirilen toplantıya dayanmaktadır. Bu toplantıda alınan kararlar doğrultusunda YÖK, ulusal düzeyde yeterlik çerçevesi geliştirilmesi sürecini başlatmıştır. Bu kapsamda ilk olarak 2006 yılında yükseköğretim kurumları ve YÖK temsilcilerinden oluşan yükseköğretim yeterlikler komisyonu oluşturulmuştur. Bu komisyon 2008 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür (YÖK, t.y.).

İki yıl süren çalışmalar boyunca komisyon tarafından QF-EHEA düzey tanımlayıcıları kullanılarak ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere yükseköğretimin her bir düzeyi ayrı ayrı ele alınmıştır. Buna göre, herhangi bir yükseköğretim düzeyini başarıyla tamamlayan bir öğrencinin asgari düzeyde sahip olması gereken davranışlar bilgi, beceri ve yetkinliklere göre tanımlanarak öğrenme çıktılarının yer aldığı “Türk Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinin” taslağı oluşturulmuş ve ilgili paydaşların görüşlerine sunulmuştur (TYYÇ, 2010).

2008 yılına gelindiğinde YÖK tarafından UYÇ hazırlık çalışmalarının daha kapsamlı bir şekilde devam ettirilmesine karar verilmiş ve komisyon üyeleri yenilenecek “Yükseköğretim Yeterlilikler Çalışma Grubu” kurulmuştur. 2009 yılında ise, çeşitli alanlardaki yeterlik çalışmalarına hız kazandırılabilmesi için sanat eğitimi yeterlikleri ve mesleki eğitim yeterlikleri çalışma grupları oluşturulmuştur. TYYÇ’nin hazırlanmasında görev alan bu komisyonların gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar raporlaştırılarak kamuoyunun görüşüne sunulmuştur (YÖK, t.y.; TYYÇ, 2010).

Bu raporlara gelen görüş ve eleştiriler doğrultusunda TYYÇ'nin hazırlanmasına yönelik bir yol haritası belirlenmiştir. Söz konusu yol haritasında çalışmalar aşamalar halinde planlanmıştır. Bu yol haritası doğrultusunda TYYÇ'nin geliştirilmesine yönelik yapılması gereken çalışmalar ve bu çalışmaların öngörülen tamamlanma tarihleri aşağıda yer alan şekil üzerinde özetlenmiştir (YÖK, t.y.):

Şekil 2.16. TYYÇ'nin oluşturulma süreci ve öngörülen tarihler

Şekil 2.16'da Bologna süreci kapsamında ulusal yeterlik çerçevesi oluşturmak isteyen ülkelerin tamamlaması gereken çalışmalar yer almaktadır. TYYÇ çalışma grupları tarafından belirlenen bu 11 aşamalı plana göre 2006 yılında başlayan sürecin 2010 yılında büyük oranda tamamlanması beklenmiştir. Tanımlanan yeterliklere yönelik pilot uygulama çalışmalarının gerçekleştirilmesi, yeterliklerin TYYÇ'ye dahil edilmesi ve tüm kurumlara yaygınlaştırılması aşamalarına bağlı olarak planlanan sürecin 2015 yılında sonlandırılması öngörülmüştür.

TYYÇ'nin Yapısı ve Yeterlik Düzeyleri

TYYÇ'nin hazırlanmasında görev alan Çalışma Grubu ve Ulusal Yeterlikler Komisyonu, çalışmalara başladıkları tarihten günümüze kadar TYYÇ'nin düzey tanımları

ve tasarımı üzerine yoğunlaşmıştır. Bu kapsamda, Türk yükseköğretim sisteminin yapısına uygun düzeyler ve bu düzeyler içerisinde verilen dereceler ile bir UYÇ'de bulunması gereken bileşenler dikkate alınarak çeşitli çalışmalar yapılmış, paydaşlardan gelen görüşler değerlendirilmiş ve TYYÇ'nin tasarımı aşağıda yer alan tabloda belirtildiği gibi oluşturulmuştur (TYYÇ, 2010).

Tablo 2. 2. Türkiye Yükseköğretim Sistemi Düzeyleri ve Farklı Öğrenme Çıktıları Olan Yeterlikler

YÜKSEKÖĞRETİM DÜZEYLERİ	VERİLEN DERECELER/YETERLİLİKLER		
Doktora QF-EHEA: 3. Düzey EQF-LLL: 8. Düzey	Doktora	Tıpta Uzmanlık	Sanatta Yeterlilik
Yüksek lisans QF-EHEA: 2. Düzey EQF-LLL: 7. Düzey	Tezli Yüksek Lisans	Tezsiz Yüksek Lisans	
Lisans QF-EHEA: 1. Düzey EQF-LLL: 6. Düzey	Lisans (Fakülte programları)	Lisans (Yüksekokul ve Konservatuar programları)	
Ön Lisans QF-EHEA: Kısa Düzey EQF-LLL: 5. Düzey	Ön lisans (Fakülte lisans programları içerisinde)	Ön lisans (Meslek Yüksekokulları)	

Türk yükseköğretiminin yapısını açıklamaya yönelik hazırlanan bu tablodan anlaşılacağı üzere mevcut yükseköğretim sistemi, Bologna sürecinde lisans, yüksek lisans ve doktora olarak belirlenen düzeyler ile uyumlu bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte, her iki Avrupa yeterlik çerçevesinde de belirtilen ve ara yeterlikler olarak bilinen 5. Düzey-EQF-LLL (Kısa Düzey-QF-EHEA) düzeyi de bu yapı içerisinde yer almaktadır. Söz konusu düzeyin, Türk yükseköğretim sistemindeki karşılığı “ön lisans” olarak bilinen eğitim düzeyidir. Yükseköğretim sistemine benzer bir şekilde TYYÇ'nin nihai yapısının da ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere 4 düzeyden oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda, TYYÇ'de yer alan her bir düzey için öngörülen yeterlikler farklı öğrenme çıktılarına bağlı olarak tanımlanmış ve buna göre gruplanmıştır (TYYÇ, 2010).

Yeterliklerin farklı öğrenme çıktılarına göre gruplandırılması TYYÇ'nin şeffaf ve anlaşılabilir bir yapıda olmasını sağlamaktadır. TYYÇ'nin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürüten komisyon ve çalışma grubu tarafından farklı öğrenme çıktılarına bağlı olarak sınıflandırılan yeterliklerin TYYÇ'de nasıl yer alması gerektiğine yönelik 3 öneri getirmiştir. Bu öneriler “Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi Ara Raporu” ile kamuoyunun görüşlerine sunulmuş ve gelen görüşler doğrultusunda düzeylerin, farklı yeterliklerden oluşan 3 ayrı (yükseköğretim, mesleki eğitim ve sanat eğitimi) yeterlik çerçevesinden oluşturulmasına karar verilmiştir (YÖK, t.y.).

Çalışma gruplarının TYYÇ'nin geliştirilmesine yönelik yürüttükleri sürecin ilerleyen safhalarında bu yapının değiştirilmesine karar verilmiş ve sanat eğitimi yeterliklerinin yükseköğretim yeterlikleri altında ifade edilmesi uygun görülmüştür. Bu kapsamda, TYYÇ çatısı altında yer alan yeterlikler, “Yükseköğretim Yeterlilikleri ve Yükseköğretim Mesleki Eğitim Yeterlilikleri” olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmıştır. TYYÇ düzeylerine ve yeterlik profillerine yönelik sınıflandırmayı açıklamak üzere hazırlanan şekil aşağıda yer almaktadır (TYYÇ, 2010; YÖK, t.y.):

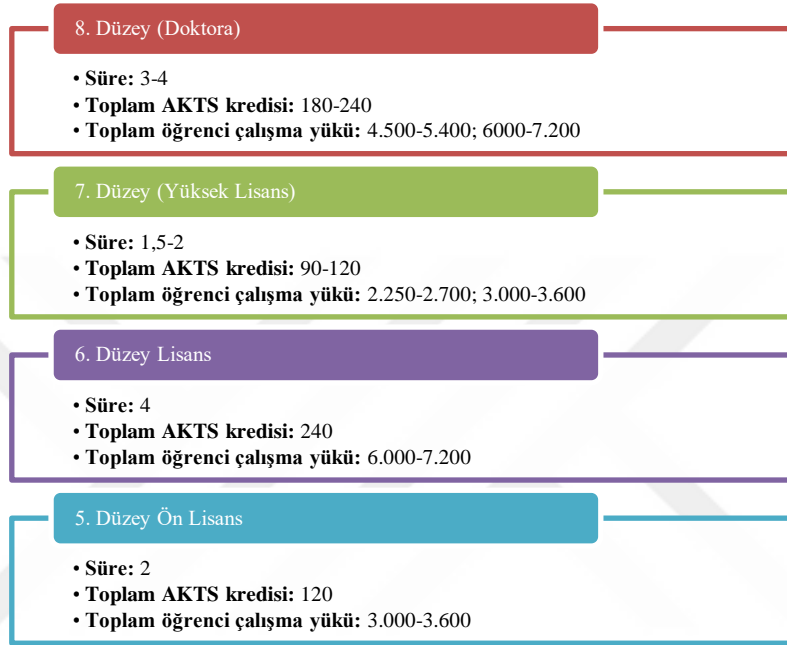
- ¹ Lisans programları içerisinde veya lisans programları ile ilişkilendirilmiş bilgi ağırlıklı ön lisans eğitim ve öğretim programları
² Lisans programları içerisinde veya lisans programları ile ilişkilendirilmiş uygulama ağırlıklı ön lisans eğitim ve öğretim programları
³ Meslek yüksekokulları uygulama ağırlıklı ön lisans eğitim ve öğretim programları
⁴ Bilgi ağırlıklı lisans programları
⁵ Uygulama ağırlıklı lisans programları
⁶ Bilgi ağırlıklı tezli veya tezsiz yüksek lisans programları
⁷ Uygulama ağırlıklı tezli veya tezsiz yüksek lisans programları
⁸ Doktora programları

Şekil 2. 17. TYYÇ düzeyleri yeterlik profilleri

Türk yükseköğretim sistemini yeterlik düzeyleri ve profilleri açısından kısaca özetleyen bu şekilde her bir düzey için önceden belirlenmiş derece türleri yer almaktadır. Bununla birlikte, derece türlerine ilişkin eğitim-öğretim süresi ve toplam AKTS kredisi bilgileri de sunulmaktadır. Ayrıca, ön lisans düzeyi için lisans programları içerisinde ön lisans; lisans düzeyinde fakülte, yüksekokul ve konservatuar lisans; yüksek lisans düzeyinde tezli ve tezsiz yüksek lisans ve son olarak doktora düzeyinde ise doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta doktora dereceleri yer almaktadır (TYYÇ, 2010).

TYYÇ düzeylerinde yer alan derece türleri yapılarına göre çeşitli farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar programların bilgi ya da uygulama ağırlıklı olmasından kaynaklanmaktadır. Programların toplam eğitim süresi, kredi (AKTS) ve öğrenci çalışma yükü aralıkları gibi durumlarda bu ayırım kendisini daha da çok hissettirmektedir. Söz konusu farklılıkları ve TYYÇ’de yer alan eğitim düzeylerine ilişkin çeşitli özellikleri açıklamak üzere hazırlanan şekil aşağıda yer almaktadır (TYYÇ, 2010).

Şekil 2. 18. TYYÇ düzeyleri için toplam kredi ve öğrenci çalışma yükü aralıkları

Yukarıda yer alan şekilde TYYÇ’nin her bir öğrenim düzeyi için belirlediği süreler yıl bazında öngörülmektedir. Burada işaret edilen yıl kavramı bir akademik eğitim-öğretim yılına işaret etmektedir. Bir akademik eğitim-öğretim yılı 60 AKTS ve 1500-1800 saat iş yükü esas alınarak hesaplanmaktadır. Bir akademik eğitim-öğretim yılı ile 60 AKTS çarpılarak toplam AKTS kredisine ulaşılmaktadır. Öğrenciye ait toplam çalışma yükü ise AKTS kredisinin 25 ya da 30 ile çarpılmasıyla elde edilmektedir. Bu hesaplamada bir AKTS’nin 25 ya da 30 saate eşit olduğu kabul edilmektedir.

TYYÇ’nin Uluslararası Düzeyde Tanınması

Ulusal düzeyde hazırlanan bir yeterlik çerçevesinin bölgesel bir yeterlik çerçevesi ile ilişkilendirilmesi yeterliklerin şeffaf bir yapıya kavuşturulması ve farklı ülkeler tarafından tanınması açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple ulusal yeterlik çerçevesinin bölgesel bir yeterlik çerçevesi ile ilişkilendirilerek uluslararası bir boyuta taşınması gereklidir. Bu doğrultuda, TYYÇ’nin geliştirilmesi sürecinde görev alan komisyon ve çalışma grubu

tarafından TYYÇ’de yer alan düzeylerin Avrupa Yeterlilik Çerçevesi Düzeyleri ilişkilendirilmesi konusu üzerinde de durulmuştur.

Çalışma grubu ve komisyon tarafından gerçekleştirilen toplantıların neticesinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından önerilen QF-EHEA ile uyumlu EQF-LLL’in düzeyler ile ilişkilendirme sürecinde başvurulacak üst çerçeve olmasına karar verilmiştir. Bu üst çerçevenin tercih edilmesinde iki önemli unsur etkili olmuştur. Bunlardan ilki, örgün eğitim sürecinde ya da tecrübeye dayalı olarak yaşam boyu öğrenme kapsamında kazandırılan yeterliklerin, yükseköğretim yeterlikleri ile ilişkilendirilmesinde sağladığı esnekliktir. İkincisi ise, Türk yükseköğretim sistemi içerisinde önemli bir yeri olan mesleki eğitimin ve ağırlıklı olarak bir meslek kazandırmaya yönelik hizmet veren yüksekokulların EQF-LLL’in kapsamında yer almasıdır (TYYÇ, 2010).

Bu anlayış doğrultusunda komisyon ve çalışma grubu tarafından, Türk eğitim sisteminde halihazırda yer alan ya da zaman içerisinde geliştirilecek olan yeterliklerin bütüncül bir yapıda tanımlanmasının bu yeterliklerin birbiriyle ilişkilendirilmesinin ve tüm eğitim-öğretim düzeylerinin ele alındığı ulusal bir yeterlik çerçevesi oluşturulmasının mümkün olacağı düşünülmüştür. Bu kapsamda ilk olarak yükseköğretim sistemi içerisinde yer alan tüm düzeyler ve bu düzeylere ait yeterlik farklılıkları göz önünde bulundurularak EQF-LLL düzey tanımlayıcıları (genel öğrenme çıktıları) oluşturulmuştur. Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarına yönelik oluşturulan düzey tanımlayıcıları TYYÇ’nin tasarımına yönelik yukarıdaki paragraflarda açıklanan hususlarla birlikte 21.01.2010 tarihli Yükseköğretim Genel Kurulu toplantısında kabul edilmiştir (YÖK, t.y.).

TYYÇ’nin Temel Alanları

Yükseköğretim Genel Kurulu’na ait bu toplantıda TYYÇ temel alan yeterliklerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılması ve bu süreçte görev alacak alan uzmanlarının seçilmesi de kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda YÖK, Üniversiteler Arası Kurul’dan (UAK) her alan için 6 farklı dekanın önerilmesini istemiştir. Genel kurul toplantısında ayrıca, uluslararası bir eğitim sınıflandırma standardı olan ISCED 97’de yer alan alanların, TYYÇ temel alanları olarak kabul edilmesine de karar verilmiştir (TYYÇ, 2010). Açıklanan bu süreç doğrultusunda şekillendirilen TYYÇ eğitim-öğretim temel alanları aşağıda yer alan tablo üzerinde gösterilmektedir:

Tablo 2. 3. Eğitim-Öğretim Temel Alanları

GENEL ALANLAR	EĞİTİM VE ÖĞRETİM TEMEL ALANLARI
Eğitim	Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri
Beşerî Bilimler ve Sanat	Sanat Beşerî Bilimler
Sosyal Bilimler, İşletme ve Hukuk	Sosyal ve Davranış Bilimleri Gazetecilik ve Enformasyon İşletme ve Yönetim Bilimleri Hukuk
Bilim	Yaşam Bilimleri Doğa Bilimleri Matematik ve İstatistik Bilgisayar
Mühendislik, Üretim ve İnşaat	Mühendislik Üretim ve İşleme Mimarlık ve Yapı
Tarım	Tarım, Ormancılık, Hayvancılık ve Su Ürünleri Veterinerlik
Sağlık ve Refah	Sağlık Sosyal Hizmetler
Hizmetler	Kişisel Hizmetler Ulaştırma Hizmetleri Çevre Koruma Güvenlik Hizmetleri

TYYÇ alanlarına yönelik hazırlanan tablodan anlaşılacağı üzere TY YÇ’de 8 genel alan bulunmaktadır. Bu genel alanların her birinin altında ise çeşitli sayılarda eğitim-öğretim temel alanları yer almaktadır. Bu alanlara ait yeterliklerin belirlenmesi için görev alan uzmanlar, alan yürütücüsü başkanlığında oluşturulan 8-10 kişilik gruplar halinde çalışmalarına başlamıştır. 2010 yılında TY YÇ çalışma grubu üyeleri ve Bologna uzmanları tarafından yürütücülere yönelik alan yeterliklerinin belirlenmesi çalışmalarının hangi yöntem ve esaslar doğrultusunda sürdürüleceğine ilişkin bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Bu gruplar farklı zamanlarda bir araya gelerek kendi alanlarına yönelik yeterlik belirleme çalışmalarını sürdürmüştür. Ayrıca çalışma gruplarının her birine Bologna süreci ve yeterlik belirleme konularında tecrübe sahibi üyeler de dahil edilerek yeterliklerin terminolojik ve dil bakımından daha sorunsuz bir şekilde tanımlanması amaçlanmıştır (TY YÇ, 2010).

Alan yürütücüleri ile 2010 yılı içerisinde gruplarında gerçekleştirdikleri çalışmalarını paylaşabilmeleri için bir toplantı daha yapılmıştır. Bütün gruplar çalışmalarını tamamlamış ve buna ilişkin bir rapor hazırlayarak toplantıda sunmuştur. Ancak, söz konusu raporlarda gerek biçimsel gerekse içerik açısından bazı eksikliklerin olduğu görülmüştür. Alanlara yönelik hazırlanan raporların tek bir formatta olması ve dil birliğinin sağlanması fikri

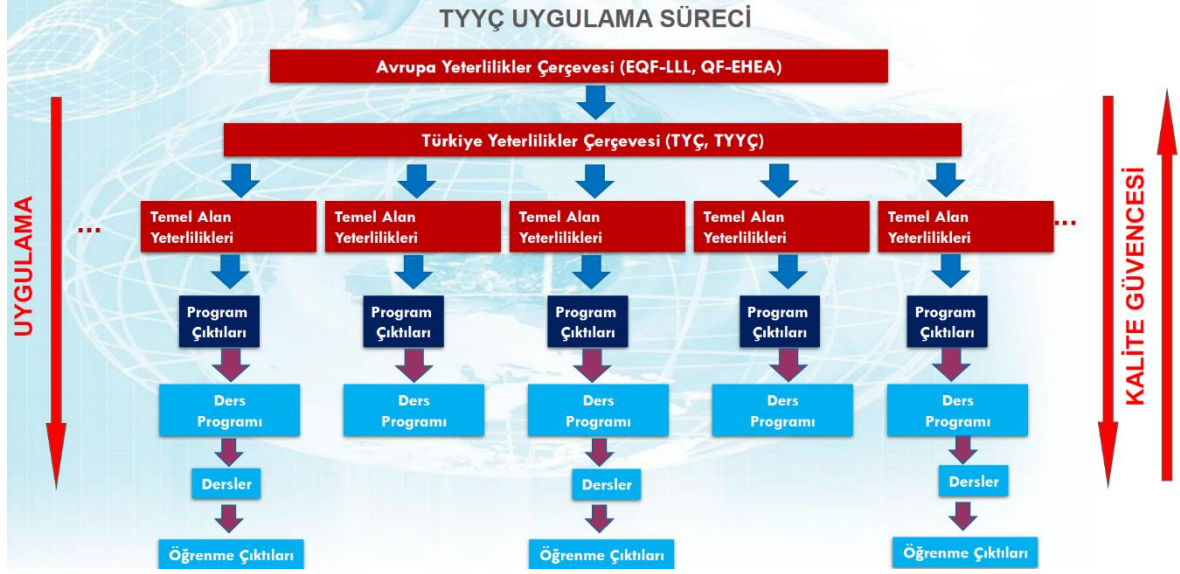
benimsenmiş ve bu amaçla bir redaksiyon komitesinin oluşturulması kararı alınmıştır. Redaksiyon komitesi çalışmalarını tamamladıktan sonra 13 Ocak 2011 tarihinde gerçekleştirilen YÖK Genel Kurul’unda TYYÇ Temel Alan Yeterlikleri kabul edilerek kamuoyuyla paylaşılmıştır. Böylece, yükseköğretim sistemi içerisinde yer alan farklı eğitim düzeyleri ve alanlara yönelik yeterliklerin çerçevesi çizilmiştir.

Bu çalışmanın odağında eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyi yeterlikleri yer almaktadır. Bu sebeple, TYYÇ’de eğitim genel alanı altında yer alan “Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri” temel alan yeterliklerine değinilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Aşağıdaki tabloda “TYYÇ Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri” temel alanı 8. düzey (Doktora) yeterlikleri yer almaktadır (YÖK, 2011b):

Tablo 2. 4. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Yeterlikleri (8. Düzey)

TYYÇ Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Yeterlikleri (Akademik Ağırlıklı) 8. Düzey (DOKTORA Eğitimi)						
TYYÇ DÜZEYİ	BİLGİ Kuramsal Uygulamalı	BECERİLER Kavramsal/Bilişsel Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
8 DOKTORA — EQF-LLL: 8. Düzey — QF-EHEA: 3. Düzey	1-Yüksek lisans yeterliklerine dayalı olarak alandaki güncel ve ileri düzeydeki bilgileri, özgün düşünce ve/veya araştırma ile uzmanlık düzeyinde geliştirir, derinleştirir ve bilime yenilik getirecek özgün tanımlara ulaşır. 2-Alanın ilişkili olduğu çeşitli disiplinler ve alt alanları arasında ilişkiler kurar, uzmanlık bilgilerini yeni ve karmaşık fikirlerin analizi, sentezi ve değerlendirmesinde kullanarak özgün sonuçlara ulaşır.	1-Alandaki yeni bilgilere sistematik bir biçimde yaklaşır ve alanyla ilgili ileri düzeyde araştırma yapar. 2-Bilime yenilik getiren yeni bir bilimsel yöntem geliştirir ya da bilinen bir yöntemi farklı bir alana uygular; bu noktada özgün bir araştırmayı tasarlar ve gerçekleştirir. 3-Yeni ve karmaşık fikirlerin eleştirel analizini, sentezini ve değerlendirmesini yapar.	1-Bilime yenilik getiren, yeni bir bilimsel yöntem geliştiren ya da bilinen bir yöntemi bir alana uygulayan yayımlanabilir özgün bir çalışmayla bilime katkıda bulunur. 2-Ulusal ve/veya uluslararası hakemli dergilerde alanı ile ilgili bilimsel makale yayımlayarak alandaki bilginin sınırlarını genişletir. 3-Özgün ve disiplinler arası çalışmalarda liderlik yapar. 4-Çalışmalarını bağımsız veya bir takım üyesi olarak yürütür.	1-Yaratıcı ve eleştirel düşünür; sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni fikir ve yöntemler geliştirir. 2-Alandaki eğitim ve öğretim etkinliklerinde kolaylaştırıcı/yönlendirici olur. 3-Öğretim süreçlerini etkileşimli ve etik zeminde sürdürür. 4-Alanyla ilgili bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırmak için etkili öğretim stratejileri geliştirir ve uygular.	1-Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceler, bunları geliştirir ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik eylemleri yönetir. 2-Uzman bir topluluk içinde özgün görüşlerini savunur. 3-Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurar ve tartışır. 4-Ulusal ve uluslararası tüm çalışmalarda kültürel farklılıkları göz önünde bulundurarak iletişim kurar.	1-Akademik ve profesyonel bağlamda teknolojik, sosyal ve kültürel ilerlemeleri topluma tantarak bilgi toplumu olma sürecine katkıda bulunur. 2-Alanı ile ilgili karşılaşılan sorunların çözümünde stratejik karar verme süreçlerini kullanarak ilgili kişi ve kurumlarla işlevsel etkileşim kurar. 3-Alanı ile ilgili toplumsal, bilimsel ve etik konularda çözüm üretir ve bu değerlerin gelişimini ulusal ve uluslararası düzlemde destekler.

Buraya kadar ifade edilen açıklamalarda hazırlanma süreci, yapısı ve özellikleri ortaya konulan TYYÇ’nin yükseköğretim programları düzeyinde karşılık bulabilmesi için uygulama sürecinin de açıklanması gerekmektedir. TYYÇ kapsamında herhangi bir yükseköğretim programına yönelik yeterliklerin tanımlanabilmesi için çeşitli aşamaların tamamlanması gerekmektedir. Birbiriyle ilişkili ve uyumlu bir şekilde tasarlanan TYYÇ’nin uygulama sürecini ve bu süreçte tamamlanması gereken aşamaları açıklamaya yönelik hazırlanan şekil aşağıda yer almaktadır (Turkish Quality Assurance [TURQUAS], 2018: 11):

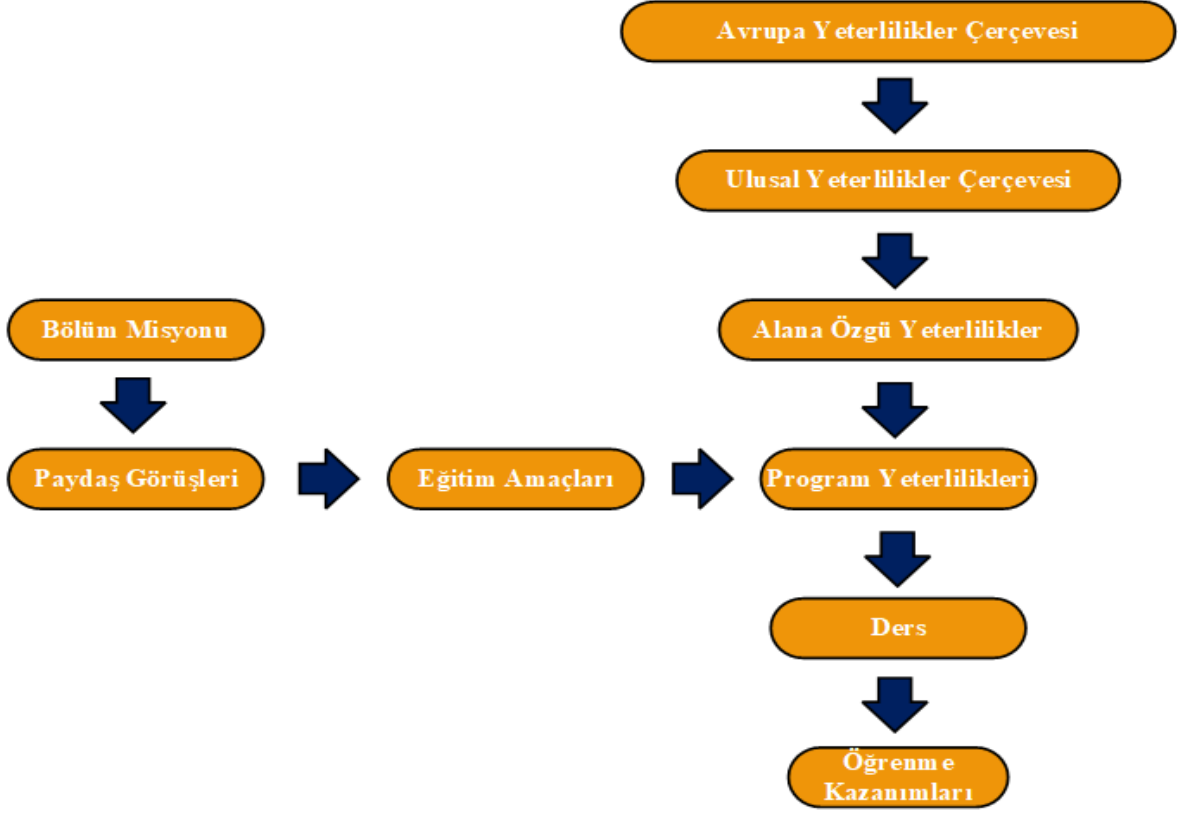

Şekil 2. 19. TYYÇ uygulama süreci

Yukarıda yer alan şekilden anlaşılacağı üzere TYYÇ'nin uygulama süreci AYÇ'den derslere ait öğrenme çıktılarına kadar uzanan kapsamlı bir yapıya işaret etmektedir. Avrupa'da oluşturulan her iki yeterlik çerçevesi ile ilişkilendirilen bu yapının ulusal düzeyde de iki farklı yeterlik çerçevesi ile ilişkilendirilmiş olması beklenmektedir. Kapsamlı ve çok boyutlu ilişkilendirme süreci ile temel alan yeterliklerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda program yeterliklerinin de tanımlanması gerekmektedir. Program yeterliklerinin ders programı, dersler ve öğrenme çıktıları ile uyumlu bir şekilde tasarlanması da göz ardı edilmemelidir. Böylelikle, önceden belirlenmiş standartlar ve çeşitli aşamalar doğrultusunda tanımlanan yeterlikler ile öğrencilere daha nitelikli bir eğitim sürecinin sunulması ve eğitimde kalite güvencesinin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması mümkün olmaktadır.

2.5. YÜKSEKÖĞRETİMDE YETERLİKLERİN BELİRLENMESİ

Yükseköğretim sisteminde yeterlikler, herhangi bir alana yönelik tanımlanan ve o alanla ilgili davranışsal özellikleri içeren yeterlikler üzerinde şekillendirilmektedir. Alan yeterlikleri olarak da ifade edilen bu yeterlikler, bölgesel bir yeterlik çerçevesi ile ilişkilendirilmiş ve ulusal düzeyde bir yeterlik çerçevesi içerisinde tanımlanmış yeterliklerin tamamını kapsamaktadır. Yükseköğretimde yeterliklerin tanımlanması süreci farklı aşamalardan oluşan kapsamlı ve çok boyutlu bir yapıya işaret etmektedir. Bu sürece ilişkin YÖK tarafından hazırlanmış bir yol haritası bulunmaktadır. Söz konusu yol haritası aşağıda yer alan şekil üzerinde gösterilmektedir (YÖK, 2010: 28).

Şekil 2. 20. Yükseköğretimde yeterliklerin belirlenmesi aşamaları

Yükseköğretim programlarına yönelik yeterliklerin belirlenmesi aşamalarının yer aldığı bu şekilde anlaşılabileceği üzere yeterlikler ilk olarak bölgesel bir yeterlik çerçevesi olan AYÇ ile uyumlu bir yapıda tanımlanmalıdır. Ardından söz konusu programın misyonu, paydaş görüşleri ve eğitim amaçları gibi unsurlar göz önüne alınmalıdır. Daha sonra, ulusal düzeyde yapılandırılan yeterlik çerçeveleri ve programın ilişkili olduğu temel alan yeterlikleri de dikkate alınmalıdır. Bahsedilen aşamalar birbiri ile bağlantılı ve uyumlu bir şekilde yönetilmeli ve program içeriklerinin, yeterliklerinin, bu programlarda yer alan derslerin ve ders kazanımlarının belirlenmesi aşamalarının tamamlanması ile süreç sonlandırılmalıdır.

Bu çalışma, EPÖ alanı doktora düzeyi yeterliklerine odaklanmaktadır. Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda çalışmanın ele aldığı bu yeterliklerin “program yeterlikleri” olarak ifade edilmesi mümkündür. Söz konusu yeterlik türü öğrencilerin herhangi bir programdan mezun olduktan sonra sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklere işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, ilgili programı başarıyla tamamlayan bir öğrencinin neleri bildiği, neleri yapabildiği ve hangi konularda yetkin olduğu program yeterlikleri kapsamında ele alınmaktadır.

Program yeterliklerinin belirlenmesi sürecinde, nasıl bir mezun sorusunun yanı sıra nasıl bir program sorusuna da yanıt aranmaktadır. Bu arayış sürecinde öğrenci, öğretim elemanı, işveren ve mezun gibi paydaşların görüşlerine başvurulmalı ve kapsamlı bir ihtiyaç analizi gerçekleştirilmelidir. İlgili paydaşlardan destek alınarak yürütülen bu çalışmalar ile söz konusu soruların doğru bir şekilde yanıtlanmış olacağı ve böylece yüksek nitelikte yeterliklerin elde edileceği düşünülmektedir.

Program yeterliklerinin belirlenmesi sürecinde yukarıda belirtilen paydaşların her birisinin katkıları oldukça önemlidir. Ancak, kaynak paydaşlarla yani işi yapan bireylerle bu sürecin yönetilmesi daha da kıymetlidir. Çünkü, yeterliklerin program misyonuna ve amaçlarına hâkim, nasıl bir öğrenci sorusuna verilecek yanıtın eğitim-öğretim sürecindeki mimarı olan öğretim elemanlarının (program yürütücüleri) görüşleri doğrultusunda tanımlanması gerek program gerekse öğrenci açısından daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

2.6. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yeterliklerin belirlenmesiyle ilgili Türkiye’de ve dünyada gerçekleştirilen çalışmalar tarih sırasına göre sunulmuştur. Çalışmalar; amaç, yöntem, örneklem/katılımcılar, veri toplama araçları ve ulaşılan sonuçlar başlıkları altında tablo şeklinde özetlenmiştir.

2.6.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Konuyla ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde yeterlikleri konu edinen çalışmaların oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Ancak, bu çalışmaların genellikle yeterliklere ilişkin bir ders, bir ders içerisindeki kavram ya da konu üzerine odaklandığı söylenebilir. Bu kapsamda, incelenen araştırmalar tablo üzerinde özetlenerek aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. 5. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Arık (2013)	Okul eğitiminde gereksinim duyulan ölçme ve değerlendirme alanı öğretmen yeterliklerini belirlemek, Delphi tekniği ile belirlenen yeterlik alanlarının yargıcı kararlarına dayalı olarak ölçeklendirmek.	Delphi tekniği	Ankara merkez ilçelerinde yer alan 9 ilköğretim okulundaki ölçme ve değerlendirme konusunda tecrübe sahibi 300 öğretmen	Delphi anketleri, Ölçekleme formu	<ul style="list-style-type: none"> •Karşılaştırma yöntemiyle ölçeklemede ulaşılan sonuçlar:<ul style="list-style-type: none"> • “Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanda ölçme araçları hazırlar, teknolojik araç ve gereçleri ölçme ve değerlendirme yaparken kullanır” ve “farklı soru formatları kullanır.” yeterliklerinin öğretmenler tarafından daha önemli görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. • “Öğrencinin öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapmasına olanak tanır”, “performansa, projeye ve portfolyoya dayalı ölçmeler yapar.” yeterlikleri en az önemli görülen yeterlikler olarak belirlenmiştir. •Sıralama yöntemiyle ölçeklemede ulaşılan sonuçlar:<ul style="list-style-type: none"> • “Performansa, projeye ve portfolyoya dayalı ölçmeler yapar”, “öğrencinin öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapmasına olanak tanır”, “teknolojik araç ve gereçleri ölçme ve değerlendirme yaparken kullanma” yeterlik alanlarının öğretmenler tarafından daha önemli görüldüğü sonucu elde edilmiştir. • “Ölçütleri belirler öğrenciyi bu ölçütlerden haberdar eder, ölçme sonuçlarına göre eğitim programını değiştirir” ve “farklı soru formatları kullanır” yeterlikleri en az önemli görülen yeterlikler olarak belirlenmiştir.
Gençtürk ve Akbaş (2013)	Sosyal bilgiler öğretmenliği programından mezun olan öğretmen adaylarının coğrafya alan yeterliklerini belirlemek.	Delphi tekniği	22 farklı üniversitede Coğrafya, Coğrafya Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programlarında görev yapan 70 akademisyen	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •“Konum Analizi”, “Doğal Sistemler”, “Beşerî Sistemler”, “Küresel Bağlantılar”, “Çevre ve Coğrafi Beceriler” olmak üzere 6 tema, bu temalara bağlı olarak belirlenen 17 kategori ve bu kategoriler altında yer alan 76 yeterlik ifadesi elde edilmiştir.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Kahramanoğlu (2014)	Öğretmen yetiştiren kurumlar için öğretmen olmak isteyen adaylara yönelik giriş standart alanlarını ve performans göstergelerini belirlemek ve bu performans göstergelerinin nasıl ölçülebileceğini ortaya koymak.	İki aşamalı (Delphi tekniği-Betimsel tarama)	Delphi tekniğinde; çalışmaya gönüllü olarak katılma, doktora eğitimini eğitim alanında tamamlama, öğretmen yetiştiren herhangi bir kurumda görev yapma ve öğretmen eğitimi alanında hakemli bir dergide en az bir makale yayınlama ölçütlerini karşılayan 34 uzman Betimsel tarama aşamasında; farklı eğitim fakültelerinde görev yapan 309 akademisyen	Delphi anketleri, “Performans Göstergelerinin Nasıl Ölçülebileceğinin Belirlenmesi Formu”	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırmanın birinci aşamasında ulaşılan sonuçlar:<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmen yetiştiren kurumlar için giriş standartları olarak “kişilik özellikleri”, “ilgi”, “sağlık”, “alan bilgisi”, “entelektüel düzey”, “tutum, “beceri” ve “teknoloji” olmak üzere 8 standart alanı ve 56 performans göstergesi elde edilmiştir. •Araştırmanın ikinci aşamasında ulaşılan sonuçlar:<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu kişisel özellik standart alanında yer alan performans göstergelerinin kişilik testleri, mülakat sınavı ve öğretmen gözlem raporları ile ölçülebileceğini ifade etmişlerdir. • İlgili standart alanında yer alan performans göstergelerinin ölçülmesinde mülakat sınavı ve ilgi envanteri ön plana çıktığı, sağlık standart alanında ise psikolojik testlerin ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. • Alan bilgisi standart alanında yer alan performans göstergelerinin ölçülmesinde uygulama başarı testleri ön plana çıkmaktadır. • Entelektüel düzey standart alanında mülakat sınavı; tutumda, beceride ve teknoloji standart alanında ise öğretmen gözlem raporları ön plana çıkan alternatif uygulamalar olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Akar (2015)	Üstün yetenekli ilkokul öğrencilerini genel eğitim sınıfında destekleyecek olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlikleri belirlemek.	Karma yöntem (Durum çalışması ve eylem araştırması; Delphi tekniği)	Durum çalışması ve eylem araştırmasında; sınıfında üstün yetenekli öğrencisi olan 5 sınıf öğretmeni, üstün yetenekli öğrenciler ve ebeveynleri ile okul yöneticileri ve okulda görevli diğer öğretmenler, Delphi tekniğinde ise; sınıf eğitimi, özel eğitim, kaynaştırma, üstün yeteneklilerin eğitimi alanlarında bilimsel çalışmalar yapan 15 akademisyen ile örgün eğitim kurumlarında görev yapan 21 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 36 katılımcı	Durum çalışması ve eylem araştırması süreçlerinde; yapılandırılmamış görüşmeler, doğrudan gözlem, odak grup görüşmeleri, ürün ve dokümanlar, Delphi tekniğinde; Delphi anketleri	•“Kaynaştırmaya giriş”, “kaynaştırma öncesi”, “kaynaştırma sırası” ve “kaynaştırma sonrası” olmak üzere 4 aşama ve “alan özgü temeller”, “mesleki ilke ve prensipler”, “iş birliği ve destekler”, “önlemler ve düzenlemeler”, “kaynaştırmaya yönelik programlama ve planlama”, “kaynaştırma sınıfı yönetimi ve iklimi”, “kaynaştırma programını uygulama ve değerlendirme” ve “sürdürülebilirlik” olmak üzere 8 yeterlik alanı altında toplam 35 yeterlik elde edilmiştir.
Baykal (2018)	Güzel sanatlar lisesi çalgı eğitimi viyola dersi öğretmenlerinin özel alan yeterliklerini belirlemek.	Delphi tekniği	Üç turda gerçekleştirilen Delphi paneli 1. turunda 14 öğretim elemanı 12 öğretmen olmak üzere 26 katılımcı, 2. turunda 12 öğretim elemanı 9 öğretmen olmak üzere 21 katılımcı, 3. turunda ise 11 öğretim elemanı 8 öğretmen olmak üzere 19 katılımcı	Delphi anketleri	•“Müzikal performans”, “öğrencileri tanıma”, “viyola öğrenimini kolaylaştırma”, “değerlendirme sürecini planlama ve uygulama”, “öğrenme ortamları oluşturma”, “işbirliği yapma”, “mesleki gelişme ve mesleğe katkı sağlama” olmak üzere 7 yeterlik alanı ve bu alanlar altında toplanan 26 yeterlik ifadesi elde edilmiştir.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Çinkır ve Yıldız (2018)	Eğitim yönetimi lisansüstü programlarına devam eden/tamamlamış öğrencilerin program yeterliklerine ilişkin kazanımlarını değerlendirmek.	Nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı yöntem çeşitlemesi	26'sı yüksek lisans, 19'u doktora öğrencisi/mezunu toplam 45 öğrenci	Eğitim Yönetimi Lisansüstü Program Yeterlilikleri (EYLPY) Anketi	<ul style="list-style-type: none"> •Lisansüstü öğrencilerinin program yeterliklerini orta düzeyde kazandığı belirlenmiştir. •Yüksek lisans grubunun en az “öğrenme yetkinliği” boyutunda; en yüksek ise “iletişim ve sosyal yetkinlik” boyutunda yeterlik kazandıkları tespit edilmiştir. •Doktora grubunun ise en az “bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği” boyutunda; en yüksek ise “öğrenme yetkinliği” boyutunda yeterlik kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır.
Şahin, Ökmen, Boyacı, Kılıç ve Adıgüzel (2018)	EPÖ yüksek lisans programları için tasarlanacak öğretim programına yönelik bir ihtiyaç analizi çalışması yapmak ve bu programda öğrencilere kazandırılması gereken yeterlikleri belirlemek.	Betimsel, nitel	Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan 8 akademisyen ve Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü EPÖ yüksek lisans mezunu veya tez aşamasında olan 13 öğrenci olmak üzere toplam 21 katılımcı	Görüşme ve odak grup görüşmelerine yönelik hazırlanan görüşme formları	<ul style="list-style-type: none"> •“EPÖ program geliştirme boyutu yeterlikleri”, “EPÖ öğretim boyutu yeterlikleri”, “EPÖ bilimsel araştırma boyutu yeterlikleri” ve “EPÖ beceri ve değer boyutu yeterlikleri” olmak üzere 4 ana başlık altında toplanan yeterlikler elde edilmiştir. •EPÖ Program geliştirme boyutu yeterlikleri; “program geliştirmenin temelleri” ve “program geliştirme ve değerlendirme” olmak üzere iki ana kategori altında toplanmıştır. •EPÖ öğretim boyutu yeterlikleri; “öğrenme kuram ve yaklaşımları”, “öğrenme öğretme süreçleri”, “eğitim sistemleri ve öğretmen yetiştirme”, “öğretim liderliği” ve “teknolojik pedagojik alan bilgisi” alt kategorileri altında toplanmıştır. •EPÖ bilimsel araştırma boyutu yeterlikleri; “bilimsel araştırma teknikleri”, “akademik yazma” ve “eğitim istatistiği” alt kategorilerinden oluşmaktadır. •EPÖ beceri ve değer boyutu yeterlikleri; “zihinsel beceriler/ öğrenme becerileri”, “kişisel/sosyal beceriler”, “ana dil becerisi”, “yabancı dil becerisi” ve “değerler” alt kategorileri altında toplanmıştır.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örnekleme/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Alan (2019)	Ölçülebilir ve gözlenebilir bir öğretmenlik mesleği genel yeterlik çerçevesi belirlemek ve bu yeterlikleri kazandırmaya yönelik hizmet öncesi öğretmen eğitimi program tasarısı ortaya koymak.	Keşfedici sıralı karma yöntem	Nitel aşamada; 61 alan uzmanı, 13 öğretmen aday ve 6 MEB uzmanı olmak üzere toplam 80 katılımcı, Nicel aşamada; 125 sınıf öğretmeni ve 272 branş öğretmeni olmak üzere toplam 397 kişi	Yarı yapılandırılmış görüşme, Odak-grup görüşmesi, Çalıştay Öğretmenlik Yeterlilikleri Bilgi Formu	<ul style="list-style-type: none"> •6 genel yeterlik ve 31 alt yeterlik elde edilmiştir. •“Yeterliğe Dayalı Klinik Öğretmen Eğitimi Program Tasarısı” ve belirlenen yeterlikleri kazandırmaya yönelik örnek uygulamalar elde edilmiştir.
Fer vd. (2019)	Eğitim fakültesi ve eğitim bilimleri bölümü öğretim programını (program ve ders bilgi paketlerinin) Bologna süreci bağlamında incelemek.	Fenomenoloji	İlk odak grup görüşmesi katılımcıları; 4 lisans, 2 yüksek lisans ve 2 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 8 kişi, İkinci odak grup görüşmesi katılımcıları; Eğitim bilimleri alanından 4, Matematik ve Fen bilimleri eğitimi alanlarından 2, İlköğretim bölümünden 1 olmak üzere toplam 7 akademisyen	Odak grup görüşmelerine yönelik hazırlanan formlar	<ul style="list-style-type: none"> •Hem öğrenciler hem de akademisyenler tarafından Bologna sürecinin bilgiye ulaşmayı ve seçmeli dersler yardımı ile ders seçilmesini kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. •Tüm katılımcılar tarafından bilgi akışındaki eksiklikten, verilen görevlerin net olmamasından, sürecin önemine inanılmamasından, hazırlama sürecine gösterilen dirençten, adil olmayan iş yükü dağıtımından, yeterlikler ve derslerin eşleştirilmesindeki hatalardan bahsedilmiştir. •Öğretim görevlileri tarafından gözden geçirme ve dönüt süreçlerinde çeşitli problemler yaşandığını belirtmiştir.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Kahramanoğlu ve Al (2019)	Mesleki ve teknik lise halı desinatörlüğü dalına yönelik mesleki yeterlikleri belirlemek.	DACUM tekniği	Halı sektöründe en az 6 yıllık tecrübesi olan, halen halı işletmesinde çalışan ve alanıyla ilgili, gerekli becerilere sahip desen müdürleri, desen şefleri, halı desinatörleri, halı desen tasarım müdürleri ve ARGE çalışanlarından oluşan 12 katılımcı ve anket çalışması uygulananan 208 halı fabrikası çalışmanı olmak üzere toplam 220 katılımcı	Anket formu	•Araştırma sonucunda halı desinatörlüğü mesleğine yönelik 12 ana yeterlik belirlenmiştir. Bu ana yeterlikler altında yer alan mesleki bilgi boyutunda 35, mesleki beceri boyutunda ise 41 yeterlik ifadesi tanımlanmıştır.
Ökmen, Şahin, Kılıç ve Adıgüzel (2019)	EPÖ yüksek lisans programı mezun yeterliklerine temel oluşturacak bir ihtiyaç analizi çalışması yaparak bu programlardan mezun olacak bireylerin sahip olması gereken yeterlikleri belirlemek.	Delphi tekniği	EPÖ anabilim dalında görev yapan 20 akademisyen	Delphi anketleri	•“Bilimsel araştırma ve istatistik yeterlikleri”, “özel alan yeterlikleri”, “program geliştirme yeterlikleri”, “öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlikler”, “program değerlendirme yeterlikleri”, “öğretmen yetiştirmeyle ilgili yeterlikler”, “teknolojik yeterlikler”, “kişisel yeterlikler”, “sosyal becerilerle ilgili yeterlikler” ve “dil becerilerine ilişkin yeterlikler” olmak üzere 11 yeterlik alanı ve bu alanlar altında yer alan 157 yeterlik ifadesi elde edilmiştir.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Atik Kara, Kürüm Yapıcıoğlu ve Sever (2020)	Türkiye’de uygulanmakta olan EPÖ Lisansüstü programlarını incelemek.	Betimsel, nitel	9 devlet üniversitesine ait internet sitesinde yer alan program çıktıları ve ders programları	Veri toplama formu	<ul style="list-style-type: none"> •Program çıktılarının genel olarak sayı ve temel konu alanlarını kapsaması açısından üniversitelere göre önemli farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. •Her iki program düzeyinde de temel alan derslerinin ağırlıkta olduğu ve ders çeşitliliğinin bulunduğu ortaya çıkmasına karşın dersler ile derslerin amaç ve içeriklerinin program çıktıları ile uyumlu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. •Her iki programda da ağırlık sırasıyla araştırma becerileri, öğrenme-öğretme süreci ve program geliştirme konularının amaçlarda yer aldığı tespit edilmiştir. •Programlarda kuramsal yapının güçlü olduğu ancak kuram ve uygulama arasında denge kurulamadığı sonucuna da ulaşılmıştır.
Sever ve Bostancı (2020)	Alanında uzman kişilerin görüşlerine dayalı olarak fen bilimleri öğretmenlerinin yeterliklerini belirlemek.	Delphi tekniği	13 farklı üniversiteden 13 akademisyen	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •“Fen programına yönelik yeterlikler”, “öğrencilerin bilişsel özelliklerini geliştirmeye yönelik yeterlikler”, “öğrencilerin duyuşsal özelliklerini geliştirmeye yönelik yeterlikler”, “öğrencilerin psikomotor yeteneklerini geliştirmeye yönelik yeterlikler”, “bilimin amaçlarına yönelik yeterlikler”, “fen programının içeriğine yönelik yeterlikler”, “fen bilimlerinde öğrenme-öğretme sürecine ilişkin yeterlikler”, “fen bilimlerinde değerlendirme yeterlikleri”, “öğretim teknolojileri yeterlikleri” ve “etkili iletişim yeterlikleri” olmak üzere 10 yeterlik alanı ve bu alanlar altında yer alan toplam 161 yeterlik ifadesi elde edilmiştir.

Tablo 2.5. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Yakar ve Karakuş (2020)	Ortaokul düzeyindeki öğrencilere yönelik iklim okuryazarlığı yeterliklerini tespit etmek.	Betimsel tarama	Coğrafya eğitimi, Sosyal Bilgiler eğitimi, Coğrafya/Klimatoloji, Atmosfer Bilimleri ve Meteoroloji Mühendisliği alanlarında görev yapan 53 akademisyen	Delphi anketleri	•Ortaokul öğrencilerinin sahip olması gereken iklim okuryazarlığı yeterliklerinin; “iklimle ilgili kavramlar”, “temel iklim bilgisi”, “ülkesel ve yerel iklim bilgisi”, “iklim ve yaşam ilişkisi”, “beceriler” ve “tutum ve değerler” olmak üzere 6 kategoriden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır.
Biçer (2021)	Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık ve Avustralya’da geliştirilen okul öncesi öğretmen eğitimi mesleki yeterliklerini Türkiye’de MEB tarafından geliştirilen program yeterlikleriyle karşılaştırmak, bir okul öncesi öğretmenliği lisans programı yeterlikler önerisi geliştirmek ve lisans programındaki derslerin önerideki yeterlikler ile örtüşme düzeyi açısından değerlendirmek.	Betimsel, tarama	ABD’den 4, Birleşik Krallık, Avustralya ve Türkiye’den 1’er olmak üzere toplam 7 kurum tarafından geliştirilen okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri ve mesleki yeterlikleri, Türkiye’deki eğitim fakültelerinin okul öncesi öğretmenliği anabilim dallarında görev yapan 100 akademisyen	Yeterlilikler Karşılaştırma Formu, Görüş alma formu ve çevrimiçi anket	•Lisans programının başta öğrenmeyi desteklemeye ilişkin yeterlikler, sağlık, güvenlik ve beslenme ile ilgili yeterlikler olmak üzere tüm yeterlik alanlarında geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. •Programın öğretmenlik mesleğini benimseme, öğretmenlik kimliğine sahip olma, öğretmenlik mesleğinin değerini toplumda savunma, mesleki uygulamalarını sürekli iyileştirme gibi üst düzey ve duyuşsal becerileri öğretmen adaylarına kazandıracak şekilde geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

2.6.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Konuyla ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde yeterlikler ile ilgili çalışmaların oldukça yaygın olduğu gör÷lmektedir. Söz konusu araştırmalardan bir kısmının, çeşitli yükseköğretim programlarına ve mesleklere yönelik yeterlikleri belirlemeye odaklandığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte diğeri çalışmaların ise öğretmen adaylarının, akademisyenlerin ve sağlık çalışanlarının sahip olması gereken yeterlikleri tespit etmeyi konu edinen araştırmalar olduğu söylenebilir.

Tablo 2. 6. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Cline (2008)	ABD ticari inşaat endüstrisinde etkili bir proje yöneticisi olmak için gereken en önemli temel yeterlikleri belirlemek ve yükseköğretimde yetişkinler için tanımlanan temel yeterlikleri kazandırma sürecinde en sık başvurulan öğretim yaklaşımlarını tespit etmek.	Karma yöntem (Nicel-Nitel)	Nicel aşamada; ABD'nin Batı Kıyısı ve Pasifik Kuzeybatı bölgelerinde yer alan ticari inşaat kuruluşlarında istihdam edilen 132 proje yöneticisi, Nitel aşamada; ACCE tarafından akredite edilmiş coğrafi olarak farklı bölgelerde yer alan inşaat yönetimi fakültelerinde görev yapan 10 akademisyen	Nicel aşamada: Likert tipi ölçek, Nitel aşamada: Görüşme formu	<ul style="list-style-type: none"> •Cinsiyetin, yaşın, eğitim düzeyinin ticari inşaat sektörü proje yönetimi alanına girişte ya da bu alanda başarılı olma sürecinde herhangi bir engel teşkil etmediği tespit edilmiştir. •ABD ticari inşaat endüstrisinde etkili bir proje yöneticisi olabilmek için bazı anahtar yeterliklere sahip olmanın gerekli olduğu ortaya çıkmıştır. •Nitel araştırmanın sonuçları, çalışmanın nicel kısmında tanımlanan temel yeterlikleri öğretmek için evrensel olarak tanımlanmış özel bir öğretim yaklaşımının kullanılmadığını desteklemektedir. •Akademisyenler tarafından kullanılan öğretim yaklaşımlarının büyük ölçüde eğitimcinin tecrübesine, bilgi birikimine ve yeterlik kazandırılan öğrencinin yaşına bağlı olduğunu göstermektedir.
Uden (2012)	Yüksek lisans hazırlık programlarında yeterlik modellerinin oluşturulmasını ve kullanımını araştırmak, yeterlik modellerinde hangi çıktıların ve değerlendirme ölçütlerinin tanımlandığını anlamak, öğretim üyelerinin, lisansüstü öğrencilerin ve lisansüstü danışmanların yeterlik modellerini ve bunların etkinliğini nasıl algıladıklarını keşfetmek.	Durum çalışması	İki üniversiteye ait yüksek lisans hazırlık programlarına yönelik yeterlikler, 7 akademisyen, 5 danışman ve 7 öğrenci olmak üzere toplam 19 katılımcı	Görüşme formları	<ul style="list-style-type: none"> •Her iki üniversiteye ait yeterlik modelleri benzer bir yapıdadır. •Bir yeterlik alanını deneyimlemek ve bir yeterlik alanı geliştirmek arasında fark vardır. •Öğrencilerin yeterlik modelleri yoluyla başarılı olabilmeleri için daha yapılandırılmış ve hesap verebilir modellerin olması önemlidir. •Olumlu ve etkili ilişkiler öğrenci başarısı için önemlidir.

Tablo 2.6. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Blašková, Blaško ve Kucharčíková (2014)	Akademisyenlerin sahip olması gereken yeterlikleri ve mesleki-kişisel profillerini analiz etmek.	Ankete dayalı araştırma	Lisans düzeyinde 545, yüksek lisans düzeyinde 141 olmak üzere toplam 686 öğrenci	Akademisyenlerin yeterliklerine ve negatif yönlerine odaklanan anketler	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda akademisyenlerin sahip olması gereken yeterlikleri ve olumsuz özelliklerini içeren bir yeterlik modeli elde edilmiştir. •Söz konusu model; “profesyonel”, “eğitim”, “motivasyon”, “iletişim”, “kişisel”, “bilimsel araştırma” ve “yayın” olmak üzere toplam 7 yeterlik alanından oluşmaktadır. •Modelde ayrıca her bir yeterlik alanına yönelik 3 olumlu, 3 olumsuz olmak üzere toplam 42 davranış göstergesi de tanımlanmıştır.
Alqawi ve Ezzeldin (2015)	Öğretmen adayları için gerekli olan yeterliklerin değerlendirilebilmesi için bir model önermek.	Betimsel ve analitik araştırma	Öğretmenler, müfettişler ve eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenler olmak üzere toplam 80 katılımcı	Likert tipi sorulardan oluşan anket	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda öğretmen yeterliklerinin akademik, profesyonel ve kişisel olmak üzere 3 ana unsura odaklandığı ortaya çıkmıştır. •Söz konusu modelde: <ul style="list-style-type: none"> • Akademik yeterlikler 7 standart altında tanımlanan 29 göstergeden, • Profesyonel yeterlikler 3 standart altında yer alan 21 göstergeden, • Kişisel yeterlikler ise 4 standart altında tanımlanan 24 göstergeden oluşmaktadır.
Parrish ve Sadera (2018)	Alandaki liderlerden ve uygulayıcılardan elde edilen kolektif uzmanlık doğrultusunda birebir öğretim uygulamalarının teknoloji entegrasyonuna rehberlik eden bir araç tasarlamak.	Delphi tekniği	Araştırmacılar, yöneticiler, destek personelleri ve öğretmenlerden oluşan toplam 37 katılımcı	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda birebir öğretim uygulamalarına yönelik 30 yeterlik ifadesinin yer aldığı bir envanter elde edilmiştir. •Söz konusu envantere yer alan 30 yeterlik; “öğretimin planlanması”, “öğretimin uygulanması”, “öğretimin değerlendirilmesi”, “sınıf yönetimi” ve “liderlik ve profesyonellik” olmak üzere 5 yeterlik kategorisi altında toplanmıştır.

Tablo 2.6. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Kloeker-Webster (2019)	Kuzey Karolina Üniversite Sistemi bünyesinde yer alan 4 yıllık enstitülerdeki tehdit değerlendirme ve yönetim ekiplerine yönelik yeterlikleri belirlemek.	Delphi tekniği	Kuzey Karolina Üniversite Sistemi bünyesinde yer alan üniversitelerde tehdit değerlendirme ve yönetim ekiplerinde görev yapan 5 uzman	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda; uzmanlar tarafından değerlendirilen 13 yeterlikten 7'sinin tehdit değerlendirme ve yönetim ekipleriyle oldukça alakalı olduğu tespit edilmiştir. •Söz konusu yeterlikler; “iletişim”, “mesleki dürüstlük ve etik”, “bilgi toplama”, “ruh sağlığı faktörleri bilgisi”, “politikalar ve prosedürler bilgisi”, “ilişki kurma” ve “tehdit değerlendirme araçlarını ve modellerini kullanma” olmak üzere 7 başlık altında toplanmıştır.
Swank ve Houseknecht (2019)	Psikolojik danışmanlık eğitimi programlarında görev yapan akademisyenlerle bu alana yönelik yeterlikleri Delphi tekniği kullanarak belirlemek.	Delphi tekniği	Psikolojik danışmanlık alanında görev yapan 19 akademisyen	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda psikolojik danışmanlık eğitimi alanına yönelik 152 yeterlik ifadesi elde edilmiştir. •Söz konusu yeterlikler; bilgi, beceri, mesleki davranışlar ve eğilimler olmak üzere 4 alan altında toplanmıştır.
Homberg, Klafke, Glassen, Loukanova ve Mahler (2020)	Tamamlayıcı ve bütünleştirici tıp üzerine meslekler arası lisans müfredatında yer alan rol yeterlikleri belirlemek	Delphi tekniği	Delphi anketlerini tamamlayan 36 uzman	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda tıbbi uzman rolünün tüm bireysel yeterlikler ile yüksek düzeyde ilgili olduğu tespit edilmiştir. •Profesyonel, işbirlikçi, iletişimci ve bilgin rollerinin bireysel yeterliklerin neredeyse tamamıyla ilgili olduğu belirlenmiştir. •Lider ya da sağlık avukatı rollerinin bireysel yeterliklerin tamamı ile ilgisiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 2.6. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
Metcalf, Ross, Bulger ve Hawkins (2020)	Beden eğitimi öğretmen adaylarının sahip olması gereken Tarih, Felsefe ve Sosyoloji perspektifleri yeterliklerini belirlemek ve bu yeterliklerin müfredat içerisinde nasıl yapılandırılması gerektiğini tespit etmektir.	Delphi tekniği	Beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitimi alanında görev yapan akademisyenler, Tarih, Felsefe ve Sosyoloji uzmanlarından oluşan toplam 25 katılımcı	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda uzmanlar, beden eğitimi öğretmenliği müfredatına yönelik 27 yeterlik üzerinde uzlaşmaya varmıştır. •Üzerinde uzlaşmaya varılan yeterlikler; spor tarihi, spor felsefesi ve spor sosyolojisi olmak üzere 3 alan altında toplanmıştır.
Hvidberg, Paine, Sorensen, Thellessen ve Wildgaard (2021)	Postanestezi bakım ünitesi hemşireliği müfredatına yönelik temel yeterliklere dayalı öğrenme hedefleri konusunda ülke çapında fikir birliğine varmak.	Delphi tekniği	Anesteziyoloji bölümünde çalışan 26 hemşire ve 14 hekim olmak üzere toplam 40 katılımcı	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda uzmanlar, 180 öğrenme hedefi üzerinde uzlaşmaya varmıştır. •Söz konusu öğrenme hedefleri; “anestezi”, “dolaşım”, “profesyoneller arası iletişim”, “hastalar ve yakınları ile iletişim”, “farklı hasta kategorileri”, “sıvı tedavisi”, “invaziv prosedürler”, “seferberlik”, “izleme”, “ağrı”, “solunum ve oksijenlenme” ve “ameliyat” olmak üzere 12 kategori altında toplanmıştır.
Nouri, Saberi, McComas ve Mohammadi (2021)	Öğretmenlerin bilimin doğasına (BD) yönelik eğitilmelerini konu edinen araştırmaları gözden geçirmek ve bu konudaki pedagojik içerik bilgilerini desteklemek için eğiticilere yönelik kapsamlı yeterlikler geliştirmek.	Meta-sentez	Araştırma konusuyla ilgili 2009-2018 yılları arasında yayımlanmış 71 makale	Araştırma konusuna yönelik belirlenen anahtar kelimeler ile gerçekleştirilen alanyazın taraması	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda 7 kategori altında toplanan 20 yeterlik elde edilmiştir. •Araştırmada belirlenen yeterlik kategorileri; “genel BD bilgisi”, “konu bilgisi”, “BD ile ilgili öğrencilerin bilgisi”, “BD öğretim stratejileri hakkında bilgi”, “BD değerlendirilmesi hakkında bilgi”, “genel pedagojik bilgi” ve “eğiticilerin BD öğretimine yönelik motivasyonları ve inançları” şeklindedir.

Tablo 2.6. (Devam)

Yazar (Yıl)	Amaç	Yöntem	Örneklem/Katılımcılar	Veri Toplama Araçları	Ulaşılan Sonuçlar
van Werven, Coelen, Jansen ve Hofman (2021)	Deneyimli öğretmenlerin ve akademisyenlerin küresel vatandaşlık eğitimine ve bu eğitimdeki öğretmen yeterliklerine nasıl baktıklarını anlamak ve bu konuya yönelik yeterlikler üzerinde fikir birliğine varmak.	Delphi tekniği	Uluslararasılaşma ve/veya küresel vatandaşlık eğitimlerine katılmış 17 öğretmen ve 12 akademisyen olmak üzere toplam 29 katılımcı	Delphi anketleri	<ul style="list-style-type: none"> •Araştırma sonucunda uzmanlar, küresel vatandaşlık eğitimine yönelik 24 yeterlik üzerinde fikir birliğine varmıştır. •Söz konusu yeterlikler “temel”, “müfredat tasarımı” ve “kolaylaştırma” olmak üzere 3 kategori altında toplanmıştır.

Konuyla ilgili gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde yeterlikleri konu edinen çalışmaların araştırmacılar tarafından yaygın bir şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir. Burada değinilen araştırmalar her ne kadar araştırmanın kapsamıyla sınırlı olsa da yeterliklerle ilgili çalışmaların yurt dışında daha erken dönemlerde başladığı belirtilebilir. Ancak, yurt içinde son beş yılda yeterlikleri konu edinen çalışmaların sayısında dikkat çekici bir artış olduğu da ileri sürülebilir.

Yurt dışında gerçekleştirilen çalışmalarda yeterliklerin tanımlanması sürecinde karma, durum ve meta-sentez gibi çeşitli araştırma yöntemlerine başvurulduğu görülmektedir. Buna karşılık, yurt içinde gerçekleştirilen çalışmaların neredeyse tamamında Delphi tekniğinin kullanıldığı belirtilebilir. Yeterlikleri konu edinen yurt dışı çalışmalarında araştırmacıların çeşitli yükseköğretim programlarına ve mesleklere ait yeterliklerin belirlenmesine yoğunlaştığı ileri sürülebilir. Bununla birlikte, yurt içindeki araştırmacıların ise daha çok bir derse, ders içerisindeki bir kavrama ya da konulara yönelik yeterlikleri belirlemeye odaklandığı belirtilebilir.

Bunun yanı sıra, yurt dışında ve yurt içinde gerçekleştirilen çalışmaların büyük bir çoğunluğunda yeterliklerin belirlenmesi sürecinde akademisyenlerin görüşlerine başvurulduğu görülmektedir. Son olarak yeterliklerle ilgili öğrencilerin, sağlık çalışanlarının ve çeşitli alanlardaki uzmanların görüşlerine başvurulan çalışmaların olduğu da dikkat çekmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma boyunca takip edilen yöntem belirtilmiştir. Benimsenen yönteme uygun olarak tasarlanan araştırma deseni, uygulama süreci, veri kaynakları, çalışma grubu, veri toplama teknikleri, araçları, veri analizi ve çözümlenmesine ilişkin bilgiler ayrı başlıklar halinde açıklanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Üniversitelerin EPÖ alanı doktora programlarında hangi yeterlikleri kazandırmaya odaklandıklarını betimlemeyi ve uzman görüşleri doğrultusunda EPÖ doktora düzeyine yönelik yeni bir yeterlik modeli ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntem ve teknikleri doğrultusunda tasarlanmıştır.

Nitel araştırmalar, mevcut ya da henüz fark edilmemiş problemlerin algılanmasını, gerçekçi bir şekilde ele alınmasını ve bu problemlerin çözümüne yönelik sürecin gözlem, görüşme, açık uçlu sorularla başlatılan çevrimiçi tartışmalar ve doküman inceleme gibi veri toplama teknikleriyle yürütülmesini sağlayan yorumlayıcı ve öznel unsurlar barındıran araştırmalardır (Edmunds ve Brown, 2012; Seale, 2001). Bu desenle yürütülen çalışmalar sorunları, kavramları, deneyimleri ve görüşleri istatistiksel yöntemler kullanmadan detaylı ve derinlemesine bir veri toplama süreci yürüterek irdelemeyi amaçlamaktadır (Ritchie ve Lewis, 2003; Strauss ve Corbin, 1997).

Nitel araştırmaların öne çıkan diğer bir özelliği ise, tümevarımsal bir yapıya sahip olmalarıdır. Kavram, hipotez ve teoriler üretme noktasında oldukça işlevsel olan nitel araştırmalar, tümevarımsal yapısının yanı sıra ele alınan konuyla ilgili yeni fikirlerin üretilebilmesi ve bilinmeyenlerin keşfedilmesi noktasında da araştırmacılara bir yol haritası sunmaktadır (Merriam, 2018; Pole ve Lampard, 2002; Strauss ve Corbin, 1997).

Nitel araştırmaların sağladığı kolaylıklar, yalnızca ele alınan konuyla sınırlı değildir. Bu araştırmalar, veri toplama ve analiz süreçlerinde de araştırmacılara esneklik sağlamaktadır. Verilerin toplanması, verilere ilişkin anlamların yorumlanması ve özel durumlardan genel temalara doğru ilerleyen tümevarımsal veri analizinin yapılması bu esnek yapı içerisinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca nitel araştırma sürecinde zengin betimlemelerin yapılması, araştırmacının görüşlerine yer verilmesi ve uzman kişilerden çalıştıkları veya tecrübe ettikleri alan ile ilgili görüşlerin alınması da mümkündür (Anderson, 1987; Creswell ve Creswell, 2018; Merriam, 2018).

Nitel araştırmalara ilişkin yukarıda belirtilen tanımlamalar ve özellikler bu araştırmaya ait yöntemin nitel bir araştırma olarak desenlenmesinde etkili olmuştur. Nitel desenler araştırmacılar tarafından pek çok gerekçeyle bağlı olarak tercih edilmektedir. Araştırma adımlarının nasıl yürütüleceğine dair öngörülen süreçler esasında nitel desenlerin tercih edilmesinde etkili olan önemli gerekçelerdir. Bu kapsamda, çalışmada nitel araştırma yöntem ve tekniklerine başvurulmasına gerekçe oluşturan faktörler aşağıda açıklanmaktadır:

Mevcut durumun betimlenmesi: Üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin, TYYÇ’de belirlenen düzeylere ve yeterlik alanlarına uygunluğunun incelenmesi bu araştırmanın kapsamına girmektedir. Söz konusu süreçte nitel araştırmanın tercih edilmesinde bu araştırmaların yorumlayıcı ve öznel bir bakış açısı sunması ve mevcut durumu istatistiksel yöntemler kullanmadan derinlemesine ve detaylı bir şekilde incelemeye imkân sağlaması etkili olmuştur.

Araştırmacıya esneklik sağlaması: Mevcut yeterliklerin incelenmesi ve yeni yeterlik modelinin oluşturulması aşamalarında nitel yöntemlerin veri toplama ve analiz süreçlerinde araştırmacıya sağladığı kolaylıklar etkili olmuştur.

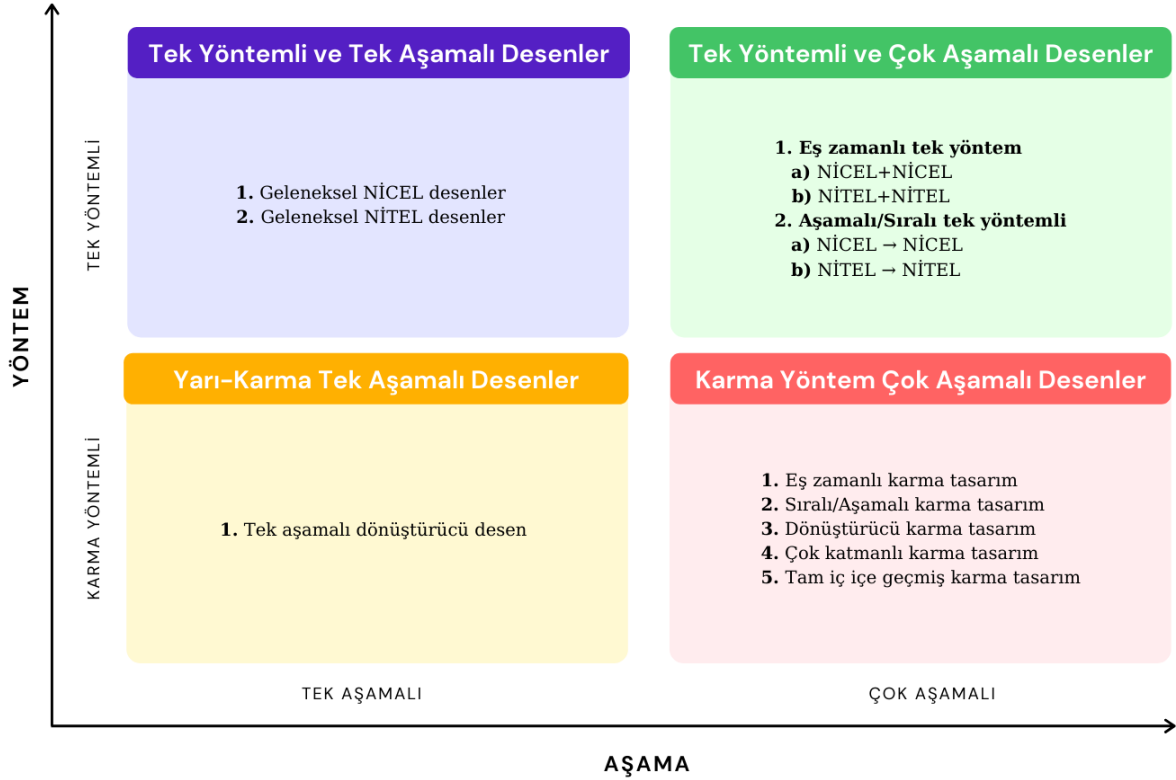
Model oluşturmaya imkân vermesi: Verileri tümevarımsal bir bakış açısıyla yorumlayarak EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik yeni yeterlikler tanımlamayı amaçlaması ve bu süreçte çeşitli tekniklere başvurulmasına imkân tanınması etkili olmuştur.

Araştırmanın EPÖ doktora programına ilişkin mevcut durumu inceleyerek ortaya koyma, EPÖ doktora programına yönelik yeni yeterlikleri uzman görüşleri doğrultusunda tanımlama ve tümevarımcı bir yaklaşımla EPÖ doktora programına yönelik yeni bir yeterlik modeli sunma çabaları yukarıda açıklanan faktörlere gerekçe oluşturan süreçlerdir. Bu faktörlere bağlı olarak verilerin detaylı ve sistematik bir şekilde ele alınabilmesi ve araştırma sürecinin sorunsuz bir şekilde sürdürülebilmesi için araştırmanın iki aşamada gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu gereklilik doğrultusunda çalışma iki aşamalı bir şekilde tasarlanmıştır.

Alanyazında araştırmaların çok aşamalı ve birden fazla yöntemli bir şekilde tasarlanabileceğine ilişkin çeşitli bilgiler yer almaktadır. Araştırmalar genel yapıları itibariyle tek yöntemli desenler ve karma yöntemli desenler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Teddlie ve Tashakkori, 2009). Kullanılan yöntem sayısına göre ele alınan çalışmalar, aynı zamanda çalışma sürecinde gerçekleştirilen aşamaların sayısına bağlı olarak da tek aşamalı

ve çok aşamalı desenler şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya ilişkin açıklayıcı bir matris aşağıda yer almaktadır.

Yöntem/Aşama Matrisi

Not: Teddlie ve Tashakkori'den uyarlanmıştır (2009: 130).

Şekil 3. 1. Yöntem ve aşama matrisi

Şekil 3.1'den anlaşılacağı üzere araştırmaların iki boyut üzerinden ele alınması mümkündür. İlk boyutta araştırmaların desen tipi yer almaktadır. Bu boyut, araştırmalarda kullanılacak yöntemlerin tek yöntemli mi yoksa karma yöntemli mi olduğunu açıklamaktadır. İkinci boyutta yer alan aşama kısmında ise araştırmaların kaç aşamada gerçekleştirildiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tabloya göre araştırmalar, yöntem ve aşama sayısına göre farklı şekillerde desenlenebilmektedir.

Nitel araştırmalar Şekil 3.1'den anlaşılacağı üzere çok aşamalı bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Van Maanen de (1979) nitel araştırmaları çok aşamalı araştırma tasarımlarına imkân veren şemsiye bir yapı olarak tanımlamaktadır. Nitel araştırma tasarımları bu şemsiye yapı ile, çalışmaya ait farklı aşamalar arasında bağlantı kurmaya, bu aşamalarda gerçekleştirilen uygulamaları değerlendirmeye ve büyük ölçüde araştırmacı tarafından şekillendirilen bir sürece işaret etmektedir (Maxwell, 2012). Denzin ve Lincoln'de (1994) nitel araştırmaların, araştırma konusuna ilişkin kapsamlı çözümler

üretilebilmesi amacıyla birbiriyle ilişkili birden fazla yöntemin kullanılmasına uygun olduğunu belirtmektedir.

Nitel araştırmalara ilişkin yukarıda kısaca bahsedilen karakteristik özellikler doğrultusunda çalışmanın tek yöntemli ve iki aşamalı bir araştırma olarak tasarlanmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda, araştırma çok aşamalı nitel tasarıma uygun olarak desenlenmiştir. Araştırma desenine ait ilk aşamada, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmış, ardından tekrar nitel araştırma yöntem ve tekniklerine başvurularak çalışmaya ait yöntemin sınırları çizilmiştir (Bkz. Şekil 3. 1. Yöntem ve aşama matrisi). Kısaca belirtilen bu sürece ilişkin detaylar aşağıda açıklanmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında, üniversiteler tarafından EPÖ alanı doktora programlarına yönelik tanımlanan yeterliklerin betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu aşamada elde edilen bulgularda yeterlik ifadelerinin tanımlanmasında ve bu ifadelerin TYYÇ düzey-alan ilişkilendirilmesinde çeşitli sorunlar olduğu görülmüştür. Bu sebeple araştırmanın ikinci aşamasına geçilmiştir. İkinci aşamaya geçilmesindeki esas amaç, tespit edilen sorunlara ilişkin bir betimleme yapmaktan daha ziyade EPÖ doktora programına yönelik yeni yeterliklerin tanımlanmasının gerekli olduğunun düşünülmesidir. Aşamaları ve bu aşamaları şekillendiren gerekçeleri kısaca açıklanan araştırma yöntemine ait yapıyı daha anlaşılır hale getirebilmek için hazırlanan tasarım aşağıda yer alan şekil üzerinde görselleştirilmiştir.

Şekil 3. 2. Araştırma tasarımı

Şekil 3.2’de yer alan araştırmaya ait genel tasarımından anlaşılacağı üzere, araştırmanın temel kurgusu iki aşamalıdır. Araştırma kapsamında EPÖ doktora programlarına ait mevcut yeterliklerin belirlenmesi, bu yeterliklerin TYYÇ ile belirlenen düzeylere ve yeterlik alanlarına uygunluğunun incelenmesi ve EPÖ doktora programına yönelik yeni yeterliklerin uzman görüşlerine göre tanımlanması amaçlanmıştır. İlerleyen sayfalardaki açıklamalar, araştırmanın tasarımı doğrultusunda her bir süreç için iki aşamalı yapıya uygun şekilde sunulmuştur.

Araştırmanın ilk aşamasında, nitel araştırma türlerinden biri olan temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Eğitim, yönetim, sağlık, sosyal hizmetler, danışma, ticaret ve benzeri uygulamalı alanlarda yaygın bir şekilde kullanılan bu araştırma türü “temel ve yorumsamacı” bir araştırma türüdür (Merriam, 2018). Temel nitel araştırmalar bütün disiplin ve uygulama alanlarında görülebilmektedir. Eğitim alanı temel nitel araştırmaların en yaygın şekilde kullanıldığı alanların başında gelmektedir. Bu eğitim araştırmasına ait ilk aşamada üniversiteler tarafından tanımlanan EPÖ alanı doktora programları yeterliklerinin incelenmesi ve TYYÇ ile sınırları çizilen düzeyler ve yeterlik alanları ile uygunluğunun yorumlanması amaçlandığından temel nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur.

Bu araştırma türünde toplanan veriler, görüşme, gözlem ya da doküman analizi teknikleriyle elde edilir. (Merriam, 2018). Dokümanlara yönelik hangi soruların sorulacağı, neyin nasıl araştırılacağı, hangi dokümanların ilişkili kabul edileceği çalışmanın teorik yapısına bağlı olan bu temel nitel araştırmada verilerin elde edilmesi süreci doküman analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi, yazılı belgelerin sistematik olarak incelendiği ve değerlendirildiği bir tekniktir (Marshall ve Rossman, 2006).

Bu kapsamda üniversitelere ait Bologna bilgi paketi sayfalarından doküman analizi tekniği ile elde edilen veriler, ilk olarak temel düzeyde yorumlanmaya çalışılmıştır. Daha sonra bu veriler, TYYÇ kapsamında belirlenen düzeylere ve yeterlik alanlarına uygunluk durumu açısından incelenmiştir. Böylece, üniversiteler tarafından EPÖ alanı doktora programlarına yönelik tanımlanan yeterliklerin çalışma amacı doğrultusunda değerlendirilebilmesi mümkün olmuştur.

Araştırmanın ikinci aşamasında kullanılan yöntem ise, Delphi tekniğidir. Delphi tekniğinin hangi araştırma deseni içerisinde yer aldığına ilişkin alanyazında farklı görüşlere sahip araştırmacılar bulunmaktadır. Bu araştırmacılardan bir kısmı, Delphi tekniğinin kendine has özellikleri ile öne çıkan ayrı bir yöntem olduğunu, (Hsu ve Sandford, 2007;

Rowe ve Wright, 1999; Wellington, 2015; Wicklein, 1993; Williams ve Webb, 1994) diğerleri ise bu tekniğin nitel, nicel ve karma araştırmalar gibi değerlendirilmesi gerektiğini (Avella, 2016; Hung vd., 2008; Skulmoski, Hartman ve Krahn, 2007; Stone Fish ve Busby, 2005) belirtmektedir. Esasında bu tekniğe yönelik yaşanan görüş ayrılıklarının odağında veri toplama ve veri analizi sürecinde gerçekleştirilen işlemlerin yer aldığı ve araştırmacıların buradaki sürece göre teknik hakkında değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Delphi tekniğinin farklı aşamalarında başvurulan bazı istatistiksel hesaplamalar nedeniyle bu tekniğin nicel bir araştırma olduğunu iddia edenler (Brooks, 1979; Custer, Scarcella ve Stewart, 1999; Doyle, 1993, Murry ve Hammons, 1995) ile uzman görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerin öznelliğine ve bu verilerin raporlanması sürecine bakarak nitel bir araştırma olduğunu öne süren bilim insanları (Brady, 2015; Fitzsimmons ve Fitzsimmons, 2001; Fletcher ve Chilton, 2014; Garrod ve Fyall, 2005; Habibi, Sarafrazi ve Izadyars, 2014; Lang, 1995; Nelms ve Porter, 1985; Reid, 2020; Wiersma ve Jurs, 2005; Woudenberg, 1991) bulunmaktadır.

Bu çalışmada başvurulan Delphi tekniğinin ilk turunda uzmanlardan açık uçlu sorularla görüş alınmış, alınan görüşler nitel veri analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiş, bu analizler doğrultusunda yeterlik ifadelerinin yer aldığı Likert tipi anketler oluşturulmuş ve diğer turlarda bu anketler kullanılmıştır. Anketlerde yer alan yeterlik ifadelerine yönelik uzmanlardan her turda görüş istenmiş, gelen görüşler doğrultusunda yeterlik ifadeleri yeniden düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen bu işlemlerin tamamı birlikte değerlendirildiğinde Delphi tekniğinin nitel yönünün çalışmada daha ağır bastığı düşünülmektedir. Bu sebeple, Delphi'nin nitel bir araştırma olduğunu iddia eden araştırmacıların görüşlerine benzer bir Şekilde bu çalışmada kullanılan Delphi tekniği nitel bir araştırma olarak ele alınmıştır.

Nitel tahmin yöntemlerinden biri olan bu tekniğe araştırmalarda yaygın bir Şekilde başvurulmaktadır (Garrod ve Fyall, 2005; Wiersma ve Jurs, 2008). Genellikle araştırmaya konu edilen problemle ilgili belirsizliklerin fazla olduğu durumlarda bu teknik kullanılmaktadır. Delphi tekniği, uzman kişilerden konuyla ilgili genel görüşlerin alınmasıyla başlayan birbirini izleyen anketler yoluyla devam eden ve görüşlerde uzlaşma sağlanmasıyla son bulan sistematik bir süreçtir. Bu teknik doğrultusunda tasarlanan araştırmaların veri toplama sürecinde anketler, görüşme formları ve dijital uygulamalar kullanılabilir (Fraenkel ve Wallen, 2009; Leon, Brown, Ruch ve Johnson, 2003).

Bu çalışmada, uzmanlardan yeterlikler konusunda görüş alınması amacıyla gerçekleştirilen ve çok sayıda anket turunun sonuçlarına dayanan bir tahmin yöntemi (Dalkey, 1967; Dalkey, 1972) olan Delphi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada Delphi tekniğine başvurulmasının nedenlerinden biri, ilk aşamada elde edilen nitel verilerin betimsel bir yapıda olmasıdır. Buna karşın, Delphi tekniği ile elde edilen verilerin ise, EPÖ alanı doktora programlarına yönelik yeni yeterlikleri tanımlamaya odaklanmasıdır. Diğer bir neden ise, Delphi tekniği ile elde edilen verilerin yeni teorilerin geliştirilmesi ya da özgün modellerin önerilmesi sürecinde kullanılabilmesidir (Brady, 2015).

Araştırmanın ilk aşamasında gerçekleştirilen incelemede, üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlik ifadelerinde hem TYYÇ düzeyleri ile uygunluk hem de TYYÇ yeterlik alanları ile ilişkilendirilmesi noktasında çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Bu doğrultuda EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik yeni yeterliklerin tanımlanmasının gerekli olduğu anlaşılmıştır. EPÖ alanı doktora programından mezun olan bir öğrencinin hangi yeterliklere sahip olması gerektiğine ilişkin uzman görüşlerine başvurulması kararlaştırılmıştır.

Uzman görüşlerinden elde edilen yeterlik ifadeleri birbiriyle ilişkisi ve benzerliği dikkate alınarak bir araya getirilmiş ve yapılandırılmış bir ankete dönüştürülmüştür. Uzmanlardan bu ankette yer alan EPÖ alanı doktora programına yönelik tanımlanan yeterlik ifadelerine katılma düzeylerini belirtmeleri istenmiştir. Bu süreç, bir dizi anket yoluyla görüşlerde uzlaşma sağlanıncaya kadar devam ettirilmiştir. Varılan uzlaşma neticesinde, EPÖ alanı doktora programına yönelik yeni yeterlikler tanımlanmıştır. Araştırmanın yöntemsel deseni çerçevesinde birinci aşamada tespit edilen sorunlardan ve ikinci aşamadaki uzman görüşlerinden elde edilen yeterliklerden yola çıkarak EPÖ alanı doktora programına yönelik yeni bir yeterlik modeli önerilmiştir.

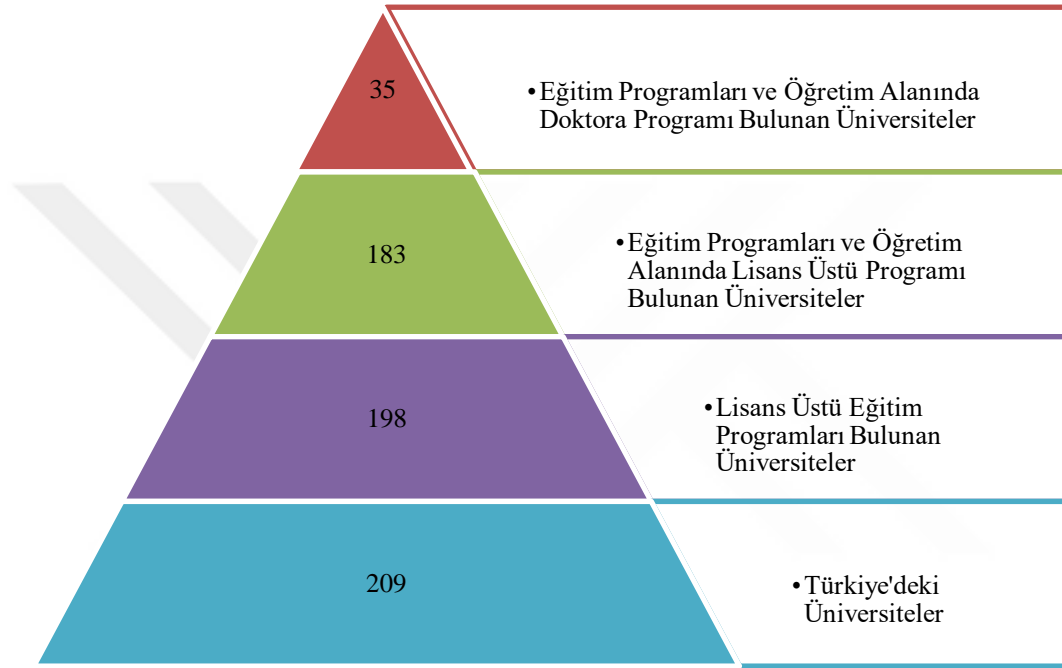
3.2. ARAŞTIRMANIN VERİ KAYNAKLARI VE ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırma, tek yöntemli ve iki aşamalı tasarımla gerçekleştirilen bir araştırmadır. Bu şekilde desenlenen araştırmaların doğası gereği farklı aşamalarda, farklı veri kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmanın birinci aşamasında, veri kaynağı olarak üniversitelere ait Bologna bilgi paketi sayfaları; ikinci aşamada, veri kaynağı olarak da uzman görüşleri kullanılmıştır. İki aşamalı bir şekilde yürütülen çalışmada ilk olarak birinci

aşamaya ilişkin veri kaynakları açıklanmış, ardından çalışmanın ikinci aşamasında görüşlerine başvuru yapılan çalışma grubu betimlenmiştir.

3.2.1. Birinci Aşamaya İlişkin Veri Kaynakları

Araştırmanın birinci aşaması temel nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu aşamaya yönelik gerçekleştirilen veri toplama sürecinde doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman inceleme sürecinde izlenen yol ve araştırmanın birinci aşamasına kaynak teşkil eden verilere ilişkin bilgiler Şekil 3.3'te sunulmuştur:

Şekil 3.3. Araştırmanın birinci aşamasına kaynak teşkil eden veriler

Türkiye’de toplam 209 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerden 131 tanesi devlet ve 78 tanesi vakıf üniversitesidir. Araştırma kapsamında bu üniversitelerin tamamı incelenmiş ve lisansüstü eğitim programı bulunan 198 üniversite olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen 198 üniversitenin, 183 tanesinde doktora düzeyinde lisansüstü program olduğu belirlenmiştir. Doktora düzeyinde lisansüstü programları bulunan bu üniversitelerin, 35 tanesinde EPÖ alanında doktora programı olduğu görülmüştür (YÖK, 2020).

Araştırmanın ilk aşamasına yönelik veri kaynaklarının ortaya konulabilmesi için EPÖ alanında doktora programı bulunan 35 üniversitenin Bologna bilgi paketi sayfaları yeterlik tanımlamaları açısından ele alınmıştır. Bu inceleme sonucunda 28 üniversitenin Bologna bilgi paketi sayfalarında yeterlik tanımlamalarını yaptığı, 7 üniversitenin ise herhangi bir yeterlik tanımlaması yapmadığı görülmüştür. Doküman inceleme tekniğinin kullanıldığı bu aşamada örnekleme yapılmamıştır.

Yeterlik tanımlaması yapan 28 üniversitenin Bologna bilgi paketi sayfalarında EPÖ alanı doktora programlarına yönelik tanımlanan yeterlikler, çalışmanın birinci aşamasına ilişkin veri kaynağını oluşturmaktadır. Çalışmaya kaynak teşkil eden bu verilerin, EPÖ alanı doktora programına öğrenci alımına devam eden üniversitelerden elde edilmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca, üniversiteler özelinde değerlendirme yapılması yerine EPÖ alanındaki genel durumun ortaya konulabilmesi amaçlandığından üniversite isimleri çalışma boyunca kodlanarak sunulmuştur. Bu kodlamalar rastgele yapılmıştır. Bu kapsamda, araştırmada incelenen üniversitelerin kodları ve bu üniversitelerin EPÖ doktora programına ait bilgileri Tablo 3.1’de gösterilmiştir:

Tablo 3. 1. Üniversitelerin Bologna Tanımlamalarında Yeterliklerin Durumu

Sıra No	Üniversite Kodları	Tanımlanan Yeterlik Sayısı
1	Ü1	34
2	Ü2	7
3	Ü3	29
4	Ü4	14
5	Ü5	12
6	Ü6	11
7	Ü7	12
8	Ü8	10
9	Ü9	16
10	Ü10	19
11	Ü11	8
12	Ü12*	0
13	Ü13*	0
14	Ü14	14
15	Ü15	4
16	Ü16	19
17	Ü17	9
18	Ü18	16
19	Ü19*	0
20	Ü20	12
21	Ü21	15
22	Ü22	13
23	Ü23	13
24	Ü24	8
25	Ü25*	0
26	Ü26	11
27	Ü27	18
28	Ü28	9
29	Ü29	13
30	Ü30*	0
31	Ü31	25
32	Ü32	11
33	Ü33*	0
34	Ü34	12
35	Ü35*	0

Yukarıda yer alan tabloda üniversitelerin yeterlik tanımlamasına ilişkin durumları bütüncül bir şekilde gösterilmeye çalışılmıştır. Buna göre, araştırma kapsamında incelenen

verilerin kaynakları 28 üniversitenin Bologna bilgi paketi sayfalarından elde edilmiştir. Araştırma sürecinde incelenen ancak Bologna sayfalarında EPÖ alanı doktora düzeyinde herhangi bir yeterlik tanımlaması yapmayan Ü12, Ü13, Ü19, Ü25, Ü30, Ü33 ve Ü35 kodlu üniversitelere ait yeterliklerin durumu tabloda yer almamaktadır.

3.2.2. İkinci Aşamaya İlişkin Çalışma Grubu

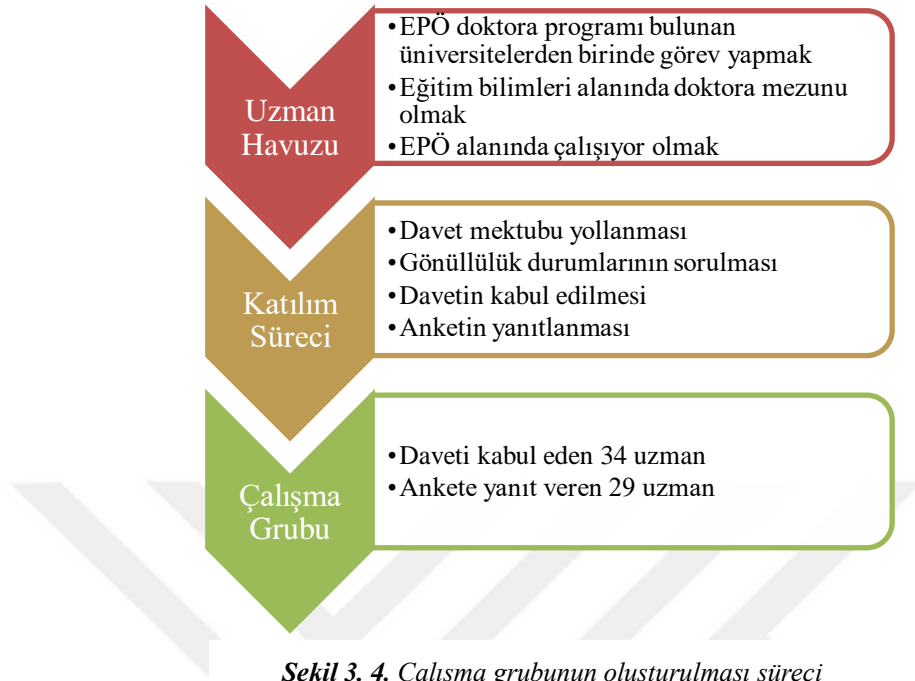
Araştırmanın ikinci aşamasında, uzmanlardan yeterlikler konusunda görüş alınabilmesi ve bu görüşler doğrultusunda şekillendirilen yeni bir yeterlik modeline ulaşılabilmesi için Delphi tekniği kullanılmıştır. Delphi çalışmalarının en önemli aşamalarından biri de araştırmanın amacına ve yapısına uygun katılımcıların belirlenmesi sürecidir. Çalışmadan elde edilecek sonuçların uzman görüşleri doğrultusunda şekillenecek olması bu aşamayı önemli kılan faktörlerden biridir (Skulmoski, Hartman ve Krahn, 2007).

Baker, Lovell ve Harris (2006) Delphi paneline katılacak uzmanların bilgili, tecrübeli ve benzer özelliklere sahip bireylerden seçilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu özelliklerin yanı sıra, katılımcıların araştırma alanıyla ilgili olması, o alanda çalışma tecrübesine ve yeterli eğitim düzeyine sahip olması da gerekmektedir (Zhang, 2010; Tersine ve Riggs, 1976). Delphi tekniğinin ve araştırmaya ait ikinci aşamanın önemli bir faktörü olan gerçek uzmanlara ulaşılması hedefi ancak bu şartlara uygun uzmanların çalışmaya davet edilmesiyle mümkün olabilmektedir.

Delphi çalışmalarında görüşlerine başvurulacak uzmanlar, olasılığa dayanmayan örnekleme teknikleriyle belirlenmelidir. Bu örnekleme tekniklerine başvurulmasındaki amaç rastgele seçilen uzmanların araştırma konusuyla ilgili olma durumlarının önceden kestirilememesi durumudur. Bu belirsiz durumun ortadan kaldırılabilmesi için Delphi çalışmasında yer alacak bireylerin seçilmesi sürecinde, araştırma probleminin doğasına ve katılımcıların uzmanlıklarına göre şekillenen amaçlı örnekleme yaklaşımı tercih edilmelidir (Hasson, Keeney ve McKenna, 2000; Lang, 1995).

Delphi tekniği kapsamında EPÖ doktora programı yeterliklerini tespit etmeye yönelik belirlenen katılımcılar, çalışmada görüşlerine başvurulacak uzmanları oluşturmaktadır. Uzmanların seçilmesi sürecinde amaçlı örnekleme yaklaşımlarından biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Delphi sürecine davet edilecek katılımcıların eğitim bilimleri alanı doktora düzeyinde mezuniyete sahip olmaları, Tablo 3.1’de belirtilen üniversitelerden herhangi birinde eğitim programları ve öğretim alanında görev yapmaları ve çalışmaya katılma konusunda istekli olmaları araştırmaya dahil edilme ölçütleri olarak

belirlenmiştir. Aşağıda yer alan Şekil 3.4 çalışma grubunun oluşturulma prosedürünü içermektedir.

Şekil 3. 4. Çalışma grubunun oluşturulması süreci

Şekil 3.4 Delphi tekniğine davet edilen ve bu daveti kabul ederek araştırmanın çalışma grubunu oluşturan uzmanların belirlenmesi sürecini ifade etmektedir. Çalışma grubunun oluşturulması sürecinin ilk adımında, EPÖ alanında doktora programı bulunan üniversitelerin internet sayfaları detaylı bir şekilde taranmış ve bu alanda çalışan akademisyenlerin özgeçmişlerine ve iletişim bilgilerine ulaşılmıştır. Akademisyenlerin özgeçmişleri Şekil 3.4’te belirtilen ölçütlere göre incelenerek uzman havuzu oluşturulmaya başlanmıştır. Yürütülen bu süreç sonucunda 268 akademisyenin yer aldığı uzman havuzuna ulaşılmıştır.

Uzman havuzunda yer alan 268 akademisyenin tamamına araştırma amacının (Ek 1) ve yönteminin (Ek 2) detaylı bir şekilde anlatıldığı elektronik ortamda hazırlanmış bir davet mektubu (Ek 3) e-posta yoluyla gönderilmiştir. Bu davet mektubunda, uzmanlara çalışmaya katılma konusunda gönüllülük durumları da sorulmuştur. Gönderilen davet mektubunu 28 uzman, çalışmaya gönüllü olarak katılmak istediğini belirten rıza onam formunu doldurarak onaylamıştır. Bununla birlikte, 3 uzman çalışmaya katılmak istediğini ancak yoğun iş temposu nedeniyle daveti kabul edemediğini belirtmiş, 231 uzman ise gönderilen e-postaya geri dönüş yapmamıştır.

Ayrıca, bazı uzmanların görev yaptığı üniversitelere ait e-posta teslim alt sistemleri tarafından e-postanın ilgili kişiye ulaştırılmadığına dair araştırmacıya bilgilendirme e-

postası gelmiştir. Sistem tarafından otomatik olarak gönderilen bu mesajın içeriğinde 2 gün beklenmesi gerektiği ve bu süre zarfında e-postanın ilgili kişiye teslim edileceği belirtilmiştir. İki gün sonra bu e-postaların belirtilen adreslere gönderilemediğine dair yeni bir bilgilendirme e-postası gelmiştir. Bunun üzerine, ilgili uzmanların yapmış olduğu akademik çalışmalar Google Scholar ve Dergipark sistemi üzerinden taranarak uzmanların farklı e-posta adreslerine ulaşılmış ve davet bu e-posta adresleri üzerinden yinelenmiştir. Bu süreç sonucunda 6 uzman daha çalışmaya katılmak istediğini belirtmiş 86 uzman ise davete yanıt vermemiştir. Böylece, çalışmaya katılmayı kabul eden uzman sayısı 34'e çıkmıştır.

Ancak, 5 uzman çalışmaya katılma davetine olumlu yanıt vermesine rağmen Delphi turlarına katılmamıştır. Bu sebeple, çalışmanın ilk Delphi turu 29 uzmanın katılımıyla başlatılmıştır. Delphi turlarına katılan uzmanlara ilişkin bilgiler katılımcı grubun anonimliği dikkate alınarak Tablo 3.2 ve Tablo 3.3 olmak üzere ayrı biçimde verilmiştir. Tablo 3.2 araştırmaya katılan uzmanların görev yaptıkları üniversitelere ilişkin bilgileri içerirken, Tablo 3.3'te uzmanlara ait bazı demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.2. Çalışma Grubunu Oluşturan Uzmanların Görev Yaptıkları Üniversiteler

Üniversite	Kişi Sayısı	Yüzde
Akdeniz Üniversitesi	2	6,90
Atatürk Üniversitesi	1	3,45
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1	3,45
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	3,45
Düzce Üniversitesi	2	6,90
Gaziantep Üniversitesi	2	6,90
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	3	10,34
Marmara Üniversitesi	1	3,45
Mersin Üniversitesi	1	3,45
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	3,45
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	3,45
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	3,45
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	4	13,79
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	6,90
Yeditepe Üniversitesi	1	3,45
Yozgat Bozok Üniversitesi	2	6,90
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	3,45
Çukurova Üniversitesi	1	3,45
İnönü Üniversitesi	1	3,45

Tablo 3.2'ye göre, araştırmaya 19 farklı üniversiteden uzman katılmıştır. En fazla katılımcının olduğu üniversiteler, Tokat Gaziosmanpaşa ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi şeklindedir. Bu üniversitelerde görev yapan uzmanlara ilişkin demografik özellikler ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.3. Delphi Sürecine Katılan Uzmanların Demografik Özellikleri

Uzmanların Özellikleri	Kişi Sayısı	Yüzde	
Cinsiyet	Kadın	17	58,6
	Erkek	12	41,4
Unvan	Prof. Dr.	4	13,8
	Doç. Dr.	13	44,8
	Dr. Öğr. Üyesi	11	37,9
	Arş. Gör. Dr.	1	3,4
Yaş	30-34	5	17,2
	35-39	10	34,5
	40-44	1	3,4
	45-49	7	24,1
	50 ve üstü	6	20,7
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	2	6,9
	6-11 yıl	9	31
	12-17 yıl	6	20,7
	18-23 yıl	5	17,2
	24 yıl ve üzeri	7	24,1
EPÖ Alanında Çalışma Süresi	0-5 yıl	2	6,9
	6-11 yıl	13	44,8
	12-17 yıl	4	13,8
	18-23 yıl	7	24,1
	24 yıl ve üzeri	3	10,3
Yeterlik Belirleme	Evet	16	55,2
Tecrübesi	Hayır	13	44,8
Toplam		29	100

Tablo 3.3 araştırmanın çalışma grubuna ait bazı demografik özellikleri içermektedir. Bu bilgilere göre, Delphi turlarına toplam 29 uzman katılmıştır. Bu uzmanlardan 17'si kadın (%58,6), 12'si erkek (%41,4)'tir. Katılımcı grubun unvanları incelendiğinde en çok Doç. Dr. (44,8) ve Dr. Öğr. Üyesinin (37,9) çalışma grubunda yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya en fazla 35-39 yaş aralığında 10 (%34,5) uzman ve 45-49 yaş aralığında 7 (24,1) uzman katılmıştır. En az katılım gösteren yaş aralığı ise, 1 (%3,4) uzman ile 40-44 yaş aralığıdır. Mesleki kıdeme göre en çok 6-11 yıl aralığında 9 (%31) ve 24 yıl ve üzeri 7 (%24,1) uzman çalışma grubunda yer almaktadır. Ayrıca çalışmaya, EPÖ alanında en fazla 6-11 yıl çalışma süresinde sahip 13 (%44,8) uzman ve 18-23 yıl çalışma süresine sahip 7 (24,1) uzman katılmıştır. EPÖ alanında en az çalışma süresine sahip katılımcılar ise, 0-5 yıl (%6,9) aralığında yer alan 2 uzmandır. Son olarak, araştırmaya katılan uzman gruptan 16'sının (%55,2) yeterlik belirleme konusunda tecrübe sahibi olduğu görülmektedir.

Baker, Lovell ve Harris (2006) tarafından belirlenen katılımcı grubun özelliklerine ilişkin ölçütler (mesleki tecrübe ve alanda çalışma süresi vb.) dikkate alındığında araştırma grubunun homojen, tecrübeli ve yeterli eğitim düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Böylece, Delphi tekniğine başvuru yapılan araştırmalardaki katılımcı grubun alanında uzman ve deneyim sahibi kişilerden oluşturulması gerekliliği sağlanmıştır. Buradan hareketle çalışma grubuna

dahil edilen uzmanların, EPÖ alanı doktora düzeyinde yeterlik belirleme konusunda hem niceliksel hem de niteliksel açıdan uygun olduğu düşünülmüştür.

Bununla birlikte, alanyazında Delphi tekniğine katılacak uzmanların aynı alandan gelen kişilerden oluşturulması durumunda çalışmadaki katılımcı sayısının 15 ile 30 arasında değişkenlik gösterebileceği belirtilmektedir (Alaloul, Liew ve Zawawi, 2016; Clayton, 1997; Helmer, 1967; Keeney, McKenna ve Hasson 2011; Moore, 1994; Uhl, 1983). Hatta, benzer özellikler gösteren 30'un üstünde uzmanla çalışıldığında ise, araştırma konusuna ilişkin yeni fikirlerin beklenen düzeyde üretilemediği de ifade edilmektedir (Delbecq, Van de Ven ve Gustafson, 1975).

Bu çalışmaya katılmayı kabul eden uzmanların tamamı EPÖ alanı doktora düzeyinde mezuniyete sahiptir ve bu alanda görev yapmaktadırlar. Katılımcı grup gerek yaş açısından gerekse akademik unvan bakımından farklılık gösterse de çalışılan alan itibariyle homojen bir yapıdadır. Bu homojen yapıya bağlı kalarak farklı sayıda görüşün çalışmaya yansıtılması amaçlandığı için araştırma 29 uzmanla yürütülmüştür.

3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİK VE ARAÇLARI

EPÖ doktora programına yönelik yapılan bu çalışmada, iki farklı veri toplama tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında üniversitelerin EPÖ doktora programlarına ait Bologna tanımlamalarında yer alan yeterlikler doküman analizi tekniği ile toplanmış ve veriler elde edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise, Delphi tekniği ile uzmanlardan veriler toplanmıştır. Araştırmanın farklı aşamalarında kullanılan veri toplama teknik ve araçlarını açıklayan tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. 4. Veri Toplama Süreç Tasarımı

	Teknik	Araç	Gerekçe	Çıktı
I. aşama	Doküman analizi	BTYAYİF	Üniversitelerin tanımladığı yeterliklerin belirlenmesi	Yeterlikler ve TYYÇ uyumunun betimlenmesi
II. aşama	Delphi	Anketler	Yeni yeterliklerin belirlenmesi	Yeterlikler

Tablo 3.4 iki aşamalı bir şekilde gerçekleştirilen araştırmaya ait veri toplama süreçlerinde başvurulan teknik ve araçların kullanılma gerekçelerini ve bu araçlardan elde edilen çıktıları özetlemektedir. Doküman analizi tekniği ile elde edilen veriler “Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu” (BTYAYİF) ile toplanmıştır. BTYAYİF’in kullanılma nedeni üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin standart bir araç kullanılarak toplanması ve bu yolla elde edilen verilerin güvenilirliğinin artırılmasıdır. Çalışmanın bu aşamasında beklenen çıktılar ise, üniversiteler tarafından tanımlanan

yeterliklerin TYYÇ ile uygunluğunun tanımlanması (betimlenmesi) ve EPÖ doktora alanındaki durumun ortaya konulmasıdır.

Çalışmanın ikinci aşamasındaki veriler, Delphi tekniği kullanılarak üç tur süren anketler yoluyla toplanmıştır. Anketlere başvurulmasındaki amaç, uzmanların görüşlerinden yola çıkarak EPÖ doktora programına yönelik yeterliklerin belirlenebilmesidir. Bu sürecin sonunda EPÖ doktora programına yönelik yeni yeterlikler tanımlanarak çalışmanın ikinci aşamasına ait çıktılar elde edilmiştir. Kısaca değinilen veri toplama teknik ve araçlarının oluşturulma süreçleri, kullanılma gerekçeleri ve nasıl kullanıldıkları araştırmanın iki aşamalı yapısına uygun bir şekilde aşağıda açıklanmaktadır.

3.3.1. Doküman Analizi Tekniği ve Aracı

Araştırmanın birinci aşamasında veri toplama tekniği olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırılan olgu ya da olgular hakkında bilgi veren yazılı ve görsel materyallerin incelenmesi doküman analizi kapsamında ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda ele alınan dokümanları, Merriam (2018) mektuplar, gazeteler, şiirler, şarkılar, tarihsel dokümanlar ve resmi kayıtlar gibi belgeler şeklinde tanımlamaktadır. Genel olarak yazılı olan belgelerin incelenmesi şeklinde anlaşılan doküman analizi, yalnızca kâğıt üzerinde kayıtlı olan bilgilerden ibaret olmayıp kaset, CD, flash bellek gibi yazılı ve görsel kayıt araçlarının ya da internet sitelerinde yer alan çeşitli bilgilerin incelenmesini de kapsamaktadır (Muşmal ve Gürbüz, 2018).

Sanal ortamlardan elde edilebilecek veriler, geleneksel olarak kullanılan mülakat, gözlem, doküman ve eser incelemelerinden elde edilen verilere ait özellikleri aynen yansıtır. Ayrıca, doküman incelemesinde ele alınan kaynaklar, kamu kayıtları ve kişisel belgeler şeklinde sınıflandırılabilir (Merriam, 2018). Bu çalışmada veri kaynağı olarak üniversitelerin Bologna tanımlamalarının yer aldığı internet sayfaları kullanıldığı için, veri türü sanal ortamlardan elde edilmiş kamu kayıtlarına dayanmaktadır.

İncelenen dokümanların, herhangi bir standardının olmaması ve buna bağlı olarak yapılacak kodlamalarda çeşitli zorlukların yaşanması doküman analizi sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel bir sorun alanıdır (Silverman, 2001). Ancak, bu çalışmada, üniversitelerin Bologna tanımlamalarında yer alan yeterliklere ait yapıların benzer standartlarda olması ve verilerin kodlanmasına temel teşkil eden kategorilerin de TYYÇ ile belirlenmiş olmasından dolayı bu zorluklar aşılmıştır.

Doküman analizi sürecinin başlangıç aşamasında bir form geliştirilmesinin, araştırmanın güvenilirliği açısından önemli olduğu Merriam (2018) tarafından ifade edilmektedir. Bu maksatla, Bologna tanımlamalarında yer alan yeterliklerin doküman analizi tekniği kapsamında ele alınabilmesi için araştırmacı tarafından bir inceleme formu oluşturulmuştur.

Formun geliştirilmesi sürecinde öncelikle alanyazın taraması yapılarak TYYÇ yeterlik düzeyleri ve yeterlik alanları belirlenmiştir. Belirlenen bu düzeyler ve alanlar doğrultusunda ön analiz sürecine geçilmiştir. Bu ön analizde, üniversitelerin Bologna tanımlamalarının yer aldığı internet sayfaları rastgele seçilerek incelenmiştir. İnceleme sonucunda üç temel boyut olduğu ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar; TYYÇ ile belirlenen düzeyler, yeterlik alanları ve yeterliklerin ifade ediliş biçimi şeklindedir.

Bu bilgilerden yola çıkarak formda yer alan bölümlerin oluşturulması süreci başlatılmıştır. Ayrıca, bu süreçte birincil doküman olarak YÖK-TYYÇ sitesindeki bilgilerden de yararlanılmıştır. Formun yeterliklerle ilgili bölümünün hazırlanması sürecinde TYYÇ’de tanımlanan 3 alan ve 8 kategori temel alınmıştır. Son olarak, program geliştirme alanında üç uzmanın görüşlerine başvurulmuş ve gelen geri bildirimler doğrultusunda taslak form geliştirilmiştir.

Daha sonra üniversitelere ait Bologna bilgi paketi sayfalarından dört tanesi rastgele seçilerek bu taslak form ile incelenmiş ve formun uygulanabilirliği kontrol edilmiştir. Gerçekleştirilen pilot uygulama sonrasında üç alan ve bir dil bilgisi uzmanının görüşlerine başvurulmuş ve bu uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda, BTYAYİF nihai şeklini almıştır. Aşağıda geliştirilen formun bir örneği Tablo 3.5’te yer almaktadır.

Tablo 3. 5. Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu												
Üniversite	.....	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	..../20	Erişim Tarihi	.../.../2020	Erişim Adresi						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet		Hayır				
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır				
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır				
YETERLİKLER						TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme						
						YETKİNLİKLER						
						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Düzey	5. düzey			6. düzey			7. düzey			8. düzey		
Bilgi	Olgusal Bilgi			Kuramsal Bilgi			Toplam					
Beceri	Bilişsel Beceri			Uygulamalı Beceri			Toplam					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al		Öğrenme		İletişim ve Sosyal		Alana Özgü		Toplam			
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri												

Yukarıda yer alan şekil, araştırmanın BTYAYİF'ine aittir. Bu form, dört boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyutta, incelenen üniversiteye ait çeşitli bilgileri yer almaktadır. İkinci boyutta, üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler bulunmaktadır. Üçüncü boyutta, elde edilen bulgular betimlenmektedir. Dördüncü boyutta ise, kısaltmalar yer almaktadır. Ana hatları kısaca belirtilen BTYAYİF'in yapısına ilişkin detaylar aşağıda açıklanmaktadır.

Formun birinci boyutunda; üniversite adı, tanımlanan yeterlik sayısı, internet sayfasına ne zaman ve hangi adresten erişildiği bilgileri yer almaktadır. Devamında ise, yeterliklerin tutarlı bir şekilde tanımlanıp tanımladığının incelendiği betimsel bir soru, yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve alan ilişkilendirilmesinin yapıp yapılmadığına dair birer soru yer almaktadır.

Formun ikinci boyutunu oluşturan yeterlikler bölümünde üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler, Bologna bilgi paketi sayfalarında yer aldığı şekliyle hiçbir değişiklik yapılmadan alt alta yazılmaktadır. Ayrıca formda bu yeterliklere ait, yeterlik düzeyi ve TYYÇ-alan ilişkilendirme sütunları da yer almaktadır. TYYÇ’de YÖK tarafından 5,6,7 ve 8 olmak üzere 4 düzey tanımlanmıştır. Bu düzeylerden: 5. düzey-ön lisans, 6. düzey-lisans, 7. düzey-yüksek lisans ve 8. düzey-doktora eğitimini tanımlamaktadır.

Üçüncü boyutta, üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin hangi düzeylerde yer aldığı sunulduğu ve bu yeterliklerin hangi yeterlik alanlarında yoğunlaştığının betimlendiği bölüm yer almaktadır. Bu bölümde yeterliklerden kaç tanesinin, 5., 6., 7. ve 8. düzeylere uygun olduğu ve bilgi, beceri ve yetkinlikler alanlarından hangisinde kaç tane yeterlik tanımlandığı bilgilerine ulaşılmaktadır. Ayrıca gerek yeterlik düzeylerinde gerekse yeterlik alanlarında toplam kaç tane yeterliğin tanımlandığı da açıkça görülebilmektedir.

Formun dördüncü boyutunda ise, bilgi ve beceri alanında yer alan kuramsal ve olgusal bilgilerin; bilişsel ve uygulamalı becerilerin ilk harfleri olan “K”, “O”, “B” ve “U” harfleri ile kodlandığı ve bu kodlamaya ilişkin açıklamaların da alt bilgi olarak sunulduğu son kısım yer almaktadır.

3.3.2. Delphi Tekniği ve Araçları

İnsanoğlu, tarih boyunca kendisini nasıl bir geleceğin beklediğini öğrenmek istemiştir. Bu maksatla, geleceği tasavvur edebileceğini söyleyen bireylerin sözlerine itibar etmiştir. Antik Yunan döneminde gelecekle ilgili tahminler yapan kahinlerin yaşadığı bir kasaba insanoğlunun bu ihtiyacına uzunca bir süre cevap vermiştir. Adını bu antik kasabadan alan Delphi tekniği, mevcut ya da gelecekte karşılaşılması muhtemel problem durumlarına ilişkin bir grup insanın fikirlerini sistematik bir şekilde ortaya çıkarmak ve bu fikirleri düzenlemek için uygulanan bir süreç şeklinde tanımlanmaktadır (Dalkey, 1967; Dalkey, 1972; Keeney vd., 2011; Koontz ve O’Donnell, 1976).

Soğuk savaş yıllarında teknolojinin savaş üzerindeki etkisini tahmin etmek üzere kullanılan Delphi tekniği, 1950’li yıllarda Olaf Helmer, Norman Dalkey ve Nicholas Rescher tarafından RAND şirketinde geliştirilmiştir (Custer, Scarcella ve Stewart, 1999; Rescher, 1997; Rossman ve Bunning, 1978). “Delphi metodu” veya “Delphi tekniği” olarak da adlandırılan bu teknik, grup görüşünün bireysel görüşten daha geçerli ve doğru olduğu fikrine dayanmaktadır (Keeney vd., 2011; Linstone ve Turoff, 2002).

Delphi tekniği, Dalkey ve Helmer (1963) ve Helmer (1967) tarafından sistematik bir şekilde yürütülen anketler yoluyla uzmanlardan gelen geri bildirimlerin, fikirlerde uzlaşma oluşturduğu ve sezgisel yarguların etkili bir şekilde kullanıldığı bir teşebbüs olarak nitelendirilir. Brewer ise (2007) Delphi tekniğini, görüşlerde uzlaşma sağlanması amacıyla, farklı insanlardan oluşan bir gruptan verilerin toplanabilmesi için kullanılan araç şeklinde tanımlamaktadır. Bu alışmada Delphi, uzmanlar tarafından EP alanı doktora düzeyindeki öğrencilerin sahip olması gereken yeterliklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve görüşlerde uzlaşıya varılması şeklinde yürütülen süreci işaret etmektedir.

Yapılandırılmış bir iletişim süreci olan Delphi tekniği seçilmiş bir uzman gruba, görüşleri üzerinde uzlaşıya varma amacıyla bir dizi soru sorarak başlatılır. Delphi tekniği öznel ve müzakere edilmiş düşünceler doğrultusunda şekillendirilir ve birbirini izleyen turlar ile devam ettirilir. Araştırma boyunca detaylandırılan ve değerştirilen süreç, sonuçta varılan ortak bir gerçeklikle tamamlanır. Soruların tekrarlanması ve sürekli analiz edilmesi, Delphi tekniği kullanılarak yürütülen araştırmaların güvenirliğine de katkıda bulunur (Alexander ve Serfass, 1999; Linstone ve Turoff, 2002).

Araştırmaların odak noktasına göre çeşitli farklılıkları barındırır da Delphi tekniğinin işleyiş süreci ve özellikleri genellikle aynıdır. Delphi tekniğine başvurulan araştırmaların büyük bir çoğunluğunda üzerinde titizlikle durulan ve araştırmanın başarılı bir şekilde sonuca ulaşmasını sağlayan 4 temel özellik, aşağıda yer alan şekil 3.5'te açıklanmaktadır (Dunn, 2016; Fischer, 1978; Rowe ve Wright, 2001; Strauss ve Zeigler, 1975):

Anonimlik

- Delphi çalışmalarında katılımcılar birbirini tanımazlar.
- Araştırmacı tarafından bu durum kontrol altında tutulur.
- Alanda popüler olan uzmanların görüşlerinden etkilenme ihtimalini en aza indirir.
- Katılımcıların psikososyal bir baskıya uğramasının önüne geçer.
- Halka açık bir şekilde ifade edilen görüşten vazgeçme zorluğunu ortadan kaldırır.
- Belirsiz konularda anonim olarak yanıt vermek katılımcıları daha rahat hissettirmektedir.

Yineleme

- Katılımcıların görüşleri araştırmacı tarafından özetlenir ve sonraki turlar için temel oluşturmada ya da katılımcılara geri bildirim verilmesi durumlarında kullanılır.
- Sosyal öğrenmeyi ve daha önceden bildirilen görüşlerin değiştirilmesini sağlar.
- Klasik Delphi çalışmalarında uzlaşmanın sağlanması, öncelikle tanımlayıcı istatistiklere dayanmaktadır.
- Uzlaşma sağlandığında bu süreç tamamlanmış olur.

Kontrollü Geri Bildirim

- Geri bildirimleri, kolaylaştırıcı bir şekilde düzenlemeye imkan sağladığı için "kontrollü" olarak adlandırılır.
- Her Delphi turundan sonra anket verileri istatistiksel olarak analiz edilir ve toplu biçimde yeniden ifade edilir.
- Katılımcılara grup görüşlerine ilişkin kontrollü bir şekilde bilgi aktarılır.

İstatiksel Grup Yanıtı

- Sayısal ya da grafiksel bir şekilde sunulabilir.
- Merkezi eğilim (ortalama, medyan ve mod), merkezi dağılım ölçüleri (standart sapma ve çeyrekler arası fark) ve frekans dağılımları uzlaşma düzeyi olarak kullanılır.
- Bazı Delphi çalışmalarında katılımcıların yorumları verilebilmektedir. Böylelikle, katılımcılar görüş değiştirmeye ya da kendi görüşlerinde kalmaya karar verebilirler.
- Verilerin birbirini izleyen turlarda analizi, sadece fikir birliğinin varlığını ve gücünü değil, aynı zamanda fikirlerin yakınlaşmasını da ölçer.

Şekil 3. 5. Delphi tekniğinin özellikleri

Gelecekteki teknolojik gelişmelerin askeri alana yansımalarını tahmin etme çabaları sonucunda ortaya çıkan Delphi tekniği, zamanla değişikliğe uğrayarak farklı alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Turizm, endüstri, politika, sağlık, sanat, düşünce kuruluşları, akademi ve eğitim gibi alanlar Delphi tekniğinin kullanıldığı alanların başında gelmektedir. Delphi tekniği bu alanlara ilişkin gelecek tahminlerinde bulunma, öncelikleri ve amaçları belirleme, sorunları tespit ederek çözüm üretme, planlama, veri toplama, politika geliştirme, model oluşturma ve program geliştirme gibi konularda sıklıkla başvurulan bir teknik haline gelmiştir (Dalkey ve Helmer, 1963; Delbecq vd., 1975; Keeney vd.; 2011; Williams ve Webb, 1994).

Delphi tekniğine hangi durumlarda başvurulabileceğine ilişkin Lang, (1995), Linstone ve Turoff, (2002) tarafından kapsamlı liste hazırlanmıştır. Bu listede yer alan durumlar şöyle belirtilebilir:

- Problemin çözümü analitik tekniklerle değil, kolektif bir bakış açısı ve öznel değerlendirmelerle sağlanıyorsa,

- Kapsamlı ya da karmaşık bir sorunun incelenmesi sürecinde görüşlerine başvurulmuş uzmanlık ve tecrübe açısından farklı özelliklere sahip bireyler ilk kez iletişim kuruyorsa,
- Yüz yüze iletişime kıyasla daha çok kişiyle etkili bir iletişim kurulması isteniyorsa,
- Zaman ve maliyet, sık sık yapılması gereken grup toplantılarını olanaksız kılıyorsa,
- Yüz yüze görüşmenin verimliliği, tamamlayıcı bir grup iletişim süreci ile artırılmak isteniyorsa,
- Anlaşmazlıkların ciddi boyutlarda olduğu bireyler arasında kurulacak iletişimin gizli bir şekilde gerçekleştirilmesine ve hakem tarafından düzenlenmesine ihtiyaç duyuluyorsa,
- Sonuçların geçerliliğini sağlamak için katılımcıların çeşitliliğini korumak, başka bir deyişle sayısal çoğunluğun ya da kişilik olarak baskın bireylerin etkisinden kaçınmak isteniyorsa,

Yukarıda ifade edilen durumlar araştırmacıların Delphi tekniğini tercih etmesinde etkili olan faktörlerin başında gelmektedir. Bu faktörlerin yanı sıra, araştırmanın çıkış noktasını oluşturan problem durumu ve araştırma konusu da araştırmacıları Delphi tekniğini kullanmaya yönlendirmektedir. Linstone ve Turoff, (2002) araştırmacıların Delphi tekniğini tercih etmesinde etkili olan araştırma konularını ve problem durumlarını şöyle belirtmektedir:

- Tam olarak bilinmeyen ya da henüz mevcut olmayan konulara ilişkin geçmiş ve güncel verilerin toplanmasında,
- Tarihsel olayların öneminin incelenmesinde,
- Tahmini bütçe planlamalarının değerlendirilmesinde,
- Kentsel ve bölgesel planlama konularının düzenlenmesinde,
- Üniversite kampüsünün planlanmasında,
- Program geliştirilmesinin planlanmasında,
- Bir modelin geliştirilmesinde,
- Politika geliştirme sürecinde avantajların ve dezavantajların belirlenmesinde,
- Karmaşık bir şekilde meydana gelen sosyal ve ekonomik olayların nedenlerinin irdelenmesinde,

- Gerçekte olan ve algılanan bireysel performansın ayırt edilmesinde ve açıklanmasında,
- Bireysel değerlerin önceliklerinin ve sosyal hedeflerinin ortaya çıkarılmasında,

Delphi tekniğine hangi durumlarda başvurulabileceğine ilişkin yukarıda belirtilen konular ve problem durumları düşünüldüğünde, esasında bu tekniğin oldukça kapsamlı ve esnek bir yapısının olduğu belirtilebilir. Tekniğin esnek yapısına ve farklı senaryolara göre şekillendirilen çalışmaların bu tekniğin çeşitli türlere ayrılmasına sebep olduğu söylenebilir. Alanyazında yer alan Delphi türleri Şekil 3.6'da sunulmuştur (Keeney vd., 2011: 7):

Şekil 3. 6. Delphi türleri ve temel özellikleri

Delphi tekniğine ait çeşitli türler ve bu türlerin özellikleri incelendiğinde araştırma amacına ve sürecin yönetilme şekline göre tekniğin 10 farklı şekilde sınıflandırıldığı

görülmektedir. Yukarıda açıklanan Delphi türlerine ait öne çıkan özellikler ve bu teknik kullanılarak ele alınan problem durumları birlikte değerlendirildiğinde, Delphi tekniğinin kullanım alanlarından birinin de yeterlik belirleme çalışmaları olduğu söylenebilir.

Yeterlik belirleme amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada ilk olarak kapsamlı bir alanyazın taraması yapılmış, daha sonra üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler incelenmiş ve son olarak EPÖ doktora programına ilişkin yeni yeterliklerin tanımlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu gereklilik doğrultusunda, Delphi tekniğine başvurulmuştur. Çalışmada, Delphi tekniğinin tercih edilmesinde etkili olan faktörler aşağıda açıklanmıştır:

- Alanyazında EPÖ doktora düzeyine yönelik gerçekleştirilen yeterlik tanımlama çalışmaları nicelik açısından yeterli düzeyde değildir. Ayrıca, üniversitelerin bu alana ilişkin yapmış oldukları yeterlik tanımlamalarında çeşitli sorunlar bulunmaktadır.
- Yeterlikler, tecrübeli uzmanlar tarafından belirlenmeli ve bu süreçte olabildiğince fazla uzmanın görüşüne başvurulmalıdır.
- Uzman bir gruba ait görüşler öznel değerlendirmelerden daha geçerlidir.
- Çalışmaya davet edilen ve bu daveti kabul ettikleri takdirde sayıları 268'i bulacak olan uzman grubun bir araya gelerek toplantı yapması ve bunu birkaç kez tekrarlama zaman, mekân ve maliyet açısından pek mümkün değildir.
- Program geliştirmenin planlanmasında ve model geliştirme sürecinde kullanılmaya uygun bir yöntemdir.

Delphi tekniği, genellikle araştırma amacı ve süreç yönetimi doğrultusunda şekillenen çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bu türlerin işleyiş yapısı çalışma boyunca araştırmacılara esneklik ve kolaylık sağlamaktadır. Katılımcı grubun EPÖ doktora düzeyinde yeterlik belirleme açısından yetkinlik durumları, mesleki tecrübeleri, akademik unvanları gibi özellikleri düşünüldüğünde zamandan ve mekândan bağımsız olarak görüşlerine başvurulması daha işlevsel ve akılcı görülmüştür.

Bu sebeple, Klasik Delphi ile benzer özellikler gösteren ancak görüşlerin e-posta ve çevrimiçi anketler yoluyla toplanmasına imkân vermesi bakımından bu araştırmaya daha uygun olduğu düşünülen e-Delphi tekniği tercih edilmiştir. Araştırmacılara, uzman görüşü alma sürecinin yönetilmesinde esneklik ve kolaylık sağlayan e-Delphi, Klasik Delphi ile benzer süreçler kullanılarak yürütülür. E-Delphi tekniğinin kullanıldığı güncel çalışmalarda, verileri toplama ve inceleme sürecinde elektronik araçların kullanıldığı, iletişimin

düzenlenmesi ve sorunsuz bir şekilde yürütülebilmesi için internet sitelerinde yer alan ticari anket yazılımlarına başvurulduğu görülmektedir (Sheridan, 2005; Topper, 2006). Bu çalışmada da Delphi sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için Google Formlar ve JotForm anket sitelerinden yararlanılmıştır.

E-Delphi tekniği kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada veri toplama araçlarının tasarlanması ve süreç yönetimi aşamalarında alanyazında yer alan bilgilerden ve uygulama adımlarından yararlanılmıştır. Çalışmaya ait Delphi tekniğinin tasarımı iki temel boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlardan ilki, ikinci boyutu da kapsayacak şekilde Klasik Delphi tekniğine göre yapılandırılmıştır. İkinci boyutta ise, e-Delphi tekniğinin araştırmacılara sağladığı kolaylıklar doğrultusunda uzmanlardan EPÖ doktora düzeyi yeterliklerine ilişkin görüşler elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan e-Delphi tekniğine ait tasarım adımları şu şekilde açıklanabilir:

Problem durumu ve uzman grup: Delphi tekniğinin ilk adımı araştırmacı tarafından gerçekleştirilen alanyazın taraması sonucunda elde edilen bilgilerin uzman görüşlerine sunulması ya da araştırma konusuyla ilgili doğrudan uzman görüşlerine başvurulması yoluyla başlatılabilir (Adıgüzel, 2016; Yakar, 2019). Bu çalışmada, kapsamlı bir alanyazın taraması gerçekleştirilmiş ve EPÖ alanı doktora düzeyinde yeterliklerin tanımlanması noktasında çeşitli sorunların olduğu görülmüştür.

Bu sorunların uzman bir gruptan alınan görüşler doğrultusunda çözüme kavuşturabileceği ve yeni yeterliklerin bu uzman grup tarafından tanımlanabileceği düşünülmüştür. Daha sonra Delphi turlarına davet edilecek uzmanların belirlenmesi aşamasına geçilmiştir. Delphi tekniğine davet edilecek katılımcılar, uzmanlık alanlarına, niteliklerine, tecrübelerine ve araştırmanın amaçlarına göre şekillenen çeşitli ölçütlere göre çalışmalara davet edilmektedir (Hsu ve Sandford, 2007; Kılıç, Aydın, Ökmen ve Şahin, 2021; Şahin, 2001). Bu doğrultuda araştırmaya dahil edilecek uzmanların seçilme ölçütleri (Bkz. Şekil 3. 4. Çalışma grubunun oluşturulması süreci) belirlenmiş ve 268 uzman çalışmaya davet edilmiştir.

Delphi Turları ve Yürütülen Süreç: Delphi tekniğinin bu aşaması e-Delphi'nin araştırmacılara sağladığı avantajlara göre tasarlanmıştır. Alexander ve Serfass (1999), Cline (2000), Day ve Bobeva (2005) ve De Boer ve Westerheijden'in (2005) Delphi tekniğine ilişkin belirttiği adımlar doğrultusunda bu aşama yapılandırılmış ve yürütülen süreç aşağıda yer alan Şekil 3.7 üzerinde gösterilmiştir:

Şekil 3. 7. Araştırmaya ait e-Delphi süreci

Şekil 3.7’de belirtilen e-Delphi süreci 9 temel aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamaların kontrollü bir şekilde yönetilmesi ve sürdürülmesi araştırmacının sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte araştırmacı tarafından yapılan işlemler kısaca şöyle açıklanabilir: Açık uçlu soruların hazırlanması, uzmanlara gönderilmesi ve gelen yanıtların düzenlenerek analiz edilmesi, düzenlenmiş yanıtların Likert tipi sorulardan oluşan bir ankete dönüştürülmesi ve uzmanlara yeniden gönderilmesi, gelen yanıtların analizi ve görüşlerde uzlaşma sağlanabilmesi için tekrar uzmanlara gönderilmesi gibi adımlar araştırmacının kontrolünde tamamlanmıştır.

Delphi turlarının ne kadar süreceği araştırmaya katılan grubun uzlaşmaya varması süreciyle yakından ilgilidir. Bu sebeple, çalışmanın başlangıç aşamasında Delphi tekniğinin kaç turda sonlandırılacağına ilişkin kesin bir söylem geliştirmek doğru bir yaklaşım değildir (Rowe ve Wright, 1999; Skulmoski vd., 2007). Bu araştırmada uzmanlar gerçekleştirilen 3 tur Delphi anketi sonunda yeterlikler konusunda uzlaşmaya varmıştır. Uzmanların yeterlikleri tanımlaması ve bu yeterlikler üzerinde uzlaşmaya varma süreci, gerçekleştirilen anket turları özelinde detaylı bir şekilde açıklanarak aşağıda verilmiştir:

Alanyazında Delphi anketleri hazırlandıktan sonra pilot bir çalışma yapılması önerilmektedir. Bu yolla, asıl uygulamada yaşanması muhtemel aksaklıkların önüne geçilmesi ve anketlerin amacına uygun bir şekilde yürütülmesi sağlanabilmektedir (Mitchell, 1991). Aşağıda açıklanan üç Delphi anketinde de ilk olarak pilot bir çalışma yapılmış ve buradan gelen geri bildirimler doğrultusunda anketlere son şekli verilmiştir.

İlk Delphi Anketi: Bu adım, araştırma problemini yansıtan oldukça kapsamlı ve açık uçlu sorulardan oluşan bir anket ile başlatılmıştır (Custer vd., 1999; Keeney vd., 2011;

Linstone ve Turoff, 2002; Skulmoski vd., 2007). Alanyazında yer alan bilgiler doğrultusunda hazırlanan sorular Google Formlar üzerine aktarılmış ve asıl uygulamada çıkması muhtemel sorunların en aza indirilmesi için pilot bir anket çalışması yapılmıştır. Pilot çalışma kapsamında geliştirilen formun yapı, görünüş ve dil-anlatım bakımından uygunluk durumları uzmanlar tarafından kontrol edilmiştir. Gerçekleştirilen pilot uygulama kapsamında hazırlanan bu taslak anket, esas uygulamaya davet edilecek ölçütleri karşılayan 5 uzmana gönderilmiş ve kendilerinden yukarıda belirtilen durumlara ilişkin görüşleri istenmiştir.

Pilot uygulama süreci sonunda ankette yer alan bazı soruların doğru bir şekilde anlaşılmadığı görülmüştür. Uzmanlardan gelen uyarı ve tavsiyeler doğrultusunda bu sorular yeniden ele alınarak düzenlenmiş ve sorulara nihai şekli verilmiştir. Ayrıca, sorularla beraber açıklayıcı ifadeler de ankete eklenerek uzmanların sorulara ilişkin daha kolay fikir üretebilmeleri amaçlanmıştır. Taslak hali 2 ana soru ve 2 sonda sorudan oluşan ilk Delphi anketi 2 soru daha eklenerek 2 ana soru ve 4 sonda soru olacak şekilde Google Formlar üzerinde tasarlanmış (Bkz. Şekil 3. 8. İlk Delphi turu anketinde yer alan açık uçlu sorular) ve nihai şeklini almıştır. Çalışma davetini kabul eden uzmanlara bu soruları içeren anket (Ek 4) e-posta yoluyla iletilmiştir.

1. Sizce eğitim programları ve öğretim alanı doktora programından mezun olan bir öğrenci hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

Dilediğiniz kadar yeterlik yazabilirsiniz.

Yanıtınız

1.1. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında BİLGİ alanına yönelik hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

Yanıtınız

1.2. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında BECERİ alanına yönelik hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

Yanıtınız

1.3. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında YETKİNLİK alanına yönelik hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

Yanıtınız

1.4. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında hangi TUTUM ve DEĞERLERE sahip olmalıdır? *

Yanıtınız

Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesinde yeterlikler; bilgi, beceri ve yetkinlikler başlıkları altında sunulmaktadır.

2. Sizce yeterlikler TYYÇ' den farklı olarak hangi başlıklar altında ifade edilebilir? *

Yanıtınız

Şekil 3. 8. İlk Delphi turu anketinde yer alan açık uçlu sorular

Hazırlanan bu açık uçlu sorular ile uzmanların öznel değerlendirmelerinden yola çıkarak yeterlik belirleme konusunda zengin ve derinlemesine bilgi elde edilmesi

hedeflenmiştir. Ayrıca, uzmanlardan EPÖ doktora düzeyi yeterliklerine ilişkin olabildiğince kapsamlı yanıtlar alınması da amaçlanmıştır. Bununla birlikte, TYYÇ’de yer alan bilgi, beceri ve yetkinliklere ilişkin sorular da ankete eklenerek uzmanların bu boyutlara ilişkin fikir yürütmeleri beklenmiştir. Son olarak, TYYÇ de yer alan boyutlardan farklı olarak, yeterliklerin başka hangi boyutlarda ifade edilebileceğine ilişkin görüşleri de istenmiştir.

İlk Delphi turu anketinde uzmanlardan EPÖ doktora düzeyi yeterliklerine ilişkin düşüncelerini serbestçe yazmaları istenmiştir. Yeterlikler, soruların yanıtladığı alana uzmanların bir kısmı tarafından maddeler halinde, diğer bir kısmı tarafından ise paragraflar şeklinde yazılmıştır. Uzmanlar tarafından yazılan yeterlikler, benzerlik açısından incelenmiş ve aynı anlama işaret eden ifadeler bir araya getirilmiştir. Yeterliklerin tamamı bu şekilde değerlendirilmiş ve araştırmacı tarafından düzenlenerek Ek 5’te sunulan yeterlik ifadelerine ulaşılmıştır. Uzmanlar tarafından bu adımda tanımlanan yeterlikler, Delphi tekniğinin sonraki turlarına temel oluşturacağı için JotForm anket sitesine yüklenmiş ve ikinci Delphi anketi hazırlanmıştır.

İkinci Delphi anketi: Delphi çalışmalarında genellikle ilk turdan sonra belirlenen ifadeler, araştırmacı tarafından düzenlenir ve uzmanların katılma düzeylerini belirtebilecekleri Likert tipi sorulardan oluşan bir ankete dönüştürülür (Thangaratinam ve Redman, 2005). Uzmanların açık uçlu soruları yanıtlamasıyla başlayan yeterlik belirleme süreci, bu yanıtlardan elde edilen yeterlik ifadelerinin düzenlenmesiyle devam ettirilmiştir. Düzenlenen bu yeterlik ifadeleri “kesinlikle katılmıyorum” ifadesinden “kesinlikle katılıyorum” ifadesine doğru sıralanan 7’li Likert tipi sorulardan oluşan bir ankete (Ek 5) dönüştürülmüştür.

Bu ankete ilişkin, istatistik alanında doktora mezuniyetine sahip 1 doktor öğretim üyesi ve ölçme değerlendirme alanında doktora mezuniyetine sahip 1 doktor öğretim üyesinden görüş alınmış ve anket çalışma grubunda yer almayan 2 uzmana uygulanmıştır. Uzmanlardan gelen görüşler, gerçekleştirilen pilot uygulama ve bir Türk dili uzmanının kontrolü sonrası Delphi 2. tur anketine son şekli verilmiştir.

Delphi 2. tur anketi JotForm anket sitesine yüklenerek e-posta yoluyla uzmanlara iletilmiştir. Bu ankette, uzmanlardan EPÖ doktora programından mezun olan bir öğrencinin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin katılma düzeylerini 1 ile 7 arasında puanlamaları istenmiştir. Ayrıca, ankette her bir yeterlik ifadesinin altında görüş, öneri ve fikir değişikliğinin iletilebileceği bir alana da yer verilmiştir. İkinci Delphi turuna yönelik hazırlanan bu anketin bir bölümüne ait örnek Şekil 3.9’da sunulmuştur:

5-Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Şekil 3. 9. İkinci Delphi anketinde kullanılan Likert tipi soru örneği

Delphi 2. tur anketinde uzmanlar tarafından ilgili yeterlik ifadesine yönelik belirtilen katılma düzeyleri üzerinde merkezi eğilim ve merkezi dağılım hesaplamaları yapılmıştır. Uzmanlara bu hesaplamalardan elde edilen yeterlik ifadelerine katılma düzeylerine ilişkin belirttikleri puanlar ve grup yanıtlarının istatistiksel analizleri gönderilmiştir. Bu yolla, uzmanların kendi yanıtlarını gözden geçirmeleri ve sonraki turda olası bir görüş değişikliğini sürece yansıtılabilmeleri amaçlanmıştır (Mitchell, 1991; Rowe ve Wright, 1999; Şahin, 2001).

İlk turda uzmanlar tarafından EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik sayıca fazla yeterlik tanımlaması yapıldığı için yeterliklerin 2. turda da elenmesi amaçlanmıştır. Bu maksatla, gerçekleştirilen analizler sonucu üzerinde uzlaşma sağlanamayan yeterlik ifadeleri çalışmadan çıkarılmıştır (Bkz. Ek 6). Ayrıca, uzmanlar tarafından bildirilen görüş ve öneriler doğrultusunda bazı yeterlik ifadelerinde değişiklikler de yapılmıştır. İkinci Delphi anketi üzerinde gerçekleştirilen bu değişiklikler ve düzenlemeler üçüncü Delphi anketinin yapılandırılmasına temel oluşturmuştur. İkinci Delphi süreci bu şekilde tamamlanmıştır.

Üçüncü Delphi anketi: Uzmanların İkinci Delphi anketinde yer alan yeterlik ifadelerine ilişkin belirtmiş oldukları görüş ve öneriler doğrultusunda şekillendirilmiştir. Bu görüş ve öneriler doğrultusunda düzenlenen yeterlik ifadeleri (Bkz. Ek 7) JotForm anket sitesi üzerine aktarılmıştır. İkinci Delphi anketinde açıklanan sürece benzer bir süreç yürütülmüştür. Bu kapsamda, üzerinde uzlaşma sağlanamayan yeterlik ifadeleri çalışmadan çıkarılmıştır (Bkz. Ek 8).

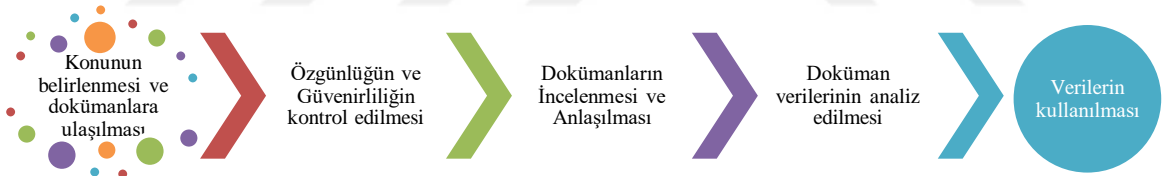
Bu turda, uzmanlardan yeterlik ifadelerinin anlamını değiştirebilecek ya da analiz sonuçlarını etkileyebilecek düzeyde yeni görüş ve önerilerin bildirilmediği görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda uzmanların yeterlik ifadeleri üzerinde uzlaşmaya vardıkları anlaşılmıştır. Böylelikle, Delphi süreci sonlandırılmış ve EPÖ doktora düzeyine yönelik belirlenen yeterlikler (Ek 9) uzmanlarla paylaşılmıştır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma tasarımı doğrultusunda, verilerin toplanma süreci iki aşamalı şekilde gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada veriler, üniversitelerin Bologna bilgi paketi sayfalarında yer alan EPÖ doktora programı yeterlik tanımlamalarından doküman analizi tekniğiyle elde edilmiştir. İkinci aşamada ise, araştırma verileri Delphi tekniği anketleri kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya ait veri toplama sürecine ilişkin açıklamalar, aşamalar özelinde aşağıda açıklanmıştır.

3.4.1. Birinci Aşamaya Yönelik Verilerin Toplanması

Eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalara ait konunun tarihsel bir döneme işaret etmesi, bir kurumu ya da politikayı analiz etmesi, biyografik bir çalışma olması, öğretim materyallerinin ya da programlarının yeterlik durumlarını ele alması eğitim bilimcileri doküman analizi tekniğini kullanmaya yönlendirmektedir (Ulutaş, 2017). Bu kapsamda, araştırmanın birinci aşamasına ait veri toplama sürecinde doküman analizi tekniğine başvurulmuştur. Bu teknik kapsamında gerçekleştirilen veri toplama sürecini beş adımda (Bkz. Şekil 3. 10. Doküman inceleme süreci) açıklamak mümkündür (Muşmal ve Gürbüz, 2018: 227; Yıldırım ve Şimşek, 2016: 94):

Şekil 3. 10. Doküman inceleme süreci

1. *Konunun belirlenmesi ve dokümanlara ulaşılması:* Üniversiteler tarafından EPÖ doktora programına yönelik tanımlanan yeterliklerin, TYYÇ düzeylerine ve yeterlik alanlarına uygunlukları yönünden incelenmesini ele alan bu aşamaya ait veriler, üniversitelerin Bologna bilgilerinin yer aldığı internet sayfalarından elde edilmiştir. Türkiye’de doktora düzeyinde EPÖ alanında öğrenci alımına devam eden 35 üniversite bulunmaktadır. Bu kapsamda, Ü12, Ü13, Ü19, Ü25, Ü30, Ü33 ve Ü35 kodlu üniversiteler hariç, 28 üniversitenin internet sayfasından veri toplanmıştır. Ancak, 7 üniversiteye ait internet sitesinde ve Bologna bilgi paketi sayfalarında EPÖ alanı doktora programı yeterliklerine ilişkin herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

2. *Özgünlüğün ve Güvenirliliğin kontrol edilmesi:* Bologna tanımlamalarında yer alan yeterlikler, bir yükseköğretim programını başarı ile bitirmiş olan bir kişinin neleri bileceği, neleri yapacağı ve neler konusunda yetkin olacağını açıklamaktadır. Bu kapsamda, üniversitelerin Bologna koordinatörlükleri tarafından kamuoyuyla paylaşılan ve resmi internet sitelerinden erişilebilen bu verilerin, güvenilir ve özgün olduğu değerlendirilmektedir.

3. *Dokümanların İncelenmesi ve Anlaşılması:* Üniversitelerin Bologna bilgi paketi sayfalarında yer alan yeterlikler, TYYÇ ile belirlenen standartlar, çeşitli düzeyler ve yeterlik alanları doğrultusunda hazırlanmaktadır. Bu yönüyle üniversitelerin tanımladıkları yeterlikler, birbirleriyle uyumlu ancak üniversitelere özgü farklılıkları da içermektedir. Araştırma verilerini oluşturan yeterlikler, üniversitelere ait birimler tarafından Bologna koordinatörlükleri rehberliğinde hazırlanan ve Bologna bilgi paketi sayfalarında 2020 yılı itibarıyla kamuoyuyla paylaşılan yeterliklerdir. Bu yeterliklerin incelenmesi ve analiz sürecine rehberlik etmesi amacıyla bir form hazırlanmış ve dokümanlar bu kapsamda ele alınmıştır. Yeterlikler, Bologna bilgi paketi sayfalarında akademik düzeylere göre ayrılarak üniversiteler tarafından hem İngilizce hem de Türkçe olarak paylaşılmaktadır. Bu araştırmanın kapsamına giren yeterlikler ise, akademik birimlerin doktora düzeyi başlığı altında EPÖ kısmında program çıktıları ya da yeterlikleri şeklinde yer almaktadır. Yeterlikler, maddeler halinde ve cümle şeklinde tanımlanmıştır.

4. *Doküman verilerinin analiz edilmesi:* Türkiye’de yer alan toplam 209 üniversiteden; 33’ü devlet, 2’si vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 35 üniversite EPÖ alanı doktora düzeyinde öğrenci alımı yapmaktadır. Araştırma kapsamında tüm evrene ulaşılabildiği için örnekleme yoluna gidilmemiş ve 35 üniversiteye ait Bologna bilgi paketi sayfalarında tanımlanan yeterlikler incelenmiştir. Ancak, 28 üniversitenin yeterliklerine ulaşılabılırken Ü12, Ü13, Ü19, Ü25, Ü30, Ü33 ve Ü35 kodlu üniversitelere ait Bologna sayfalarında EPÖ alanına ilişkin hiçbir yeterlik tanımlaması yapılmadığından bu üniversiteler analize dahil edilmemiştir. Bu kapsamda, 28 üniversiteye ait yeterlik tanımlamaları betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analizde kullanılan temalar, TYYÇ ile sınırları çizilen temalardan oluşmaktadır.

5. *Verilerin kullanılması:* Üniversitelerin Bologna bilgi paketi sayfalarında yer alan EPÖ doktora programına ait yeterliklerin, TYYÇ kapsamında ele alınmasını içeren analiz sonuçları, çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında tartışılarak yeterliklere ilişkin bir model sunulması sürecinde kullanılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda EPÖ alanı doktora

düzeyi yeterliklerin belirlenmesi sürecine ilişkin yapılan analizler ise bulgular kısmında yer almaktadır.

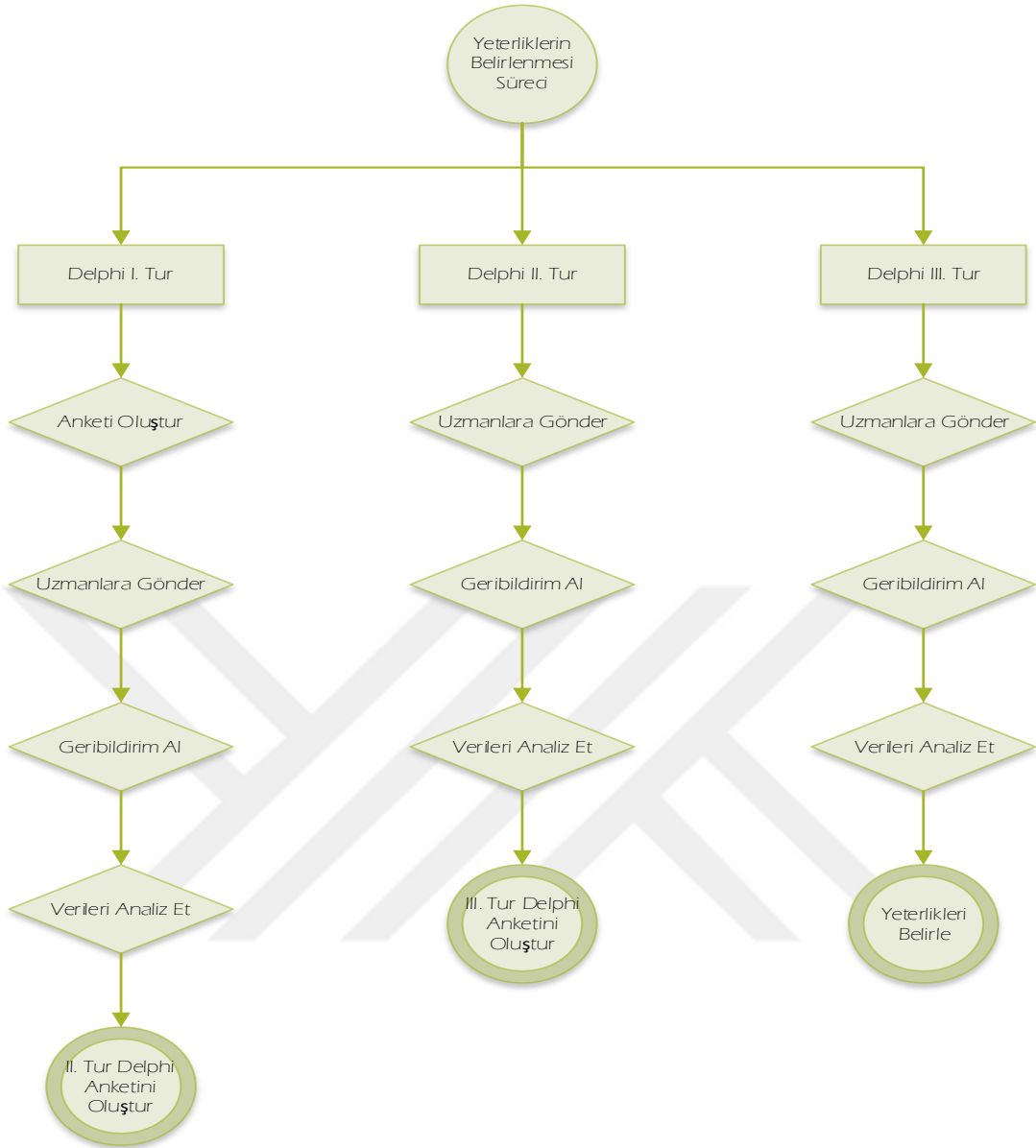
Yukarıda dokümanların incelenmesi ve anlaşılması başlığı altında kısaca değinilen ve program yeterliklerinin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan “BTYAYİF” kullanılmıştır. Bu form hazırlanırken ilgili alanyazın taranmış, üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler ve TYYÇ 8. düzey (doktora eğitimi) yeterlikleri incelenmiş ve bu doğrultuda ölçütler belirlenmiştir. Ayrıca, kontrol formları için dört ayrı uzmandan görüş alınarak forma son hali verilmiştir. Hazırlanan kontrol formu, sütunlarda kontrol listesinin ve satırlarda yeterliklere ilişkin ifadelerin olduğu şekliyle dört boyutlu olarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, her üniversitenin öngördüğü yeterlikler kontrol formu üzerinde ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

3.4.2. İkinci Aşamaya Yönelik Verilerin Toplanması

Eğitim alanının da içinde olduğu güvenlik, aile terapisi, çevre, yönetim, tıp ve halk sağlığı gibi “karar verici” özelliği olan farklı disiplinlere ait araştırma verilerinin toplanması sürecinde Delphi tekniğine başvurulmaktadır (Brewer, 2007: 241). Bununla birlikte Delphi tekniği, eğitim araştırmalarına ait komisyon çalışmalarında çoğunluğun fikirlerini aleni şekilde etkileyen baskın tarafın elimine edilmesinde, ikna etme, yanılma ve gönülsüzlük gibi psikolojik faktörlerin etkisinin azaltılması gibi durumlarda da kullanılmaktadır (Helmer, 1967).

Bir eğitim araştırması olan ve yukarıda belirtilen durumların etkisinin en aza indirilmesinin amaçlandığı bu çalışmanın ikinci aşamasına ait veri toplama sürecinde Delphi tekniği kullanılmıştır. Bu teknik yardımıyla uzmanlardan EPÖ alanı doktora programından mezun olan bir öğrenci hangi yeterliklere sahip olmalıdır? Bilgi, beceri, yetkinlikler ve tutum-değer alanlarına yönelik hangi yeterlikler kazandırılmalıdır? gibi sorularla veriler toplanmaya çalışılmıştır.

Delphi tekniğinde, ilk olarak uzmanlara sorun alanına ilişkin bakış açıları ve çözüm önerilerini yansıtabilecekleri bir form gönderilir. Alan uzmanları görüşlerini içeren yanıtları araştırmacıya geri gönderir, araştırmacı verileri düzenler, sınıflandırır ve analiz eder. Araştırmacı üzerinde uzlaşılan ve sınıflandırılan yanıtları yeniden alan uzmanlarına gönderir ve tekniğin son turuna geçilir (Şahin, 2001). Bu bilgiler doğrultusunda tasarlanan Delphi tekniğine ait uygulama adımları Şekil 3.11’de yer almaktadır.

Şekil 3. 11. Yeterliklerin Delphi tekniği ile belirlenmesi süreci

Delphi uygulaması, yukarıdaki şekil ile açıklanan sürece bağlı kalarak yürütülmüştür. EPÖ doktora düzeyine yönelik yeterliklerin tanımlanmasını amaçlayan Delphi uygulaması, 07/01/2022 tarihinde başlatılmış, veri toplama sürecinin 06/04/2022 tarihinde tamamlanmasıyla birlikte sonlandırılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında gerçekleştirilen veri toplama süreci 4 temel adımdan oluşmaktadır. Bu adımlar aşağıda açıklanmaktadır.

Katılımcıların davet edilmesi: Araştırmaya katılım için belirlenen ölçütleri sağlayan uzmanlara davetin e-posta yoluyla iletilmesiyle veri toplama süreci başlatılmıştır. İletilen bu e-postanın içeriğinde ilk olarak uzmanlara araştırma kapsamında belirlenen uzmanlık ölçütlerine sahip oldukları için çalışmaya davet edildikleri bildirilmiştir. Daha sonra,

uygulama sürecini açıklamak amacıyla hazırlanan Delphi çalışması davet broşürü (Ek 3), Delphi sürecine (Ek 2) ve araştırma konusuna (Ek 1) yönelik hazırlanan bilgi paketleri e-posta ekinde uzmanlara gönderilmiştir.

Ayrıca, bu davet e-postasında rıza onam formu da yer almaktadır. Uzmanlara davet e-postasının ilki 07/01/2022 tarihinde gönderilmiştir. 14/01/2022 tarihinde davet, e-posta yoluyla tekrar hatırlatılmış ve uzmanların 22/01/2022 tarihine kadar çalışmaya katılımlarına ilişkin rıza onam formunu doldurmaları beklenmiştir. Uzmanların çalışmaya davet edilme süreci şekil üzerinde aşağıda açıklanmaktadır.

Şekil 3. 12. Çalışmaya davet süreci

Şekil 3.12'den anlaşılacağı üzere araştırmaya 268 uzman davet edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden uzman sayısı ise 34 kişidir. Araştırmaya katılım oranı yaklaşık %13 olarak hesaplanmıştır. Katılım durumunun tespit edilebilmesi için çevrimiçi ortamda hazırlanan ve tek sorudan oluşan katılım rıza formu kullanılmıştır. Bu form ile uzmanlardan çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını ve araştırmaya sunacakları görüşlerin bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılmasına izin verdiklerini onaylamaları istenmiştir. Bu süreç 16 gün sürmüştür ve davet edilen 268 uzmandan 34 tanesi çalışmaya katılmayı kabul etmiştir.

Delphi 1. Tur Veri Toplama Süreci: Delphi anketinin 23/01/2022 tarihinde çalışmaya katılmayı kabul eden uzmanlara e-posta yoluyla iletilmesiyle birlikte 1. tura yönelik veri toplama süreci başlatılmıştır. Bu e-postada uzmanlara anketin yanıtlanma süresinin 10 gün olduğu bildirilmiştir. Ancak, ankete yeterli sayıda uzman dönüş yapmamıştır. Bunun üzerine anketi yanıtlanmayan uzmanlara yeniden bir e-posta gönderilmiş ve anketi yanıtlamaları konusunda bir hatırlatma yapılmıştır. Bu e-postanın ardından 6 uzman daha anketi yanıtlamıştır. Delphi 1. turda gerçekleştirilen veri toplama sürecine ilişkin detaylar Şekil 3.13'te yer almaktadır.

Şekil 3. 13. Delphi 1. tur veri toplama süreci

Şekil 3.13'ten anlaşılacağı üzere Delphi 1. turuna 34 uzman davet edilmiştir. Davet edilen bu uzmanlardan 29 tanesi anketi yanıtlamıştır. Delphi 1. turuna katılım oranı yaklaşık %85 olarak hesaplanmıştır. Bu turdaki anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, kişisel bilgiler yer alırken ikinci bölümde ise, Delphi sürecine temel oluşturacak 2 ana ve 4 sonda soru bulunmaktadır. Delphi 1. tur anketi çevrimiçi ortamda Google Formlar sitesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. On gün olarak belirlenen anketin yanıtlanma süresi yarı yıl tatilinin araya girmesi ve bazı uzmanların yoğun olduğu bir döneme denk gelmesi nedeniyle 17 gün uzamıştır. Bu sebeple, ilk turda uzmanlardan elde edilen görüşlerin analiz süreci

20/02/2022 tarihinde tamamlanabilmiş ve yeterli ifadeleri düzenlenerek ikinci Delphi anketi hazırlanmıştır.

Delphi 2. Tur Veri Toplama Süreci: Uzmanların birinci turda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuş, 4 yeterli alanının altında toplanan 58 yeterli ifadesi tanımlanmıştır. Bu 58 yeterli ifadesinden ve yeterliklerin araştırmada belirtilen yeterli alanlarından farklı olarak hangi başlıklar altında ifade edilebileceğinin sorulduğu bir sorudan oluşan anket 21/02/2022 tarihinde uzmanlara e-posta yoluyla gönderilmiştir. Delphi 2. tur veri toplama sürecine ilişkin diğer bilgiler Şekil 3.14'te sunulmaktadır.

Şekil 3. 14. Delphi 2. tur veri toplama süreci

Şekil 3.14'ten anlaşılacağı üzere Delphi 2. turunda 29 uzmana anket gönderilmiştir. Gönderilen bu anketi 28 uzman yanıtlamıştır. Delphi 2. turuna katılım oranı yaklaşık %97 olarak hesaplanmıştır. İki bölümden oluşan anket çevrimiçi ortamda JotForm anket sitesi üzerinden gerçekleştirilmiştir. İlk bölümde araştırmacı ve anketi yanıtlayan uzman tarafından bilinen (analiz sonuçlarının ilgili uzmanla paylaşılabilmesi için sorulan bir soru) kişisel bir bilgi yer alırken, ikinci bölümde ise 4 yeterli alanı 58 tane yeterli ifadesi, her bir yeterli ifadesine ilişkin görüş ve önerilerin yazılabileceği metin alanı yer almaktadır.

Ayrıca ankette, yeterliklerin araştırmada belirtilen yeterlik alanlarından farklı olarak hangi başlıklar altında ifade edilebileceğinin sorulduğu bir soru da bulunmaktadır.

Delphi 2. tur anketinde uzmanlardan EPÖ doktora programından mezun olan bir öğrencinin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin katılma düzeylerini 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlamaları istenmiştir. Gerçekleştirilen bu değerlendirme sonrasında yeterlik ifadelerine ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve çeyrekler arası fark (ÇAF) düzeyleri hesaplanmıştır.

Delphi 2. tur anketinin yanıtlanma süresi 7 gün olarak belirlenmiştir. Ancak, bahar döneminin başlaması ve bir kısım uzmanın yoğun ders yükü olduğunu ve hazırlık yapması gerektiğini belirtmesi nedeniyle anketin yanıtlanma süresi uzatılmış ve 12 günde veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Bu sebeple, veri analizi süreci 10/03/2022 tarihinde tamamlanabilmiş ve yeterlik ifadeleri uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda düzenlenerek üçüncü tur Delphi anketi hazırlanmıştır.

Delphi 3. Tur Veri Toplama Süreci: Uzmanlar tarafından tanımlanan yeterliklerin sayıca fazla olması sebebiyle Delphi 2. tur anketinde yer alan yeterlik ifadelerine ilişkin uzmanların katılma düzeyleri analiz edilmiş ve üzerinde uzlaşma sağlanamayan yeterlik ifadeleri yeterlik havuzundan çıkarılmıştır. Ayrıca Delphi 2. turunda yeterlik ifadelerine ilişkin bir kısım uzman görüş ve önerilerini dile getirmiştir. Bu görüş ve öneriler doğrultusunda şekillendirilen 46 yeterlik ifadesi ve yeterliklerin hangi yeterlik alanları altında ifade edilebileceğinin sorulduğu tek sorudan oluşan anket, 2. turda olduğu gibi 29 uzmana 11/03/2022 tarihinde e-posta yoluyla iletilmiştir. Delphi 3. tur anketi ile gerçekleştirilen veri toplama sürecine ilişkin detaylar Şekil 3.15'te yer almaktadır.

Şekil 3. 15. Delphi 3. tur veri toplama süreci

Delphi 3. turunda gerçekleştirilen veri toplama süreci Şekil 3.15'ten anlaşılacağı üzere 29 uzmana anketin gönderilmesiyle başlatılmıştır. Delphi 3. tur anketini 28 uzman yanıtlamıştır. Delphi 3. turuna katılım oranı yaklaşık %97 olarak hesaplanmıştır. Bu ankette, 2. tur anketine benzer bir şekilde iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, uzmanlara kişisel bir bilgi sorulmaktadır. İkinci bölümde ise, 46 tane yeterlik ifadesi ve yeterliklerin hangi başlıklar altında ifade edilmesi gerektiğine ilişkin bir soru yer almaktadır.

2. tura benzer bir şekilde bu turda da uzmanların EPÖ doktora programından mezun olan bir öğrencinin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin katılma düzeyleri 7'li Likert şeklinde hazırlanan anket yoluyla belirlenmiştir. Bu anketten elde edilen veriler doğrultusunda yeterlik ifadelerine yönelik yapılan uzman değerlendirmelerinde uzlaşma aranmıştır.

Delphi sürecinin bu turunda uzmanlara 2. turdan farklı olarak daha önceki turda her bir yeterlik ifadesine yönelik belirtmiş oldukları kendi katılma düzeyleri ve 2. tura ilişkin istatistiki (ortalama, standart sapma, medyan, ÇAF ve 6-7 yanıtlarının toplam yüzdesi) bilgiler eklenerek geri bildirim verilmiştir. Resim 3.1'de bir örneğinin paylaşıldığı bu

bilgilerin uzmanlar tarafından değerlendirilmesi ve yeterlik ifadelerine yönelik nihai kararlarını vermeleri amaçlanmıştır.

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistik bilgileri:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,39	0,92	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

Resim 3. 1. Delphi 3. turunda uzmanlarla paylaşılan örnek bilgilendirme

Delphi 3. tur anketinin yanıtlanma süresi 7 gün olarak belirlenmiştir. Ancak, anket sürecinin bahar dönemi vize sınavlarına denk gelmesi ve bazı uzmanların anketi kişisel yoğunluğundan dolayı geç yanıtlanması gibi nedenlerle anket planlanan sürede tamamlanamamıştır. Uzmanların anketi yanıtlamaları için bir süre daha beklenmiştir. Bu sebeple veri toplama süreci 25 gün sürmüştür. Veri analizinin yapılmasının ardından Delphi süreci 06/04/2022 tarihinde sonlandırılmıştır.

3.5. VERİ ANALİZİ VE ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz süreci ve verilerin analizinde kullanılan teknikler aşağıda açıklanmıştır. Bu doğrultuda, araştırma sürecinde toplanan iki farklı niteliğe sahip verilerin analizi, araştırmanın aşamaları göz önünde bulundurularak ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

3.5.1. Birinci Aşamaya İlişkin Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci aşamasındaki veriler, doküman analizi tekniği kullanılarak üniversitelerin EPÖ doktora programları Bologna bilgi paketi sayfalarında yer alan yeterliklerden elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz en genel anlamda daha önceden belirlenen kavramsal bir çerçeveye verilerin oturtulmasıdır. Betimsel analiz sürecinde elde edilen verilerin önceden belirlenmiş temalara uygunluğu kontrol edilir. Veriler bu temalar altında toplanır, özetlenir ve yorumlanır. Böylece, veri analizi tamamlanmış olur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bununla birlikte, betimsel analiz kullanılarak verilerin araştırma problemine yanıt bulacak şekilde düzenlenmesi, betimlenmesi ve kavramsal çerçeve eşliğinde yorumlanması da mümkündür (Aydın, 2019).

Bu çalışmada dokümanlar araştırmanın birinci aşamasına ait tüm veri setini oluşturmaktadır. Verilerin analizinde, analize konu olan verilerden örneklem seçilmeyerek

tüm evren analize dâhil edilmiştir. Veriler, doküman analizi sonucu yapılan veri analizinde TYYÇ ile belirlenen temalar altında araştırmacı tarafından betimlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek, (2016) betimsel veri analizinin dört temel aşamada gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Araştırmada gerçekleştirilen betimsel veri analiz süreci bu dört aşamaya bağlı kalarak sürdürülmüştür. Çalışmanın birinci aşamasında gerçekleştirilen veri analizi süreci Ü28 kodlu üniversiteye ait yeterliklerin ele alındığı bir örnek ile detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Bu aşamada, TYYÇ’de yer alan bilgilerden ve araştırma sorularından yola çıkarak veri analizinin sınırları belirlenmiştir. Veri analizinin belirli standartlar doğrultusunda gerçekleştirilebilmesi için BTYAYİF kullanılmıştır. Betimsel veri analizi aşağıda bir örneği yer alan formun çizdiği sınırlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. 6. Ü28 Kodlu Üniversitenin Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikler

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu										
Üniversite	Ü28	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi						
		9/20	02/12/2020	www...						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓			
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme					
					BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER			
				Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği			Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik	
Ülkemizde uygulanmakta olan programları değerlendirme bilgi ve becerisi kazanmak*				8		U				
Öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili temel kavram, ilke ve kuramları sentez yapabilmek.				6		U				
Program değerlendirme ile ilgili temel kavram, ilke ve yaklaşımları değerlendirerek kendi özgün yaklaşımını üretebilmek.				8			✓			
Mevcut araştırma ve pedagojik yaklaşımların eleştirel analizini içeren öğretim stratejileri ve tekniklerine dayalı uygun ve doğru bütün oluşturabilmek				8		U				
Ele aldığı bir programı, uygun program değerlendirme yaklaşımını seçerek etkililiği hakkında yargılama				8			✓			
Ulusal ve uluslararası düzeyde meslektaşları ile iş birliği yapabilmek.				7			✓			
Öğretim, araştırma ve toplumsal hizmet iş görülerini etkili olarak yerine getirebilmek.				7		U				
Ülkenin eğitim sisteminde, program geliştirme ve öğretim ile ilgili sorunlarına çözüm önerileri üretebilmek.				7			✓			
Mesleki gelişimi sağlamak üzere bilişim teknolojilerini yaşamında etkili olarak kullanabilmek.				7					✓	
Düzey	5. düzey	-	6. düzey	1	7. düzey	4	8. düzey	4		

Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	-	Toplam	0				
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	4	Toplam	4				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	4	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	1	Alana Özgü	-	Toplam	5
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Verilerin analizi sürecinde ilk olarak üniversitelerin tanımlanmış olduğu yeterlik ifadeleri TYYÇ’de belirlenen düzeyler ve yeterlik alanları altında toplanmıştır. Daha sonra, TYYÇ’de yer alan doktora düzeyine ait yeterlik ifadeleri ile üniversitelerin tanımladığı yeterlikler, benzerlikler ve farklılıklar bakımından ele alınmış ve mantıklı bir karara varılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca, yeterlik ifadelerinin TYYÇ ile uygunluk durumunun belirlenmesi ve hangi düzeye-alana ait olduklarının tespit edilmesi sürecinde kodlama güvenilirliği yöntemine başvurulmuştur. Bu kapsamda, üç uzmana yeterlik ifadelerinin TYYÇ ile sınırları çizilen düzey ve alanlardan hangisine uygun olduğuna ilişkin görüşleri sorulmuştur. Belirtilen görüşlerde uzlaşma aranmıştır. Bu aşamada gerçekleştirilen tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi adımları Ü28 kodlu üniversite örneği üzerinde aşağıda açıklanmıştır.

İnceleme formunun (Bkz. Tablo 3. 6. Ü28 Kodlu Üniversitenin Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikler) birinci boyutunda yer alan ve evet-hayır şeklinde yanıtlanan bu soruların karşısındaki kutucuklara uygun düşen duruma göre ✓ (tik) işareti konulmaktadır. Bununla birlikte, yeterliklerin tutarlılık bakımından incelendiği soruda, ifade ediliş şekliyle genel yapıdan ayrılan tanımlamalar, yeterliklerin alt alta yazıldığı alanda * (yıldız) işareti ile gösterilmektedir.

EPÖ doktora programı, TYYÇ’de 8. düzey olarak belirlenmiştir. Formda yer alan yeterlik düzeyi sütunu, tanımlanan yeterliklerin hangi düzeyde yer aldığı belirlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Bu sütunda doktora düzeyine uygun olan yeterlikler 8. düzeyi tanımlayan 8 ile, uygun olmadığı düşünülen yeterlikler ise, diğer düzeyleri tanımlayan 5, 6 ve 7 ile kodlanmıştır. Bu aşamada, TYYÇ’de 5., 6., 7. ve 8. düzeyler için belirlenen temel alan yeterlikleri ile üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler karşılaştırılmış ve ilgili yeterliğin düzeyine karar verilmiştir.

TYYÇ yeterlik alan ilişkilendirilmesi kısmında ise bilgi, beceri ve yetkinlikler boyutu yer almaktadır. Bilgi alanının kodlaması yapılırken “K” ve “O” harfleri

kullanılmaktadır. K harfi kuramsal bilgiyi, O harfi ise olgusal bilgiyi temsil etmektedir. Beceri boyutunda ise kodlamalar “B” ve “U” şeklinde yapılmaktadır. B harfi bilişsel beceriye, U harfi ise uygulamalı beceriye işaret etmektedir. Buna karşın, yetkinlikler kısmında ise, kodlamaya gidilmemiş ve bütün yeterlik alanları ayrı sütunlarda gösterilmiştir. Bu durumun sebebi yeterliklerin yetkinliklerde tanımlanan alanlardan birden fazlasına uygun düşebileceğinin düşünülmesidir.

Bu süreç doğrultusunda, üniversitelerin tanımladığı yeterliklerin yer aldığı satırlardaki kutucuklarla, TYYÇ yeterlik alanlarından uygun olduğu düşünülen sütunlarda yer alan kutucukların kesiştiği bölgeye ✓ (tik) işareti konularak yeterliklerin eşleştirmesi yapılmıştır. Bu eşleştirmeler yapılırken, TYYÇ’de 5., 6., 7. ve 8. düzeyler için belirlenen temel alan yeterliklerinde yer alan ifadeler ile üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlik ifadeleri karşılaştırılmış ve ilgili yeterlik ifadesinin hangi alana uygun düşüğüne karar verilmiştir.

Bulguların tanımlanması: Bu aşamada, düzenlenen verilerin tanımlanması yapılmıştır. Araştırma soruları ve çizilen kavramsal çerçeve doğrultusunda elde edilen verilere ilişkin alıntılar da bu aşamada gerekli yerlerde verilmiştir. Bu kapsamda, bazı üniversitelerin tanımladığı yeterlik ifadelerinde tespit edilen çeşitli sorunlar, doğrudan alıntılar yoluyla bulgular kısmında sunulmuştur. Belirtilen bu süreç bütün üniversiteler için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir.

Bulguların yorumlanması: Verilerden ulaşılan bulguların açıklanması, anlamlandırılması ve ilişkilendirilmesi bu aşamada gerçekleştirilmiştir. Ayrıca üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin TYYÇ düzey-alan karşılaştırması da bu aşamada yapılmıştır.

Yukarıda yer alan bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması adımları verilerin tanımlanabilmesi, alıntılarla desteklenerek betimlemelerin zenginleştirilebilmesi amacıyla birleştirilmiş ve bütüncül bir yapı içerisinde sunulmaya çalışılmıştır. Bu adımlarda gerçekleştirilen işlemler aşağıdaki örnekle açıklanmaktadır:

Ü28 kodlu üniversite tarafından EPÖ doktora düzeyine yönelik 9 tane (Bkz. Tablo 3. 6. Ü28 Kodlu Üniversitenin Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikler) yeterlik ifadesi tanımlanmıştır. EPÖ alanı doktora düzeyi yeterliklerinin yer aldığı Bologna bilgi paketi internet sayfasına 12.11.2020 tarihinde erişilmiştir. EPÖ doktora düzeyine yönelik üniversite tarafından tanımlanan yeterliklerin erişim adresi [www...](#) şeklindedir.

Bu üniversitenin yapmış olduğu yeterlik tanımlamalarında çeşitli tutarsızlıklar göze çarpmaktadır. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi sürecinde açıklandığı gibi * yıldız işareti ile işaretlenen 1. yeterliğin, diğer yeterlik ifadeleri ile tutarsız olduğu görülmektedir. Bu tutarsızlığın yüklemde geçen “mak” ifadesinden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer 8 yeterlik ifadesinin yüklemeleri “abilme”, “ebilme” gibi ifadeler ile yazılırken bu yeterlik ifadesi farklı biçimde yazılmıştır. Ayrıca, bu üniversite tarafından tanımlanan yeterliklerin, TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmamıştır. Bununla birlikte, yeterliklerin TYYÇ-alan ilişkilendirilmesi de yapılmamıştır (Bkz. Resim 3.2).

Temel Alan	Program Yeterlikleri									Ulusal Yeterlik	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Bilgi	1										Bilgi
	2										
Beceriler	1										Beceriler
	2										
	3										
	4										
Yetkinlikler Bilimsel Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme	1										Yetkinlikler Bilimsel Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme
	2										
	3										
	4										
Yetkinlikler Öğrenme	1										Yetkinlikler Öğrenme
	2										
	3										
	4										
Yetkinlikler İletişim ve Sosyal	1										Yetkinlikler İletişim ve Sosyal
	2										
	3										
	4										
Yetkinlikler Alana Özgü	1										Yetkinlikler Alana Özgü
	2										
	3										

Açıklamalar
 Program Yeterliklerini göstermek için Program Yeterlikleri başlığının altında yer alan sayılara bakınız.
 Ulusal Yeterlikleri göstermek için Ulusal Yeterlikler başlığının altında (Bilgi renk ile belirtilmiştir)
 yer alan sayılara bakınız.
 Temel Alan Yeterliklerini göstermek için Temel Alan başlığının altında (Turuncu renk ile belirtilmiştir)
 yer alan sayılara bakınız.

Resim 3. 2. Ü28 Kodlu Üniversiteye ait TYYÇ-program yeterlikleri ilişkisi

Yeterliklerin, TYYÇ düzeylerine uygunluk durumunun incelemesi boyutunda ise ilgili yeterlik ifadesinin karşısında bulunan kutucuğa TYYÇ düzeylerini ifade eden 6, 7 ve 8 rakamları konularak yeterliklerin uygun düşüğü düzeyler belirlenmiştir. TYYÇ-alan incelemesi boyutunda ise, yeterlik ifadesinin uygun olduğu düşünülen alanlara ✓ işareti ya da bilgi (kuramsal-olgusal) ve beceri (bilişsel-uygulamalı) kısaltmalarını temsil eden “K” “O” “B” “U” harfleri konulmuştur.

Örneğin, “Mevcut araştırma ve pedagojik yaklaşımların eleştirel analizini içeren öğretim stratejileri ve tekniklerine dayalı uygun ve doğru bütün oluşturabilme” ifadesi TYYÇ 8. düzey doktora yeterliklerine uygun bir ifadedir. Bu sebeple yeterlik ifadesinin

karşısında yer alan kutucuğa 8 rakamı konulmuştur. Ayrıca, bu yeterlik ifadesinin TYYÇ’de tanımlanan yeterlik alanlarından biri olan beceriler (uygulamalı beceriler) alanına girdiği düşünüldüğünden bu kısmın altında yer alan ve yeterlik ifadesinin yazıldığı satır ile kesişen kutucuğa “U” harfi konularak TYYÇ alan ilişkilendirilmesi yapılmıştır.

Üniversite tarafından tanımlanan her bir yeterlik ifadesi yukarıda açıklanan süreç doğrultusunda ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ü28 kodlu üniversite tarafından EPÖ doktora düzeyine yönelik 9 yeterlik ifadesi tanımlanmıştır. Tanımlanan bu yeterliklerden birinin 6. düzey (Lisans), dördünün 7. düzey (Yüksek Lisans) ve diğer dördünün ise, 8. düzey (Doktora) olduğu görülmektedir. Ayrıca, beceri (uygulamalı) alanına yönelik 4 tane, bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, iletişim ve sosyal yetkinlik alanlarına yönelik toplam 5 tane yeterlik tanımlaması yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna karşın, üniversite tarafından bilgi, öğrenme ve alana özgü yetkinlikler alanlarına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.

Nitel araştırmalarda gerçekleştirilen veri analizi sürecinin son adımı bulguların kontrol edilmesi ve doğrulanması aşamasıdır (Merriam, 2018). Bu süreçte, verilere ilişkin yapılan kodlamaların titizlikle kontrol edilmesi gerekmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu kontrol sürecinde araştırmacı tarafından yapılan kodlamalardaki bireyselliğin etkilerinin en aza indirilebilmesi için farklı kişilerden kodlama sürecinde destek alınmalıdır (Baltacı, 2017). Bu doğrultuda veri analizi sürecinde inandırıcılığın sağlanabilmesi için araştırmacı tarafından gerçekleştirilen düzey-alan ilişkilendirilmesi işlemlerinin uzmanlar tarafından incelenmesi ve kontrol edilmesi yöntemine başvurulmuştur.

Bu süreçte 3 uzmandan görüş istenmiştir. TYYÇ düzey-alan kodlamaları araştırmacı ve bu üç uzman ile gerçekleştirilmiştir. Uzman kişilerden ikisi eğitim programları ve öğretim alanında çalışmaktadır. Uzmanın biri profesör diğeri ise, doktor öğretim üyesi unvanına sahiptir. Üçüncü uzman ise eğitimde ölçme değerlendirme alanında görev yapan ve bu alanda doktora mezunu olan bir doktor öğretim üyesidir. Nitel araştırmalar konusunda uzman olan bu kişi ile veri analizinin planlanmasından sonlandırılmasına kadar yapılan bütün işlemler paylaşılarak sürecin güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

Veri analizi sürecinde gerçekleştirilen kodlamaların güvenilirliği kapsamında Miles ve Huberman (1994: 64) tarafından geliştirilen güvenilirlik hesaplaması yöntemine başvurulmuştur. Uzmanların her biri tarafından ayrı ayrı yapılan kodlamalar karşılaştırılarak aralarındaki görüş birliği $[Güvenirlik\ katsayısı = \frac{görüş\ birliği}{görüş\ birliği + görüş\ ayrılığı} \times$

100] formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalarda kodlayıcılar arasındaki uyum oranı %87 olarak bulunmuştur. Uyum oranının %80 ve üstü olması, araştırmalar için güvenilir kabul edilmektedir. Hesaplanan sonuç bu araştırmada gerçekleştirilen kodlamalar için güvenilir kabul edilmiştir.

Üniversitelerin Bologna bilgi paketi sayfalarından elde edilen ve yukarıda açıklanan süreç doğrultusunda analizi gerçekleştirilen EPÖ doktora düzeyi yeterliklerine ilişkin veriler, her bir üniversite özelinde BTYAYİF kullanılarak betimlenmiş ve bulgular kısmında sunulmuştur.

3.5.2. İkinci Aşamaya İlişkin Verilerin Analizi

Delphi tekniğine ait veri analizi sürecinde farklı özelliklere sahip verilerin ele alınabilmesi mümkündür (Hsu ve Sandford, 2007). Verileri Delphi tekniği ile toplanan bu araştırmanın ikinci aşamasına ait veri setinde de farklı özelliklere sahip veriler yer almaktadır. Delphi tekniğinin 1. turunda açık uçlu sorularla uzmanlardan alınan görüşler ile 2. ve 3. tur Delphi anketleri ile elde edilen veriler birbirinden farklı yapıdadır. Bu kapsamda Delphi 1. turuna ait veri analizi sürecinde gerçekleştirilenler ayrı bir başlık altında, Delphi 2. ve 3. turlarında gerçekleştirilen veri analizi süreci ise birlikte açıklanmaktadır.

Delphi 1. tur veri analizi süreci: Bu araştırmanın ilk turu 6 açık uçlu sorunun uzmanlara sorulması ve yanıtların alınmasıyla gerçekleştirilmiştir. Veri analizi sürecinin sistematik bir şekilde yürütülebilmesi için MAXQDA 2020 nitel veri çözümleme programı kullanılmıştır. Veri analizi süreci uzmanlardan gelen yanıtların Google Formlar sitesinden Microsoft Excel formatında indirilmesiyle başlamıştır. Daha sonra yanıtları içeren bu Excel dosyası düzenlenerek MAXQDA 2020 programına aktarılmış ve betimsel/içerik analizi aşamalarına geçilmiştir.

Açık uçlu sorular ile başlatılan Delphi tekniğine ait veri analizi sürecinde genellikle içerik analizi kullanılarak tümevarımsal bir yapı oluşturulmaya çalışılır (Powel, 2003). Ancak bu çalışmanın odak noktasında yer alan yeterliklerle ilgili kavramsal bir çerçevenin bulunması sebebiyle uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlikler ilk olarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Derinlemesine analiz gerektirmeyen bu analiz türünde veriler araştırma sorularına ya da daha önceden belirlenmiş kavramsal çerçeveye uygun temalar altında toplanmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu kapsamda uzmanların açık uçlu sorulara vermiş olduğu yanıtlardan elde edilen yeterlik ifadeleri TYYÇ ve Öğretmenlik Mesleği

Genel Yeterliklerinde (ÖYGM, 2017) yer alan bilgi, beceri, yetkinlikler, tutum ve değerler alanları altında toplanmıştır. (Bkz. Resim 3.3)

Kod Sistemi	Kodlar	Belgeler
Belgeler		1.006
Delphi 1.tur		1.006
U1		26
U2		63
U3		20
Kod Sistemi		1.006
Universite		29
Unvan		29
Cinsiyet		29
Yaş		29
Mesleki Kıdem		29
EPÖ Alanında Çalışma Süresi		29
Yeterlik Belirleme Tecrübesi		29
BİLGİ		234
BECERİ		292
YETKİNLİK		94
TUTUM VE DEĞERLER		147
ÖNERİLEN ALANLAR		36

Resim 3.3. Betimsel analiz ilk aşaması

Uzmanlar tarafından tanımlanan yeterliklerin, Resim 3.3'te yer alan betimsel analizinden anlaşılacağı üzere 234 tanesinin “bilgi”, 292 tanesinin “beceri”, 94 tanesinin “yetkinlik” ve 147 tanesinin de “tutum ve değerler” alanları altında toplandığı görülmektedir. Yeterlik alanları altında ilk aşamada bu şekilde toplanan yeterlik ifadeleri daha sonra MAXQDA 2020 programı kullanılarak birbirleriyle ilişkisi ve benzerliği dikkate alınarak yeniden analiz edilmiştir. Bu süreçte gerçekleştirilen veri analizine ilişkin bir örnek aşağıdaki resimde yer almaktadır.

Kodlu Bölümler	Kodlar
Bilimsel araştırmaları takip etme	
Yapılmış tezleri inceleme	
Alanyazında öne çıkan eser ve bilim insanları ile bunların çalışmaları hakkındaki bilgi	
Eğitimdeki yeni yönelim ve yaklaşımları bilme	
Eğitimde çağdaş gelişmeler ve yeni yönelimler hakkında bilgi sahibi olmalıdır	
Alanyazında ilgili uluslararası alanyazını takip eder ve değerlendirir.	
Eğitim programı, öğrenme ve öğretim alanlarında yayınlanan ulusal ve uluslararası akademik kaynakları bilmeli ve takip etmelidir.	
uluslararası yayınları takip edebilen,	

Kod memosu: BİLGİ\Alanyazında ilgili ulusal ve uluslararası araştırmaları takip etme

Alanyazında ilgili ulusal ve uluslararası araştırmaları takip etme Mehmet, 17.03.2021 14:57

Bilimsel araştırmaları takip eder.
Eğitimdeki yeni gelişmeler ve yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi olur.
Eğitim programı, öğrenme ve öğretim alanlarında yayınlanan ulusal ve uluslararası akademik kaynakları bilir ve takip eder.

Resim 3.4. Yeterliklerin ilişki ve benzerliğe göre bir araya getirilmesi

Yukarıda yer alan Resim 3.4'ten anlaşılacağı üzere bilgi alanının altında yer alan “ulusal ve uluslararası araştırmaları izleme” kodunda uzmanlar tarafından ifade edilen 8 yeterlik ifadesi bulunmaktadır. Bu yeterlik ifadeleri anlamsal benzerlik ve bütünlük

bakımından gruplanarak 3 yeterli ifadesine indirgenmiştir. Bu örnek ile kısaca açıklanmaya çalışılan analiz süreci tüm yeterlikler için uygulanmış ve bilgi alanında 58, beceri alanında 42, yetkinlik alanında 19, tutum ve değerler alanında ise 29 yeterli ifadesine ulaşılmıştır. Son aşamada, bu yeterli ifadeleri 3 uzmanla birlikte yeniden değerlendirilerek bilgi alanında 18, beceri alanında 15, yetkinlik alanında 10, tutum ve değerler alanında 15 yeterli olmak üzere toplam 58 yeterli ifadesine indirilmiştir. Analiz süreci kısaca açıklanan yeterli ifadeleri Delphi 2. tur anketinde uzmanların görüşüne sunulmak üzere bir araya getirilmiş ve JotForm anket sitesine yüklenmiştir.

Yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılan, benzerlikleri dikkate alınarak sayısı azaltılan ve bu şekilde Delphi 2. turuna hazırlanan yeterli ifadeleri daha sonra içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizine, verilerin daha derinlemesine incelenmesi ve bu verileri açıklayan özgün kavram, kategori ve temalara ulaşılması amaçlandığında başvurulmaktadır (Baltacı, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu kapsamda, EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlikler MAXQDA 2020 programı kullanılarak analiz edilmiş ve verilerin arkasında yatan anlamlar keşfedilmeye çalışılmıştır. Uzmanların yeterli ifadelerini belirttikleri cümlelerin veri analiz birimi olarak kabul edilmesiyle başlatılan süreç; analiz birimlerinin kodlanması, benzer ifadelerin bir araya getirilmesi ve bu ifadelerin düzenlenerek sunulmasıyla son bulmuştur. Böylelikle, bu alana ilişkin yeterliklerin bulgularda sunulan yeni kategorileri ortaya çıkarılmıştır.

Delphi 2. ve 3. turları veri analizi süreci: Delphi turlarında kullanılan anketler, uzman görüşlerinin sistematik bir şekilde analiz edilebilmesi için Likert tipi sorular şeklinde hazırlanmıştır. Bununla birlikte, her iki Delphi turuna ait anketlerde yeterli ifadelerinin altına görüş ve önerilerin iletilebileceği bir metin alanı da eklenerek süreç içerisinde yeterli ifadelerinin şekillendirilebilmesi de amaçlanmıştır.

Likert tipi sorular, katılımcılar için kolay anlaşılır olması, katılımcılara ait düşünceleri ve görüşleri belli bir düzen içerisinde derecelendirme, bağımsız olarak ele alma ve değerlendirme imkânı sağlaması yönüyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Arıkan, 2000; Tavakoli, 2012; Turan, Şimşek ve Aslan, 2015). Ayrıca, Likert tipi sorulara dayalı olarak hazırlanan anketlerde, istatistiksel olarak medyan değerinin

kullanılabilmesi de araştırmada bu tipte bir yapının kullanılmasında etkili olmuştur (Hsu ve Stanford, 2007).

Tercih edilme gerekçeleri yukarıda kısaca açıklanan Likert tipi anket (1 kesinlikle katılmıyorum, 7 kesinlikle katılıyorum) JotForm çevrimiçi anket sitesine yüklenmiştir. Uzmanlar tarafından yeterliklerin değerlendirilmesi tamamlandıktan sonra anket verileri JotForm sitesinden “csv” formatında indirilmiş, JASP programına aktarılmış ve analiz süreci başlatılmıştır.

Delphi anketlerinden elde edilen verilerin analizinde uzman gruba ait yargıların ve genel eğilimin ortaya konulabilmesi için ilk olarak hangi istatistiksel ölçütlerin kullanılacağına karar verilmesi gerekmektedir. Bu istatistikler; merkezi eğilim (mod, medyan ve ortalamalar) ve merkezi dağılım (ÇAF ve standart sapma) ölçümleridir (Cochran, 1983; Glenn ve Gordon, 2009; Hasson, Keeney ve McKenna, 2000; Rowe, G., Wright, G. ve Bolger, 1991; şahin, 2009). Ancak, aykırı yanıtların uç noktalarda yoğunlaşarak çalışma sonucunu gerçek dışı şekilde etkileme ihtimalinin en aza indirilebilmesi için Delphi anketlerinin veri analizi sürecinde medyan değerinin kullanılması ve ÇAF hesaplamaları daha çok tercih edilmektedir (Cochran, 1983; Giannarou ve Zervas, 2014 Heiko, 2012; Mullen, 2003).

Bu araştırmada yukarıda ifade edilen bilgiler doğrultusunda uzlaşma ölçütü olarak medyan ve ÇAF istatistiklerinden elde edilen değerlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Delphi çalışmalarında uzlaşma ölçütleri konusunda karara varıldıktan sonra katılımcı grubun özelliklerine, araştırma konusuna, amacına ve sonuçlarına göre bir uzlaşma düzeyinin de belirlenmesi gerektiği belirtilmektedir (Hasson vd., 2000; Heiko, 2012; Keeney, Hasson ve McKenna, 2006; Powell, 2003; şahin, 2009).

Uzmanların yeterlik ifadeleri üzerindeki uzlaşma durumlarının belirlenmesinde; araştırmanın EPÖ alanı doktora programına yönelik yeterlikleri belirlemeyi konu edinmesi, uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlik ifadelerinin sayıca fazla olması, uzmanların EPÖ alanında çalışması ve bu alanda doktora düzeyinde mezuniyete sahip olması durumları etkili olmuştur. Bu gerekçeler doğrultusunda yeterlikler üzerindeki uzlaşma düzeyi ve ölçütlerinin yüksek bir seviyede olması gerektiği düşünölmüş ve ilk olarak uzlaşma ölçütlerine yönelik değerler belirlenmiştir. Bu kapsamda, medyan değerinin 6, ÇAF değerinin 1 olmasına karar verilmiştir. Rayens ve Hahn, (2000) ÇAF değerinin 1'e eşit ya da 1'den daha küçük olduğu

durumlarda yeterlikler üzerinde varılan uzlaşmanın yüksek düzeyde gerçekleştiğine işaret etmektedir.

Ölçütler için belirlenen bu değerlerle birlikte, uzmanların 7’li Likert tipindeki anketlerde yeterlik ifadelerine ilişkin belirttikleri katılma düzeylerindeki “6 ve 7” yanıtları toplamının 2. tur için en az %80, 3. tur için ise en az %90 olması da uzlaşma düzeyi olarak kabul edilmiştir. Delphi çalışmalarında kullanılan uzlaşma düzeyine yönelik kesinleşmiş standart bir değer yoktur. Ancak, alanyazındaki çalışmalarda uzlaşma düzeyinin %80 olarak kabul edilmesi yaygın bir durumdur (Hohmann, 2020; Katz, 2020; Stewart vd., 2017; Tolsgaard vd., 2013).

Bununla birlikte, eğitim programının değerlendirildiği ve profesyoneller için eğitim ihtiyaçlarının belirlendiği bir çalışmada uzlaşma düzeyinin %90 olarak kabul edildiği görülmüştür (Hung, Altschuld ve Lee, 2008). Söz konusu araştırmanın odaklandığı konunun bu araştırmayla benzerliği ve uzlaşma düzeyine ilişkin alanyazında yer alan diğer bilgiler değerlendirilmiş ve Delphi 2. ve 3. turlarında kullanılacak uzlaşma düzeyinin birbirinden farklı olmasına karar verilmiştir. Delphi turlarında kullanılmak üzere kararlaştırılan ve yukarıda kısaca açıklanan uzlaşma ölçütleri ve düzeyine ilişkin bilgiler Tablo 3.7’de yer almaktadır.

Tablo 3. 7. Delphi 2. ve 3. Turlarında Kullanılan Uzlaşma Ölçütleri

Delphi Turu	Uzlaşma Ölçütleri	Uzlaşma Düzeyi	Uzlaşma Durumu
2.tur	Eğer Medyan ≥ 6 ve $\text{ÇAF}^* \leq 1$ ve	6-7 frekansı $\geq \%80$ ise	Var (✓)
3.tur	Eğer Medyan ≥ 6 ve $\text{ÇAF}^* \leq 1$ ve	6-7 frekansı $\geq \%90$ ise	Var (✓)

*ÇAF= 3. (üst) çeyrekle 1. (alt) çeyrek arasındaki fark

Tablo 3.7’ye göre herhangi bir yeterlik ifadesi üzerinde uzlaşma durumunun tespit edilebilmesi için ilk olarak medyan değerine bakılmalıdır. Medyan 6 ve üzeri bir değerde ise, çeyrekler arası fark kontrol edilmelidir. Çeyrekler arası fark değeri 1’e eşit ya da 1’den daha küçük bir değerde ise, söz konusu yeterlik ifadesine 6 ve 7 yanıtını verenlerin toplam yüzdesi hesaplanmalıdır. Hesaplanan bu değer aynı zamanda uzlaşma düzeyini de ifade etmektedir. Uzlaşma düzeyi; Delphi 2. turu için %80’e eşit ya da daha büyükse, Delphi 3. turu için %90’a eşit ya da daha büyükse ilgili yeterlik ifadesi üzerinde uzlaşma sağlandığı kabul edilmelidir. Bu şartları sağlamayan yeterlik ifadeleri ise, elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmalıdır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen veriler ışığında ulaşılan bulgulara ve araştırmanın sınırlılıkları kapsamında yapılan yorumlara yer verilmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak üniversiteler tarafından EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik tanımlanan yeterliklere incelenerek araştırmanın ilk aşamasına ilişkin bulgular ve yorumlar sunulmuştur. Daha sonra EPÖ alanı doktora programına yönelik yeterliklerin uzman görüşleri doğrultusunda tanımlandığı çalışmanın ikinci aşamasına ait bulgular ve yorumlar ortaya konulmuştur.

4.1. TÜRKİYEDE AKTİF EPÖ DOKTORA PROGRAMLARINDA TANIMLANAN YETERLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde Türkiye’de aktif bir şekilde öğrenci alımına devam eden EPÖ doktora programlarında tanımlanan yeterlikler, belirli ölçütler açısından değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular, üniversite ismi alfabetik sıralamasına göre tablo ve açıklamalar eşliğinde sunulmuştur.

4.1.1. Ü1 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü1 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 1. Ü1 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu									
Üniversite	Adı Ü1	Yeterlik Sayısı/TYYÇ 34/20	Erişim Tarihi 01/12/2020	Erişim Adresi www...					
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
					YETKİNLİKLER				
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Bir eğitim bilimi alanında uzmanlık düzeyinde kuramsal ve uygulamalı bilgi birikimine sahiptir, bu bilgileri geliştirir ve derinleştirir.				7	K				
Alanı ile ilgili disiplinler arasındaki etkileşimi tartışır.				7	K				

Alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanır, bu bilgileri geliştirir ve derinleştirir.	7		B							
Alanındaki bilgileri farklı disiplin alanlarından gelen bilgilerle işlevsel olarak bütünleştirip yeni bilgiler oluşturur.	7		B							
Uzmanlık gerektiren sorunlara nicel ve nitel bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak çözüm önerileri getirir.	7		B							
Alanındaki bir sorunu, bağımsız olarak kurgular, çözüm yolları geliştirir, çözer, sonuçları değerlendirir ve gerektiğinde uygular.	7			✓						
Alanındaki uygulamalarda karşılaşılabilecekleri öngörmediği karmaşık durumlarda yeni stratejik yaklaşımlar geliştirir ve sorumluluk alarak çözüm üretir.	7			✓						
Alanı ile ilgili takım çalışmalarına etkin olarak katılır veya liderlik yapar.	7			✓						
Alanıyla ilgili bilgileri eleştirel bir gözle değerlendirir ve öğrenmeyi yönlendirir.	7				✓					
Alanındaki çalışmalarını yaşam boyu öğrenme çerçevesinde yürütür.	7				✓					
Alanındaki gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, alanındaki ve dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarır.	7					✓				
Mesleki ve profesyonel ortamlardaki sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceler, bunları geliştirmek ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçer, liderlik yapar.	7					✓				
Bir yabancı dili en az Avrupa dil Portföyü B2 Genel düzeyinde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurar.	7					✓				
Alanı ile ilgili bilgileri ulusal/uluslararası düzeyde sözlü ve yazılı olarak paylaşır.	7					✓				
Alanın gerektirdiği bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini ileri düzeyde kullanır.	7					✓				
Alanı ile ilgili konularda strateji, politika ve uygulama planlarını yorumlar, bu planları geliştirir ve elde edilen sonuçları kalite süreçleri çerçevesinde değerlendirir.	7							✓		
Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, duyurulması aşamalarını toplumsal, bilimsel ve etik değerleri temelinde denetler ve bu değerleri öğretir.	7							✓		
Alanında edindiği bilgi ve becerileri, disiplinler arası çalışmalarda uygular.	7							✓		
Güncel gelişmeleri ulusal değerler ve ülke gerçekleri doğrultusunda değerlendirir.	7							✓		
Alanı ile ilgili konularda strateji, politika ve uygulama planları geliştirir ve elde edilen sonuçları kalite süreçleri çerçevesinde değerlendirir.	7							✓		
En az bir yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişim yeteneğine sahip olma. *	6							✓		
Etkin iletişim kurma becerisi*	8							✓		
İstenen bilgilerin öğretilmesi için gerekli süreci planlama becerisi*	6		B							
Kazandığı bilgi, beceri ve problem çözme yeteneklerini, öğretmenlik alt alanlarında uygulayabilme. *	6		U							
Doktora yeterlilikleri üzerine kurulan, aynı ya da farklı bir alanda bilimsel araştırma yapabilme*	8		U							
Lisans üstü düzey için gerekli olan yöntem ve teknikleri bilme, gerekli materyalleri kullanabilme becerisi*	7		U							
Lisans üstü düzeyde gerekli meslek becerisini kazanma*	8		U							
Mesleğinin evrensel ve toplumsal boyutlarda etkilerini anlamak için gerekli genişlikte eğitim*	7					✓				
Mesleki ve etik sorumluluk bilinci*	6								✓	
Olaylara bilimsel açıdan bakma becerisi*	6		B							
Öğretim programlarını inceleyerek gerekli düzeltme önerileri geliştirebilme*	8	K								
Yaşadığı yüzyılın sorunları hakkında mesleği ile ilgili olarak kendini yenileme becerisi*	8								✓	
Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilinci*	6					✓				
Doktora tezi yaparken araştırma dizaynından ölçek geliştirmeye, verilerin toplanmasından analizi, yorumlanması ve raporlanmasına kadar bilinmesi gerekenleri uluslararası ölçekte bilme ve uygulama*	8		U							
Düzyey	5. düzey	-	6. düzey	6	7. düzey	22	8. düzey	6		
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	3	Toplam	3				
Beceri	Bilişsel Beceri	5	Uygulamalı Beceri	5	Toplam	10				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	3	Öğrenme	4	İletişim ve Sosyal	7	Alana Özgü	7	Toplam	21

*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir.
K: Kuramsal Bilgi
O: Olgusal Bilgi
B: Bilişsel Beceri
U: Uygulamalı Beceri

Tablo 4.1’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü1 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 34 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 6 tanesinin 6. düzeye, 22 tanesinin 7. düzeye ve 6 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 3, beceri alanına yönelik 10 ve yetkinlik alanına yönelik ise 21 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 34 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça kapsamlı olduğu söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (21) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (3) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında program için tanımlanan yeterliklerin sayı bakımından kapsamlı olmasına rağmen düzeye uygunluk açısından daha çok 7. düzeye (yüksek lisans) yönelik olduğu söylenebilir.

Son olarak, üniversite tarafından tanımlanan yeterlik ifadelerinde hem TYYÇ düzeyleri ile uygunluk hem de TYYÇ yeterlik alanları ile ilişkilendirilmesi noktasında çeşitli sorunlar olduğu da tespit edilmiştir. Söz konusu hatalı durumlar örnek alıntılar ile aşağıda sunulmuştur:

“Mesleki ve profesyonel ortamlardaki sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceler, bunları geliştirmek ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçer, liderlik yapar.”

“Bir yabancı dili en az Avrupa dil Portföyü B2 Genel düzeyinde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurar.”

“Alanındaki gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, alanındaki ve dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarır.”

“Alanı ile ilgili bilgileri ulusal/uluslararası düzeyde sözlü ve yazılı olarak paylaşır.”

Yukarıda yer alan yeterlikler üniversite tarafından doktora düzeyi için tanımlanmıştır. Ancak bu yeterlikler, TYYÇ’de 7. düzeye (Yüksek Lisans Eğitimi) yönelik

tanımlanan yeterliklerdir. Ayrıca, söz konusu yeterlikler TYYÇ 7. düzey, iletişim ve sosyal yetkinlikler içerisinde yer almakta iken üniversite tarafından öğrenme yetkinliği altında tanımlanmıştır.

4.1.2. Ü2 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü2 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 2. Ü2 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü2			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				7/20	01/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER		
Eğitimde program geliştirmenin felsefi, toplumsal, ekonomik, psikolojik, tarihsel temellerini açıklayabilecektir.						6	K				
Program geliştirme sürecini tüm boyutlarıyla analiz edebilecek ve tartışabilecektir.						7	K				
Çeşitli öğretim-öğrenme kuramlarına dayalı olarak öğrenme ve öğretmenin sürecini açıklayabilecektir.						6	K				
Türkiye ve çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerini karşılaştırmalı olarak inceleyebilecek ve değerlendirebilecektir.						8		U			
Program değerlendirme süreçlerine uygun bir program değerlendirme çalışması yürütebilecektir.						8			✓		
Gereksinim belirleyebilecek ve gereksinime dayalı eğitim programı taslağı geliştirebilecektir.						8		U			
Alanda edindiği bilgileri güncel eğitsel sorunların çözümünde kullanabilecektir.						7		U			
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	2	8. düzey	3			
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	3		Toplam		3			
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	3		Toplam		3			
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	1	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	-	Toplam		1
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.2’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü2 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 7 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 2 tanesinin 7. düzeye ve 3 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 3, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 1 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 7 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak bilgi ve beceri alanında yoğunlaştığı, yetkinlik alanında ise sadece 1 yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.3. Ü3 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü3 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.3. Ü3 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü3	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Bilimsel bir araştırma ya da proje desenleme, yürütme, sonuçlarını çözümlenme ve yorumlama becerisi				8		✓	
Bilimsel süreçleri eğitsel sorunların çözümünde kullanabilme becerisi				8		✓	

Eğitim programları ve öğretim alanında yaptığı bir araştırmayı raporlaştırabilme	7					✓				
Program geliştirme modellerini analiz etme ve değerlendirebilme	8			✓						
Alanıyla ilgili bir konuda eğitim programı tasarısı geliştirebilme	8			✓						
Eğitim programlarını değerlendirme ve sonuçlarını yorumlayabilme	8			✓						
Öğrenme amaçlarına, öğrenci özelliklerine ve içeriğe uygun bir öğretim modeli seçebilme ve uygulayabilme becerisi	6		U							
Öğrenme stil ve stratejilerine uygun öğretim tasarıları hazırlayabilme ve uygulayabilme becerisi	6		U							
Mesleki ve etik sorumluluklarının bilincinde olma ve davranışlarına yansıtma becerisi	7						✓			
Etkin iletişim kurma becerisi	8					✓				
Eğitimde program geliştirme alanında yaşanan sorunları tanımlayabilme ve uygun çözümler geliştirebilme becerisi	7			✓						
Tarihsel süreç içerisinde Türk eğitim sisteminin farklı kademelerinde gerçekleştirilen program geliştirme çalışmalarını çeşitli yönleriyle yorumlama ve analiz edebilme becerisi	8		U							
Bir eğitim programının etkililiği hakkında yargıda bulunabilme	8			✓						
Var olan uygulamalara ve küresel gelişmelere dayalı olarak Türk eğitim sisteminin yakın ve orta vadedeki geleceğine ilişkin çıkarımlarda bulunma becerisi	8						✓			
Türkiye'deki öğretmen eğitimi sorunlarına çözüm üretebilme	7			✓						
Türk eğitim sisteminin sorunları hakkında bilgili olma ve sorunlara ilişkin çözüm geliştirme becerisi	7		U							
Bir yabancı dili okuma ve anlama düzeyinde kullanabilme becerisi	6					✓				
Akademik ve toplumsal sorumluluklarını kavrama, benimseme ve uygulayabilme becerisi	7			✓						
Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilincinde olma ve bunu bir yaşam biçimi olarak edinme becerisi	7				✓					
Öğrenme ve öğretim alanıyla ilgili kazanımlarını etkin bir biçimde kullanabilme becerisi	6		U							
Ele aldığı eğitsel konularda eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünme becerisi	8				✓					
Etkili bilim okuryazarlığı becerilerine sahip olma	7					✓				
Etkili teknoloji okuryazarlığı becerilerine sahip olma	7					✓				
İşbirlikli çalışma becerisi	7			✓						
Alanda edindiği bilgileri diğer alanlardaki uygulama etkinliklerinin geliştirilmesinde kullanabilme becerisi	7		U							
Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel gelişmeleri izleme becerisi	8	K								
Eğitim programları ve öğretim alanında ortaya koyduğu ürün ya da ürünleri ilgili çevrelere sunabilme ve tartışabilme becerisi	8					✓				
Eğitsel konu ve sorunları yansıtıcı düşünme ilkeleri doğrultusunda, eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme becerisi	8				✓					
Eğitsel sorunlar ve durumlara yönelik yaratıcı çözümler geliştirebilme becerisi	8		U							
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	4	7. düzey	11	8. düzey	14		
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi		1		Toplam	1		
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri		7		Toplam	7		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	10	Öğrenme	3	İletişim ve Sosyal	6	Alana Özgü	2	Toplam	21
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.3'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü3 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 29 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 4 tanesinin 6. düzeye, 11 tanesinin 7. düzeye ve 14 tanesinin ise

8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 1, beceri alanına yönelik 7 ve yetkinlik alanına yönelik 21 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 29 yeterliğin doktora düzeyi için kapsamlı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (21) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin sayı bakımından kapsamlı olmasına rağmen düzeye uygunluk açısından daha çok 6. ve 7. düzeye (lisans-yüksek lisans) yönelik olduğu söylenebilir.

4.1.4. Ü4 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü4 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 4. Ü4 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü4	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Ulusal ve uluslararası araştırma projeleri tasarlama ve bu projelerde yer alma				8		✓	
Disiplinlerarası çalışma becerilerini kullanma				8		✓	
Yaratıcı çalışmalar/ürünler üretme				8	U		
Program geliştirmeye ilişkin kavramları ve kuramları eleştirel bakış açısıyla değerlendirme				7	K		
Program geliştirmeyle ilgili güncel alan yazını izleme				7	K		
Çalışmalarında uygun program tasarım yaklaşımını kullanma				8		✓	
Çalışmalarında uygun program geliştirme modelini kullanma				8		✓	

Çalışmalarında uygun program değerlendirme modelini kullanma										8			✓			
Ulusal ve uluslararası program geliştirme çalışmalarına katılma										8					✓	
Program geliştirme bilim alanında alana katkı sağlayacak araştırmalar yapma										8			✓			
Alanı kapsamındaki derslerin öğretimini planlama ve uygulama										6		U				
Dünyada ve Türkiye’de çeşitli kademelerde uygulanan örgün (okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim-öğretmen eğitimi) ve yaygın eğitim programlarına ilişkin çalışmaları değerlendirme										8		U				
Yerel ve küresel düzeydeki değişimlerin eğitim politikalarına ve eğitim programlarına yansımalarını değerlendirme										8						✓
Araştırmalarında bilişim ve iletişim teknolojileri ile araştırma yazılımlarını ileri düzeyde kullanma										7					✓	
Düzye	5. düzey		-		6. düzey		1		7. düzey		3		8. düzey		10	
Bilgi	Olgusal Bilgi		-		Kuramsal Bilgi		2		Toplam		2					
Beceri	Bilişsel Beceri		-		Uygulamalı Beceri		3		Toplam		3					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	6	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam		9					
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri																

Tablo 4.4’te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü4 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 14 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 3 tanesinin 7. düzeye ve 10 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 2, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 9 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 14 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (9) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (2) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.5. Ü5 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü5 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 5. Ü5 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü5			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				12/20	01/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Program geliştirmeyle ilgili kavramları ve kuramları eleştirel bakış açısıyla değerlendirebilme.						7	K				
Program geliştirmeyle ilgili güncel alanyazına ulaşma ve bunları çalışmalarında kullanabilme.						8		U			
Çalışmalarında uygun program tasarım yaklaşımlarını kullanabilme.						8			✓		
Çalışmalarında uygun program geliştirme modellerini kullanabilme.						8			✓		
Ulusal ve uluslararası program geliştirme çalışmalarına katılma.						8				✓	
Program geliştirme alanını öğrenebilme ve öğretebilme.						6		U			
Çağdaş öğretim strateji, yöntem, ve teknikleri alanın öğretiminde kullanabilme.						6		U			
Küreselleşmenin eğitim programlarına etkisini tartışabilme.						8	K				
Program geliştirme alanında bilimsel, bağımsız, özgün ve yayınlanabilecek araştırmalar yapabileme.						8			✓		
Program geliştirme ve öğretim alanında karşılaşılan yurtiçi ve yurtdışı sorunların çözümünde stratejik eğitimbilimsel kararları sosyal ve işbirlikli ortamlarda alabilme.						8					✓
Program geliştirme alanındaki bilimsel, teknik, sosyal gelişmeleri tanıtarak, yaşadığı toplumun bilgi toplumu olma ve bunu sürdürebilme sürecine katkıda bulunabilme						8					✓
Yurt içi ve yurt dışı eğitim toplantılarında program geliştirme konusunda alanda yapılan çalışmalara yönelik yetkin tartışmalar yürütebilme.						8				✓	
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	1	8. düzey	9			
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	2	Toplam	2					
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	3	Toplam	3					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	3	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	2	Toplam	7	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.5'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü5 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 12 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 1 tanesinin 7. düzeye ve 9 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan

yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 2, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 7 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 12 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (7) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (2) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

Son olarak, üniversite tarafından tanımlanan yeterlik ifadelerinde TYYÇ düzeyleri ile uygunluk açısından çeşitli sorunlar olduğu da tespit edilmiştir. Söz konusu hatalı durumlar örnek alıntılar eşliğinde aşağıda açıklanmıştır:

Üniversiteye ait TYYÇ-program yeterlikleri ilişkilendirilme tablosunda yer alan “*Alanında edindiği ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanabilme.*” yeterlik ifadesi TYYÇ’ de 6. düzeyde tanımlanan bir yeterliktir. Ancak bu yeterlik ifadesi üniversite tarafından doktora düzeyi için tanımlanan “*Çalışmalarında uygun program tasarım yaklaşımlarını kullanabilme.*” yeterliği ile ilişkilendirilmiştir. Bu duruma benzer bir ilişkilendirme de alana özgü yetkinliklerin tanımlandığı kısımda göze çarpmaktadır. “*Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun hareket etme.*” şeklinde tanımlanan yeterlik ifadesi, TYYÇ 5. düzey ön lisans eğitime yönelik bir yeterliktir. Bu yeterlik ifadesi de bir önceki örneğe benzer bir şekilde doktora düzeyi için “*Program geliştirme alanındaki bilimsel, teknik, sosyal gelişmeleri tanıtarak yaşadığı toplumun bilgi toplumu olma ve bunu sürdürüebilme sürecine katkıda bulunabilme*” şeklinde tanımlanan bir yeterlikle ilişkilendirilmiştir.

4.1.6. Ü6 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü6 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 6. Ü6 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü6			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				11/20	06/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BE CERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanındaki temel kavramları doğru kullanabilme						6	K				
Eğitim programlarına etki eden felsefi, sosyal, tarihsel ve psikolojik temelleri kavrayabilme						6	O				
Öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarının kuramsal temellerini analiz edebilme						8	K				
Bir eğitim programını bilimsel ilkelere uygun olarak değerlendirebilme						8			✓		
İşbirlikli biçimde, ilke ve ölçütlere uygun bir program tasarısı hazırlayabilme						8			✓		
Bir kurum ya da konu alanında program geliştirme çalışmalarını yürütebilme						8			✓		
Eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel araştırmalar/yayınlar yapabilme						8		U			
Eğitim programları ve öğretim alanındaki güncel uygulamaları, ulusal ve uluslararası akademik yayınları izleyebilme						7	K				
Mesleki sorunları/konuları tartışırken, çalışmalarını yürütürken eğitim bilimleri alanındaki bilimsel yöntem ve etik ilkeleri ön planda tutabilme						8					✓
Eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel araştırma yapmaya istekli olma						8			✓		
Mesleki bir kimlik olarak program geliştirme uzmanlığına değer verebilme						8					✓
Düzyey	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	1	8. düzey	8			
Bilgi	Olgusal Bilgi	1	Kuramsal Bilgi	3	Toplam	4					
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	1	Toplam	1					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	4	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	2	Toplam	6	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.6’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü6 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 11 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 1 tanesinin 7. düzeye ve 8 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 4, beceri alanına yönelik 1 ve yetkinlik

alanına yönelik 6 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 11 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (6) yoğunlaştığı, beceri alanında yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.7. Ü7 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü7 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 7. Ü7 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu									
Üniversite	Ü7	Yeterlik Sayısı/TYYÇ 12/20	Erişim Tarihi 01/12/2020	Erişim Adresi www...					
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
					YETKİNLİKLER				
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Program tasarısı planlama, değerlendirme ve geliştirme model ve yaklaşımlarıyla ilgili temel bilgileri açıklayabilir.				7	K				
Program tasarısı planlama, değerlendirme ve geliştirme model ve yaklaşımlarının benzerlik ve farklılıklarını açıklayabilir.				7		U			
Verilen bir alanda uygun model ve yaklaşımı kullanarak özgün bir program tasarısı önerisi geliştirebilir				8			✓		
Bir alana özgü programı uygun model ve yaklaşımı kullanarak değerlendirebilir.				8			✓		
Çeşitli eğitim sistemlerinde uygulanan programları analiz edebilir.				8		B			
Türk eğitim sisteminde programlarla ilgili sorunları ortaya koyarak çözüm önerisi sunabilir				7			✓		
Öğrenme ve öğretimi etkileyen faktörleri, çağdaş gelişmeleri açıklayabilir.				8				✓	
Örgüt, yönetim, etik, rehberlik, program ve öğretim arasındaki ilişkileri ortaya koyabilir.				7	K				
Program ve öğretimle ilgili araştırma önerisi hazırlayabilir.				7		U			
Program ve öğretimle ilgili araştırmalar yapmak için ölçme araçları geliştirebilir.				7		U			

Uygun yöntem ve teknikleri kullanarak program ve öğretimle ilgili araştırma yapabilir.							7		U			
Araştırma verilerini uygun istatistiksel yöntemler kullanarak analizler yapabilir.							7		U			
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	-	7. düzey	8	8. düzey	4				
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	2	Toplam	2						
Beceri	Bilişsel Beceri	1	Uygulamalı Beceri	5	Toplam	6						
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	3	Öğrenme	1	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	-	Toplam	4		
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri												

Tablo 4.7’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü7 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 12 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 8 tanesinin 7. düzeye ve 4 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 2, beceri alanına yönelik 6 ve yetkinlik alanına yönelik 4 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 12 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak beceri alanında (6) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (2) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir çoğunluğunun 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.8. Ü8 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü8 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 8. Ü8 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü8			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				10/20	06/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER		
		Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik						
Eğitim programları ve öğretim ile ilgili uzmanlık düzeyinde kuramsal ve uygulamalı bilgi birikimine sahiptir. *						7	K				
Farklı disiplinlerin eğitim ve eğitim programlarıyla ilişkisini tartışabilme ve disiplinlerarası bir bakış açısı oluşturabilme.						8			✓		
Program geliştirme ile ilgili edindiği bilgileri, eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi çalışmalarında uzman olarak kullanabilme						7		U			
Eğitim, öğretim, öğrenme konularında bir sorunu nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanarak bilimsel araştırma yaklaşımına uygun olarak inceleyebilme ve eğitim programları konularında bilimsel araştırmalar yapabilme.						7		U			
Eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi çalışmalarına uzman olarak katılabilme						7			✓		
Eğitim programları ve öğretim ile ilgili karşılaşılan problemleri gözlemleyebilme ve bunları giderecek çözüm önerileri geliştirebilme.						7		U			
Uluslararası program geliştirme çalışmalarına katılabilme ve bu katılımda bir yabancı dili etkin olarak kullanabilme.						8					✓
Eğitim programlarının başarıyla uygulanmasında sorumluluk sahibi olan paydaşlarla sözlü ya da iletişim teknolojilerini de kullanarak etkileşime girebilme.						7					✓
Eğitimi programları ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, duyurulması aşamalarını toplumsal, bilimsel ve etik değerleri temelinde denetler ve bu değerleri öğretir. *						7					✓
Eğitim programları ve öğretimde yeni ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip edebilme ve bu bilgiler doğrultusunda uygulamadaki programlara ve öğretime katkı getirebilme.						8	K				
Düzyey	5. düzey	-	6. düzey	-	7. düzey	7	8. düzey	3			
Bilgi	Olgusal Bilgi		-	Kuramsal Bilgi		2	Toplam		2		
Beceri	Bilişsel Beceri		-	Uygulamalı Beceri		3	Toplam		3		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	2	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam		5
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.8'de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü8 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 10 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 7 tanesinin 7. düzeye ve 3 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ'de yer

alan bilgi alanına yönelik 2, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 5 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 10 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (5) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (2) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.9. Ü9 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü9 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 9. Ü9 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü9	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...			
		16/20	02/12/2020				
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Mesleki kapsamda bilgisini kullanır ve gösterir.				6	B		
Eğitim programlarının, öğretimin, ölçmenin, değerlendirmenin ve araştırma yöntemlerinin yapı taşlarını ve bunlar arasındaki etkileşimi planlar.				7	K		
Öğrencilerin bütünsel gelişimi ve eğitim programları ve öğretim alanındaki değerlendirme ve uluslararası eğitimdeki eğilimleri ve konularla ilgili temel kavramları anlar ve kullanır.				6	O		
Öğretim teorilerini ve uygulamalarını analiz eder ve eleştirir.				8			✓
Eğitim programlarının tasarım, geliştirme ve değerlendirme ilkelerini analiz eder, eleştirir ve uygular.				7			✓
Veri toplama araçlarını oluşturur, kullanır ve eleştirel olarak değerlendirir.				8			✓
Eğitim programlarına ait teorileri inceler ve eleştirir.				8	K		
Ulusal ve uluslararası bağlamda profesyonel araştırma çalışmaları tasarlar.				8		✓	

Kendi özel alanında olduğu kadar, eğitim konularında da yayınlanan araştırma ve raporları okur ve eleştirir.	8	K								
Kendi araştırmaları ve mesleki faaliyetleri hakkında hem sözlü hem de yazılı olarak görüş alışverişinde bulunur.	7							✓		
Eğitimde çeşitli bilgi kaynaklarının güvenilirliğini yorumlar, sentezler ve değerlendirir.	7	K								
Eğitim programları ve öğretim alanındaki şimdiki ve gelecekteki sorunlara çözüm üretebilmek için, ulusal ve uluslararası gelişmeler doğrultusunda bağımsız, özgün ve etik araştırmalar tasarlar ve raporlar.	8								✓	
Akademik ve mesleki topluluklarla yapıcı bir şekilde iş birliği yapar ve değişime öncülük eder.	8					✓				
Öğretme, öğrenme ve daha kapsamlı mesleki faaliyetleri desteklemek için bilgi ve eğitim teknolojilerini kullanır.	7							✓		
Eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünme becerileri sergiler.	8							✓		
Kendi ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak öğrenmeye değer verir ve kendi öğrenmesini sürdürme becerisini sergiler.	6							✓		
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	3	7. düzey	5	8. düzey	8		
Bilgi	Olgusal Bilgi	1	Kuramsal Bilgi	4	Toplam	5				
Beceri	Bilişsel Beceri	1	Uygulamalı Beceri	-	Toplam	1				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	2	Öğrenme	5	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam	10
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.9’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü9 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 16 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 3 tanesinin 6. düzeye, 5 tanesinin 7. düzeye ve 8 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 5, beceri alanına yönelik 1 ve yetkinlik alanına yönelik 10 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 16 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (10) yoğunlaştığı, beceri alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.10. Ü10 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü10 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 10. Ü10 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü10			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				19/20	01/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BE CERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Programla ilgili yeni gelişmelerin program geliştirme süreci ile ilişkisini kurabilme.						7	K				
Türk eğitim sistemindeki program geliştirme ile ilgili sorunları tartışabilme.						7		✓			
Öğrenme-öğretme kuramlarına bağlı olarak bir çalışma yapabilme.						7		U			
Bir programı öğrenme-öğretme kuramları çerçevesinde değerlendirebilme.						7					✓
Alanı ile ilgili bir program tasarısı hazırlayabilme.						8		✓			
Hazırladığı program tasarısını uygulayabilme.						8		✓			
Alanı ile ilgili başarı testi/ölçek geliştirebilme ve uygulayabilme.						8		✓			
Belirlediği bir öğretim programını değerlendirebilme.						8		✓			
Eğitim programları ve öğretimi alanında özgün bir araştırma önerisi hazırlayabilme.						8		✓			
Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini uygulayabilme.						7		U			
Eğitim programları ve öğretimi alanında ilgi duyduğu bir problemi çözebilme.						7		U			
Program geliştirme ile ilgili problemlerin çözümünde kendi davranışlarını ortama uyarlayabilme.						7		✓			
Bireylerin ve grupların alanla ilgili profesyonel gelişimlerini yönetmede sorumluluk alabilme.						8			✓		
Kendisinin ve diğer eğitim uygulayıcılarının performanslarını değerlendirebilme.						8			✓		
Bilimsel ve teknolojik yeniliklerden alanında yararlanabilme.						7				✓	
Yaşam boyu öğrenme becerilerini kullanabilme.						7			✓		
Yabancı dil becerilerini mesleki gelişimi için kullanabilme.						7				✓	
Çeşitli program tasarısı hazırlama komisyonlarında görev alabilme.						7		✓			
Eğitim programları ve öğretim alanına akademik katkılarda bulunabilme.						8		✓			
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	-	7. düzey	11	8. düzey	8			
Bilgi	Olgusal Bilgi		-	Kuramsal Bilgi		1	Toplam		1		
Beceri	Bilişsel Beceri		-	Uygulamalı Beceri		3	Toplam		3		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	9	Öğrenme	3	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam 15		
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri											

Tablo 4.10’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü10 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 19 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 11 tanesinin 7. düzeye ve 8 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 1, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 15 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 19 yeterliğin doktora düzeyi için yeterli olduğu söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) ancak yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (15) yoğunlaştığı ve bilgi alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin sayı bakımından yeterli ancak düzeye uygunluk açısından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.11. Ü11 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü11 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.11. Ü11 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü11	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi			
		8/20	01/12/2020	www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programlarına etki eden felsefi, bilimsel, sanatsal, dinsel, politik temelleri eleştirel bir gözle irdeleyebilme				7		✓	

Eğitim programları ve öğretim alanındaki kavram, kuram, yaklaşım, yöntem, teknik ya da modellere özgün katkılar getirebilme	8			✓						
Eğitim politika, kuram ve uygulamalarına yön verebilecek program çalışmaları yapabilme	8			✓						
Eğitim programları ve öğretim alanında özgün bilimsel araştırmalar/yayınlar yapabilme	8		U							
Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili sorunlara özgün çözümler önerebilme	8		U							
Eğitim programları ve öğretim alanında nitelikli eğitim-öğretim hizmeti sağlayabilme	6		U							
Mesleki sorunları/konuları tartışırken, çalışmalarını yürütürken bilimsel yöntem ve etik ilkeleri uygulamada kararlılık*	8								✓	
Mesleki kimlik olarak Eğitim Programları ve Öğretim alan uzmanlığını benimseyiş*	8								✓	
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	1	7. düzey	1	8. düzey	6		
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	-	Toplam	-				
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	3	Toplam	3				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	2	Öğrenme	1	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	2	Toplam	5
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.11’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü11 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 8 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 1 tanesinin 7. düzeye ve 6 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 5 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 8 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (5) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.12. Ü12 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü12 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 12. Ü12 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü12			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				0/20	06/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.											
Düzyen	5. düzey		6. düzey		7. düzey		8. düzey				
Bilgi	Olgusal Bilgi		Kuramsal Bilgi		Toplam						
Beceri	Bilişsel Beceri		Uygulamalı Beceri		Toplam						
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	Öğrenme	İletişim ve Sosyal	Alana Özgü		Toplam					
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.12’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü12 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.1.13. Ü13 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü13 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.13. Ü13 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu												
Üniversite	Ü13			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...						
				0/20	01/12/2020							
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet		Hayır	✓			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme					
							YETKİNLİKLER					
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik	
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.												
Düzye	5. düzey			6. düzey			7. düzey			8. düzey		
Bilgi	Olgusal Bilgi			Kuramsal Bilgi			Toplam					
Beceri	Bilişsel Beceri			Uygulamalı Beceri			Toplam					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al		Öğrenme		İletişim ve Sosyal		Alana Özgü		Toplam			
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri												

Tablo 4.13'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü13 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.1.14. Ü14 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü14 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 14. Ü14 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu									
Üniversite	Ü14	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
		14/20	01/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
					YETKİNLİKLER				
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanında yeterli bilgi birikimi edinir				7	K				
Eğitsel sorunları yansıtıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme becerisi kazanır				8			✓		
Eğitim programları ve öğretim alanındaki kuramsal ve uygulamalı bilgilerle ilgili alanın sorunlarını çözebilme becerisi kazanır				7		U			
Eğitim Programları ve Öğretim alanındaki özgün bir konuda bilimsel bir araştırmayı bağımsız olarak yürütme becerisi kazanır				8		U			
Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili bir konuda ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel çalışmalar yapabilir				7		U			
Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilinci kazanır				7			✓		
Bilgiye erişebilme, bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri izleme ve kendini sürekli yenileme becerisi kazanır				8					✓
Mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanır				6					✓
Alana ilişkin bilimsel bir araştırma tasarlayabilecek, çözümlene ve yorumlama becerisi kazanır				8			✓		
Eğitim sorunlarının çözümünde bilimsel araştırma süreçlerini etkin olarak kullanma becerisi kazanır				8			✓		
Alanda yapılan bir bilimsel araştırmanın bulgularını rapora dökme becerisi kazanır				7		U			
Eğitim programları ve öğretim alanında, alan yazına katkıda bulunan özgün bir tez çalışması ortaya çıkarır ve bunu uzman bir topluluk önünde savunur				8				✓	
Eğitim Programları ve Öğretim alanıyla ilgili problemlerin çözümü için stratejik karar verme süreçlerini kullanır ve gerektiği zaman ilgili kişilerle ve kurumlarla etkin bir şekilde iletişim kurar				8				✓	
Türk öğretmen eğitiminde güncel sorunların farkına varabilme ve bu sorunlara çözüm önerileri getirebilme becerisi kazanır				7		U			
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	1	7. düzey	6	8. düzey	7	
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	1		Toplam		1	
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	5		Toplam		5	
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	2	Öğrenme	2	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	2	Toplam
* Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri									

Tablo 4.14'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü14 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 14 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve

içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 6 tanesinin 7. düzeye ve 7 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 1, beceri alanına yönelik 5 ve yetkinlik alanına yönelik 8 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 14 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (8) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.15. Ü15 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü15 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 15. Ü15 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü15			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				4/20	01/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili kavram, bilgi, beceri ve anlayışlara sahip olabilme.						7	K				
Eğitim programları ve öğretim alanında yapılmış bilimsel araştırmaları/yayınları ve uygulamaları takip edebilme.						7	K				
Öğrenme ve öğretim sürecini planlamada, yürütmeye ve değerlendirmede görev ve sorumluluklarını kavrayabilme.						6		U			
Eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel araştırma çalışmalarını yürütürken bilimsel yöntem ve etik ilkelerini ön planda tutabilme.						8					✓
Düzey	5. düzey	-	6. düzey	1	7. düzey	2	8. düzey	1			
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	2		Toplam			2		

Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri		1	Toplam		1		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	-	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	1	Toplam	1
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.15'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü15 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 4 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 2 tanesinin 7. düzeye ve 1 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ'de yer alan bilgi alanına yönelik 2, beceri ve yetkinlik alanlarına yönelik birer yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ'de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 4 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ'de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak bilgi alanında yoğunlaştığı, yetkinlik ve beceri alanlarında ise sadece birer yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.16. Ü16 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü16 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 16. Ü16 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü16			Yeterlilik Sayısı/TYYÇ 19/20	Erişim Tarihi 02/12/2020	Erişim Adresi www...					
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Bilimsel bir araştırma, çalışma ya da proje desenleme, yürütme ve sonuçlandırma						8		✓			
Bilimsel bulguları eğitsel sorunların çözümünde kullanabilme						7	U				
Program geliştirme modellerini analiz etme ve değerlendirebilme						8		✓			
Alanyla ilgili bir konuda eğitim programı tasarısı hazırlayabilme						8		✓			
Program standartları geliştirme ve standartlara uygun akreditasyon modeli geliştirebilme ve uygulayabilme						7					✓
Eğitim programlarını değerlendirme ve sonuçlarını yorumlayabilme						8		✓			
Öğrenme stil ve stratejilerine uygun öğretim tasarımları hazırlayabilme ve uygulayabilme becerisi						6	U				
Eğitimde program geliştirme alanında yaşanan sorunları tanımlayabilme ve uygun çözümler geliştirebilme becerisi						7		✓			
Tarihsel süreç içerisinde Türk eğitim sisteminin farklı kademelerinde gerçekleştirilen program geliştirme çalışmalarını çeşitli yönleriyle yorumlama ve analiz edebilme becerisi						8	U				
Türkiye'deki öğretmen eğitimi sorunlarına çözüm üretebilme						7		✓			
Türk eğitim sisteminin sorunları hakkında bilgili olma ve sorunlara ilişkin çözüm geliştirme becerisi						7	U				
Hayatboyu öğrenmenin bilincinde olma ve bunu bir yaşam biçimi olarak edinebilme						7			✓		
Öğrenme ve öğretme süreçleriyle ilgili kazanımlarını etkin bir biçimde kullanabilme						6	U				
Eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünebilme						8			✓		
Bilgi, medya, bilim ve teknoloji okuryazarlığı becerilerine sahip olma						7				✓	
Alanda edindiği bilgileri diğer alanlardaki uygulama etkinliklerinin geliştirilmesinde kullanabilme						7	U				
Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel gelişmeleri izleyebilme						8	K				
Eğitim programları ve öğretim alanında ortaya koyduğu ürünleri ilgili çevrelere sunabilme ve tartışabilme						8				✓	
Eğitsel konu ve sorunları yansıtıcı düşünme ilkeleri doğrultusunda, eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme						8			✓		
Düzyey	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	8	8. düzey	9			
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	1	Toplam	1					
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	6	Toplam	6					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	6	Öğrenme	3	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam	12	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi											

Tablo 4.16’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü16 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 19 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 8 tanesinin 7. düzeye ve 9 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 1, beceri alanına yönelik 6 ve yetkinlik alanına yönelik 12 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 19 yeterliğin doktora düzeyi için yeterli olduğu söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak bu alanlarla ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (12) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin sayı bakımından yeterli ancak düzeye uygunluk açısından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.17. Ü17 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü17 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.17. Ü17 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü17	Yeterlik Sayısı/TYYÇ 9/20	Erişim Tarihi 02/12/2020	Erişim Adresi www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programlarına etki eden felsefi, bilimsel, sanatsal, dinsel, politik temelleri eleştirel bir gözle irdeleyebilme.				7		✓	

Eğitim programları ve öğretim alanındaki kavram, kuram, yaklaşım, yöntem, teknik ya da modellere özgün katkılar getirebilme.	8			✓						
Ulusal ve uluslararası program geliştirme çalışmalarına katkıda bulunabilme.	7			✓						
Eğitim politika, kuram ve uygulamalarına yön verebilecek program değerlendirme çalışmaları yapabilme.	8			✓						
Eğitim programları ve öğretim alanında özgün bilimsel araştırmalar/yayınlar yapabilme.	8		U							
Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili sorunlara özgün çözümler önerebilme.	8		U							
Eğitim programları ve öğretim alanında nitelikli eğitim-öğretim hizmeti sağlayabilme.	6		U							
Mesleki sorunları / konuları tartışırken, çalışmalarını yürütürken bilimsel yöntem ve etik ilkeleri uygulamada kararlılık. *	8								✓	
Mesleki bir kimlik olarak program geliştirme uzmanlığını benimseyiş. *	8								✓	
Düzyer	5. düzey	-	6. düzey	1	7. düzey	2	8. düzey	6		
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	-	Toplam	-				
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	3	Toplam	3				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	3	Öğrenme	1	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	2	Toplam	6
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.17’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü17 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 9 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 2 tanesinin 7. düzeye ve 6 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 6 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 9 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ancak ilişkilendirildiği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (6) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.18. Ü18 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü18 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 18. Ü18 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü18			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				16/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Alana ilişkin bilimsel bir araştırma tasarlayabilecek, çözümlenebilecek ve yorumlayabilecektir,						7	U				
Eğitim sorunlarının çözümünde bilimsel araştırma süreçlerini etkin olarak kullanabilecektir,						8		✓			
Alanda yapılan bir bilimsel araştırmanın bulgularını rapora dökülebilecektir,						7	U				
Program geliştirme modellerini farklı bakış açılarından değerlendirebilecektir,						8		✓			
Kendi alanıyla ilgili bir program tasarısı geliştirebilecektir,						8		✓			
Öğrenci özellikleri, öğrenme çıktıları ve içeriğe uygun öğretim modelleri ve stratejileri seçebilecek ve uygulayabilecektir,						6	U				
Öğrenme stilleri ve stratejileri odaklı öğretim tasarımları hazırlayabilecek ve uygulayabilecektir.						6	U				
Mesleki ve etik sorumluluklarının farkında olabilecek ve bunları davranışlarına yansıtılabilecektir,						6					✓
Eğitimde program geliştirmeye ilişkin sorunları saptayabilecek ve bu sorunlara uygun çözüm önerileri geliştirebilecektir,						7		✓			
Uygun program değerlendirme yaklaşımlarını seçerek ve uygulayarak programın etkililiği hakkında karar verebilecektir,						8		✓			
Türk öğretmen eğitiminde güncel sorunların farkına varabilecek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirebilecektir,						7	U				
Alana ilişkin gelişmeleri izleyebilecek ve bilimsel etkinliklere katılabilecektir,						7			✓		
En az bir yabancı dili doğru ve uygun bir biçimde kullanabilecektir,						6				✓	
Eğitsel sorunları yansıtıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilecektir,						8			✓		
Alanında bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili bir biçimde kullanabilecektir						7				✓	
Etkili iletişim kurabilecektir						8				✓	
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	4	7. düzey	6	8. düzey	6			
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	-	Toplam	-					
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	5	Toplam	5					
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	5	Öğrenme	2	İletişim ve Sosyal	3	Alana Özgü	1	Toplam	11	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.18’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü18 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 16 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 4 tanesinin 6. düzeye, 6 tanesinin 7. düzeye ve 6 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 6 ve yetkinlik alanına yönelik 10 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 16 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (11) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.19. Ü19 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü19 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 19. Ü19 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü19	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...			
		0/20	02/12/2020				
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.							

Düzyer	5. düzyer		6. düzyer		7. düzyer		8. düzyer	
Bilgi	Olgusal Bilgi		Kuramsal Bilgi		Toplam			
Beceri	Bilişsel Beceri		Uygulamalı Beceri		Toplam			
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al		Öğrenme	İletişim ve Sosyal	Alana Özgü	Toplam		
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri								

Tablo 4.19’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü19 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.1.20. Ü20 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü20 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 20. Ü20 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü20	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER
						Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	
						Öğrenme Yetkinliği	
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	
						Alana Özgü Yetkinlik	
Eğitim programları ve öğretim alanının bilimsel, toplumsal, ekonomik, psikolojik, tarihsel, teknolojik, felsefi temellerini alandaki kuramsal ve uygulamalı çalışmalara yansıtır.				8		U	
Eğitim programı ve öğretim ilişkisini kullanarak, çeşitli disiplinlere yönelik öğretim ve program tasarımları hazırlar.				8			✓
Program geliştirme ilke, kuram ve yaklaşımlarını her düzeyde hazırlanan eğitim programı tasarımlarında kullanır.				8			✓
Ulusal ve uluslararası program geliştirme yönelimlerini alandaki çalışmalar açısından analiz eder.				8		U	
Alanda sorunların çözümüne yönelik bilimsel araştırmalardan yararlanarak, analiz sonuçlarını ulusal ve uluslararası platformlarda paylaşır.				8			✓
Alana ilişkin konulara ve sorunlara yönelik, bilimsel araştırmalara dayalı, ulusal ve uluslararası düzeyde özgün çalışmalar yapar.				8			✓
Program geliştirme süreçlerine yönelik çalışmalarda gerektiğinde ekip çalışması yapar.				7			✓
Yabancı bir dili bilimsel düzeyde yapılan araştırma ve çalışmalarda etkin bir biçimde kullanır.				7			✓

Alanda sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda aktif rol alır.										7			✓			
Eleştirel düşünme, problem çözüme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri program geliştirme ve öğretimle ilgili sorunların çözümüne yönelik çalışmalara yansır.										8				✓		
Alana yönelik konuların tartışılmasında etkili iletişim becerilerini kullanarak bilimsel esaslara dayalı olarak görüşlerini savunur.										8					✓	
Etik kuralları dikkate alarak alanı ile ilgili konularda karşılaşılan toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne yönelik görüş geliştirir.										8						✓
Düzyey	5. düzey		-		6. düzey		-		7. düzey		3		8. düzey		9	
Bilgi	Olgusal Bilgi		-		Kuramsal Bilgi		-		-		-		Toplam		-	
Beceri	Bilişsel Beceri		-		Uygulamalı Beceri		-		2		-		Toplam		2	
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	5	Öğrenme	1	İletişim ve Sosyal	3	Alana Özgü	1	-		-		Toplam		10	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri																

Tablo 4.20’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü20 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 12 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 3 tanesinin 7. düzeye ve 9 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 2 ve yetkinlik alanına yönelik 10 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 12 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) ancak yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (10) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.21. Ü21 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü21 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 21. Ü21 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü21			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							BİLGİ	BE CERİLER	Bağımsız Çalışılma ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik
Eğitimde program geliştirmenin felsefi, toplumsal, ekonomik, psikolojik, tarihsel temellerini açıklayabilecektir.						6	K				
Program geliştirme sürecini tüm boyutlarıyla analiz edebilecek ve tartışabilecektir.						7	K				
Çeşitli öğretim-öğrenme kuramlarına dayalı olarak öğrenme ve öğretmenin sürecini açıklayabilecektir.						6	K				
Türkiye ve çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerini karşılaştırmalı olarak inceleyebilecek ve değerlendirebilecektir.						8		U			
Program değerlendirme süreçlerine uygun bir program değerlendirme çalışması yürütebilecektir						8			✓		
Gereksinim belirleyebilecek ve gereksinime dayalı eğitim programı taslağı geliştirebilecektir.						8		U			
Alanda edindiği bilgileri güncel eğitsel sorunların çözümünde kullanabilecektir.						7		U			
Alanda edindiği kuramsal bilgileri farklı alanlardaki uygulamaların geliştirilmesinde kullanabilecektir.						7		U			
Eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili sorunları belirleyebilecek ve ortaya koyabilecektir.						7			✓		
Araştırmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemlerini doğru ve uygun bir şekilde kullanabilecektir.						7		U			
Alanı ile ilgili bilimsel araştırmalarda elde edilen verileri uygun istatistiksel yöntem ve tekniklerle çözümlenebilecek ve yorumlayabilecektir.						7		U			
Bilimsel ve etik değerlere sahip olma ve araştırmaları etik değerler doğrultusunda sürdürebilecektir						8					✓
Eğitim programları ve öğretim alanında yürüttüğü çalışmalarını ilgili çevrelere sunabilecektir.						8				✓	
En az bir yabancı dili doğı ve uygun bir biçimde kullanabilecektir.						6				✓	
Eğitsel sorunları yansıtıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilecektir.						8			✓		
Düzey	5. düzey	-	6. düzey	3	7. düzey	6	8. düzey	6			
Bilgi	Olgusal Bilgi		-	Kuramsal Bilgi		3	Toplam		3		
Beceri	Bilişsel Beceri		-	Uygulamalı Beceri		6	Toplam		6		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	2	Öğrenme	1	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam		6

*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir.
K: Kuramsal Bilgi
O: Olgusal Bilgi
B: Bilişsel Beceri
U: Uygulamalı Beceri

Tablo 4.21’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü21 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 15 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin

kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 3 tanesinin 6. düzeye, 6 tanesinin 7. düzeye ve 6 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYyÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 3, beceri alanına yönelik 6 ve yetkinlik alanına yönelik 6 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYyÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 15 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYyÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak beceri (6) ve yetkinlik alanında (6) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.22. Ü22 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü22 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 22. Ü22 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü22	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi			
		13/20	02/12/2020	www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYyÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
Yeterliklerin TYyÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır	
YETERLİKLER				TYyÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYyÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Program geliştirme ile ilgili temel kavram, ilke ve kuramları tarihsel bir süreç içinde analiz edebilme/değerlendirebilme.				8		U	
Öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili temel kavram, ilke ve kuramları sentez yapabilme.				6		U	
Program değerlendirme ile ilgili temel kavram, ilke ve yaklaşımları değerlendirerek kendi özgün yaklaşımını üretebilme.				8			✓

Bilimsel araştırma yöntemlerine ilişkin temel kavram ve ilkeleri yeni problem durumlarında kullanabilme.	7		U							
Bireysel ve ekleple bir araştırmayı bilimsel araştırma ilkelerine uygun olarak yürütebilme.	7			✓						
İş ve meslek analizlerini yaparak, standartlarını belirleme ve eğitim programlarının akreditasyonunu yapabilme.	7							✓		
Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerini sağlayacak stratejileri kazanmalarına rehberlik edebilme.	6		U							
Mesleki gelişimini sağlamak, yeni bilgi üretmek üzere ulusal ve uluslararası alan yazını etkili olarak kullanabilme.	8		U							
Ulusal ve uluslararası düzeyde meslektaşları ile iş birliği yapabilme.	7			✓						
Öğretim, araştırma ve toplumsal hizmet iş görülerini etkili olarak yerine getirebilme.	7		U							
Ülkenin eğitim sisteminde, program geliştirme ve öğretim ile ilgili sorunlarına çözüm önerileri üretebilme.	7			✓						
Mesleki gelişimi sağlamak üzere bilişim teknolojilerini yaşamında etkili olarak kullanabilme.	7							✓		
Mesleki gelişimini sağlamak üzere bir yabancı dili C1 düzeyinde etkili olarak kullanabilme.	8							✓		
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	7	8. düzey	4		
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	-	Toplam	-				
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	6	Toplam	6				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	4	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam	7
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.22’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü22 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 13 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 7 tanesinin 7. düzeye ve 4 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 6 ve yetkinlik alanına yönelik 7 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 13 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (7) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.23. Ü23 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü23 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 23. Ü23 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü23			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				13/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
 YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile ilişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Program geliştirme ile ilgili temel kavram, ilke ve kuramları tarihsel bir süreç içinde analiz edebilme/değerlendirebilme.						8		U			
Öğretim-öğrenme süreçleri ile ilgili temel kavram, ilke ve kuramları sentez yapabilme.						6		U			
Program değerlendirme ile ilgili temel kavram, ilke ve yaklaşımları değerlendirerek kendi özgün yaklaşımını üretebilme.						8			✓		
Bilimsel araştırma yöntemlerine ilişkin temel kavram ve ilkeleri yeni problem durumlarında kullanabilme.						7		U			
Bireysel ve ekiple bir araştırmayı bilimsel araştırma ilkelerine uygun olarak yürütebilme.						7			✓		
İş ve meslek analizlerini yaparak, standartlarını belirleme ve eğitim programlarının akreditasyonunu yapabilme.						7					✓
Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerini sağlayacak stratejileri kazanmalarına rehberlik edebilme.						6		U			
Mesleki gelişimini sağlamak, yeni bilgi üretmek üzere ulusal ve uluslararası alan yazını etkili olarak kullanabilme.						8		U			
Ulusal ve uluslararası düzeyde meslektaşları ile iş birliği yapabilme.						7			✓		
Öğretim, araştırma ve toplumsal hizmet iş görülerini etkili olarak yerine getirebilme.						7		U			
Ülkenin eğitim sisteminde, program geliştirme ve öğretim ile ilgili sorunlarına çözüm önerileri üretebilme.						7			✓		
Mesleki gelişimi sağlamak üzere bilişim teknolojilerini yaşamında etkili olarak kullanabilme.						7				✓	
Mesleki gelişimini sağlamak üzere bir yabancı dili C1 düzeyinde etkili olarak kullanabilme.						8				✓	
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	7	8. düzey	4			
Bilgi	Olgusal Bilgi		-	Kuramsal Bilgi		-	Toplam		-		
Beceri	Bilişsel Beceri		-	Uygulamalı Beceri		6	Toplam		6		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	4	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam		7
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri											

Tablo 4.23'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü23 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 13 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 7 tanesinin 7. düzeye ve 4 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ'de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 6 ve yetkinlik alanına yönelik 7 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ'de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 13 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ'de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (7) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

Son olarak, üniversite tarafından tanımlanan yeterlik ifadelerinde TYYÇ yeterlik alanları ile ilişkilendirilmesi noktasında çeşitli sorunlar olduğu da tespit edilmiştir. Söz konusu hatalı durumlar örnek alıntılar eşliğinde aşağıda açıklanmıştır:

Üniversiteye ait TYYÇ-program yeterlikleri ilişkilendirilme tablosunda yer alan bazı yeterlik ifadelerinin birden fazla yeterlik alanıyla ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır. Üniversite tarafından “*Mesleki gelişimini sağlamak üzere bir yabancı dili C1 düzeyinde etkili olarak kullanabilme.*” şeklinde tanımlanan bir yeterlik ifadesinin hem bilgi hem beceri hem de yetkinlik alanları ile ilişkilendirildiği göze çarpmaktadır. Bu yeterlik ifadesinin aynı zamanda bilgi alanındaki kuramsal-olgusal bilgiler alt yeterlik alanları ile yetkinlik alanındaki bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, alana özgü yetkinlikler ve iletişim-sosyal yetkinlikler olmak üzere birden fazla alt yeterlik alanıyla ilişkilendirildiği de dikkat çekmektedir.

4.1.24. Ü24 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü24 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 24. Ü24 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü24			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				8/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik
Araştırmalarında bilimsel yöntemleri ve ileri araştırma tekniklerini kullanır.						8		✓			
Araştırmalarında ileri, istatistik teknikleri kullanır.						8	U				
Program hazırlamada program teori ve tekniklerini kullanır.						7		✓			
Program geliştirme çalışmalarına liderlik yapar.						8		✓			
Farklı alanlar için öğretim programı geliştirme çalışmalarına liderlik yapar.						8		✓			
Eğitimin program temelli sorunlarına duyarlı olur.						7		✓			
Program değerlendirme çalışmalarına liderlik yapar						8		✓			
Lisansüstü araştırmaları yönetir.						8		✓			
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	-	7. düzey	2	8. düzey	6			
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	-		Toplam		-			
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	1		Toplam		1			
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	7	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	-	Toplam		7
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.24'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü24 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 8 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 7. düzeye ve 6 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu

anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 1 ve yetkinlik alanına yönelik 7 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 8 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (7) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.25. Ü25 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü25 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 25. Ü25 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü25			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi					
				0/20	06/12/2020	www...					
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.											
Düzyen	5. düzey		6. düzey		7. düzey		8. düzey				
Bilgi	Olgusal Bilgi		Kuramsal Bilgi				Toplam				
Beceri	Bilişsel Beceri		Uygulamalı Beceri				Toplam				
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	Öğrenme	İletişim ve Sosyal	Alana Özgü			Toplam				

*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir.
K: Kuramsal Bilgi
O: Olgusal Bilgi
B: Bilişsel Beceri
U: Uygulamalı Beceri

Tablo 4.25'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü25 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.1.26. Ü26 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü26 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 26. Ü26 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu									
Üniversite	Ü26	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
		11/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
					YETKİNLİKLER				
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Alanındaki bilgileri analiz ederek alana yenilik getirecek özgün tanımlara ulaşır.				8	K				
Eğitimsel sorunların giderilmesine katkıda bulunur.				7		U			
Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan çalışmalarda araştırma yöntemlerini kullanır.				7		U			
Alanında geliştirilen düşüncelerin eleştirel analizini, sentezini ve değerlendirmesini yapar.				8		B			
Ana dil ve yabancı dil/dilleri etkili kullanarak ileri düzeyde iletişim kurabilir.				8				✓	
Alanı ile ilgili en az bir bilimsel makaleyi ulusal/veya uluslararası hakemli dergilerde yayınlar.				8			✓		
Yaratıcı ve eleştirel düşünme, sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni düşünce ve yöntemler geliştirir.				8				✓	
Eğitim programları ve öğretim alanında gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası gelişmeleri izler.				8	K				
Türkiye'de ve diğer ülkelerde uygulanan eğitim programlarını değerlendirerek eğitim çalışmalarına ilişkin önerilerde bulunur.				8		U			
Alanındaki bilimsel, teknolojik, sosyal ve kültürel ilerlemeleri izleyerek alana katkı getiren bilimsel çalışmalar ve projeler yürütür.				8			✓		
Alana ilişkin gerçekleştirilen bilimsel toplantılara (seminer, konferans, vb.) katılır.				7				✓	
Düzye	5. düzey	-	6. düzey	-	7. düzey	3	8. düzey	8	
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	2	Toplam			2	

Beceri	Bilişsel Beceri		1		Uygulamalı Beceri		3		Toplam	4
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	2	Öğrenme	1	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	-	Toplam	5

*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir.
K: Kuramsal Bilgi
O: Olgusal Bilgi
B: Bilişsel Beceri
U: Uygulamalı Beceri

Tablo 4.26’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü26 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 11 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 3 tanesinin 7. düzeye ve 8 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 2, beceri alanına yönelik 4 ve yetkinlik alanına yönelik 5 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 11 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (5) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (2) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.27. Ü27 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü27 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 27. Ü27 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü27			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				18/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
"Eğitim Bilimleri" ve "Eğitim Programları ve Öğretim" alanıyla ilgili temel kavramları tanıyabilme						6	O				
Eğitim ve öğretimle ilgili konu, kavram ve süreçleri açıklayabilme.						8			✓		
Bilimsel bilginin üretimiyle ilgili yöntemleri kavrayabilme.						8		U			
İncelediği bir problem hakkında bilimsel yöntemleri kullanarak kanıtlara ve araştırmalara dayalı öneriler geliştirebilme.						7		U			
Eğitim Programları ve Öğretim bilim dalı ile ilgili alt konuları inceleyebilme.						7	K				
Mesleki çalışmalarında bilimsel araştırma bilgi ve becerilerini en üst düzeyde kullanabilme.						8		U			
Program geliştirme ve değerlendirme alanıyla ilgili yurt içi ve yurt dışında yer alan sorunları, gelişmeleri ve yenilikleri değerlendirebilme.						7			✓		
Mesleki çalışmalarında bilimsel etik kurallarına uymayı alışkanlık haline getirebilme.						7					✓
Türkiye'de ve Dünya'da uygulanan örgün ve yaygın eğitim programlarını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme.						8		U			
Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmaları takip edip değerlendirebilme.						7			✓		
Bilginin doğası kaynağı, sınırları, doğruluğu, güvenilirliği ve geçerliliğini değerlendirebilme.						8	K				
Program geliştirme ve öğretim alanının gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme.						7				✓	
Bilimsel araştırma yöntemleri ve istatistikî analizler konusunda uygulama yeterliliği kazanabilme.						7		U			
Öğrenme konusundaki bireysel ihtiyaçlarına ilişkin farkındalık kazanabilme.						6			✓		
Öğrenmeye yönelik ihtiyaçlarını amaçları doğrultusunda planlayıp yönetebilme.						6			✓		
Yabancı dili etkili bir biçimde kullanabilme.						8				✓	
Toplumsal sorumluluk duygusu çerçevesinde mesleki proje ve etkinlikler planlayıp uygulayabilme.						8			✓		
Alanla ilgili bütünsel bir gelişim gösterebilme.						8	K				
Düzyey	5. düzey	-	6. düzey	3	7. düzey	7	8. düzey	8			
Bilgi	Olgusal Bilgi		1	Kuramsal Bilgi		3	Toplam		4		
Beceri	Bilişsel Beceri		-	Uygulamalı Beceri		5	Toplam		5		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	2	Öğrenme	4	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam		9
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri											

Tablo 4.27’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü27 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 18 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 3 tanesinin 6. düzeye, 7 tanesinin 7. düzeye ve 8 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 4, beceri alanına yönelik 5 ve yetkinlik alanına yönelik 9 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 18 yeterliğin doktora düzeyi için yeterli olduğu söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (9) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (4) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin sayı bakımından yeterli ancak düzeye uygunluk açısından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.28. Ü28 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü28 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 28. Ü28 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü28	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme		
					YETKİNLİKLER		
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
						İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Ülkemizde uygulanmakta olan programları değerlendirme bilgi ve becerisi kazanmak*				8		U	
Öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili temel kavram, ilke ve kuramları sentez yapabilme.				6		U	

Program değerlendirme ile ilgili temel kavram, ilke ve yaklaşımları değerlendirerek kendi özgün yaklaşımını üretebilme.										8		U				
Mevcut araştırma ve pedagojik yaklaşımların eleştirel analizini içeren öğretim stratejileri ve tekniklerine dayalı uygun ve doğru bütün oluşturabilme										8		U				
Ele aldığı bir programı, uygun program değerlendirme yaklaşımını seçerek etkililiği hakkında yargılama										8			✓			
Ulusal ve uluslararası düzeyde meslektaşları ile iş birliği yapabilme.										7			✓			
Öğretim, araştırma ve toplumsal hizmet iş görülerini etkili olarak yerine getirebilme.										7		U				
Ülkenin eğitim sisteminde, program geliştirme ve öğretim ile ilgili sorunlarına çözüm önerileri üretebilme.										7			✓			
Mesleki gelişimi sağlamak üzere bilişim teknolojilerini yaşamında etkili olarak kullanabilme.										7						✓
Düzye	5. düzey		-		6. düzey		1		7. düzey		4		8. düzey		4	
Bilgi	Olgusal Bilgi		-		Kuramsal Bilgi		-		-		Toplam		-		-	
Beceri	Bilişsel Beceri		-		Uygulamalı Beceri		-		4		Toplam		4		4	
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	4	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	1	Alana Özgü	-	-		Toplam		5		5	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri																

Tablo 4.28’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü28 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 9 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 4 tanesinin 7. düzeye ve 4 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, yetkinlik alanına yönelik 5 ve beceri alanına yönelik 4 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 9 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (5) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin hem sayı hem de düzeye uygunluk bakımından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.29. Ü29 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü29 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 29. Ü29 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu													
Üniversite	Ü29			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...							
				13/20	02/12/2020								
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet	✓	Hayır					
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır					
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet	✓	Hayır					
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme						
							BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği
Eğitim programları ve öğretim alanında ileri düzeyde kuramsal bilgi sahibidirler ve bu çerçevede eğitim sistemlerinin çeşitli boyutlarına ilişkin yeni model ve yaklaşımlar ortaya koyarlar.						8			✓				
Eğitim programları ve öğretim alanında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanırlar.						8				✓			
Program geliştirme ve değerlendirme kuram, model ve yaklaşımlarını yorumlar ve uygularlar.						8		U					
Öğrenme ve öğretim süreçlerini tasarlar, uygular ve değerlendirirler.						6		U					
Gelişen bilişim ve iletişim teknolojilerini eğitim program tasarımı ile öğretim ve öğrenme ortamlarının oluşturulmasında etkili bir şekilde kullanırlar.						7						✓	
Eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini kullanarak özgün araştırmalar yapar ve sonuçlarını yazılı ve sözlü olarak paylaşırlar.						7						✓	
Eğitim programları ve öğretim alanında ilgili paydaşlarla bilgi ve fikir alışverişinde bulunur ve ortak çalışmalarda etkin rol alırlar.						8			✓				
Alanı ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmaları ve gelişmeleri takip eder ve bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlarlar.						8	K						
Eğitim programları ve öğretim ile ilgili takım çalışmalarına etkin olarak katılır ve liderlik yaparlar.						7			✓				
Alanı ile disiplinler arası bağlantılar kurarak eğitim öğretimi geliştirecek çalışmalar yürütürler.						8			✓				
Eğitim sistemlerine ilişkin güncel/toplumsal sorunlar hakkında araştırmalar yapar, çözüm üretir ve uygulanmasını desteklerler.						8		U					
Eğitim sisteminde yer alan ölçme ve değerlendirme süreçlerinin eleştirel bir değerlendirmesini yapar ve yeni çözümler üretirler.						8				✓			
Tüm çalışmalarını etik ilkeleri göz önünde bulundurarak tasarlar ve yürütürler.						8							✓
Düzyen	5. düzey	-	6. düzey	1	7. düzey	3	8. düzey	9					
Bilgi	Olgusal Bilgi	-	Kuramsal Bilgi	1	Toplam	1							
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	3	Toplam	3							
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.AI	4	Öğrenme	2	İletişim ve Sosyal	2	Alana Özgü	1	Toplam	9			
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri													

Tablo 4.29'da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü29 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 13 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve

içeriği dikkate alındığında 1 tanesinin 6. düzeye, 3 tanesinin 7. düzeye ve 9 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 1, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 9 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 13 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı söylenebilir. Buna karşın, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (9) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.30. Ü30 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü30 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 30. Ü30 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu										
Üniversite	Ü30		Yeterlilik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
			0/20	06/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?					Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?					Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?					Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER					TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
						YETKİNLİKLER				
					BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.										
Düzey	5. düzey		6. düzey		7. düzey		8. düzey			
Bilgi	Olgusal Bilgi		Kuramsal Bilgi				Toplam			

Beceri	Bilişsel Beceri		Uygulamalı Beceri		Toplam	
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	Öğrenme	İletişim ve Sosyal	Alana Özgü	Toplam	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri						

Tablo 4.30’da yer alan bilgiler incelendiğinde Ü30 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.1.31. Ü31 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü31 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 31. Ü31 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu									
Üniversite	Ü31	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
		25/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet	✓	Hayır			
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
					YETKİNLİKLER				
				BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretimi konusunda yeterli kuramsal bilgiye sahiptir.				7	K				
Alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalarını takip eder.				7			✓		
Eleştirel düşünür, yapılandırmacı ve yaratıcıdır.				8			✓		
Özgün materyaller tasarlayabilir.				8		U			
Yaptığı çalışmalarda etik ilkelere riayet eder.				8					✓
Etkili iletişim becerilerin sahiptir.				8				✓	
Öğretim yöntem ve stratejilerine hakimdir.				6		U			
Ülke çapında eğitimi geliştirmek için gerekli çalışmalara katılır.				7			✓		
Bilimsel yöntemleri bilir.				7		U			
Planlama konusunda uzmandır.				7		B			
İşbirlikli çalışmalara açıktır.				7			✓		
Yaşamboyu öğrenmenin anlamını kavrar.				7				✓	

Öğrenme-öğretme kuramlarını bilir.										6		U								
Alanıyla ilgili profesyonel bir bakış açısına sahiptir.										8		U								
En az bir yabancı dilde kendini ifade edebilir.										6								✓		
İçinde bulunduğu dönemin eğitim sorunlarının farkındadır ve çözüm önerileri geliştirmeye çalışır.										7		U								
Öğrenme-öğretme sürecinde teknolojiyi etkin bir biçimde kullanır.										7								✓		
Disiplinler arası çalışmalara gönüllüdür.										8			✓							
Öğretim programlarını inceler ve düzeltmeler yapar.										8	K									
Sınıf yönetimiyle ilgili sorunlara yapıcı ve eleştirel öneriler getirebilir.										6		U								
MEB ve diğer kamu kuruluşlarına danışmanlık yapabilir										8										✓
Ülke çapında eğitimi geliştirmek için her türlü çabayı sarf eder.										7			✓							
Alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası rekabet edecek bilgiye sahiptir.										8	K									
Bir programı bilimsel yöntemler çerçevesinde inceler, geliştirir ve değerlendirir.										8		U								
Gelişmiş ülkelerin programları hakkında bilgi sahibidir.										7	K									
Düzye	5. düzey		-		6. düzey		4		7. düzey		11		8. düzey		10					
Bilgi	Olgusal Bilgi		-		Kuramsal Bilgi		4		4		Toplam		4							
Beceri	Bilişsel Beceri		1		Uygulamalı Beceri		8		8		Toplam		9							
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	4	Öğrenme	3	İletişim ve Sosyal	3	Alana Özgü	2	2		Toplam		12							
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri																				

Tablo 4.31’de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü31 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 25 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 4 tanesinin 6. düzeye, 11 tanesinin 7. düzeye ve 10 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 4, beceri alanına yönelik 9 ve yetkinlik alanına yönelik 12 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 25 yeterliğin doktora düzeyi için oldukça kapsamlı olduğu söylenebilir. Söz konusu programda, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmasının ve bu alanlarla ilişkilendirilmesinin (matris) yapıldığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (12) yoğunlaştığı, bilgi alanında ise sınırlı (4) sayıda yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, yeterliklerin büyük bir kısmının 6. (lisans) ve 7. düzeye (yüksek lisans) daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterliklerin sayı bakımından yeterli ancak düzeye uygunluk açısından yetersiz olduğu söylenebilir.

4.1.32. Ü32 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü32 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 32. Ü32 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu										
Üniversite	Ü32	Yeterlilik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...						
		11/20	02/12/2020							
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓			
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓			
YETERLİKLER				TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme					
					BİLGİ	BE CERİLER	YETKİNLİKLER			
						Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik	
Eğitim programlarına etki eden felsefi ve bilimsel temelleri anlayabilme				6	K					
Eğitim programları ve öğretim alanındaki kavramları doğru kullanabilme				6	O					
Eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel araştırma yapmaya isteklilik*				8			✓			
Eğitim programları ve öğretim alanındaki güncel uygulamaları, ulusal ve uluslararası yayınları izleyebilme				7	K					
Bir kurum ya da konu alanında program geliştirme çalışmalarını yürütebilme				8			✓			
İş birliği içinde ilke ve ölçütlere uygun bir program tasarısı hazırlayabilme				8			✓			
Öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarının kuramsal temellerini irdeleyebilme				8	K					
Mesleki bir kimlik olarak program geliştirme uzmanlığına değer verebilme				8					✓	
Mesleki sorunları/konuları tartışırken, çalışmalarını yürütürken bilimsel yöntem ve etik ilkeleri ön planda tutabilme				8					✓	
Bir eğitim programını bilimsel ilkelere uygun olarak değerlendirebilme				8			✓			
Eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel araştırmalar/yayınlar yapabileme				8		U				
Düzyey	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	1	8. düzey	8		
Bilgi	Olgusal Bilgi	1	Kuramsal Bilgi	3		Toplam		4		
Beceri	Bilişsel Beceri	-	Uygulamalı Beceri	1		Toplam		1		
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	4	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	-	Alana Özgü	2	Toplam	6
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri										

Tablo 4.32'de yer alan bilgiler incelendiğinde Ü32 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 11 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin

kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 1 tanesinin 7. düzeye ve 8 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterlikler; TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik 4, beceri alanına yönelik 1 ve yetkinlik alanına yönelik 6 yeterlik şeklinde dağılım göstermektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 11 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (6) yoğunlaştığı, beceri alanında ise yalnızca bir yeterlik tanımlandığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir.

4.1.33. Ü33 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü33 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 33. Ü33 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu											
Üniversite	Ü33			Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi www...					
				0/20	02/12/2020						
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?						Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER						TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
							YETKİNLİKLER				
						BİLGİ	BECERİLER	Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.											
Düzey	5. düzey		6. düzey		7. düzey		8. düzey				
Bilgi	Olgusal Bilgi			Kuramsal Bilgi		Toplam					

Beceri	Bilişsel Beceri		Uygulamalı Beceri		Toplam	
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.Al	Öğrenme	İletişim ve Sosyal	Alana Özgü	Toplam	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri						

Tablo 4.33'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü33 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.1.34. Ü34 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü34 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 34. Ü34 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu							
Üniversite	Ü34	Yeterlik Sayısı/TYYÇ	Erişim Tarihi	Erişim Adresi			
		12/20	02/12/2020	www...			
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi (matris) yapılmış mı?				Evet		Hayır	✓
YETERLİKLER		TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
			BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER		
					Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik
Bilimsel bir araştırma ya da proje desenleme, yürütme, sonuçlarını çözümleme ve yorumlama becerisi		8			✓		
Bilimsel süreçleri eğitsel sorunların çözümünde kullanabilme becerisi		8			✓		
Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili bir konu üzerinde yaptığı bir araştırmayı raporlaştırma becerisi		7				✓	
Program geliştirme modellerini çeşitli yönleriyle analiz etme ve gerekçelere dayandırarak değerlendirebilme becerisi		8			✓		
Alanıyla ilgili bir konuda eğitim programı tasarısı geliştirme becerisi		8			✓		
Eğitim programlarını değerlendirme ve sonuçlarını yorumlayabilme becerisi		8			✓		
Öğrenme amaçlarına, öğrenci özelliklerine ve içeriğe uygun bir öğretim modeli seçebilme ve uygulayabilme becerisi		6		U			
Öğrenme stil ve stratejilerine uygun öğretim tasarıları hazırlayabilme ve uygulayabilme becerisi		6		U			
Eğitimde program geliştirme alanında yaşanan sorunları tanımlayabilme ve uygun çözümler geliştirebilme becerisi		7			✓		
Tarihsel süreç içerisinde Türk Eğitim Sisteminin farklı kademelerinde gerçekleştirilen program geliştirme çalışmalarını çeşitli yönleriyle yorumlama ve analiz edebilme becerisi		8		U			
Ele aldığı bir programı, uygun program değerlendirme yaklaşımını seçerek etkililiği hakkında yargıda bulunabilme becerisi		8			✓		

Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda yaşanan sorunları betimleme ve çözüm üretme becerisi						7			✓			
Düzy	5. düzey	-	6. düzey	2	7. düzey	3	8. düzey	7				
Bilgi	Olgusal Bilgi		-	Kuramsal Bilgi		-	Toplam		-			
Beceri	Bilişsel Beceri		-	Uygulamalı Beceri		3	Toplam		3			
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	8	Öğrenme	-	İletişim ve Sosyal	1	Alana Özgü	-	Toplam		9	
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri												

Tablo 4.34’te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü34 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için tanımlanan yeterlik sayısının 12 olduğu ve bu yeterlik ifadelerinin kendi içinde tutarsız olduğu görülmektedir. Tanımlanan yeterlik ifadelerinin kapsamı ve içeriği dikkate alındığında 2 tanesinin 6. düzeye, 3 tanesinin 7. düzeye ve 7 tanesinin ise 8. düzeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu programda tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de yer alan bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik içermediği, beceri alanına yönelik 3 ve yetkinlik alanına yönelik 9 yeterlik içerdiği görülmektedir. TYYÇ’de toplam 20 yeterlik olduğu düşünüldüğünde tanımlanan 12 yeterliğin doktora düzeyi için sınırlı kaldığı, yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmadığı ve bu alanlarla ilişkilendirilmediği (matris) anlaşılmaktadır. Ayrıca, programda tanımlanan yeterliklerin ağırlıklı olarak yetkinlik alanında (9) yoğunlaştığı ve bilgi alanına yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında söz konusu program için tanımlanan yeterlikler arasında 6. ve 7. düzeye yönelik yeterlikler olmasına rağmen yeterliklerin büyük bir kısmının 8. düzeye (doktora) uygun olduğu söylenebilir

4.1.35. Ü35 Kodlu Üniversitenin EPÖ Doktora Programı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Ü35 kodlu üniversiteye ait EPÖ doktora programı yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 35. Ü35 Üniversitesi EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri

Bologna Tanımlamalarında Yer Alan Yeterlikleri İnceleme Formu												
Üniversite	Ü35		Yeterlik Sayısı/TYYÇ	0/20	Erişim Tarihi	06/12/2020	Erişim Adresi					www...
Yeterliklerin ifade ediliş biçimi tutarlı mı?							Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre sınıflandırılması yapılmış mı?							Evet		Hayır	✓		
Yeterliklerin TYYÇ yeterlik alanlarına göre ilişkilendirilmesi yapılmış mı?							Evet		Hayır	✓		
YETERLİKLER							TYYÇ Yeterlik Düzeyi (5,6,7,8. Düzey)	TYYÇ-Alanları ile İlişkilendirme				
								BİLGİ	BECERİLER	YETKİNLİKLER		
Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde yeterlik tanımlaması yapılmamıştır.												
Düzye	5. düzey		6. düzey		7. düzey		8. düzey					
Bilgi	Olgusal Bilgi		Kuramsal Bilgi		Toplam							
Beceri	Bilişsel Beceri		Uygulamalı Beceri		Toplam							
Yetkinlik	Bağ.Ç.Sor.A1	Öğrenme	İletişim ve Sosyal	Alana Özgü	Toplam							
*: Yeterlikler arasında çoğunluktan farklı olan ifadeyi göstermektedir. K: Kuramsal Bilgi O: Olgusal Bilgi B: Bilişsel Beceri U: Uygulamalı Beceri												

Tablo 4.35'te yer alan bilgiler incelendiğinde Ü35 kodlu üniversiteye bağlı EPÖ doktora programı için herhangi bir yeterlik tanımlamasının yapılmadığı görülmektedir.

4.2. EPÖ DOKTORA PROGRAMINA YÖNELİK YETERLİKLERİN UZMAN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA BELİRLENMESİ

Bu bölümde Delphi tekniği kullanılarak elde edilen uzman görüşleri doğrultusunda EPÖ doktora programına yönelik tanımlanan yeterlikler, belirli ölçütler açısından değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular, gerçekleştirilen Delphi turlarının sırasına göre tablo ve açıklamalar eşliğinde ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

4.2.1. Delphi 1. Tur Anketinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Delphi 1. tur anketine katılan uzmanlara EPÖ alanı doktora düzeyi yeterliklerini belirlemeye yönelik 2 ana ve 4 sonda olmak üzere toplam 6 soru sorulmuştur. Ana sorulardan ilki "Sizce eğitim programları ve öğretim alanı doktora programından mezun olan bir

öğrenci hangi yeterliklere sahip olmalıdır?” şeklindedir. Bu soruda alan uzmanlarından istedikleri sayıda yeterlik ifadesi yazmaları istenmiştir. Bu ana soruya bağlı, sonda sorularda uzmanlardan bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler yeterlik alanlarına ilişkin yeterlik ifadeleri yazmaları da beklenmiştir.

İkinci ana soruda ise, uzmanlara “Sizce yeterlikler TYYÇ’den farklı olarak hangi başlıklar altında ifade edilebilir?” sorusu yöneltilerek TYYÇ’de ve Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinde yer alan yeterlik alanlarından farklı bir alan önermeleri istenmiştir. Alan uzmanları tarafından yukarıda belirtilen sorulara verilen yanıtlar içerik analizi ve betimsel analiz tekniklerine başvurulmuş iki aşamada ve 4 adımda analiz edilmiştir. Bu adımların ilk üçü içerik analizi aşamasında, son adım ise betimsel analiz aşamasında tamamlanmıştır. İçerik analizi sürecinde; alt kodlar, kodlar ve alt temalar oluşturulmuş son adımda gerçekleştirilen betimsel analizde ise; alt temalar, temalar altında gruplandırılmıştır.

Gerçekleştirilen içerik analizi sürecinde EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik uzmanlar tarafından belirtilen kelime, kelime grubu ya da cümle şeklinde ifade edilen görüşler, anlamı yansıtan alt kodlara (görüşler) ayrılmıştır. Bu alt kodlar, anlamsal benzerlikleri dikkate alınarak bir araya getirilmiş ve kodlara (yeterlikler) dönüştürülmüş, daha sonra bu kodların (yeterlikler) sınıflandırılması ile alt temalar (alt yeterlik alanları) belirlenmiştir. Betimsel analiz sürecinde ise, uzmanların yeterlik alanlarına ilişkin soru kapsamında belirttikleri yeterlik ifadeleri bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler yeterlik alanları (temalar) altında toplanmıştır.

Uzman görüşlerine yönelik toplam 767 kodlama yapılmıştır. Bu kodlamalar, anlamsal benzerlik ve bütünlük bakımından gruplanarak 148 farklı kod altında bir araya getirilmiştir. Son aşamada ise, bu kodlamalar 3 uzmanla birlikte yeniden değerlendirilerek bilgi alanında 18, beceri alanında 15, yetkinlik alanında 10 ve tutum ve değerler alanında 15 yeterlik olmak üzere toplam 58 yeterlik ifadesine dönüştürülmüştür. Kodlardan yola çıkarak bir yeterlik ifadesinin ortaya çıkarılması ve alt yeterlik alanlarının oluşturulmasına ilişkin süreç aşağıda açıklanmaktadır:

Tablo 4. 36. Bilgi Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Program geliştirme ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel kaynakların bilgisine sahiptir.	1. Eğitim programları ve öğretim alanında kuramsal düzeyde bilgi sahibidir.	28
			2. Eğitim programı, öğrenme ve öğretim alanlarında yayınlanan ulusal ve uluslararası kaynakları takip eder.	8
			3. EPÖ alanında güncel bilgilere hâkimdir.	4
Toplam				40

Tablo 4.36'dan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Eğitim programları ve öğretim alanında kuramsal düzeyde bilgi sahibidir.”, “Eğitim programı, öğrenme ve öğretim alanlarına yönelik ulusal ve uluslararası yayınları takip eder.” ve “EPÖ alanında güncel bilgilere hâkimdir.” şeklinde kodlanarak “*Program geliştirme ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel kaynakların bilgisine sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin EPÖ alanına yönelik yeterli düzeyde kuramsal bilgiye sahip olmaları ve bu alanda ulusal ve uluslararası akademik kaynakları takip etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden EPÖ alanındaki güncel bilgilere hâkim olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin EPÖ alanına yönelik bilgilere sahip olmaları üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 37. Bilgi Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYİ DERİNLEŞTİRME	Program geliştirme alanında güncel yayınları takip eder.	1. Bilimsel araştırmaları takip eder.	8
			2. EPÖ alanına ilişkin ileri düzeydeki bilgilere sahiptir.	5
Toplam				13

Tablo 4.37'den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bilimsel araştırmaları takip eder.” ve “EPÖ alanına ilişkin ileri düzeydeki bilgilere sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Program geliştirme alanında güncel yayınları takip eder.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin EPÖ alanına yönelik bilimsel araştırmaları takip etmelerini ve bu alandaki ileri düzeydeki bilgilere sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin EPÖ alanına yönelik ileri düzeydeki bilgilere sahip olmalarının yanı sıra bilimsel araştırmaları da

takip ederek mevcut bilgilerini derinleştirmeleri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiyi derinleştirme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 38. Bilgi Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini ve bu alana katkısını analiz eder.	1. Eğitim programlarına etki eden bilimsel temelleri kavrar.	7
			2. Diğer disiplinler (felsefe, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, ekonomi vb.) ve alanı arasında ilişki kurar/analiz eder.	6
Toplam				13

Tablo 4.38’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Eğitim programlarına etki eden bilimsel temelleri kavrar.” ve “Diğer disiplinler (felsefe, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, ekonomi vb.) ve alanı arasında ilişki kurar/analiz eder.” şeklinde kodlanarak “Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini ve bu alana katkısını analiz eder.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin felsefe, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, ekonomi gibi diğer disiplinlerin EPÖ alanıyla ilişkisini analiz etmelerini ve eğitim programlarına etki eden bilimsel temelleri kavramaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin EPÖ alanına etki eden bilimsel temelleri kavramalarının yanı sıra diğer disiplinlerin bu alana katkısını analiz etmeleri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 39. Bilgi Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dalları hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.	1. Bilim (Eğitim) felsefesi, sosyolojisi ve psikolojisi alanlarına ilişkin temel kavram ve olgulara hakimdir.	8
			2. Ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin geleneksel ve çağdaş teoriler hakkında bilgi sahibidir.	6
			3. EPÖ alanının kapsamı, uğraş alanları ve eğitim bilimlerindeki yeri konusunda bilgi sahibidir.	5
			4. Eğitim bilimleri altındaki diğer anabilim dallarına ilişkin genel bir bakış açısına sahiptir.	4
			5. Bireyin gelişim alanları (bilişsel, duyuşsal, ahlaki, sosyal ve kişilik) ve evreleri hakkında bilgi sahibidir.	2
Toplam				25

Tablo 4.39’dan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bilim (Eğitim) felsefesi, sosyolojisi ve psikolojisi alanlarına ilişkin temel kavram ve olgulara hâkimdir.”, “Ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin geleneksel ve çağdaş teoriler hakkında

bilgi sahibidir.”, “EPÖ alanının kapsamı, uğraş alanları ve eğitim bilimlerindeki yeri konusunda bilgi sahibidir.”, “Eğitim bilimleri altındaki diğer anabilim dallarına ilişkin genel bir bakış açısına sahiptir.” ve “Bireyin gelişim alanları (bilişsel, duyuşsal, ahlaki, sosyal ve kişilik) ve evreleri hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dalları hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin eğitim felsefesi, sosyolojisi, psikolojisi ve eğitim bilimleri altındaki diğer anabilim dallarına ilişkin temel kavramlar hakkında bilgi sahibi olmasını ve bu alanlardaki güncel teorilere yönelik genel bir bakış açısı geliştirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden bireyin gelişim alanları ve evreleri hakkında bilgi sahibi olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dallarına yönelik ileri düzeydeki bilgilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 40. Bilgi Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Araştırma için gerekli finansal kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin bilgiye sahiptir.	1. Araştırmalarını yürütebilecek düzeyde finansal kaynaklara erişim ve kullanım bilgisine sahiptir.	2
Toplam				2

Tablo 4.40’tan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Araştırmalarını yürütebilecek düzeyde finansal kaynaklara erişim ve kullanım bilgisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Araştırma için gerekli finansal kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin bilgiye sahiptir.*” yeterliği oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin araştırmalarını yürütülebilmeleri için gerekli olan finansal kaynaklara ulaşma ve bu finansal kaynakları kullanma gibi konularda bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin finansal kaynakları kullanarak araştırma yapma bilgisine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 41. Bilgi Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Bilimsel araştırma yapma, rapor yazma yöntem ve ilkeleri bilgisine sahiptir.	1. Ölçme aracı geliştirme bilgisine sahiptir.	6
			2. Araştırma sürecinde veri toplama yolları hakkında bilgi sahibidir.	3
			3. Bilgi ve deneyimini yayın (bildiri, makale ve kitap bölümü vb.) formatlarına dönüştürme hakkında bilgi sahibidir.	3
			4. Bilimsel araştırmaları raporlaştırma ilkelerini bilir.	2
			5. Etik ilkeler konusunda bilgi sahibidir.	2
			6. Proje hazırlama aşamaları hakkında bilgi sahibidir.	1
Toplam				17

Tablo 4.41’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Ölçme aracı geliştirme bilgisine sahiptir.”, “Araştırma sürecinde veri toplama yolları hakkında bilgi sahibidir.”, “Bilgi ve deneyimini yayın (bildiri, makale ve kitap bölümü vb.) formatlarına dönüştürme hakkında bilgi sahibidir.”, “Bilimsel araştırmaları raporlaştırma ilkelerini bilir.”, “Etik ilkeler konusunda bilgi sahibidir.” ve “Proje hazırlama aşamaları hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “*Bilimsel araştırma yapma, rapor yazma yöntem ve ilkeleri bilgisine sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin veri toplama araçlarını bilmelerini ve elde ettikleri verileri bilimsel-etik ilkeler doğrultusunda yayına dönüştürebilme bilgisine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden proje hazırlama aşamaları hakkında bilgi sahibi olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin bilimsel araştırma yapma ve araştırmalarını yayına dönüştürme bilgisine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 42. Bilgi Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Eğitim araştırmalarının nicel/nitel verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde gerekli olan istatistiksel bilgilere ve bu analizlerde tercih edilen yazılım ve programların kullanım bilgisine sahiptir.	1. Nicel ve nitel verilerin çözümlenmesinde işe koşulan temel istatistiksel bilgilere sahiptir.	13
			2. İhtiyaç analizi ve program değerlendirme sürecinde ulaştığı verileri yorumlayacak düzeyde istatistik bilgisine sahiptir.	3
			3. İstatistiksel analiz süreci için tasarlanan analiz programları (SPSS, AMOS, LISREL, MAXQDA vb.) programlarının kullanımı hakkında bilgi sahibidir.	3
			4. Toplanan verileri gruplama, analiz etme ve raporlaştırma bilgisine sahiptir.	2

5. İleri düzey istatistiki analizler (meta analiz, yapısal eşitlik modellemesi, çoklu regresyon vb.) konusunda bilgi sahibidir.	1
Toplam	22

Tablo 4.42’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Nicel-nitel verilerin çözümlenmesinde işe koşulan temel istatistiki bilgilere sahiptir.”, “İhtiyaç analizi ve program değerlendirme sürecinde ulaştığı verileri yorumlayacak düzeyde istatistik bilgisine sahiptir.”, “İstatistiksel analiz süreci için tasarlanan analiz programları (SPSS, AMOS, LISREL, MAXQDA vb.) programlarının kullanımı hakkında bilgi sahibidir.”, “Toplanan verileri gruplama, analiz etme ve raporlaştırma bilgisine sahiptir.” ve “İleri düzey istatistiki analizler (meta analiz, yapısal eşitlik modellemesi, çoklu regresyon vb.) konusunda bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim araştırmalarının nicel/nitel verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde gerekli olan istatistiksel bilgilere ve bu analizlerde tercih edilen yazılım ve programların kullanım bilgisine sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin nicel-nitel verilerin çözümlenmesinde ve yorumlanmasında gerekli olan temel istatistiki bilgilere sahip olmaları ve istatistiksel analiz süreci için tasarlanan analiz programlarının kullanımını bilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden topladıkları verileri raporlamalarının yanı sıra ileri düzeyde istatistiksel analizler konusunda bilgi sahibi olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin veri toplama, analiz ve yorumlama sürecinde ihtiyaç duyacağı istatistiki bilgilere ve bu süreçte işe koşulan programların kullanım bilgisine sahip olmalarına işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 43. Bilgi Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Eğitim bilimleri alanında bilgi üretme amaçlı farklı araştırma desenleri ve bu desenlerde kullanılan yöntem/teknikler hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.	1. Bilimsel araştırma sürecinin nasıl olması gerektiğine dair teorik boyutta bilgi sahibidir.	10
			2. Eğitimde araştırma yöntem ve teknikleri hakkında geniş ve derin bilgi sahibidir.	9
			3. Evren ve örneklem belirleme, veri analizi ve ölçek geliştirme gibi işlem basamaklarına ilişkin kuramsal bilgiye hâkim olur.	5
			4. Bilgiye ulaşma yolları konusunda bilgi sahibidir.	2
			5. EPÖ alanına yönelik yeni bilgi üretme için araştırma yapma bilgisine sahiptir.	1
Toplam				27

Tablo 4.43'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bilimsel araştırma sürecinin nasıl olması gerektiğine dair teorik boyutta bilgi sahibidir.”, “Eğitimde araştırma yöntem ve teknikleri hakkında geniş ve derin bilgi sahibidir.”, “Evren ve örneklem belirleme, veri analizi ve ölçek geliştirme gibi işlem basamaklarına ilişkin kuramsal bilgiye hâkim olur.”, “Bilgiye ulaşma yolları konusunda bilgi sahibidir.” ve “EPÖ alanına yönelik yeni bilgi üretme için araştırma yapma bilgisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim bilimleri alanında bilgi üretme amaçlı farklı araştırma desenleri ve bu desenlerde kullanılan yöntem/teknikler hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinin nasıl olması gerektiğine dair teorik bilgilere hâkim olmalarının yanı sıra eğitimde araştırma yöntemleri konusunda da geniş ve derin bilgiye sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden bilgiye ulaşma ve yeni bilgi üretme konularında da bilgi sahibi olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını bilmelerine ve bilimsel araştırma sürecini yürütülebilmeleri için gerekli olan bilgilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 44. Bilgi Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz eder.	1. Eğitim programlarının türleri, öğeleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibidir.	4
			2. Program öğelerinin özellikleri ile ilgili detaylar konusunda bilgi sahibidir.	2
			3. Öğretim programlarının temel yapısı hakkında bilgi sahibidir.	2
			4. Eğitim sisteminin programlardan kaynaklı sorunları hakkında bilgi sahibidir.	2
Toplam				10

Tablo 4.44'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Eğitim programlarının türleri, öğeleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibidir.”, “Program öğelerinin özellikleri ile ilgili detaylar konusunda bilgi sahibidir.”, “Öğretim programlarının temel yapısı hakkında bilgi sahibidir.” ve “Eğitim sisteminin programlardan kaynaklı sorunları hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz eder.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve bunlarla ilgili detaylara hâkim olmaları ve öğretim programlarının temel yapısı hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini

belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden eğitim sisteminin programlardan kaynaklı sorunları hakkında farkındalığa sahip olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin eğitim programlarının türleri, öğeleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve eğitim sistemindeki program kaynaklı sorunları analiz etmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 45. Bilgi Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYİ DERİNLEŞTİRME	Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.	1. EPÖ alanını etkileyen ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.	2
Toplam				2

Tablo 4.45'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “EPÖ alanını etkileyen ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin EPÖ alanını etkileyen ulusal ve uluslararası gelişmeler ve yönelimler gibi konularda bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin EPÖ alanını etkileyen gelişmelerden çıkarımda bulunmalarına ve bunları analiz etmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiyi derinleştirme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 46. Bilgi Alanına Yönelik 11. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYİ DERİNLEŞTİRME	Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.	1. Program geliştirme ve öğretim strateji, yöntem ve teknikleri arasındaki ilişkiyi analiz eder.	2
Toplam				2

Tablo 4.46'dan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Program geliştirme ve öğretim strateji, yöntem ve teknikleri arasındaki ilişkiyi analiz eder.” şeklinde kodlanarak “Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi

tartışır.” yeterli ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki ilişki hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki ilişkiyi analiz etmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiyi derinleştirme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 47. Bilgi Alanına Yönelik 12. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYİ DERİNLEŞTİRME	Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.	1. Program geliştirme/değerlendirme sürecinde hangi iş ve işlemlerin yapılacağı konusunda ayrıntılı bilgi sahibidir.	10
			2. Program geliştirmede hedef-kazanım oluşturma ve bunların davranışlarla ilişkisi hakkında bilgi sahibidir.	4
			3. Program geliştirme sürecinde içerik hazırlama/düzenleme yaklaşımları hakkında bilgi sahibidir.	3
			4. Program geliştirmede ihtiyaç analizi modelleri, teknikleri ve yaklaşımları hakkında bilgi sahibidir.	2
			5. Program geliştirme grupları hakkında bilgi sahibidir.	1
Toplam				20

Tablo 4.47’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Program geliştirme/değerlendirme sürecinde hangi iş ve işlemlerin yapılacağı konusunda ayrıntılı bilgi sahibidir.”, “Program geliştirmede hedef-kazanım oluşturma ve bunların davranışlarla ilişkisi hakkında bilgi sahibidir.”, “Program geliştirme sürecinde içerik hazırlama/düzenleme yaklaşımları hakkında bilgi sahibidir.”, “Program geliştirmede ihtiyaç analizi modelleri, teknikleri ve yaklaşımları hakkında bilgi sahibidir.” ve “Program geliştirme grupları hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “*Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.*” yeterli ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin program geliştirme ve değerlendirme sürecinde hangi iş ve işlemleri yapacaklarını bilmelerinin yanı sıra hedef-kazanım oluşturma ve bunların davranışlarla ilişkilendirilmesi gibi konularda da bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden program geliştirme sürecinde görev alan grupları tanıma, ihtiyaç analizi yapma ve içerik hazırlama gibi konularda da bilgi sahibi olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin program geliştirme sürecinde yapılması gerekenleri bilmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiyi derinleştirme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 48. Bilgi Alanına Yönelik 13. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Program geliştirmenin kuramsal temellerini analiz eder ve program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.	1. Program geliştirmenin kuramsal temelleri hakkında bilgi sahibidir.	27
			2. Kuramsal temellerin program geliştirme sürecine yansımaları hakkında bilgi sahibidir.	5
Toplam				32

Tablo 4.48’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Program geliştirmenin kuramsal temelleri hakkında bilgi sahibidir.” ve “Kuramsal temellerin program geliştirme sürecine yansımaları hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “*Program geliştirmenin kuramsal temellerini analiz eder ve program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin program geliştirmenin kuramsal temellerini bilmeleri ve bu temellerin program geliştirme sürecine nasıl yansıdığı hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin program geliştirme sürecine etki eden kuramsal temeller hakkında bilgi sahibi olmaları üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 49. Bilgi Alanına Yönelik 14. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Eğitim bilimleri alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.	1. Öğrenme-öğretme kuram ve modellerinin benzerliklerini ve farklılıklarını ayırt eder.	13
			2. Öğrenme-öğretme sürecinin özelliklerine en uygun olan kuram, model ve stratejileri ile bunların öğrenme-öğretme sürecinde etkin bir şekilde kullanımı bilir.	8
			3. Öğretim tasarımı modellerinin özelliklerini, benzerliklerini ve farklılıklarını ayırt eder.	6
			4. Öğretim stratejisi, yöntemi ve tekniği hakkında bilgi sahibidir.	5
			5. Eğitim bilimleri alanındaki kuram, model ve uygulamalarla ilgili bilgi sahibidir.	5
			6. Eğitim bilimleri alanındaki kavramların doğru kullanımı hakkında bilgi sahibidir.	2
Toplam				39

Tablo 4.49’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Öğrenme-öğretme kuram ve modellerinin benzerliklerini ve farklılıklarını ayırt eder.”, “Öğrenme-öğretme sürecinin özelliklerine en uygun olan kuram, model ve stratejileri ile bunların öğrenme-öğretme sürecinde etkin bir şekilde kullanımı bilir.”, “Öğretim tasarımı modellerinin özelliklerini, benzerliklerini ve farklılıklarını ayırt eder.”, “Öğretim stratejisi,

yöntemi ve tekniği hakkında bilgi sahibidir.”, “Eğitim bilimleri alanındaki kuram, model ve uygulamalarla ilgili bilgi sahibidir.” ve “Eğitim bilimleri alanındaki kavramların doğru kullanımını hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim bilimleri alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin öğrenme-öğretme kuram ve modelleri hakkında bilgi sahibi olmalarını ve sahip oldukları bu bilgileri öğrenme-öğretme sürecine yansıtma yollarını bilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden öğretimin tasarlanması ve bir strateji doğrultusunda yürütülmesi konularını bilmelerinin yanı sıra eğitim bilimleri alanındaki kavram, kuram, model ve uygulamalarla ilgili de farkındalık sahibi olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin eğitim bilimleri alanındaki kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler bilgisine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 50. Bilgi Alanına Yönelik 15. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYİ DERİNLEŞTİRME	Eğitim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.	1. Eğitimdeki yeni gelişmeler ve yaklaşımlar hakkında bilgi sahibidir.	6
			2. Eğitimde teknoloji kullanımı ile ilgili uygulamaların ve güncel teorilerin bilgisine sahiptir.	3
Toplam				9

Tablo 4.50’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Eğitimdeki yeni gelişmeler ve yaklaşımlar hakkında bilgi sahibidir.” ve “Eğitimde teknoloji kullanımı ile ilgili uygulamaların ve güncel teorilerin bilgisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin eğitimdeki yeni yaklaşımlar ve eğitimde teknoloji kullanımıyla ilgili uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin eğitimdeki yeni gelişmeler ve eğilimleri takip etmelerinin yanı sıra eğitimde teknoloji kullanımına yönelik bilgilerini genişletmeleri üzerine de odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiyi derinleştirme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 51. Bilgi Alanına Yönelik 16. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Program geliştirme/değerlendirme alanındaki model, tasarım ve yaklaşımları analiz eder.	1. Program geliştirme/değerlendirme süreci ve modelleri hakkında detaylı bilgi sahibidir.	27
			2. Program geliştirme/değerlendirme yaklaşımları hakkında bilgi sahibidir.	9
			3. Program geliştirmenin ve değerlendirmenin genel amaçları hakkında bilgi sahibidir.	2
Toplam				38

Tablo 4.51’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Program geliştirme/değerlendirme süreci ve modelleri hakkında detaylı bilgi sahibidir.”, “Program geliştirme/değerlendirme yaklaşımları hakkında bilgi sahibidir.” ve “Program geliştirmenin ve değerlendirmenin genel amaçları hakkında bilgi sahibidir.” şeklinde kodlanarak “Program geliştirme/değerlendirme alanındaki model, tasarım ve yaklaşımları analiz eder.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin program geliştirme/değerlendirme süreci, modelleri ve yaklaşımları hakkında bilgiye sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden program geliştirmenin ve değerlendirmenin genel amaçları hakkında bilgi sahibi olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin program geliştirme ve değerlendirme sürecinin amacını bilmeleri ve bu süreçlerde kullanılan model, tasarım ve yaklaşımları analiz etmeleri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 52. Bilgi Alanına Yönelik 17. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYE SAHİP OLMA	Eğitim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.	1. Taksonomik yaklaşımlarla ilgili bilgi sahibidir.	3
			2. Ders planı ve etkinlik tasarlama bilgisine sahiptir.	2
			3. Bilgi, değer ve beceri kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.	1
Toplam				6

Tablo 4.52’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Taksonomik yaklaşımlarla ilgili bilgi sahibidir.”, “Ders planı ve etkinlik tasarlama bilgisine sahiptir.” ve “Bilgi, değer ve beceri kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma

süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin taksonomik yaklaşımlar ile bilgi, değer ve beceri kazandırma süreçlerine hâkim olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden ders ve etkinlik planı hazırlama konularında bilgi sahibi olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazandırma gibi süreçleri taksonomik yaklaşımlar doğrultusunda tasarlama bilgileri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiye sahip olma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 53. Bilgi Alanına Yönelik 18. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BİLGİ	BİLGİYİ DERİNLEŞTİRME	Ulusal ve uluslararası öğretmen yetiştirme modelleri konusunda karşılaştırmalı analizler yapar.	1. Öğretmen yetiştirme ve karşılaştırmalı eğitim gibi birçok anabilim dalının ortak çalışma alanında yeterli bilgi ve donanıma sahiptir.	2
			2. Öğretmen yetiştirme konusunda mikro ve makro uygulamalara ilişkin fikir üretir.	2
Toplam				4

Tablo 4.53'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Öğretmen yetiştirme ve karşılaştırmalı eğitim gibi birçok anabilim dalının ortak çalışma alanında yeterli bilgi ve donanıma sahiptir.” ve “Öğretmen yetiştirme konusunda mikro ve makro uygulamalara ilişkin fikir üretir.” şeklinde kodlanarak “Ulusal ve uluslararası öğretmen yetiştirme modelleri konusunda karşılaştırmalı analizler yapar.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin öğretmen yetiştirme ve karşılaştırmalı eğitim gibi konularda bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin karşılaştırmalı eğitim konusundaki bilgilerinin yanı sıra öğretmen yetiştirme sürecinde başvurulan mikro ve makro uygulamalara yönelik fikir üretmeleri üzerine de odaklanan bu yeterlik ifadesinin “bilgi” teması altındaki “bilgiyi derinleştirme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 54. Beceri Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	EKİP ÇALIŞMASI VE LİDERLİK	Liderlik yaptığı program geliştirme çalışmalarında program geliştirmenin temel adımları, süreçleri ve ilkelerini kullanır.	1. Program geliştirme basamaklarına uygun olarak bir program geliştirme çalışması yürütür.	36
			2. İhtiyaç analizi modellerini, tekniklerini ve yaklaşımlarını kullanarak bir program tasarlar.	10
			3. Alana katkı sunma amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda iş birliği	8

	<i>inde çalışma ve gruba liderlik etme becerilerine sahiptir.</i>	
	<i>4. Program geliştirme basamaklarını mikro ve makro düzeyde uygulama becerisine sahiptir.</i>	3
Toplam		57

Tablo 4.54'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, "Program geliştirme basamaklarına uygun olarak bir program geliştirme çalışması yürütür.", "İhtiyaç analizi modellerini, tekniklerini ve yaklaşımlarını kullanarak bir program tasarlar.", "Alana katkı sunma amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda iş birliği içinde çalışma ve gruba liderlik etme becerilerine sahiptir." ve "Program geliştirme basamaklarını mikro ve makro düzeyde uygulama becerisine sahiptir." şeklinde kodlanarak "*Liderlik yaptığı program geliştirme çalışmalarında program geliştirmenin temel adımları, süreçleri ve ilkelerini kullanır.*" yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin ihtiyaç analizi modellerini, tekniklerini ve yaklaşımlarını kullanarak bir program geliştirme çalışması planlayabilmeleri ve program geliştirme basamaklarına uygun olarak bir program geliştirme çalışması yapabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden program geliştirme sürecinde iş birliği içinde çalışma ve gruba liderlik etme becerilerini sergilemelerinin yanı sıra program geliştirme basamaklarını mikro ve makro düzeyde uygulayabilmelerini de beledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin program geliştirme basamaklarına uygun bir program geliştirme çalışması gerçekleştirme, iş birliği içerisinde çalışma ve liderlik gösterme becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin "beceri" teması altındaki "ekip çalışması ve liderlik" alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 55. Beceri Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BİLGİYİ PAYLAŞMA	Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.	<i>1. Eğitim bilimlerini etkileyen temel ve güncel gelişmeleri dikkate alarak program geliştirme becerisine sahiptir.</i>	10
			<i>2. Bireysel davranışları ve toplumsal özellikleri objektif olarak analiz etme becerisine sahiptir.</i>	1
Toplam				11

Tablo 4.55'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, "Eğitim bilimlerini etkileyen temel ve güncel gelişmeleri dikkate alarak program geliştirme becerisine sahiptir." ve "Bireysel davranışları ve toplumsal özellikleri objektif olarak analiz etme becerisine sahiptir." şeklinde kodlanarak "*Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü*

değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin eğitim bilimleri alanını etkileyen temel ve güncel gelişmeleri dikkate almalarının yanı sıra bireysel ve toplumsal davranışları da analiz ederek program geliştirme çalışmaları yürütmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin pek çok alanda meydana gelen gelişmelerin EPÖ alanına yansımalarını değerlendirme ve bu gelişmeleri çalışmalarına yansıtma becerilerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bilgiyi paylaşma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 56. Beceri Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	YENİLİKÇİ DÜŞÜNME	Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.	1. Bilgisayar, tablet, telefon, dijital kamera, internet, sosyal medya platformları gibi teknolojik yenilikleri eğitim ve öğretim ortamında (yüz yüze ve uzaktan) kullanma becerisine sahiptir.	5
			2. Yeni gelişmeler ve yönelimler doğrultusunda öğrenme-öğretme yaklaşımları/yöntemleri geliştirebilir.	4
			3. Özgün materyal tasarlama, seçme ve kullanma becerisine sahiptir.	2
Toplam				11

Tablo 4.56’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bilgisayar, tablet, telefon, dijital kamera, internet, sosyal medya platformları gibi teknolojik yenilikleri eğitim ve öğretim ortamında (yüz yüze ve uzaktan) kullanma becerisine sahiptir.”, “Yeni gelişmeler ve yönelimler doğrultusunda öğrenme-öğretme yaklaşımları/yöntemleri geliştirebilir.” ve “Özgün materyal tasarlama, seçme ve kullanma becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin bilgisayar, tablet, telefon, dijital kamera, internet, sosyal medya platformları gibi teknolojik yenilikleri eğitim ve öğretim ortamında (yüz yüze ve uzaktan) kullanma becerisine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden yeni gelişmeler ve yönelimler doğrultusunda öğrenme ve öğretim yaklaşımları/yöntemleri geliştirebilmelerini ve özgün materyal tasarlayabilmelerini de bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin yüz yüze ya da uzaktan eğitim süreçlerinde yeni gelişmeler doğrultusunda ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model ve

yöntemlerini tasarlama becerilerine üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “yenilikçi düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 57. Beceri Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	YENİLİKÇİ DÜŞÜNME	Farklı değerlendirme modelleri kullanarak öğretim programları için etkinlik değerlendirmesi yapar ve özgün bir değerlendirme model önerisi geliştirir.	1. Öğretim programlarının etkililiğini belirlemeye yönelik program değerlendirme çalışmalarını planlama, yürütme ve raporlaştırma becerilerine sahiptir.	30
			2. Öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir bakış açısıyla inceleme ve gereken düzenlemeleri yapabilme becerisine sahiptir.	5
			3. Çağın gereksinimlerini karşılayacak bir program değerlendirme modeli önerisi geliştirebilme becerisine sahiptir.	3
Toplam				38

Tablo 4.57’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Öğretim programlarının etkililiğini belirlemeye yönelik program değerlendirme çalışmalarını planlama, yürütme ve raporlaştırma becerilerine sahiptir.”, “Öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir bakış açısıyla inceleme ve gereken düzenlemeleri yapabilme becerisine sahiptir.” ve “Çağın gereksinimlerini karşılayacak bir program değerlendirme modeli önerisi geliştirebilme becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Farklı değerlendirme modelleri kullanarak öğretim programları için etkinlik değerlendirmesi yapar ve özgün bir değerlendirme model önerisi geliştirir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin öğretim programlarının etkililiğini belirlemeye yönelik program değerlendirme çalışmalarını planlama, yürütme ve raporlaştırma becerisine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir bakış açısıyla inceleyerek gereken düzenlemeleri yapabilmelerini ve özgün bir program değerlendirme model önerisi geliştirebilmelerini bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin öğretim programlarının etkililiğini mevcut değerlendirme süreçlerine uygun olarak belirlemenin yanı sıra özgün bir değerlendirme modeli önerisi getirme becerilerine de odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “yenilikçi düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 58. Beceri Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BAĞIMSIZ ÇALIŞABİLME VE ÖZERKLİK	Eğitim programları ve öğretim alanının diğer alanlarla olan ilişkilerini çok yönlü olarak değerlendirir ve bu alanlara yönelik bilimsel çalışmalar yürütür.	1. Farklı bilim dalları ve EPÖ alanı arasında çalışmalar yürütme ve bu bilim dallarıyla olan ilişkileri çok yönlü olarak değerlendirme becerisine sahiptir.	6
			2. Öğretmen yetiştirme konusunda yaşanan sorunları betimleme ve çözüm üretme becerisine sahiptir.	3
			3. Özel alan yeterliklerine sahiptir.	1
Toplam				10

Tablo 4.58’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Farklı bilim dalları ve EPÖ alanı arasında çalışmalar yürütme ve bu bilim dallarıyla olan ilişkileri çok yönlü olarak değerlendirme becerisine sahiptir.”, “Öğretmen yetiştirme konusunda yaşanan sorunları betimleme ve çözüm üretme becerisine sahiptir.” ve “Özel alan yeterliklerine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanının diğer alanlarla olan ilişkilerini çok yönlü olarak değerlendirir ve bu alanlara yönelik bilimsel çalışmalar yürütür.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin farklı bilim dalları ve EPÖ alanı arasında çalışmalar yürütme ve bu bilim dallarıyla olan ilişkileri çok yönlü olarak değerlendirme becerisine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden özel alan yeterliklerine sahip olmalarını ve öğretmen yetiştirme konusunda yaşanan sorunları betimleyebilmelerini ve çözüm üretebilmelerini de bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin farklı bilim dalları ve EPÖ alanı arasında çalışmalar yürütme, öğretmen yetiştirme konusunda yaşanan sorunları betimleme ve bu sorunlara çözüm önerileri getirme becerileri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bağımsız çalışabilme ve özerklik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 59. Beceri Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BİLGİYİ PAYLAŞMA	Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.	1. Bilimsel çalışmaları-yenilikleri takip ederek alanındaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.	10
			2. Alanındaki yeniliklere uyum sağlayabilmek için gerekli öğrenme sorumluluğunu alarak bilgisini sürekli olarak günceller.	7
			3. Ulusal ve uluslararası program geliştirme çalışmalarına katılır.	4
			4. Türk eğitim sisteminde yapılmış olan program geliştirme çalışmalarını analiz etme becerisine sahiptir.	1
			Toplam	22

Tablo 4.59’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bilimsel çalışmaları-yenilikleri takip ederek alanındaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.”, “Alanındaki yeniliklere uyum sağlayabilmek için gerekli öğrenme sorumluluğunu alarak bilgisini sürekli olarak günceller.”, “Ulusal ve uluslararası program geliştirme çalışmalarına katılır.” ve “Türk eğitim sisteminde yapılmış olan program geliştirme çalışmalarını analiz etme becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin bilimsel çalışmaları takip ederek EPÖ alanındaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlamaları ve gerekli öğrenme sorumluluğunu alarak bilgilerini sürekli olarak güncellemeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden ulusal ve uluslararası program geliştirme çalışmalarına katılmalarının yanı sıra Türk eğitim sisteminde yapılmış olan program geliştirme çalışmalarını analiz edebilmelerini de bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin bilimsel çalışmaları ve gelişmeleri takip ederek kendi bilgi birikimine ve alanına katkı sağlama becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bilgiyi paylaşma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 60. Bilgi Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BAĞIMSIZ ÇALIŞABİLME VE ÖZERKLİK	Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.	1. Alanı ile ilgili yapacağı bilimsel çalışmalarda eğitimde araştırma yöntemlerini kullanarak özgün çalışmalar tasarlar, yürütür ve raporlaştırır.	39
			2. Bilimsel araştırma sürecinde veriyi toplama, gruplama ve analiz etme becerisine sahiptir.	17
			3. Bağımsız bir şekilde ölçme-değerlendirme aracı tasarlama, seçme, düzenleme, uygulama ve değerlendirme becerilerine sahiptir.	5
			4. Bilimsel araştırma sürecinde problemleri ve alt problemleri keşfetme, yazma ve bunlara ilişkin doğru varsayım kurma becerisine sahiptir	3
			5. Alanyazını tarama ve inceleme becerisine sahiptir.	2
Toplam				66

Tablo 4.60'tan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, "Alanı ile ilgili yapacağı bilimsel çalışmalarda eğitimde araştırma yöntemlerini kullanarak özgün çalışmalar tasarlar, yürütür ve raporlaştırır.", "Bilimsel araştırma sürecinde veriyi toplama, gruplama ve analiz etme becerisine sahiptir.", "Bağımsız bir şekilde ölçme-değerlendirme aracı tasarlama, seçme, düzenleme, uygulama ve değerlendirme becerilerine sahiptir.", "Bilimsel araştırma sürecinde problemleri ve alt problemleri keşfetme, yazma ve bunlara ilişkin doğru varsayım kurma becerisine sahiptir." ve "Alanyazını tarama ve inceleme becerisine sahiptir." şeklinde kodlanarak "Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır." yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin alanı ile ilgili yapacağı bilimsel çalışmalarda eğitimde araştırma yöntemlerini kullanarak özgün çalışmalar gerçekleştirmelerinin yanı sıra veri toplama, gruplama ve analiz etme gibi konularda da beceri sahibi olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden ölçme-değerlendirme aracı geliştirme, özgün bir araştırma problemi belirleme ve alanyazını tarama gibi becerilere de sahip olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin eğitimde araştırma yöntemlerini kullanarak özgün çalışmalar yürütme ve bu süreçte bilimsel araştırma adımlarını takip etme becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin "beceri" teması altındaki "bağımsız çalışabilme ve özerklik" alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 61. Beceri Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BİLGİYİ PAYLAŞMA	Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik dil kullanır.	1. Çalışmalarını ya da düşüncelerini alanyazına bağlı kalarak ifade eder.	6
			2. Türkçeyi doğru, düzgün ve etkili kullanabilir.	3
			3. Bilimsel çalışmalarında akademik dil kullanma becerisine sahiptir.	2
Toplam				11

Tablo 4.61’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Çalışmalarını ya da düşüncelerini alanyazına bağlı kalarak ifade eder.”, “Türkçeyi doğru, düzgün ve etkili kullanabilir.” ve “Bilimsel çalışmalarında akademik dil kullanma becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik dil kullanır.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin çalışmalarını ya da düşüncelerini alanyazına bağlı kalarak ifade etme ve Türkçeyi doğru, düzgün ve etkili bir şekilde kullanma becerisine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden bilimsel çalışmalarda akademik bir dil kullanmalarını da beledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin çalışmalarını ya da düşüncelerini akademik bir dil kullanarak ve alanyazına bağlı kalarak ifade etme becerileri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bilgiyi paylaşma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 62. Beceri Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BAĞIMSIZ ÇALIŞABİLME VE ÖZERKLİK	Bilimsel araştırmalarında ihtiyaç duyulan ileri istatistiksel işlemleri ve analiz tekniklerini kullanır.	1. Araştırma verilerini analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma süreçlerini doğru bir şekilde yürütür.	10
			2. Bilimsel çalışmalardan elde edilen verileri uygun istatistiksel yöntem ve tekniklerle çözümlene becerisine sahiptir.	5
			3. Nicel ve nitel verilerin çözümlenmesinde işe koşulan programları kullanabilme becerisine sahiptir.	1
Toplam				16

Tablo 4.62’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Araştırma verilerini analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma süreçlerini doğru bir şekilde yürütür.”, “Bilimsel çalışmalardan elde edilen verileri uygun istatistiksel yöntem ve tekniklerle çözümlene becerisine sahiptir.” ve “Nicel ve nitel verilerin çözümlenmesinde işe koşulan programları kullanabilme becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Bilimsel

araştırmalarında ihtiyaç duyulan ileri istatistiksel işlemleri ve analiz tekniklerini kullanır.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin araştırma verilerini analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma süreçlerini doğru bir şekilde yürütebilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden bilimsel çalışmalardan elde edilen verileri uygun istatistiksel yöntem ve tekniklerle çözümleyebilmesi ve bu süreçte ihtiyaç duyulan programları kullanabilmesini de bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin araştırma verilerini analiz etme, yorumlama ve sonuç çıkarma becerileri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bağımsız çalışabilme ve özerklik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 63. Beceri Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BİLGİYİ PAYLAŞMA	Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği mecralarda yayına dönüştürür.	1. Yazma, sunum yapma ve topluma hitap etme becerilerine sahip olmalıdır.	17
			2. Gerçekleştirdiği bilimsel araştırmaları ulusal ve uluslararası yayına dönüştürme kapasitesine sahiptir.	6
Toplam				23

Tablo 4.63'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Yazma, sunum yapma ve topluma hitap etme becerilerine sahip olmalıdır.” ve “Gerçekleştirdiği bilimsel araştırmaları ulusal ve uluslararası yayına dönüştürme kapasitesine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği mecralarda yayına dönüştürür.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin yazma, sunum yapma ve topluma hitap etme becerilerinin yanı sıra bilimsel araştırmaları ulusal ve uluslararası yayına dönüştürme kapasitesine de sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin ulusal ya da uluslararası mecralarda yazma, sunum yapma ve topluma hitap etme becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bilgiyi paylaşma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 64. Beceri Alanına Yönelik 11. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	YENİLİKÇİ DÜŞÜNME	Eğitim programları ve öğretim alanının temel sorunlarına yönelik nitelikli projelerin tasarlanması ve sonuçlandırılması sürecine liderlik yapar.	1. Proje üretme, görev alma ve yürütme becerilerine sahiptir.	6
			2. Araştırmalarını yürütebilecek düzeyde finansal kaynaklara erişim ve kullanım becerisine sahiptir.	1
Toplam				7

Tablo 4.64'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Proje üretme, görev alma ve yürütme becerilerine sahiptir.” ve “Araştırmalarını yürütebilecek düzeyde finansal kaynaklara erişim ve kullanım becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanının temel sorunlarına yönelik nitelikli projelerin tasarlanması ve sonuçlandırılması sürecine liderlik yapar.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin proje üretme, görev alma ve yürütme becerilerinin yanı sıra finansal kaynaklara erişim ve kullanma becerisine de sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin proje üretme, görev alma ve yürütme ve bu süreçte gerekli olan finansal desteği sağlama becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “yenilikçi düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 65. Beceri Alanına Yönelik 12. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	YENİLİKÇİ DÜŞÜNME	Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.	1. Alanıyla ilgili sorunları eleştirel bir yaklaşımla tespit etme ve çözüm üretme becerisine sahiptir.	14
			2. Mesleki sorunları tartışır.	1
Toplam				15

Tablo 4.65'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Alanıyla ilgili sorunları eleştirel bir yaklaşımla tespit etme ve çözüm üretme becerisine sahiptir.” ve “Mesleki sorunları tartışır.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin alanıyla ilgili sorunları eleştirel bir yaklaşımla tespit edebilmelerinin ve çözüm üretebilmelerinin yanı sıra mesleki sorunları da tartışabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin alanıyla ilgili tüm sorunları eleştirel bir yaklaşımla tartışma ve bu sorunlara özgün çözümler üretme

becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “yenilikçi düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 66. Beceri Alanına Yönelik 13. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	PROBLEM ÇÖZME VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME	Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerileri kullanır.	1. Üst düzey düşünme becerilerine (eleştirel, yansıtıcı, yaratıcı ve üstbilişsel) sahiptir.	8
			2. Üst düzey zihinsel becerileri kullanarak eğitim sistemlerinin çeşitli boyutlarına ilişkin değerlendirmeler yapar ve çözümler sunar.	6
Toplam				14

Tablo 4.66’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Üst düzey düşünme becerilerine (eleştirel, yansıtıcı, yaratıcı ve üstbilişsel) sahiptir.” ve “Üst düzey zihinsel becerileri kullanarak eğitim sistemlerinin çeşitli boyutlarına ilişkin değerlendirmeler yapar ve çözümler sunar.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerileri kullanır.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilere sahip olmalarının yanı sıra bu becerileri kullanarak eğitim sistemlerinin çeşitli boyutlarına ilişkin değerlendirmeler de yapabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine sahip olmalarına ve bu becerileri alandaki çalışmalara yansıtılabilmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “problem çözme ve eleştirel düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 67. Beceri Alanına Yönelik 14. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	PROBLEM ÇÖZME VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME	Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılan muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.	1. Öğretim stratejilerini, yöntemlerini ve tekniklerini yürüteceği derslerin öğretimini planlama ve uygulama aşamasında etkin bir şekilde kullanır.	14
			2. Öğretim sürecini tasarlarlarken eğitim felsefesi, sosyolojisi, programın yapısal özellikleri ve öğrenme-öğretme kuramları arasındaki uyumu dikkate alır.	12
Toplam				26

Tablo 4.67’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Öğretim stratejilerini, yöntemlerini ve tekniklerini yürüteceği derslerin öğretimini planlama ve uygulama aşamasında etkin bir şekilde kullanır.” ve “Öğretim sürecini tasarlarlarken eğitim felsefesi, sosyolojisi, programın yapısal özellikleri ve öğrenme-öğretme kuramları

arasındaki uyumu dikkate alır.” şeklinde kodlanarak “*Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılmı muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin öğretim stratejilerini, yöntemlerini ve tekniklerini yürüteceği derslerin öğretimini planlama ve uygulama aşamasında etkin bir şekilde kullanabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden öğretim sürecini tasarlarken eğitim felsefesi, sosyolojisi, programın yapısal özellikleri ve öğrenme-öğretme kuramları arasındaki uyumu dikkate almalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin eğitim felsefesi, sosyolojisi, programın yapısal özellikleri, öğrenme-öğretme kuramları, stratejileri ve teknikleri arasındaki uyumu dikkate alarak öğretim sürecini tasarlayabilmeleri ve bu süreçte ortaya çıkması muhtemel sorunları çözebilmeleri üzerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “problem çözme ve eleştirel düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 68. Beceri Alanına Yönelik 15. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
BECERİ	BİLGİYİ PAYLAŞMA	Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.	1. Uluslararası alanyazını tarama ve yararlanma için yeterli düzeyde yabancı dil kullanma becerisine sahiptir.	8
			2. Yabancı dili sözlü ve yazılı iletişim kurabilecek düzeyde kullanma becerisine sahiptir.	2
Toplam				10

Tablo 4.68’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Uluslararası alanyazını tarama ve yararlanma için yeterli düzeyde yabancı dil kullanma becerisine sahiptir.” ve “Yabancı dili sözlü ve yazılı iletişim kurabilecek düzeyde kullanma becerisine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin uluslararası alanyazından yararlanabilmeleri için yeterli düzeyde yabancı dil kullanabilmelerinin yanı sıra, yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişim kurabilme becerilerine de sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin uluslararası alanyazından yararlanma ve iletişim kurma süreçlerini yürütebilecek düzeyde yabancı dil kullanma becerilerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “beceri” teması altındaki “bilgiyi paylaşma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 69. Yetkinlik Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	ANALİTİK DÜŞÜNME	Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.	1. Çağın gereksinimlerini karşılayacak bir program geliştirme/değerlendirme modeli geliştirme konusunda yetkindir.	12
			2. Güncel gelişmeler doğrultusunda program geliştirme çalışmalarında farklılaşan durumlara ayak uydurma konusunda yetkindir.	9
Toplam				21

Tablo 4.69'dan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Çağın gereksinimlerini karşılayacak bir program geliştirme/değerlendirme modeli geliştirme konusunda yetkindir.” ve “Güncel gelişmeler doğrultusunda program geliştirme çalışmalarında farklılaşan durumlara ayak uydurma konusunda yetkindir.” şeklinde kodlanarak “*Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin çağın gereksinimlerini karşılayacak bir program geliştirme/değerlendirme modeli geliştirmelerinin yanı sıra program geliştirme çalışmalarında farklılaşan durumlara ayak uydurmaları da gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin yeni gelişmeler doğrultusunda şekillenen program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarını gerçekleştirme konusunda yetkin olmalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “analitik düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 70. Yetkinlik Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	ANALİTİK DÜŞÜNME	Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.	1. Öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir yaklaşımla değerlendirme yetkinliğine sahiptir.	7
			2. Eğitim programlarının işlevsel olmama nedenlerini sorgulama konusunda yetkindir.	5
			3. Program değerlendirme süreçlerine uygun şekilde bağımsız bir program değerlendirme çalışması yürütebilir.	4
			4. Program geliştirme ve değerlendirme projelerinde etkin bir şekilde görev alır.	2
Toplam				18

Tablo 4.70'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir yaklaşımla değerlendirme yetkinliğine sahiptir.”, “Eğitim programlarının işlevsel olmama nedenlerini sorgulama konusunda yetkindir.”, “Program değerlendirme süreçlerine uygun şekilde bağımsız bir program değerlendirme çalışması yürütebilir.” ve “Program geliştirme ve değerlendirme projelerinde etkin bir

şekilde görev alır.” şeklinde kodlanarak “*Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir anlayışla değerlendirebilmeleri ve eğitim programlarının işlevsel olmama nedenlerini sorgulayabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden program değerlendirme süreçlerine uygun bir şekilde program değerlendirme çalışması yürütmelerinin yanı sıra program geliştirme ve değerlendirme projelerinde etkin bir şekilde görev almalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin öğretim programlarını eleştirel ve analitik bir yaklaşımla değerlendirmelerine ve program değerlendirme projelerinde etkin bir rol üstlenmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “analitik düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 71. Yetkinlik Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	ANALİTİK DÜŞÜNME	Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.	1. Üst düzey düşünme becerilerini çalışmalarına yansıtma konusunda yetkindir.	7
			2. Bilgiyi kullanma ve yeni durumlara uyarlama konusunda yetkindir.	2
			3. Alanına yönelik profesyonel bir bakış açısına sahiptir.	1
Toplam				10

Tablo 4.71’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Üst düzey düşünme becerilerini çalışmalarına yansıtma konusunda yetkindir.”, “Bilgiyi kullanma ve yeni durumlara uyarlama konusunda yetkindir.” ve “Alanına yönelik profesyonel bir bakış açısına sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini çalışmalarına yansıtma konusunda yetkin olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden bilgiyi kullanabilme, yeni durumlara uyarlayabilme ve alanına yönelik profesyonel bir bakış açısı geliştirebilme gibi yetkinliklere de sahip olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini çalışmalarına yansıtma, bilgiyi kullanma, yeni durumlara uyarlama ve alanına yönelik profesyonel bir bakış açısı geliştirmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “analitik düşünme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 72. Yetkinlik Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	İLETİŞİM VE MÜZAKERE	Eğitim programları ve öğretim alanındaki sorunlara ilişkin önerileri ile politika yapıcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir.	1. Program uygulayıcıları ve politika üreticileri gibi paydaşları program geliştirme sürecinde karşılaşılan sorunların çözümü için hazır hale getirme konusunda yetkindir.	6
Toplam				6

Tablo 4.72’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Program uygulayıcıları ve politika üreticileri gibi paydaşları program geliştirme sürecinde karşılaşılan sorunların çözümü için hazır hale getirme konusunda yetkindir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanındaki sorunlara ilişkin önerileri ile politika yapıcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin program uygulayıcıları ve politika üreticileri gibi paydaşları program geliştirme sürecinde karşılaşılan sorunların çözümü için hazır hale getirebilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin program geliştirme sürecinde yaşanan sorunların çözümü için politikacılardan destek almalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “iletişim ve müzakere” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 73. Yetkinlik Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	UYGULAMALARI YORUMLAMA	Eğitim programları ve öğretim alanında farklı ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal yapı ve gerçekliği dikkate alarak Türk eğitim sistemine uyarlama konusunda yetkindir.	1. Dünyada gördüğü iyi örnekleri kültürel ve toplumsal gerçekliğe uygun biçimde uyarlayarak Türk eğitim sistemine kazandırma konusunda yetkindir.	2
Toplam				2

Tablo 4.73’tan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Dünyada gördüğü iyi örnekleri kültürel ve toplumsal gerçekliğe uygun biçimde uyarlayarak Türk eğitim sistemine kazandırma konusunda yetkindir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanında farklı ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal yapı ve gerçekliği dikkate alarak Türk eğitim sistemine uyarlama konusunda yetkindir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin dünyada gördüğü iyi örnekleri toplumsal yapı ve kültürel gerçekleri dikkate alarak eğitim sistemine kazandırabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak,

öğrencilerin alanına yönelik çeşitli ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal gerçekleri dikkate alarak eğitim sistemine uyarlayabilmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “uygulamaları yorumlama” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 74. Yetkinlik Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	İLETİŞİM VE MÜZAKERE	Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.	1. Bilimsel ortamlarda görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.	8
Toplam				8

Tablo 4.74'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bilimsel ortamlarda görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin bilimsel süreçlerde görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade edebilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin bilimsel tartışmalarda görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ortaya koyabilmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “iletişim ve müzakere” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 75. Yetkinlik Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	UYGULAMALARI YORUMLAMA	Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.	1. Araştırmalarını yürütebilecek düzeyde dijital yetkinliğe sahiptir.	8
Toplam				8

Tablo 4.75'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Araştırmalarını yürütebilecek düzeyde dijital yetkinliğe sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin araştırmalarını yürütebilecek düzeyde dijital yetkinliğe sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin bilimsel

araştırma sürecinde ihtiyaç duyacağı dijital uygulamaları ve ortamları kullanabilmeleri yetkinliğine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “uygulamaları yorumlama” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 76. Yetkinlik Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	İŞ BİRLİĞİ VE ETKİN ÇALIŞMA	Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.	1. Ekip çalışması tasarlama, yönetme ve değerlendirme konularında yetkindir.	13
			2. Farklı alanlardaki bilim insanları ile iş birliği yapma ve ortak çalışmalar organize etme konularında yetkindir.	5
			3. Sahip olduğu bilgi ve becerileri disiplinlerarası alanda, ulusal/uluslararası platformları kullanarak tanıtma ve paylaşma konularında yetkindir.	4
Toplam				22

Tablo 4.76’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Ekip çalışması tasarlama, yönetme ve değerlendirme konularında yetkindir.”, “Farklı alanlardaki bilim insanları ile iş birliği yapma ve ortak çalışmalar organize etme konularında yetkindir.” ve “Sahip olduğu bilgi ve becerileri disiplinlerarası alanda, ulusal/uluslararası platformları kullanarak tanıtma ve paylaşma konularında yetkindir.” şeklinde kodlanarak “Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin ekip çalışması tasarlama, yönetme ve değerlendirme konularında yetkin olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden farklı alanlardaki bilim insanları ile iş birliği yapma, ortak çalışmalar organize etme ve sahip olduğu bilgileri/becerileri disiplinlerarası alanda, ulusal/uluslararası platformları kullanarak tanıtma ve paylaşma gibi yetkinliklere de sahip olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin ekip çalışması gerçekleştirme, farklı bilim insanlarıyla iş birliği yapma, çalışmalarını ulusal/uluslararası platformlarda tanıtma ve paylaşma gibi yetkinliklerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “iş birliği ve etkin çalışma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 77. Yetkinlik Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	İŞ BİRLİĞİ VE ETKİN ÇALIŞMA	Disiplinli ve verimli çalışma stratejileri konusunda yetkindir.	1. Sağlıklı ve verimli çalışma stratejilerine hakimdir.	1
			2. Planlama, zaman ve stres yönetimi konularında yetkindir.	1
Toplam				2

Tablo 4.77’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Sağlıklı ve verimli çalışma stratejilerine hakimdir.” ve “Planlama, zaman ve stres yönetimi konularında yetkindir.” şeklinde kodlanarak “*Disiplinli ve verimli çalışma stratejileri konusunda yetkindir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin sağlıklı ve verimli çalışma stratejilerine hâkim olmalarının yanı sıra planlama, zaman ve stres yönetimi konularında da yetkin olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin verimli çalışma stratejileri, planlama, zaman ve stres yönetimi gibi konularda yetkin olmalarına işaret eden bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “iş birliği ve etkin çalışma” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 78. Yetkinlik Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
YETKİNLİK	İLETİŞİM VE MÜZAKERE	Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.	1. Eğitim-öğretim süreçlerinin paydaşları (okul, aile, ebeveyn, öğretmen vd.) ile bilimsel amaçlı etkili iletişim ve etkileşim kurulması konusunda yetkindir.	14
Toplam				14

Tablo 4.78’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Eğitim-öğretim süreçlerinin paydaşları (okul, aile, ebeveyn, öğretmen vd.) ile bilimsel amaçlı etkili iletişim ve etkileşim kurulması konusunda yetkindir.” şeklinde kodlanarak “*Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerinin paydaşları ile bilimsel amaçlı etkili iletişim ve etkileşim kurmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin okul, aile, ebeveyn, öğretmen vd. gibi paydaşlar ile bilimsel amaçlı

iletişim ve etkileşim kurabilmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “yetkinlik” teması altındaki “iletişim ve müzakere” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 79. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 1. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	MESLEKİ DUYARLILIK VE PROFESYONELLİK	Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.	1. Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.	1
Toplam				1

Tablo 4.79’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin akademik süreçteki dinamik çalışma koşullarına karşı olumlu bir tutum sergilemelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “mesleki duyarlılık ve profesyonellik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 80. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 2. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.	1. Alana özgü değer üretme konusunda isteklidir.	1
Toplam				1

Tablo 4.80’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Alana özgü değer üretme konusunda isteklidir.” şeklinde kodlanarak “*Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin alana özgü değer üretme konusunda istekli olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin alanını geliştirmeye yönelik değerler üretme noktasında istekli olmalarına odaklanan bu yeterlik

ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 81. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 3. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	MESLEKİ DUYARLILIK VE PROFESYONELLİK	Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.	1. EPÖ alanının önemine inanan, ilgili ve adanmış bir anlayışa sahiptir.	9
			2. Program geliştirme uzmanı kimliğini kişiliğinin bir parçası haline getirmiş, fedakâr bir anlayışa sahiptir.	5
Toplam				14

Tablo 4.81’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “EPÖ alanının önemine inanan, ilgili ve adanmış bir anlayışa sahiptir.” ve “Program geliştirme uzmanı kimliğini kişiliğinin bir parçası haline getirmiş, fedakâr bir anlayışa sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin EPÖ alanının önemine inanan, ilgili ve adanmış olmalarının yanı sıra program geliştirme uzmanı kimliğini kişiliğinin bir parçası haline getirmiş, fedakâr bir anlayışa da sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin alanının önemine inanan, adanmış ve program geliştirme uzmanı kimliğini kişiliğinin bir parçası haline getirmiş bireyler olarak yetiştirilmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “mesleki duyarlılık ve profesyonellik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 82. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 4. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	HAYAT BOYU ÖĞRENME	Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.	1. Yüksek bir çalışma motivasyonuna ve bilimsel bir tutuma sahiptir.	8
			2. Bir eğitimci olarak kişisel gelişimine önem verir.	7
			3. Öğrenme ve öğretmeye açık olmalıdır.	5
Toplam				20

Tablo 4.82’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Yüksek bir çalışma motivasyonuna ve bilimsel bir tutuma sahiptir.”, “Bir eğitimci olarak kişisel gelişimine önem verir.” ve “Öğrenme ve öğretmeye açık olmalıdır.” şeklinde kodlanarak “*Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden

uzmanlar, öğrencilerin yüksek bir çalışma motivasyonuna ve bilimsel bir tutuma sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden kişisel gelişime önem verme, öğrenme ve öğretmeye açık olma gibi tutum ve değerlere de sahip olmasını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin kişisel gelişimine önem vermelerine, öğrenmeye ve öğretmeye açık olmalarına, yüksek bir çalışma motivasyonuna ve bilimsel bir tutuma sahip olmalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “hayat boyu öğrenme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 83. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 5. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	HAYAT BOYU ÖĞRENME	Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.	1. Gönüllü bir şekilde alanındaki güncel uygulamaları, ulusal/uluslararası yayınları ve gelişmeleri takip eder.	6
			2. Eğitim-öğretim alanındaki yeniliklere yönelik olumlu bir tutuma sahiptir.	4
			3. Eğitimle ilgili kitap, film, dergi, haber vb. takip etmeye isteklidir.	1
Toplam				11

Tablo 4.83'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Gönüllü bir şekilde alanındaki güncel uygulamaları, ulusal/uluslararası yayınları ve gelişmeleri takip eder.”, “Eğitim-öğretim alanındaki yeniliklere yönelik olumlu bir tutuma sahiptir.” ve “Eğitimle ilgili kitap, film, dergi, haber vb. takip etmeye isteklidir.” şeklinde kodlanarak “Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin alanındaki güncel uygulamaları, ulusal/uluslararası yayınları ve gelişmeleri takip etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden eğitim-öğretim alanındaki yeniliklere yönelik olumlu bir tutum geliştirme ve eğitimle ilgili kitap, film, dergi, haber vb. takip etmeye istekli olma gibi tutum ve değerlere de sahip olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin alanındaki güncel uygulamaları, bilimsel gelişmeleri, kitap, film, dergi, haber vb. yayınları takip etmeye istekli olmalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “hayat boyu öğrenme” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 84. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 6. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.	1. Toplumsal kabulleri ve değerleri ders programlarına yansıtır.	13
			2. Ülkenin eğitim felsefesini benimser ve bu felsefenin okullara, öğrencilere ve öğretmenlere yansımalarının farkına varır.	4
			3. Değerler eğitimi konusunda olumlu bir tutuma sahiptir.	1
Toplam				18

Tablo 4.84'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Toplumsal kabulleri ve değerleri ders programlarına yansıtır.”, “Ülkenin eğitim felsefesini benimser ve bu felsefenin okullara, öğrencilere ve öğretmenlere yansımalarının farkına varır.” ve “Değerler eğitimi konusunda olumlu bir tutuma sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin toplumsal kabulleri ve değerleri ders programlarına yansıtabilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden ülkenin eğitim felsefesini benimsemelerini, bu felsefenin okullara, öğrencilere ve öğretmenlere yansımalarının farkına varmalarını ve değerler eğitimi konusunda olumlu bir tutuma sahip olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin toplumsal kabulleri, değerleri ve ülkenin eğitim felsefesini eğitim-öğretim sürecine yansıtabilmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 85. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 7. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	MESLEKİ DUYARLILIK VE PROFESYONELLİK	Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda sorumluluk üstlenir.	1. Program geliştirme ve değerlendirme alanı ile ilgili yapılacak olan ulusal ve uluslararası çalışmalara gönüllü bir şekilde katılır.	7
			2. Eğitim sorunlarını çözme ve eğitim politikası geliştirme çalışmalarında sorumluluk alır.	4
			3. Disiplinlerarası çalışmalara katılma konusunda isteklidir.	2
Toplam				13

Tablo 4.85'ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Program geliştirme ve değerlendirme alanı ile ilgili yapılacak olan ulusal ve uluslararası çalışmalara gönüllü bir şekilde katılır.”, “Eğitim sorunlarını çözme ve eğitim politikası geliştirme çalışmalarında sorumluluk alır.” ve “Disiplinlerarası çalışmalara katılma konusunda

isteklidir.” şeklinde kodlanarak “Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin program geliştirme ve değerlendirme alanı ile ilgili yapılacak olan ulusal ve uluslararası çalışmalara gönüllü bir şekilde katılmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden eğitim sorunlarını çözme ve eğitim politikası geliştirme konularında sorumluluk almalarını ve disiplinlerarası çalışmalara katılma konusunda istekli olmalarını da beledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin kendi alanındaki ya da disiplinlerarası çalışmalara katılma, eğitim sorunlarını çözme ve eğitim politikası geliştirme konularında istekli olmalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “mesleki duyarlılık ve profesyonellik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 86. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 8. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	MESLEKİ DUYARLILIK VE PROFESYONELLİK	Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.	1. Çalışmalarında insanı, toplumsal faydayı ve sosyal sorumluluğu ön planda tutan bir anlayışa sahiptir.	5
			2. EPÖ alanının toplumsal yaşama etkisine ve ülkenin gelişmesine katkısına inanır.	2
Toplam				7

Tablo 4.86’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Çalışmalarında insanı, toplumsal faydayı ve sosyal sorumluluğu ön planda tutan bir anlayışa sahiptir.” ve “EPÖ alanının toplumsal yaşama etkisine ve ülkenin gelişmesine katkısına inanır.” şeklinde kodlanarak “Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin çalışmalarında insanı, toplumsal faydayı ve sosyal sorumluluğu ön planda tutan bir anlayışa sahip olmalarının yanı sıra EPÖ alanının toplumsal yaşama etkisine ve ülkenin gelişmesine katkısına inanmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin çalışmalarında insanı, toplumsal faydayı ve sosyal sorumluluğu ön planda tutan bir anlayışa sahip olmalarına ve gerçekleştirdikleri çalışmaların ülkenin gelişimine katkı sağlayacağına inanmalarına işaret eden bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “mesleki duyarlılık ve profesyonellik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 87. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 9. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında evrensel değerleri gözetir.	1. Çalışmalarında kendi kültürel değerlerini yansıtmalı ayrıca kültürüne uygun evrensel değerleri de benimsemelidir.	3
Toplam				3

Tablo 4.87’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Çalışmalarında kendi kültürel değerlerini yansıtmalı ayrıca kültürüne uygun evrensel değerleri de benimsemelidir.” şeklinde kodlanarak “Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında evrensel değerleri gözetir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin kendi kültürel değerlerine sahip çıkmalarının yanı sıra kültürüne uygun evrensel değerleri de benimsemeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin çalışmalarını kendi kültürüne uygun evrensel değerler doğrultusunda gerçekleştirmelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 88. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 10. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.	1. Bireysel değerlere sahiptir.	12
Toplam				12

Tablo 4.88’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Bireysel değerlere sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin bireysel değerlere sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb. değerlere sahip olmalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin

“tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 89. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 11. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	MESLEKİ DUYARLILIK VE PROFESYONELLİK	Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.	1. Azim, merak, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik ve bağımsız düşünme gibi özelliklere sahiptir.	8
			2. Alanıyla ilgili kuramsal bilgileri ve bilimsel yayınları eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilir.	4
			3. Öz disiplin, öz saygı, öz eleştiri ve öz yeterlik gibi kişilik özelliklerine sahiptir.	3
Toplam				15

Tablo 4.89’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Azim, merak, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik ve bağımsız düşünme gibi özelliklere sahiptir.”, “Alanıyla ilgili kuramsal bilgileri ve bilimsel yayınları eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilir.” ve “Öz disiplin, öz saygı, öz eleştiri ve öz yeterlik gibi kişilik özelliklerine sahiptir.” şeklinde kodlanarak “Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin azim, merak, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik ve bağımsız düşünme gibi özelliklere sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzmanların bir yeterlik olarak öğrencilerden alanıyla ilgili kuramsal bilgileri ve bilimsel yayınları eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilmelerinin yanı sıra öz disiplin, öz saygı, öz eleştiri ve öz yeterlik gibi kişilik özelliklerine sahip olmalarını da bekledikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, öğrencilerin çalışma sürecinde ihtiyaç duyacağı azim, merak, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme, öz disiplin, öz saygı, öz eleştiri ve öz yeterlik gibi kişilik özelliklerine sahip olmalarına odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “mesleki duyarlılık ve profesyonellik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 90. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 12. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	MESLEKİ DUYARLILIK VE PROFESYONELLİK	Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.	1. Ekip çalışması, iş birliği, dayanışma, bilgi paylaşma ve akademik ağ kurma gibi sosyal özelliklere sahiptir.	9
			2. İletişim becerileri gelişmiş, girişimci ve lider ruhlu bir yapıya sahiptir	5
Toplam				14

Tablo 4.90'dan anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Ekip çalışması, iş birliği, dayanışma, bilgi paylaşma ve akademik ağ kurma gibi sosyal özelliklere sahiptir.” ve “İletişim becerileri gelişmiş, girişimci ve lider ruhlu bir yapıya sahiptir.” şeklinde kodlanarak “*Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin ekip çalışması, iş birliği, dayanışma, bilgi paylaşma ve akademik ağ kurma gibi sosyal özellikleri sergileyebilmelerinin yanı sıra iletişim becerileri gelişmiş, girişimci ve lider ruhlu bir yapıya sahip olmaları gerektiğini de belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin iş birliği, dayanışma, bilgi paylaşma, akademik ağ kurma ve girişimci olma gibi sosyal özelliklerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “mesleki duyarlılık ve profesyonellik” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 91. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 13. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.	1. Kapsayıcı eğitimi önemseyen bir tutuma sahip olmalıdır.	1
Toplam				1

Tablo 4.91'den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Kapsayıcı eğitimi önemseyen bir tutuma sahip olmalıdır.” şeklinde kodlanarak “*Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.*” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin kapsayıcı eğitimi önemseyen bir tutuma sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin çalışmalarını kapsayıcı bir anlayışla ele almalarına

odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 92. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 14. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.	1. Mesleki sorunları/konuları tartışırken ve çalışmalarını yürütürken bilimsel etik ilkelerini ve ahlaki değerleri ön planda tutar.	25
			2. Etik ilke ve değerleri yaşam biçimi haline getirir.	4
Toplam				29

Tablo 4.92’den anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Mesleki sorunları/konuları tartışırken ve çalışmalarını yürütürken bilimsel etik ilkelerini ve ahlaki değerleri ön planda tutar.” ve “Etik ilke ve değerleri yaşam biçimi haline getirir.” şeklinde kodlanarak “Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin mesleki sorunları/konuları tartışırken ve çalışmalarını yürütürken bilimsel etik ilkelerini ve ahlaki değerleri ön planda tutmaları ve bu ilke ve değerleri yaşam biçimi haline getirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinde ve mesleki yaşantısında etik ilkelere bağlı kalarak hareket etmelerine işaret eden bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Tablo 4. 93. Tutum ve Değerler Alanına Yönelik 15. Yeterliğin Ortaya Çıkarılması

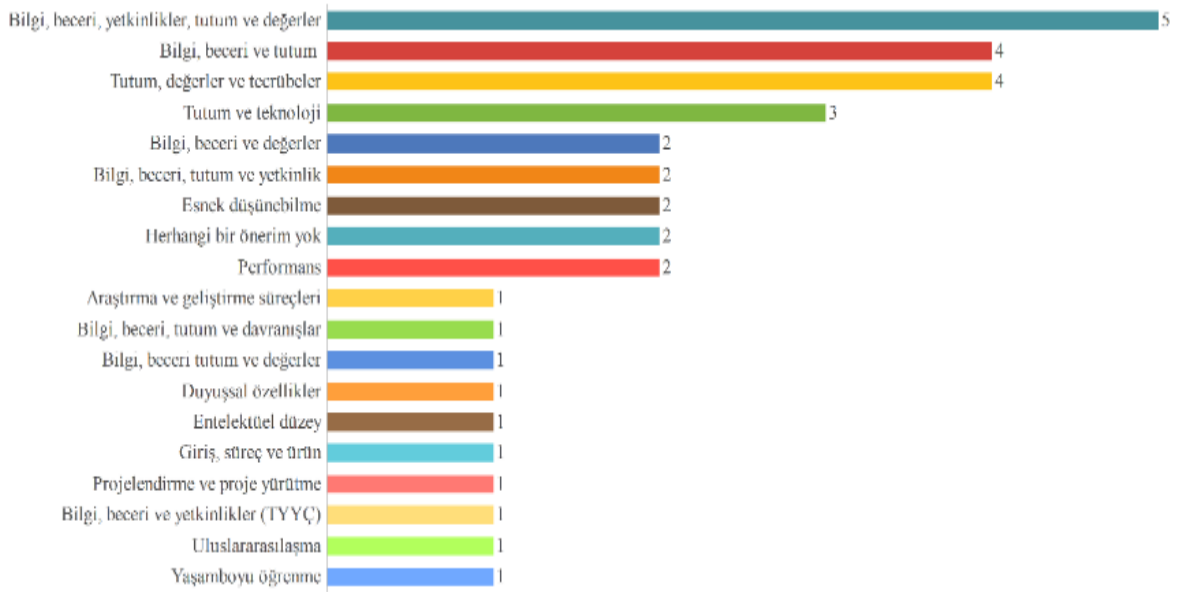
Tema	Alt Tema	Kod	Alt Kod	Sayı
TUTUM VE DEĞERLER	ETİK İLKELERE VE DEĞERLERE DUYARLILIK	Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin gelişimini destekler.	1. Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin gelişimini destekler.	3
Toplam				3

Tablo 4.93’ten anlaşılacağı üzere uzmanlar tarafından belirtilen görüşler, “Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin gelişimini destekler.” şeklinde kodlanarak “Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin

gelişimini destekler.” yeterlik ifadesi oluşturulmuştur. Bu yeterliğin oluşturulmasına görüşleri ile kaynaklık eden uzmanlar, öğrencilerin toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunmaları ve etik değerlerin gelişimini desteklemeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Son olarak, öğrencilerin karşılaştıkları çeşitli sorunların çözümüne katkıda bulunmalarına ve etik değerlerin gelişimini desteklemelerine odaklanan bu yeterlik ifadesinin “tutum ve değerler” teması altındaki “etik ilkelere ve değerlere duyarlılık” alt temasında yer alması uygun görülmüştür.

Delphi 1. turunda uzmanlara yeterliklerin TYYÇ’den farklı olarak hangi yeterlik alanları altında ifade edilebileceği de sorulmuştur. Bu soruyu 29 uzman yanıtlamıştır. Uzmanların soruya vermiş olduğu yanıtlar, anlamsal benzerlik ve bütünlük bakımından incelenmiş ve aynı anlama gelen yanıtlar birlikte değerlendirilerek gruplandırılmıştır. Açıklanan bu sürece ve uzmanların yanıtlarına bağlı kalarak elde edilen yeterlik alanlarına ilişkin ifadeler aşağıda yer alan şekil üzerinde gösterilmektedir:

Şekil 4. 1. Uzmanlar tarafından önerilen yeterlik alanları

Şekil 4.1.’de uzmanlar tarafından önerilen yeterlik alanları yer almaktadır. Bu öneriler arasında birbirinden farklı 18 yeterlik alanı ve herhangi bir öneride bulunmak istemeyen uzmanların işaretlediği bir seçenek bulunmaktadır. Buna göre, uzmanlar tarafından en çok önerilen yeterlik alanının “bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler” (f=5) olduğu söylenebilir. Bu yeterlik alanlarını sırasıyla “bilgi, beceri ve tutum” (f=4), “tutum, değerler ve tecrübeler” (f=4) ve “tutum ve teknoloji” (f=3) yeterlik alanlarının izlediği

belirtilebilir. Ayrıca, 5 farklı yeterlik alanının 2'ser uzman tarafından, 10 farklı yeterlik alanının ise, yalnızca birer uzman tarafından önerildiği de görülmektedir.

4.2.2. Delphi 2. Tur Anketinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Delphi 2. tur anketi, EPÖ alanı doktora düzeyi yeterliklerini belirlemeye yönelik hazırlanan Delphi 1. tur anketindeki soruların analizi doğrultusunda elde edilen yeterliklerden oluşmaktadır. Bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler olmak üzere 4 yeterlik alanı altında toplanan, 58 yeterlik ifadesinden oluşan ve 7'li Likert şeklinde hazırlanan Delphi 2. tur anketi ile uzmanlara yeterliklere ilişkin katılma düzeyleri sorulmuştur. Bununla birlikte, her bir yeterlik ifadesinin altına görüş, öneri ve fikir değişikliğinin iletilebileceği bir metin alanı da eklenerek süreç içerisinde yeterlik ifadelerinin yeniden düzenlenebilmesi amaçlanmıştır.

Delphi 2. tur anketinde yer alan yeterlik ifadeleri önceden belirlenmiş uzlaşma ölçütleri (medyan ve çeyrekler arası fark) ve düzeyi (6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdesi) doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu kapsamda, yeterlik ifadesine ait medyan değerinin 6 ve üzeri bir değerde olması, çeyrekler arası farkın 1'e eşit ya da 1'den daha küçük olması ve 6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdesinin 80 ve üzeri bir değerde olması, ilgili yeterlik ifadesinin üzerinde uzlaşma olduğunu göstermektedir. Bu süreç doğrultusunda gerçekleştirilen Delphi 2. tur anketinin analiz sonuçlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. 94. Delphi 2. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistiki Değerleri

Yeterlik Alanları	Yeterlikler	Ortalama	Standart Sapma	Uzlaşma Ölçütleri		Uzlaşma Düzeyi	Uzlaşma Durumu
		$\bar{X}$	S	Md	ÇAF	% (6+7)	
Bilgi	1.Program geliştirme ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel kaynakların bilgisine sahiptir.	6,39	0,92	7,00	1,00	85,71	Var
	2-Program geliştirme alanında güncel yayınları takip eder.	6,50	1,07	7,00	1,00	89,29	Var
	3-Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini ve bu alana katkısını analiz eder.	6,32	1,19	7,00	1,00	82,14	Var
	4-Eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dalları hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.	5,57	1,45	6,00	2,25	53,57	Yok
	5-Araştırma için gerekli finansal kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin bilgiye sahiptir.	5,79	1,29	6,00	2,00	71,43	Yok
	6-Bilimsel araştırma yapma, rapor yazma yöntem ve ilkeleri bilgisine sahiptir.	6,64	0,62	7,00	1,00	92,86	Var
	7-Eğitim araştırmalarının nicel/nitel verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde gerekli olan istatistiksel bilgilere ve bu analizlerde tercih edilen yazılım ve programların kullanım bilgisine sahiptir.	6,32	1,09	7,00	1,00	78,57	Yok
	8-Eğitim bilimleri alanında bilgi üretme amaçlı farklı araştırma desenleri ve bu desenlerde kullanılan yöntem/teknikler hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.	6,14	1,35	7,00	1,25	75,00	Yok
	9-Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz eder.	6,18	1,54	7,00	1,00	82,14	Var
	10-Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.	6,32	1,31	7,00	1,00	85,71	Var
	11-Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.	6,32	1,28	7,00	1,00	82,14	Var
	12-Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.	6,36	1,37	7,00	1,00	85,71	Var
	13-Program geliştirme sürecinin kuramsal temellerini analiz eder ve program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.	6,43	1,32	7,00	0,25	85,71	Var
	14-Eğitim bilimleri alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.	6,18	1,25	7,00	1,00	85,71	Var
	15-Eğitim alanındaki yeni yaklaşımlar ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.	6,29	1,05	6,50	1,00	89,29	Var
	16-Program geliştirme/değerlendirme alanındaki model, tasarım ve yaklaşımları analiz eder.	6,50	1,26	7,00	0,25	92,86	Var
	17-Eğitim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.	6,32	1,31	7,00	1,00	85,71	Var
	18-Ulusal ve uluslararası öğretmen yetiştirme modelleri konusunda karşılaştırmalı analizler yapar.	6,11	1,37	7,00	1,00	78,57	Yok
Beceri	1-Liderlik yaptığı program geliştirme çalışmalarında program geliştirme sürecinin temel adımları, süreçleri ve ilkelerini kullanır.	6,68	0,67	7,00	0,00	89,29	Var
	2-Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.	6,43	0,79	7,00	1,00	82,14	Var
	3-Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.	6,50	0,75	7,00	1,00	92,86	Var
	4-Farklı değerlendirme modelleri kullanarak öğretim programları için etkinlik değerlendirmesi yapar ve özgün bir değerlendirme model önerisi geliştirir.	5,96	1,35	6,00	1,25	75,00	Yok
	5-Eğitim programları ve öğretim alanının diğer alanlarla olan ilişkilerini çok yönlü olarak değerlendirir ve bu alanlara yönelik bilimsel çalışmalar yürütür.	5,89	1,23	6,00	1,00	78,57	Yok
	6-Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.	6,32	0,86	7,00	1,00	82,14	Var
	7-Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.	6,64	0,73	7,00	0,25	92,86	Var
	8-Alanyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik dil kullanır.	6,64	0,73	7,00	0,00	85,71	Var
	9-Bilimsel araştırmalarında ihtiyaç duyulan ileri istatistiksel işlemleri ve analiz tekniklerini kullanır.	6,21	0,99	7,00	1,25	75,00	Yok
	10-Alanyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği mecralarda yayına dönüştürür.	6,61	0,69	7,00	1,00	89,29	Var

Tablo 4. 94. Delphi 2. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistiki Değerleri

Yeterlik Alanları	Yeterlikler	Ortalama	Standart Sapma	Uzlaşma Ölçütleri		Uzlaşma Düzeyi	Uzlaşma Durumu
		$\bar{X}$	S	Md	ÇAF	% (6+7)	
Yetkinlik	11-Eğitim programları ve öğretim alanının temel sorunlarına yönelik nitelikli projelerin tasarlanması ve sonuçlandırılması sürecine liderlik yapar.	6,21	0,88	6,00	1,00	78,57	Yok
	12-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.	6,54	0,84	7,00	1,00	85,71	Var
	13-Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerileri kullanır.	6,36	1,34	7,00	1,00	82,14	Var
	14-Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılmış muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.	6,64	0,68	7,00	1,00	96,43	Var
	15-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.	6,21	0,92	6,00	1,00	82,14	Var
	1-Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.	6,21	0,99	6,50	1,00	82,14	Var
	2-Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.	6,64	0,78	7,00	0,00	89,29	Var
	3-Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.	6,68	0,67	7,00	0,00	89,29	Var
	4-Eğitim programları ve öğretim alanındaki sorunlara ilişkin önerileri ile politika yapıcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir.	5,54	1,55	6,00	2,00	57,14	Yok
	5-Eğitim programları ve öğretim alanında farklı ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal yapı ve gerçekliği dikkate alarak Türk eğitim sistemine uyarlama konusunda yetkindir.	6,29	1,05	7,00	1,00	78,57	Yok
	6-Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.	6,64	0,83	7,00	0,00	85,71	Var
	Tutum ve Değerler	7-Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.	6,36	0,83	7,00	1,00	85,71
8-Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.		6,32	0,94	7,00	1,00	82,14	Var
9-Disiplinli ve verimli çalışma stratejileri konusunda yetkindir.		6,43	0,96	7,00	1,00	82,14	Var
10-Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.		6,54	0,79	7,00	1,00	89,29	Var
1-Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.		6,57	0,88	7,00	1,00	92,86	Var
2-Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.		6,57	0,69	7,00	1,00	89,29	Var
3-Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimini haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.		6,46	0,84	7,00	1,00	85,71	Var
4-Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.		6,82	0,39	7,00	0,00	100,00	Var
5-Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.		6,75	0,44	7,00	0,25	100,00	Var
6-Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.		6,57	0,88	7,00	1,00	92,86	Var
7-Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.		6,61	0,63	7,00	1,00	92,86	Var
8-Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.		6,54	0,69	7,00	1,00	89,29	Var
9-Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında evrensel değerleri gözetir.	6,64	0,73	7,00	0,25	92,86	Var	
10-Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.	6,71	0,53	7,00	0,25	96,43	Var	
11-Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.	6,46	1,35	7,00	0,25	92,86	Var	
12-Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.	6,54	0,79	7,00	1,00	89,29	Var	

Tablo 4. 94. Delphi 2. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistiki Değerleri

Yeterlik Alanları	Yeterlikler	Ortalama	Standart Sapma	Uzlaşma Ölçütleri		Uzlaşma Düzeyi	Uzlaşma Durumu
		$\bar{X}$	S	Md	ÇAF	% (6+7)	
	13-Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.	6,54	0,69	7,00	1,00	96,43	Var
	14-Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43	Var
	15-Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin gelişimini destekler.	6,68	0,55	7,00	1,00	96,43	Var

Tablo 4.94'te yer alan istatistikler incelendiğinde 58 yeterlik ifadesine ait ortalamaların 5,54 ile 6,82 arasında değişen yüksek değerlerde olduğu görülmektedir. Standart sapma değerleri 0,39 ile 1,55 arasında değişen değerler almıştır. Medyan değerlerinin büyük bir çoğunluğu 7 olmak üzere 6 ve 7 değerlerini aldığı anlaşılmaktadır. Çeyrekler arası fark 0 ile 2,25 arasında değişen değerler almıştır. Yeterliklere 6 ve 7 şeklinde katılma düzeyi belirtmiş olan uzmanların yüzdesi ise, 53,57 ile 100,00 arasında değişen değerlerdir. Tüm yeterliklere ilişkin değerler uzlaşma ölçütlerine göre incelendiğinde 58 yeterliğin tamamına ait medyan değerlerinin 6'dan büyük, 52 yeterlik ifadesine ait çeyrekler arası fark değerlerinin ise 1'e eşit ya da 1'den daha küçük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 5 yeterlik ifadesine ait çeyrekler arası fark değerinin 1'e eşit olmasına rağmen 6 ve 7 yanıtları toplamının %80'in altında olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, 58 yeterlik ifadesinden 47 tanesi üzerinde uzlaşma sağlanmış 11 tanesinde ise uzlaşma sağlanamamıştır. Uzlaşma sağlanamayan yeterlik ifadeleri Delphi sürecinden çıkarılmıştır. Yapılan bu değerlendirmeye göre, Delphi 2. tur anketinde yer alan yeterlik ifadelerinin büyük bir kısmına yönelik uzlaşmanın gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Delphi 2. tur anketine katılan uzmanların bir kısmı ankette yer alan yeterlik ifadelerine yönelik görüş ve önerilerini de iletmiştir. Gelen görüş ve öneriler doğrultusunda bazı yeterlik ifadeleri yeniden düzenlenmiş bazıları ise olduğu gibi korunmuştur. Yeterlik ifadelerine yönelik uzmanlardan gelen görüş ve önerilere aşağıda yer verilmiştir. Ayrıca bu görüş ve öneriler doğrultusunda gerçekleştirilen işlemler, her bir yeterlik ifadesi özelinde ayrı ayrı açıklanmıştır.

Bilgi 1: Program geliştirme ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel kaynakların bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 5 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Alanla ilgili temel kaynak bilgisinin oldukça önemli olduğunu düşünmekle birlikte ifade ediliş tarzının eğitim programları alanının kapsamını daralttığını düşünüyorum. Geliştirme ifadesi yer alıyorsa değerlendirmeyi de yanına katmamız gerektiğini düşünüyorum. Veya “Eğitim programları ve öğretim alanında...” şeklinde düzenlenebilir. [U20]
2. Program geliştirme ifadesi yerine eğitim programları ifadesi tercih edilebilir. [U7]
3. Yüksek lisans düzeyi için 5, Doktora düzeyi için 6 olabilir. Ayrı ayrı verilmediği için ortalama 6 puan olarak değerlendirdim. Bu açıklama (Y. Lisans/ Doktora ayrı ayrı değerlendirme) diğer maddeler için de geçerli olabilir. [U9]
4. Kaynak ifadesi sorunlu olabilir. Bu alanda çalışma yapan kurumlar mı yoksa bu bağlamdaki yazılı yazısız kaynaklar mı ifade ediliyor? [U23]
5. Program geliştirme ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel alanyazın bilgisine sahiptir. [U13]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Eğitim programları ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel alanyazın bilgisine sahiptir.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bilgi 2: Program geliştirme alanında güncel yayınları takip eder.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Bir önceki maddeye benzer bir şekilde “eğitim programları ve öğretim alanında...” olarak güncellenmesi gerektiğini düşünüyorum. [U20]
2. İfade program geliştirme odaklı olması sıkıntılı bu ifadeyi eğitim programları ve öğretim veya eğitim programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gibi daha kapsamlı bir ifade tercih edelim. [U7]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Eğitim programları ve öğretim alanında güncel yayınları takip eder.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bilgi 3: Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini ve bu alana katkısını analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 5 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *Analiz etmek bilgi boyutunu aşan bir ifade değil mi?* [U9]
2. *Diğer disiplinler olarak bahsedilen disiplinlere örnek verilebilir.* [U7]
3. *İlişkisini ve katkısını analiz etme iki farklı yeterliği ölçüyor gibi.* [U10]
4. *Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini ve bu alana katkılarını analiz eder.* [U13]
5. *İlgili disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini analiz eder. (Bu şekilde tek bir cümleyle ifadenin daha doğru olacağını düşünüyorum. Analiz ederken zaten katkısını da ortaya koyacaktır).* [U27]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “*Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini analiz eder.*” şeklinde yeniden düzenlenmiştir:

Bilgi 4: Eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dalları hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %53,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 8 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *“ileri düzeyde bilgiye” ifadesi yerine “yeterli bilgiye” ifadesi daha uygun duruyor. Bana göre ileri düzey bilgiye gerek yok.* [U19]
2. *EPO alanının kapsamına biraz çıkmış gibi duruyor. Hem eğitim bilimleri hem de ilişkili bilim dalları hakkında İLERİ düzeyde bilgiye sahip olmasını beklemek uygun gelmedi.* [U17]
3. *Eğitim bilimlerinin ilişkili olduğu demek daha iyi olabilir.* [U10]
4. *İleri düzey, anlamı bozduğu gibi olanaksıza da işaret ediyor.* [U23]
5. *İleri düzeyde bilgi o alanı bilmek anlamına gelir.* [U8]
6. *İlişkili olduğu diğer disiplin dalları ifadesi açıklamaya ihtiyaç var. Sizin düşündüğünüz dallarla benimki aynı mı acaba? Açık ifade edilmesinde yarar vardır.* [U21]
7. *Eğitim bilimleri ifadesi çok geniş, eğitim programları ve öğretim olarak değiştirilmeli, ilişkili diğer bilim dalları ifadesi ise sınırı olmayan bir anlamı içeriyor, (sosyoloji, felsefe, psikoloji, ekonomi vb. alanların dışında alan eğitimi kapsamındaki bütün bilimler de bu kapsama girer), belki doğrudan ilişkili bilim dalları ifadesi uygun düşebilir. Ayrıca ileri düzeyin de sınırı yok, program geliştirme ve öğretim süreçlerini planlama doğrultusunda yeterli bilgiye sahiptir ifadesi yazılabilir.* [U13]

8. *Diğer bilim dallarında ileri düzeyde bilgiye sahip olmak gerçekçi bir beklenti değil.* [U11]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 5: Araştırma için gerekli finansal kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin bilgiye sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %71,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 5 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *“Finansal kaynaklara erişim bilgisi” muğlak bir ifade.* [U9]
2. *Bilimsel araştırma ifadesine yer verilmeli.* [U7]
3. *Bunlar sürekli ilan ediliyor, ihtiyacı olan görür.* [U23]
4. *Bu ifadenin içerisinde “projelendirme” bilgi ve yeterliklerine sahiptir gibi bir ifade yerleştirilmeli.* [U13]
5. *Eğitim programları alanında yeterli finansal kaynak ulusal ve uluslararası düzeyde yok.* [U11]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 6: Bilimsel araştırma yapma, rapor yazma yöntem ve ilkeleri bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 3 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *Önerim: “Bilimsel araştırma sürecini yürütmesini mümkün kılacak yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.”* [U20]
2. *Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama ile ilgili ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeleri uygular. İfadeleri tercih edilmeli ve daha üst düzey bir davranış hedeflenmeli.* [U7]
3. *“ve raporlama yöntem ve ...” olarak değiştirilmeli.* [U13]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi *“Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.”* şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bilgi 7: Eğitim araştırmalarının nicel/nitel verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde gerekli olan istatistiksel bilgilere ve bu analizlerde tercih edilen yazılım ve programların kullanım bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %78,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 4 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

- 1. Bu madde iki farklı maddeye ayrılabilir. [U20]*
- 2. ...istatistiksel analizleri bilgisi sadece veri analizi aşamasında olduğu için anlatım bozukluğu oluşmuş cümlede. Bu ifadeyi şu şekilde dönüştürebiliriz. "Eğitim (programları ve öğretim-bu kısım da alana özgünlük açısından eklenebilir.) araştırmalarında ihtiyaç duyulan nitel ve nicel verilerin toplanması, bu verilen analiz edilmesi için gerekli veri analizi (nitel verilerde istatistik ifadesi kullanılmadığı için maddeden çıkarılmalı) yöntemlerini bilir ve bu analizler farklı veri analizi yazılım ve/veya programlarını kullanabilir." [U7]*
- 3. İstatistiksel bilgilere sahiptir, program kullanımı ise beceriler kısmında ifade edilebilir. [U10]*
- 4. Tümünü bilmesi söz konusu olmayabilir. [U8]*

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 8: Eğitim bilimleri alanında bilgi üretme amaçlı farklı araştırma desenleri ve bu desenlerde kullanılan yöntem/teknikler hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %75 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 3 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

- 1. Odağımız EPÖ ise ifadeyi o şekilde düzenleyelim. .... "amaçlı farklı araştırma paradigmaları ve bağlı olarak araştırma desenlerini ve bu desenler kapsamında gerekli ve uygun olan veri toplama yöntem ve tekniklerini seçer ve uygular." olacak şekilde ileri düzey bir hedef davranışa dönüştürülmeli. şimdiye kadar okuduğum birçok madde hep bilgi düzeyinde idi ancak biz EPÖ doktorlarından daha ileri düzey beceri bekleriz. [U7]*
- 2. Araştırma desenleri hakkında ileri düzey bilgi demek yeterli olur. [U10]*
- 3. Çok anlaşılır değil ifade. Desenlerde kullanılan yöntem teknik nedir? anlamadım. Demek istediğiniz desene uygun bilimsel araştırma süreci mi? Araştırma desenine*

uygun araştırma amacı, örneklem seçimi, veri toplama aracı ve süreci, veri analizi vs. mi? Eğer öyle ise şu ifadeyi önerebilirim: “Bilimsel araştırma desenleri ve bu desenlere yönelik bilimsel araştırma süreçleri hakkında ...” [U21]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 9: Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 5 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

- 1. ...özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptir. İkinci kısım ise ... “Eğitim programlarının uygulamadaki sorunlarını analiz eder” şeklinde olması daha makul. Ancak analiz etmek bilginin çok daha üzerinde bir davranış. Beceri boyutunda olması daha uygun olacaktır. [U9]*
- 2. “...uluslararası perspektifte analiz eder.” ifadesi eklenebilir. [U7]*
- 3. Türleri, öğeleri ve özellikleri analiz eder ve uygulamadaki sorunları tartışır şeklinde iki farklı cümlede ifade edilebilir. [U10]*
- 4. Eğitim programlarının türlerinden kastınız Posner'ın ifade ettiği ise sakıncalı. Çünkü bu sınıflamaya bilimsel olarak tür veya sınıflama vs. tam olarak denilemiyor. [U21]*
- 5. Öge. [U5]*

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz bilgisine sahiptir.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bilgi 10: Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

- 1. Analiz? [U9]*

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 11: Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. “tartışır” şeklinde bitmesi çok sık durmamış ama bir öneride gelmedi aklıma. [U19]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 12: Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 4 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Analiz? [U9]

2. “...ve farklı durumlara göre bu basamakları uyarlayabilir.” ifadesi sonuna eklenebilir. [U7]

3. İşlem basamaklarını demek yeterli olur. [U10]

4. 13. maddeye temel olarak düşünülmüş olabilir ancak daha çok yüksek lisans düzeyinde değerlendirmek daha uygun gibi. [U27]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 13: Program geliştirmenin kuramsal temellerini analiz eder ve program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 3 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Analiz? Bilgi ve tartışma bu bölüm için uygun. Ama analiz daha üst düzeyde sanırım. [U9]

2. Ve ile bağlamak yerine iki farklı yeterlik olarak yazılabilir. [U10]

3. Program geliştirmenin kuramsal temellerini analiz ederek program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır. [U27]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “*Program geliştirmenin kuramsal temellerini analiz ederek program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.*” şeklinde yeniden dzenlenmiştir.

Bilgi 14: Eğitim bilimleri alanına ait kuram, model, strateji, yntem ve teknikler hakkında ileri dzyeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.

Uzlaşma dzyeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine ynelik uzmanlar tarafından toplam 4 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

- 1. Neden eğitim bilimleri alanına dnyuş yaptık. Bu ifadeye eğitim ynetimi de girer psikoloji kuramları da bu ifadenin tm yetkinliklerde gzyden geğirilmesi gerekiyor. Bu ifadenin de bu kapsamda dzenlenmesi gerekir. [U7]*
- 2. Eğitim bilimleri ok genel bir ifade. rneğin, psikolojik danışma kuramlarını da mı bilmeli? Program geliştirme denmeli daha doğrusu EPÖ. [U23]*
- 3. Eğitim bilimleri ifadesi eğitim programları ve oğretim olarak değiştirilmeli, rneğin PDR, olme gibi alt alanların btyn kuram, model ve uygulamalarını bilmesi imkânsız diyebilirim. [U13]*
- 4. İfadeye katılıyorum ancak, eğitim bilimleri ifadesi yerine daha alana ozgy şekilde ifade edilebilir. Yukarıdaki gibi ifade edildiğinde kapsamın ok geniş kaldığını dduşnuyorum. rneğin eğitim ynetimi alanına ilişkin kuramları da mı bilmesi gerekiyor? gibi anlamlar çıkarılmasına yol ağabilir. [U27]*

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “*Eğitim programları ve oğretim alanına ait kuram, model, strateji, yntem ve teknikler hakkında ileri dzyeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.*” şeklinde yeniden dzenlenmiştir.

Bilgi 15: Eğitim alanındaki yeni yaklaşım ve ynelimler hakkında bilgiye sahiptir.

Uzlaşma dzyeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine ynelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

- 1. Eğitim mi oğretim mi program geliştirme ve oğretim mi? net değil. Dzenlenmeli! [U7]*

Yukarıda yer alan öneri doğrultusunda yeterlik ifadesi “*Eğitim programları ve oğretim alanındaki yeni yaklaşım ve ynelimler hakkında bilgiye sahiptir.*” şeklinde yeniden dzenlenmiştir.

Bilgi 16: Program geliştirme/değerlendirme alanındaki model, tasarım ve yaklaşımları analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 3 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Analiz? [U9]
2. Yukarıda “Program geliştirme” geçti zaten burada “program değerlendirme” olmalı sadece... [U19]
3. ...geliştirme ve değerlendirme şeklinde değiştirilmeli. Madde bu haliyle ikisinden biri de olabilir şeklinde algılanabilir. [U7]

Yukarıda belirtilen öneriler arasında yer alan bir görüşte, söz konusu yeterliğin ifade ettiği anlamın ankette yer alan başka bir yeterliğin kapsamına girdiği belirtilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda bu yeterlik ifadesinin bilgi alanında yer alan 14 numaralı yeterlik ifadesiyle anlamsal olarak benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Bu sebeple, uzlaşma ölçütlerini karşılayan ve uzlaşma düzeyi çok yüksek olan bu ifadenin anketten çıkarılmasına karar verilmiştir.

Bilgi 17: Eğitim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 4 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. “...basamaklarını uygular.” şeklinde düzenlenmeli. [U7]
2. Ne demek istediğinizi anlayamadım. Öğretim sürecini mi kastediyorsunuz? [U21]
3. İşlem basamakları olduğunu düşünmüyorum. Öğrenme karmaşık ve etkileşimli bir süreç. [U11]
4. Bu noktada öğretmenlik deneyiminin önemi kendini göstermektedir. Programlara seçilen öğrencilerin belirli bir süre öğretmenlik yapmış olması ölçütü aranabilir. Program içinde öğretmenlik deneyimi kazanma koşulları oluşturulabilir. [U29]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bilgi 18: Ulusal ve uluslararası öğretmen yetiştirme modelleri konusunda karşılaştırmalı analizler yapar.

Uzlaşma düzeyi %78,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *Karşılaştırmalı analiz bilgisine sahiptir?* [U9]
2. *EPÖ'nün öğretim boyutu ile öğretim ilkeleri, öğretim tasarımı gibi konulara da değinen maddeler eklenebilir.* [U7]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 1: Liderlik yaptığı program geliştirme çalışmalarında program geliştirmenin temel adımları, süreçleri ve ilkelerini kullanır.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. *“Liderlik yaptığı ya da görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır şeklinde olsa daha iyi olur, her çalışmada lider olarak görev almaz.”* [U13]

Yukarıda yer alan öneri doğrultusunda yeterlik ifadesi *“Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır.”* şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Beceri 2: Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. *Bu konuda ilgili disiplinlerde çalışan uzmanlardan destek alması uygun olacaktır. Tek başına her alanda yetkin olması çok mümkün değil.* [U17]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 3: Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *Tasarlar ya da geliştirir demek daha iyi olabilir.* [U10]
2. *Katılıyorum ancak farklı koşullar yerine farklı disiplinlerde ifadesinin daha uygun olacağını düşünüyorum.* [U27]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 4: Farklı değerlendirme modelleri kullanarak öğretim programları için etkinlik değerlendirmesi yapar ve özgün bir değerlendirme model önerisi geliştirir.

Uzlaşma düzeyi %75 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 6 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *“özgün bir değerlendirme model önerisi geliştirir.” İddialı olmuş. Alan doktorunda beklenmesi zor.* [U19]
2. *Burada kastedilen program değerlendirme modeli mi? Tam anlaşılmıyor.* [U17]
3. *Değerlendirme yapar ve model önerisi geliştirir iki farklı yeterlik olarak ifade edilebilir.* [U10]
4. *Ve'den önceki ifadeye katılıyorum ancak sonraki cümleye katılmıyorum. Bu ise ifadenin binişik olduğunu gösteriyor. Değerlendirme yapma tamamdır ama özgün bir model geliştirmek kolay bir iş değil. Herkesten bunu beklemek doğru değil.* [U21]
5. *“...özgün değerlendirme modelleri tasarlayabilir.” şeklinde ifade edilse daha iyi olur.* [U13]
6. *İki ayrı madde halinde yazılabilir.* [U5]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 5: Eğitim programları ve öğretim alanının diğer alanlarla olan ilişkilerini çok yönlü olarak değerlendirir ve bu alanlara yönelik bilimsel çalışmalar yürütür.

Uzlaşma düzeyi %78,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 4 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *Değerlendirme ve çalışma yürütme de yine iki farklı cümlede yer alırsa daha iyi olabilir.* [U10]

2. Diğer alanlardan kasıt nedir, açık değil, bu maddeyi tam anlamadım ve anladığım kadarıyla da gerçekçi olmayan bir beklenti gibi geldi. [U11]

3. İki ayrı madde şeklinde yazılabilir. [U5]

4. Başka alanlara yönelik bilimsel çalışma yürütmesi gerektiği beklentisi bana anlamlı gelmedi. Diğer alanlarla iş birliğine dayalı ürünler ortaya koymak mı kastediliyor? [U27]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 6: Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 7: Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 8: Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik dil kullanır.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneride bulunulmuştur. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır. [U27]

Yukarıda yer alan öneri doğrultusunda yeterlik ifadesi “Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Beceri 9: Bilimsel araştırmalarında ihtiyaç duyulan ileri istatistiksel işlemleri ve analiz tekniklerini kullanır.

Uzlaşma düzeyi %75 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. “veri analizi” ifadesi kullanılabilir. [U7]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 10: Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği mecralarda yayına dönüştürür.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 3 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. *Mecra kelimesi yerine ortam veya şekilde diyebiliriz.* [U20]
2. “mecralarda” uygun olmamış. Daha şık bir kelime bulalım. [U19]
3. “yararlanabileceği ortamlarda yayına ...” [U13]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Beceri 11: Eğitim programları ve öğretim alanının temel sorunlarına yönelik nitelikli projelerin tasarlanması ve sonuçlandırılması sürecine liderlik yapar.

Uzlaşma düzeyi %78,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. “Liderlik yapar ya da rolüne uygun görevleri yürütür.” olsa daha kapsayıcı olur. [U13]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 12: Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. *Tartışma ve çözüm önerisi getirme iki farklı cümlede olursa iyi olur.* [U10]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 13: Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerileri kullanır.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Üst düzey düşünme becerileri yeterince açık değil. [U7]
2. Becerilerini. [U5]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerilerini kullanır.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Beceri 14: Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılmaması muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Karşılaşılabilecek sorunlar şeklinde düzenlenebilir. [U7]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 15: Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. EPÖ alanındaki yabancı yayınları takip eder demek daha uygun. [U23]
2. Programa giriş esnasında bu belgelendirilebilir, ama doktora sürecinde bunun için eğitim verilecek mi? Eğer girmeden isteniyorsa bu bir program çıktısı olarak nitelenmesi uygun değil gibi. [U13]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 1: Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. “yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.” iddialı. [U19]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 2: Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 3: Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. “sahip olduğu bilgi ve becerileri ...” şeklinde düzeltilebilir. [U13]

Yukarıda yer alan öneri doğrultusunda yeterlik ifadesi “Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Yetkinlik 4: Eğitim programları ve öğretim alanındaki sorunlara ilişkin önerileri ile politika yapıcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %57,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 6 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. “yapıcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir.” İddialı. [U19]

2. Politika yapıcıları etkilemek farklı yetkinlikler gerektiriyor maalesef. [U17]

3. Etkileme gücüne sahiptir değil etkilemeye çalışır/yayınlar vb. demek daha uygundur diye düşünüyorum. [U23]

4. ....politika yapıcılara ve uygulayıcılara etkili öneriler sunar. Politikacıların etkilenme biçimleri bilimsel bilgi olmuyor çoğunlukla :(Onların etkilenmesini beklemek doğru bir ifade değil. [U21]

5. Bu ifade ölçülemez, bu nedenle, “etkileme yollarını etkin kullanabilme yetkinliğine sahiptir” şeklinde değiştirilmeli. [U13]

6. Etkileme gücü değil de öneriler getirir demek daha gerçekçi olur, politikacıları kim etkileme gücüne sahip ki? [U11]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 5: Eğitim programları ve öğretim alanında farklı ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal yapı ve gerçekliği dikkate alarak Türk eğitim sistemine uyarlama konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %78,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Bu ekip işidir, mantığa aykırı. [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 2. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 6: Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 7: Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Program geliştirme planlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir. Yetkinliği de eklenebilir. [U7]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 8: Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 9: Disiplinli ve verimli çalışma stratejileri konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. "... stratejilerini kullanma konusunda ..." uygun olur. [U13]
2. Eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili vurgu eklenebilir. [U5]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi "Verimli çalışma ve disiplin stratejileri konusunda yetkindir." şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Yetkinlik 10: Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 1: Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Dinamik çalışma şartı muğlak bir ifade. İnsan haklarını aşan bir şeye işaret etmediğini nasıl anlayabiliriz? [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 2: Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 3: Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 4: Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %100 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 5: Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %100 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 6: Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Hepsinin tek cümlede olması ayrı ayrı değerlendirilebilecek kavramları sağlıklı değerlendirmeyi zorlaştırıyor. [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 7: Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. 8 daha uygun. [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 8: Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Bu madde alanıyla ilişkilendirilirse daha iyi olur. [U17]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 9: Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında evrensel değerleri gözetir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Evrensel değerler yerine "bilimsel değerler" veya "etik ilkeler" gibi bir şey de olabilir. [U17]

2. Alanın gereklerini yerine getirmesi yeterli bir vurgu diye düşünüyorum. [U23]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi "Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında bilimsel değerleri gözetir." şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Tutum ve Değerler 10: Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. EPÖ'ye özgü değil. [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 11: Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Bu beklenti lisansüstü öğretim programına bu kişisel özellikleri kazandırmak ya da ölçmek için yükümlülük getirir. Alanla ilgili bilgi beceri ve yetkinliklere yetiştirilemezken bunları da eklemek çok uygulanabilir gibi durmuyor. [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 12: Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Bunları beceri sınıfında ele almak daha uygun olmaz mı? [U9]
2. Kendiniz beceri diye ifade etmişsiniz. Burada değerler ve beceriler iç içe geçmiş gibi görünüyor. [U17]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 13: Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 3 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. “kapsayıcı bir anlayış” ifadesi biraz muğlak duruyor. [U17]
2. Muğlak. [U23]
3. Madde gözden geçirilmeli “kapsayıcı” kelimesi ile anlatılmak istenen farklı bir şekilde ifade edilebilir. [U5]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 14: Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Yukarıda bahsettiğim konuya burada yer vermişsiniz. [U17]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 15: Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin gelişimini destekler.

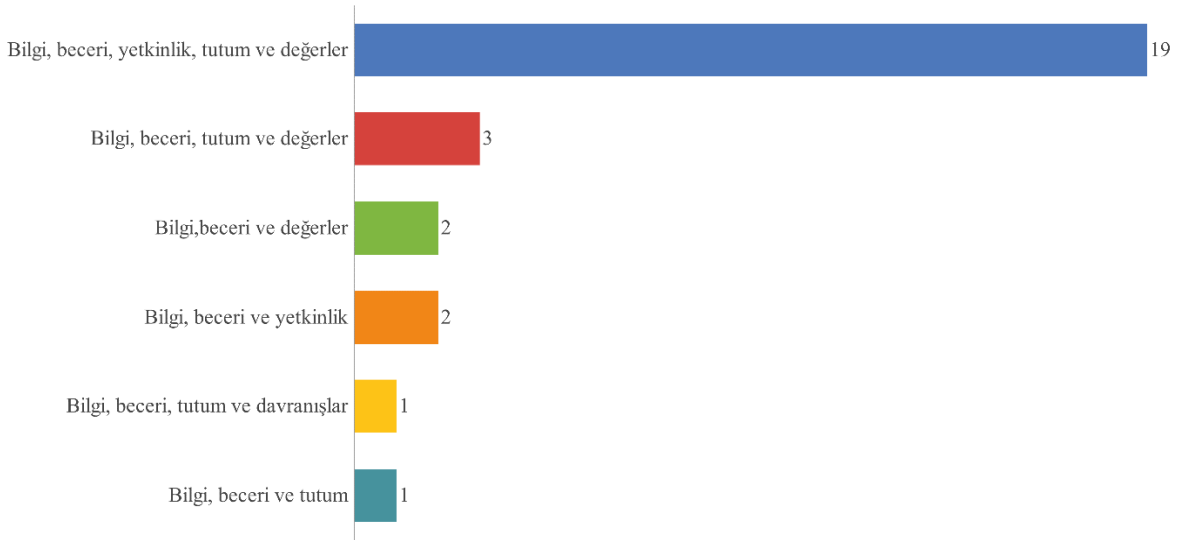
Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Yukarıdakilere ek olarak “örgün ve yaygın eğitimi süreçleri ile ilgili sahip olduğu milli mirası insanlığın hizmetine sunma konusunda duyarlı ve kararlıdır” gibi bir ifade ile milli birikimin göz önünde tutulması ve insanlığa değer üretme konusunda bu artularından yararlanması bilmesi, istemesi gibi bir ifade daha eklense iyi olur kanaatindeyim. Hep modern ve batı menşeli modellere değil, geçmişte bizim üretebildiğimiz değerlere sahip çıkma duyarlılığı olmalı diye düşünüyorum. Ayrıca, anketin bir sonraki bölümünde göremediğim için burada ifade ediyorum. Bilgi, beceri, yetkinlik, tutum-değer sınıflamasına ek olarak bir de “Bilişsel strateji” bölümü olabilir mi. Gagne'nin öğrenme ürünü sınıflamasında bilindiği üzere bu ürün de var ve günümüzde önemsenmektedir. [U13]

2. İki ayrı madde halinde yazılabilir. [U5]

Yukarıda yer alan önerilerin birbiriyle benzerliği dikkate alınarak yeterlik ifadesi “Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve milli değerlerin gelişimini destekler.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Delphi 2. turunda uzmanlardan Delphi 1. turunda önerilen yeterlik alanlarına yönelik yeniden görüş istenmiştir. Buna göre, uzmanlara birinci turda önerilen 18 yeterlik alanından hangisine katıldığı ya da bu alanlardan farklı bir önerisi olup olmadığı sorulmuştur. Bu soru 28 uzman tarafından yanıtlanmıştır. Uzmanların bu soruya vermiş olduğu yanıtlar incelenerek ilgili yeterlik alanları altında toplanmıştır. Uzmanların hangi yeterlik alanlarını tercih ettiklerini açıklamaya yönelik hazırlanan şekil aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4. 2. Delphi 2. turunda uzmanların tercih ettiği yeterlik alanları

Şekil 4.2’de Delphi 1. turunda uzmanlar tarafından önerilen 18 yeterlik alanından hangisine katıldıkları sorusuna ilişkin uzmanların yanıtları yer almaktadır. Bu yanıtlara göre uzmanlar birbirinden farklı 6 yeterlik alanını yeterliklerin ifade edilebileceği alanlar olarak belirtmiştir. Birinci turda uzmanlarca önerilen diğer 12 yeterlik alanının bu turda tercih edilmediği görülmektedir. Bununla birlikte uzmanların, Delphi 1. turunda yer alan yeterlik alanlarından farklı bir yeterlik alanını önermediği de anlaşılmaktadır. Bu değerlendirmeler doğrultusunda, uzmanların en çok önerdiği yeterlik alanının “bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler” (f=19) olduğu söylenebilir. Bu yeterlik alanlarını sırasıyla “bilgi, beceri, tutum ve değerler” (f=3), “bilgi, beceri ve değerler” (f=2) ve “bilgi, beceri ve yetkinlik” (f=2) yeterlik alanlarının izlediği belirtilebilir. Ayrıca, 2 farklı yeterlik alanının ise, yalnızca birer uzman tarafından önerildiği de görülmektedir.

4.2.3. Delphi 3. Tur Anketinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Delphi 3. tur anketi, EPÖ alanı doktora yeterliklerini belirlemeye yönelik hazırlanan Delphi 2. tur anketindeki soruların analizi doğrultusunda elde edilen yeterliklerden oluşmaktadır. Bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler olmak üzere 4 yeterlik alanı altında toplanan, 46 yeterlik ifadesinden oluşan ve 7’li Likert şeklinde hazırlanan Delphi 3. tur anketi ile uzmanlara yeterliklere ilişkin katılma düzeyleri yeniden sorulmuştur.

Delphi sürecinin bu turunda uzmanlara 2. turdan farklı olarak daha önceki turda her bir yeterlik ifadesine yönelik belirtmiş oldukları kendi katılma düzeyleri ve 2. tura ilişkin istatistikleri (ortalama, standart sapma, medyan, ÇAF ve 6-7 yanıtlarının toplam yüzdesi) bilgiler eklenerek geri bildirim verilmiştir. Böylelikle ilgili yeterlik ifadesine ilişkin önceki

katılma düzeyleri ve grubun genel eğilimi doğrultusunda uzmanlardan görüşlerini yeniden değerlendirmesi istenmiştir. Son olarak, her bir yeterlik ifadesinin altına görüş, öneri ve fikir değişikliğinin iletilebileceği bir metin alanı da eklenerek süreç içerisinde yeterlik ifadelerinin yeniden şekillendirilebilmesi amaçlanmıştır.

Delphi 3. tur anketinde yer alan yeterlik ifadeleri önceden belirlenmiş uzlaşma ölçütleri (medyan ve çeyrekler arası fark) ve düzeyi (6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdesi) doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu kapsamda, yeterlik ifadesine ait medyan değerinin 6 ve üzeri bir değerde olması, çeyrekler arası farkın 1'e eşit ya da 1'den daha küçük olması ve 6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdesinin 90 ve üzeri bir değerde olması, ilgili yeterlik ifadesinin üzerinde uzlaşma olduğunu göstermektedir. Bu süreç doğrultusunda gerçekleştirilen Delphi 3. tur anketinin analiz sonuçlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. 95. Delphi 3. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistik Değerleri

Yeterlik Alanları	Yeterlikler	Ortalama	Standart Sapma	Uzlaşma Ölçütleri		Uzlaşma Düzeyi	Uzlaşma Durumu
		$\bar{X}$	S	Md	ÇAF	% (6+7)	
Bilgi	1-Eğitim programları ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel alanyazın bilgisine sahiptir.	6,64	0,68	7,00	0,25	89,29	Yok
	2-Eğitim programları ve öğretim alanında güncel yayımları takip eder.	6,57	0,69	7,00	1,00	89,29	Yok
	3-Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini analiz eder.	6,39	0,79	7,00	1,00	89,29	Yok
	4-Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43	Var
	5-Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz bilgisine sahiptir.	6,39	0,69	6,50	1,00	89,29	Yok
	6-Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.	6,57	0,63	7,00	1,00	92,86	Var
	7-Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.	6,68	0,67	7,00	0,25	96,43	Var
	8-Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.	6,61	0,74	7,00	1,00	92,86	Var
	9-Program geliştirme sürecinin kuramsal temellerini analiz ederek program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.	6,57	0,69	7,00	1,00	89,29	Yok
	10-Eğitim programları ve öğretim alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.	6,36	0,68	6,00	1,00	89,29	Yok
	11-Eğitim programları ve öğretim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.	6,57	0,74	7,00	1,00	92,86	Var
	12-Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.	6,46	0,64	7,00	1,00	92,86	Var
Beceri	1-Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır.	6,64	0,62	7,00	1,00	92,86	Var
	2-Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.	6,46	0,79	7,00	1,00	89,29	Yok
	3-Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.	6,50	0,64	7,00	1,00	92,86	Var
	4-Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.	6,61	0,63	7,00	1,00	92,86	Var
	5-Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.	6,82	0,48	7,00	0,00	96,43	Var
	6-Alanyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır.	6,82	0,48	7,00	0,00	96,43	Var
	7-Alanyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür.	6,75	0,59	7,00	0,00	92,86	Var
	8-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.	6,68	0,61	7,00	0,25	92,86	Var
	9-Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerilerini kullanır.	6,39	1,29	7,00	1,00	89,29	Yok
	10-Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.	6,39	0,96	7,00	1,00	92,86	Var
	11-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.	6,18	0,86	6,00	1,00	85,71	Yok
Yetkinlik	1-Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.	6,18	0,94	6,00	1,00	78,57	Yok
	2-Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.	6,61	0,74	7,00	1,00	92,86	Var
	3-Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.	6,68	0,72	7,00	0,00	92,86	Var
	4-Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.	6,64	0,68	7,00	1,00	96,43	Var

Tablo 4. 95. Delphi 3. Tur Anketindeki Yeterliklerin İstatistik Değerleri

Yeterlik Alanları	Yeterlikler	Ortalama	Standart Sapma	Uzlaşma Ölçütleri		Uzlaşma Düzeyi	Uzlaşma Durumu
		$\bar{X}$	S	Md	CAF	% (6+7)	
	5-Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.	6,36	0,78	6,50	1,00	89,29	Yok
	6-Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.	6,36	0,95	7,00	1,00	82,14	Yok
	7-Verimli çalışma ve disiplin stratejileri konusunda yetkindir.	6,43	0,84	7,00	1,00	85,71	Yok
	8-Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.	6,54	0,74	7,00	1,00	85,71	Yok
Tutum ve Değerler	1-Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.	6,57	0,84	7,00	1,00	92,86	Var
	2-Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.	6,61	0,69	7,00	1,00	96,43	Var
	3-Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.	6,57	0,69	7,00	1,00	96,43	Var
	4-Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43	Var
	5-Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.	6,75	0,59	7,00	0,00	92,86	Var
	6-Alanı ile ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.	6,64	0,62	7,00	1,00	92,86	Var
	7-Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.	6,61	0,63	7,00	1,00	92,86	Var
	8-Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.	6,68	0,55	7,00	1,00	96,43	Var
	9-Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında bilimsel değerleri gözetir.	6,82	0,48	7,00	0,00	96,43	Var
	10-Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43	Var
	11-Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.	6,64	0,87	7,00	0,00	92,86	Var
	12-Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.	6,68	0,55	7,00	1,00	96,43	Var
	13-Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.	6,64	0,56	7,00	1,00	96,43	Var
	14-Alanı ile ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.	6,89	0,42	7,00	0,00	96,43	Var
	15-Alanı ile ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve milli değerlerin gelişimini destekler.	6,29	0,94	7,00	1,00	82,14	Yok

Tablo 4.95'te yer alan istatistikler incelendiğinde 46 yeterlik ifadesine ait ortalamaların 6,18 ile 6,89 arasında değişen yüksek değerlerde olduğu görülmektedir. Standart sapma değerleri 0,42 ile 1,29 arasında değişen değerler almıştır. Medyan değerlerinin büyük bir çoğunluğu 7 olmak üzere 6 ve 7 değerlerini aldığı anlaşılmaktadır. Çeyrekler arası fark 0 ile 1 arasında değişen değerler almıştır. Yeterliklere 6 ve 7 şeklinde katılma düzeyi belirtmiş olan uzmanların yüzdesi ise, 78,57 ile 96,43 arasında değişen değerlerdir. Tüm yeterliklere ilişkin değerler uzlaşma ölçütlerine göre incelendiğinde 46 yeterliğin tamamına ait medyan değerlerinin 6'dan büyük, çeyrekler arası fark değerlerinin ise 1'e eşit ya da 1'den daha küçük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 15 yeterlik ifadesine ait çeyrekler arası fark değerinin 1'e eşit ya da 1'den daha küçük olmasına rağmen

6 ve 7 yanıtları toplamının %90'ın altında olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, 46 yeterlik ifadesinden 31 tanesi üzerinde uzlaşma sağlanmış 15 tanesinde ise uzlaşma sağlanamamıştır. Yapılan bu değerlendirmeye göre, Delphi 3. tur anketinde yer alan yeterlik ifadelerinin büyük bir kısmına yönelik uzlaşmanın yüksek bir düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Delphi 3. tur anketi ile Delphi 2. tur anketi kıyaslandığında yeterliklerin ortalama değerlerinden en küçüğünün 0,64, en büyüğünün ise 0,07 artış gösterdiği ortaya çıkmıştır. Yeterliklerin çeyrekler arası fark değerleri ele alındığında ise, 10 tane yeterlik ifadesine ait çeyrekler arası fark değerinde 1 ile 0,25 arasında değişen düşüşlerin olduğu görülmektedir. 32 yeterlik ifadesine ait çeyrekler arası fark değerinin değişmediği, 5 yeterlik ifadesine ait çeyrekler arası fark değerinde ise, 1 ile 0,75 arasında değişen değerlerde yükseliş meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, 6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdelerine ait en düşük değer 25 puanlık bir artış gösterdiği göze çarpmaktadır. Son olarak, 36 yeterlik ifadesine ait 6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdesinin arttığı, 5 tanesinde aynı kaldığı 5 tanesinde ise düşüş olduğu da görülmektedir.

Gerek çeyrekler arası fark değerlerinde yaşanan düşüş, gerekse 6 ve 7 yanıtlarının toplam yüzdesinde yaşanan artış Delphi 3. tur anketindeki uzman görüşlerinin yüksek düzeyde benzerlik gösterdiğine işaret etmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında uzmanlara her bir yeterlik ifadesine yönelik Delphi 2. turundaki katılma düzeylerinin ve grubun genel eğilimini gösteren istatistiksel bilgilerin iletilmesinin etkili olduğu söylenebilir. Yukarıda ifade edilen bulguların tamamı birlikte değerlendirildiğinde Delphi 3. tur anketinde yer alan yeterlik ifadeleri üzerindeki uzlaşma düzeyinin Delphi 2. tur bulgularına kıyasla en yüksek düzeye ulaştığı ve yeterlikler üzerindeki nihai uzlaşmanın yüksek düzeyde gerçekleştiği belirtilebilir.

Delphi 3. tur anketine katılan uzmanların bir kısmı ankette yer alan yeterlik ifadelerine yönelik görüş ve önerilerini de iletmiştir. Gelen görüş ve öneriler doğrultusunda bazı yeterlik ifadeleri düzenlenmiş bazıları ise olduğu gibi korunmuştur. Yeterlik ifadelerine yönelik uzmanlardan gelen görüş ve önerilere aşağıda yer verilmiştir. Ayrıca bu görüş ve öneriler doğrultusunda gerçekleştirilen işlemler her bir yeterlik ifadesi özelinde ayrı ayrı açıklanmıştır.

Bilgi 1: Eğitim programları ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel alanyazın bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 2: Eğitim programları ve öğretim alanında güncel yayınları takip eder.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 3: Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 4: Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 5: Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Sorunlar maddesi ayrılabilir. [U16]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 6: Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 7: Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 8: Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Temel adımlarını ve işlem basamaklarını diye iki ifadeye gerek yok bence. [U16]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 9: Program geliştirmenin kuramsal temellerini analiz ederek program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Program geliştirme “uygulamalarının” kuramsal temellerini ... uygulamalarının ifadesi eklenmeli, somut bir uygulamada kuramsal öğeleri ve özellikleri tespit edebilmesi ve yorumlayabilmesi gerekir. [U13]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 10: Eğitim programları ve öğretim alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Eğitim programları ile öğretim birbirinden farklı model ve stratejilere vb. sahip olduğu için bu özellik iki ayrı maddede ifade edilse iyi olur gibi. [U13]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Bilgi 11: Eğitim programları ve öğretim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Yaklaşımında bu ayrıma gerek yok, öncelikli belirlendiği için program ve öğretim aynı maddede ifade edilebilir, ama yukarıdaki model ve stratejiler maddesi iki madde halinde ifade edilmeli. [U13]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Bilgi 12: Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 1: Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 2: Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 3: Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 4: Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 5: Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Cümlede düşüklük var, önerim şu şekilde revize edilmesi: “Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp araştırma sürecini bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.” [U20]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 6: Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 7: Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 8: Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 9: Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerilerini kullanır.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Beceri 10: Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılması muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 2 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. "...uygulanabilir etkili öneriler geliştirir." olsa daha uygun olur. [U13]
2. Analiz eder ve etkili öneriler geliştirir şeklinde 2 ifade verilmemeli. [U16]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Beceri 11: Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Bence bu madde, EPÖ doktora sürecinin bir sorunu değil, programa öğrenci alımında bir kriter olarak kullanılması düşünülüyorsa uygundur, ama EPÖ doktora programı ile bu yeterlik kazandırılmaz. [U20]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 1: Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %78,57 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Her bir öğrencinin farklı alanlarda program geliştirme/değerlendirme konusunda yeni model ve ölçüt geliştirme ihtiyacı olmayabilir. Bu nedenle bu maddenin varlığı konusunda biraz şüphelerim oldu. [U6]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 2: Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 3: Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 4: Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Yetkinlik 5: Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %89,29 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 6: Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 7: Verimli çalışma ve disiplin stratejileri konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Yetkinlik 8: Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.

Uzlaşma düzeyi %85,71 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu

şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu yeterlik ifadesi Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Tutum ve Değerler 1: Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 2: Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 3: Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 4: Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 5: Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 6: Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 7: Alanına yönelik sorunların/konuların çözümlenmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 8: Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 9: Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında bilimsel değerleri gözetir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 10: Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 11: Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %92,86 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 12: Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 13: Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından 1 öneri yapılmıştır. Bu öneri şu şekilde belirtilebilir:

1. Kapsayıcı anlayış ifadesi anlaşılmıyor, daha uygun bir kavram ya da parantez içi örnekleme ile daha uygun ifade edilebilir. [U13]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 14: Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.

Uzlaşma düzeyi %96,43 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir.

Tutum ve Değerler 15: Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve milli değerlerin gelişimini destekler.

Uzlaşma düzeyi %82,14 olan bu yeterlik ifadesine yönelik uzmanlar tarafından toplam 4 öneri yapılmıştır. Bu öneriler şu şekilde belirtilebilir:

1. Bu başlıklar (geneli de değerlendirdiğimizde) bilimsel yetkinlikler temelinde tutumlarla ilgili bir alan. Bu bağlamda milli değerler ifadesinin burada yer almasının uygun olmadığını düşünüyorum. Eski şekli olan etik değerlerin gelişimini destekler ifadesinin daha uygun olacağını düşünüyorum. Bu nedenle maddeye önceki katılma düzeyimi değiştiriyorum. [U27]

2. Buradaki “milli değerlerin gelişimini destekler” kısmı kesinlikle ayrı bir ifade olmalı. Daha önce gözümde kaçmış olmalı. Birisi “toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunları” (ki bunların da bir arada alınması uygun değil bence, 1. Toplumsal ve kültürel 2. Bilimsel ve Etik 3. Milli ... şeklinde üç ayrı ifade olmalı) eğer ki bu

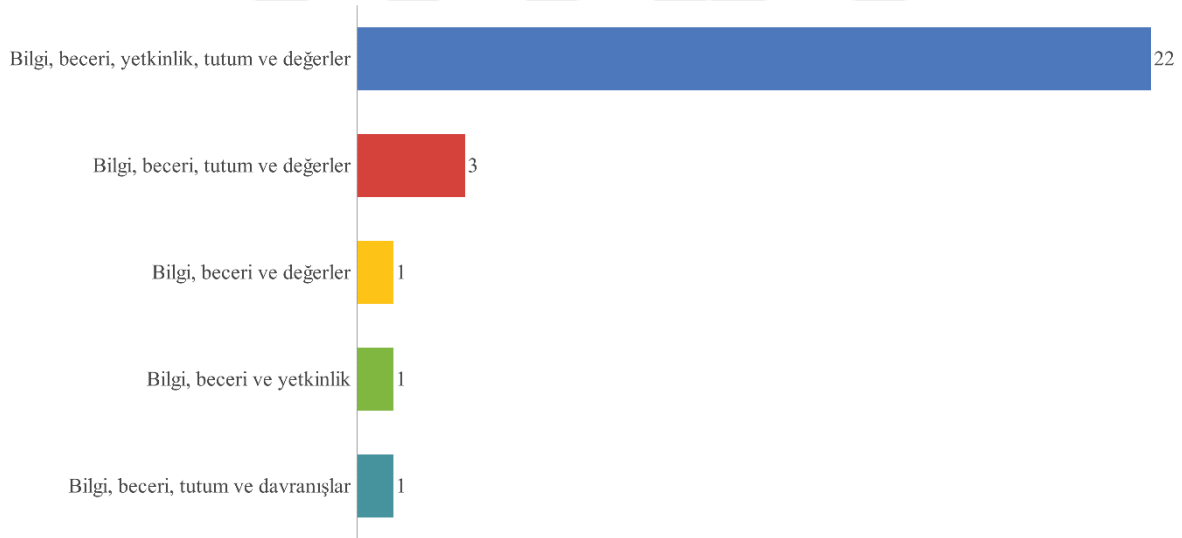
saatten sonra ayıramayacaksınız, bizim işimiz bilimsel ağırlıklı olduğu için sadece “bilimsel ve etik kısmını” bırakmanızı öneririm. [U9]

3. *Katkıda bulunur ve milli değerlerin gelişimini destekler şeklinde iki ifadeye olmamalı.* [U16]

4. *Ve öncesi ve sonraki ayrı olmalı diye düşünüyorum.* [U23]

Yapılan değerlendirme sonucunda yeterlik ifadesinin olduğu şekliyle korunmasına karar verilmiştir. Ancak, bu ifade Delphi 3. tur anketi için belirlenen ölçütleri ve uzlaşma düzeyini karşılamadığı için elenerek yeterlik havuzundan çıkarılmıştır.

Delphi 3. turunda uzmanlara yeterliklerin hangi alanlar altında ifade edilmesinin daha uygun olacağı sorusu Delphi 2. turunda öne çıkan alanlar doğrultusunda bir kez daha sorulmuştur. Buna göre uzmanlara ikinci turda öne çıkan 6 farklı yeterlik alanından hangisine katıldıkları sorulmuştur. Bu soru 28 uzman tarafından yanıtlanmıştır. Uzmanların soruya vermiş olduğu yanıtlar incelenerek ilgili yeterlik alanları altında toplanmıştır. Uzmanların hangi yeterlik alanlarını tercih ettiklerini açıklamaya yönelik hazırlanan şekil aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4. 3. Delphi 3. turunda uzmanların tercih ettiği yeterlik alanları

Şekil 4.3'te Delphi 2. turunda öne çıkan 6 farklı yeterlik alanından hangisine katıldıkları sorusuna ilişkin uzmanlar tarafından verilen yanıtlar yer almaktadır. Bu yanıtlara göre uzmanlar birbirinden farklı 5 yeterlik alanına yönelik görüş belirtmiştir. İkinci turda uzmanlarca önerilen “bilgi, beceri ve tutum” yeterlik alanlarının bu turda tercih edilmediği görülmektedir. Bununla birlikte uzmanların, Delphi 2. turunda yer alan yeterlik alanlarından farklı bir yeterlik alanını önermediği de anlaşılmaktadır. Bu değerlendirmeler

doğrultusunda, uzmanların en çok önerdiği yeterlik alanının “bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler” (f=22) olduğu söylenebilir. Bu yeterlik alanlarını sırasıyla “bilgi, beceri, tutum ve değerler” (f=3), “bilgi, beceri ve değerler” (f=1), “bilgi, beceri ve yetkinlik” (f=1) ve “bilgi, beceri tutum ve davranışlar” (f=1) yeterlik alanlarının izlediği belirtilebilir.

4.2.4. EPÖ Alanı Doktora Düzeyi Yeterlikler Modeline İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Delphi 3. tur anketi 28 uzman tarafından cevaplanmıştır. Uzmanların ankette yer alan yeterlik ifadeleri üzerinde yaptıkları puanlamalar 3. Delphi turu için belirlenen ölçütler ve uzlaşma düzeyi doğrultusunda analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen bu analiz neticesinde çalışmada 6 bilgi, 8 beceri, 3 yetkinlik ve 14 tutum ve değerler şeklinde dağılım gösteren toplam 31 yeterlik ifadesi kalmıştır.

Bu süreç sonrasında yukarıda ifade edilen alanlarda yer alan yeterlik ifadeleri yeniden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre yetkinlik alanındaki 3 yeterlikten biri olan “*Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.*” ifadesinin, beceri alanında yer alan “*Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür.*” ifadesiyle anlam bakımından benzer olduğu gerekçesiyle beceri alanındaki ifadeye “sunar” kelimesi eklenerek söz konusu yeterlik yetkinlik alanından kaldırılmıştır. Benzer şekilde yetkinlik alanında yer alan “*Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.*” ifadesi ile “*Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılması muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.*” ifadesinin beceri alanına daha uygun olduğu değerlendirilmiştir. Söz konusu ifadelerin üzerinde küçük düzeltmeler yapılarak bu kategoriye aktarılmıştır. Böylelikle, yetkinlik kategorisinde yeterlik ifadesi kalmadığı için bu yeterlik alanı yeterlik modelinden çıkarılmıştır.

Yukarıda ifade edilen sürece benzer şekilde tutum ve değerler alanında yer alan “*Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.*” ifadesinin de beceri alanına daha uygun olduğu düşünülerek “*Uygulama ve araştırma sürecinde etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb. sosyal becerileri kullanır.*” şeklinde yeniden ifade edilmiş ve bu

alana aktarılmıştır. Son olarak, araştırmacı tarafından 31 madde gerek uzmanların önerileri gerekse ifadelerin birbiriyle anlamsal ilişkisi açısından yeniden değerlendirilmiş, binişik olan ve aynı kapsam içerisinde yer alan maddeler birleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu işlemler sonucunda 9 madde yeterlik havuzundan çıkarılmıştır. Böylelikle, 5’i bilgi, 10’u beceri ve 7’si tutum ve değerler olmak üzere toplam 22 yeterlik ifadesi elde edilmiştir. Bu süreç sonucunda elde edilen yeterlik modeline ilişkin tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 96. EPÖ Doktora Düzeyi Yeterlikler Modeli

Yeterlik Alanları	Yeterlik Alt Alanları	Yeterlikler
Bilgi	Bilgiye Sahip Olma	Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir. Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.
	Bilgiyi Derinleştirme	Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder. Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri, yeni yaklaşım ve yönelimleri analiz eder. Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.
Beceri	Ekip Çalışması ve Liderlik	Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır. Uygulama ve araştırma sürecinde etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb. sosyal becerileri kullanır.
	Bilgiyi Paylaşma ve Yaygınlaştırma	Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar. Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda sunar ve yayına dönüştürür.
	Bağımsız Çalışabilme ve Özerklik	Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp araştırma sürecini bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır. Öğretim programlarının etkililiğini ve işlevselliğini program değerlendirme modellerini kullanarak eleştirel ve analitik olarak değerlendirir.
	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılmış muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir. Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanır.
Tutum ve Değerler	Yenilikçi ve Analitik Düşünme	Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir. Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.
	Mesleki Duyarlılık ve Profesyonellik	Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir. Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir. Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.
	Hayat Boyu Öğrenme	Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir. Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.
	Etik İlkeler ve Değerlere Bağlılık	Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, bilimsel değerleri ve etik ilkeleri gözetir. Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.

Yukarıda yer alan Tablo 4.96’den anlaşılacağı üzere EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik önerilen modelin bilgi, beceri ve tutum ve değerler olmak üzere 3 yeterlik alanından oluştuğu görülmektedir. Bilgi yeterlik alanını; bilgiye sahip olma ve bilgiyi derinleştirme şeklinde iki alt yeterlik alanı oluşturmaktadır. Bilgiye sahip olma alt yeterlik alanında toplam

iki, bilgiyi derinleştirme alt yeterlik alanında ise toplam üç yeterlik ifadesi yer almaktadır. Beceri yeterlik alanını; ekip çalışması ve liderlik, bilgiyi paylaşma ve yaygınlaştırma, bağımsız çalışabilme ve özerklik, problem çözme ve eleştirel düşünme ve yenilikçi ve analitik düşünme şeklinde beş tane alt yeterlik alanı oluşturmaktadır. Bu yeterlik alt alanlarının her birinde ikişer yeterlik ifadesi yer almaktadır. Son olarak, tutum ve değerler yeterlik alanını ise; mesleki duyarlılık ve profesyonellik, hayat boyu öğrenme, etik ilkelere ve değerlere bağlılık şeklinde üç tane alt yeterlik alanı oluşturmaktadır. Mesleki duyarlılık ve profesyonellik alt yeterlik alanında üç, hayat boyu öğrenme ve etik ilkelere ve değerlere bağlılık alt yeterlik alanlarında ise ikişer yeterlik ifadesi yer almaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın temel problemi çerçevesinde elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar özetlenmiş ve alanyazındaki benzer çalışmalarla desteklenerek tartışılmıştır. Ayrıca elde edilen sonuçlara bağlı olarak yapılabilecek yeni araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur. Bu bölümde yer alan sonuç ve tartışmalar, çalışmanın iki aşamalı yapısına uygun olarak ayrı başlıklar halinde açıklanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak araştırmanın birinci aşamasından elde edilen sonuçlar sunulmuş, daha sonra ikinci aşamaya ilişkin sonuçlara yer verilmiş ve son olarak da yeterlik modeline ilişkin sonuçlara değinilmiştir.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1.1. EPÖ Alanı Doktora Programlarında Tanımlanan Yeterliklere İlişkin Sonuçlar

Çalışma kapsamında incelenen 35 üniversiteden 28 tanesi EPÖ alanı doktora programına yönelik yeterlik tanımlaması yapmıştır. Geriye kalan Ü12, Ü13, Ü19, Ü25, Ü30, Ü33 ve Ü35 kodlu üniversiteler olmak üzere toplam 7 üniversite ise herhangi bir yeterlik tanımlaması yapmamıştır. Sayıca en fazla yeterlik tanımlaması yapan üniversiteler ise sırasıyla Ü1, Ü3 ve Ü31 kodlu üniversiteler şeklindedir.

Ü5, Ü8, Ü21, Ü22, Ü23, Ü24, Ü26, Ü29 ve Ü31 kodlu üniversiteler olmak üzere toplam 9 üniversite tarafından tanımlanan yeterlikler, TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmış ve bu alanlarla ilişkilendirilmiştir. Buna karşın, Ü2, Ü6, Ü14, Ü18, Ü27, Ü28, Ü32 ve Ü34 kodlu üniversiteler olmak üzere toplam 8 üniversite tarafından tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına göre hem sınıflandırılması hem de ilişkilendirilmesi yapılmamıştır. Geriye kalan üniversitelerden Ü1, Ü3, Ü4, Ü7, Ü9, Ü11, Ü15, Ü16 ve Ü17 kodlu üniversiteler yeterlikleri TYYÇ alanları ile yalnızca ilişkilendirmiş Ü10 ve Ü20 kodlu üniversiteler ise yalnızca sınıflandırmıştır.

Araştırma kapsamında bazı üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin tamamen aynı, bazılarının ise büyük oranda benzerlik gösterdiği sonuçlarına da ulaşılmıştır. Bu kapsamda, Ü2 ve Ü21 kodlu üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler birebir aynıdır. Ancak, Ü21 kodlu üniversite sayı bakımından daha fazla yeterlik tanımlamıştır. Aynı şekilde, Ü3 ve Ü34 kodlu üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler de aynıdır. Ancak, Ü3 kodlu üniversite sayı bakımından daha fazla yeterlik tanımlamıştır. Buna

ilaveten, Ü16 kodlu üniversiteye ait yeterlikler de bu iki üniversiteye büyük oranda benzer yeterliklerden oluşmaktadır.

Yeterlikleri birebir aynı olan diğer üniversiteler ise Ü11 ve Ü17 kodlu üniversitelerdir. Ancak, Ü17 kodlu üniversite sayı bakımından daha fazla yeterlik tanımlamıştır. Bununla birlikte, Ü22 ve Ü23 kodlu üniversiteler tamamen aynı, Ü28 kodlu üniversite ise bu iki üniversiteye büyük oranda benzer yeterlikler tanımlamıştır. Yeterlikleri büyük oranda benzerlik gösteren üniversiteler ise Ü6 ve Ü32 kodlu üniversitelerdir. Aynı şekilde, Ü14 ve Ü18 kodlu üniversitelere ait yeterlikler de büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin TYYÇ’de öngörülen düzeyler ve alanlar bakımından elde edilen sonuçlarında dikkat çeken hususlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, yalnızca 8. düzeye yönelik yeterliklerin tanımlanması gerekirken üniversitelerin tamamında 6. ya da 7. düzeye yönelik yeterlikler tanımlanmıştır. Ayrıca, 35 üniversitenin yalnızca 13 tanesinde 8. düzeye uygun şekilde tanımlanan yeterliklerin sayısı 6.ve 7. düzeye uygun olan yeterliklerden fazladır. Geriye kalan diğer üniversitelerde ise yeterliklerin büyük bir kısmı 6. ve 7. düzeye yönelik tanımlanmıştır. Son olarak, üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin tamamı TYYÇ’de (2011) yer alan yeterlik alanlarına uygundur. Ancak, Ü1, Ü5 ve Ü23 kodlu üniversitelere ait bir kısım yeterliğin, alt yeterlik alanları ile ilişkilendirilmesi hatalı yapılmıştır.

Üniversiteler tarafından tanımlanan yeterliklerin tamamında en az yeterliğin tanımlandığı alan “bilgi” alanıdır. Ü11, Ü17, Ü18, Ü20, Ü22, Ü23, Ü24, Ü28 ve Ü34 kodlu üniversiteler olmak üzere toplam 9 üniversite tarafından bu alana yönelik herhangi bir yeterlik tanımlaması yapılmamıştır. Buna karşın, beceri ve yetkinlik alanlarına yönelik tüm üniversiteler tarafından en az bir yeterlik tanımlaması yapılmıştır.

Ü2, Ü7, Ü15, Ü21, Ü26 ve Ü31 kodlu üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlikler bilgi ve beceri alanlarına yönelik daha fazla yeterlik içermektedir. Ancak, en fazla yeterlik tanımlamasının yapıldığı alan ise “yetkinlik” alanıdır. Bu sonuçlar doğrultusunda üniversiteler tarafından EPÖ alanı doktora programına yönelik gerçekleştirilen yeterlik tanımlamalarının TYYÇ’ye (2011) benzer bir şekilde “yetkinlik” ağırlıklı olduğu söylenebilir. Buna karşın, öğretmen yeterliklerini tutum ve değerler ağırlıklı olarak tanımlayan ÖYGM’den (2017) ise farklılaşmaktadır.

5.1.2. EPÖ Alanı Doktora Programlarına Yönelik Yeterliklerin Uzman Görüşleri Doğrultusunda Belirlenmesine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik yeterliklerin uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmesi amacıyla Delphi tekniğine başvurulmuştur. Delphi süreci 3 turda tamamlanmıştır. İlk Delphi turunda uzman görüşleri doğrultusunda 4 yeterlik alanı altında toplam 58 yeterlik ifadesi tanımlanmıştır. Bu yeterliklerin alanlara göre dağılımı; bilgi alanında 18, beceri alanında 15, yetkinlik alanında 10, tutum ve değerler alanında 15 yeterlik şeklindedir.

Söz konusu yeterlik alanlarına bağlı olarak ortaya çıkarılan alt yeterlik alanları ise bilgi alanı için; bilgiye sahip olma ve bilgiyi derinleştirme, beceri alanı için; ekip çalışması ve liderlik, bilgiyi paylaşma, bağımsız çalışabilme ve özerklik, problem çözme ve eleştirel düşünme, yenilikçi düşünme, yetkinlik alanı için; analitik düşünme, iletişim ve müzakere, uygulamaları yorumlama, iş birliği ve etkin çalışma, tutum ve değerler alanı için; mesleki duyarlılık ve profesyonellik, hayat boyu öğrenme, etik ilkelere ve değerlere duyarlılık şeklindedir.

Bu sonuçlar göz önüne alındığında uzmanlar tarafından Delphi 1. turunda tanımlanan yeterliklerin yoğunlaştığı alanın TYYÇ'den (2011) ve üniversiteler tarafından tanımlanan yeterlik alanlarından farklılaştığı anlaşılmaktadır. Uzmanlar ilk turda “bilgi” ağırlıklı yeterlik tanımlaması yaparken gerek TYYÇ'de (2011) gerekse üniversitelerin tanımladığı yeterliklerde “yetkinlik” ağırlıklı bir tanımlama gerçekleştirilmiştir. Dikkat çekici bir şekilde, uzmanların en az yeterlik tanımladığı alan ise “yetkinlik” alanıdır. Alimbekov vd., (2021) tarafından yapılan bir çalışmada öğretim elemanları öğrettikleri bilgilerin kalıcılığı konusunda sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Bu çalışmada da öğretim elemanları tarafından bilgi ağırlıklı yeterlik tanımlaması yapılmasının söz konusu çalışmada belirtilen sorunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Delphi 1. turunda yeterliklerin TYYÇ'den farklı olarak hangi alanlar altında ifade edilebileceğine ilişkin soruya uzmanların verdikleri yanıtlarda en çok önerilen yeterlik alanları bilgi, beceri, yetkinlikler, tutum ve değerler şeklindedir. Bu sonuç, gerek TYYÇ'de (2011) gerekse ÖYGM'de (2017) öngörülen yeterlik alanları ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Yeterliklere yönelik uzmanlar tarafından belirtilen görüşlerin çalışmada belirlenen ölçütler ve uzlaşma düzeyi doğrultusunda yapılan değerlendirmeye göre bilgi alanından 6,

beceri alanından 4 ve yetkinlik alanından 2 olmak üzere toplam 12 yeterlik ifadesi elenerek çıkarılmıştır. Tutum ve değerler alanında yer alan yeterliklerin tamamına yönelik bir uzlaşma sağlanmıştır. Bu sonuçlara göre 58 yeterlik ifadesi ile başlayan Delphi 2. turu uzmanların 46 yeterlik ifadesi üzerinde uzlaşma sağlamasıyla birlikte tamamlanmıştır.

Delphi 2. turunda uzlaşma sağlanan yeterliklerin alanlara göre dağılımı; bilgi alanında 12, beceri alanında 11, yetkinlik alanında 8, tutum ve değerler alanında 15 yeterlik şeklindedir. Bu turdaki alt yeterlik alanları Delphi 1. turundaki alt yeterlik alanları ile aynıdır. Buna karşın, Delphi 2. turunda yeterliklerin yoğunlaştığı alan değişiklik göstermektedir. Buna göre, “tutum ve değerler” alanı üzerinde uzlaşma sağlanmış sayıca en fazla yeterliğin bulunduğu alan olarak öne çıkmaktadır. Her iki Delphi turunda da böyle bir sonuç çıkmasının olası nedeni söz konusu alanda yer alan yeterlik ifadelerinin öğrencilerin farklı yönlerini geliştirmeye odaklanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu kapsamda, öğretim elemanlarının da öğrencilerin bilim insanı olmanın gerektirdiği kişisel özelliklere, bilimsel, etik ve ahlaki değerlere sahip olacak şekilde yetiştirilmeleri konusunda kendilerini sorumlu hissettikleri anlaşılmaktadır. Delphi 1. turu sonuçlarına benzer bir şekilde yeterliklerin en az yoğunlaştığı alan ise “yetkinlik” alanıdır. Bu durumun yetkinlik kavramının bir işte zaman içerisinde uzmanlaşmaya ve daha kusursuz bir şekilde işler yapmaya işaret etmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Delphi 2. turunda uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda bilgi alanından 8, beceri alanından 4, yetkinlik alanından 2, tutum ve değerler alanından ise 2 yeterlik ifadesi yeniden düzenlenmiştir. Buna göre uzmanlar, ilk turda bilgi alanına yönelik tanımladıkları yeterliklerin büyük bir kısmında değişiklik yapmıştır. Buna karşın, tutum ve değerler alanına yönelik tanımlanan yeterliklerde uzmanlar tarafından kayda değer bir değişiklik yapılmadığı da söylenebilir. Bu turda da Delphi 1. turuna benzer bir şekilde yeterliklerin TYYÇ’den farklı olarak hangi alanlar altında ifade edilebileceğine ilişkin soruya uzmanların verdikleri yanıtlarda en çok önerilen yeterlik alanları bilgi, beceri, yetkinlikler, tutum ve değerler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Delphi sürecinin son aşaması olan 3. turda uzmanlar tarafından belirtilen görüşlerin çalışmada belirlenen ölçütler ve uzlaşma düzeyi doğrultusunda yapılan değerlendirmesine göre bilgi alanından 6, beceri alanından 3 ve yetkinlik alanından 5, tutum ve değerler alanından 1 olmak üzere toplam 15 yeterlik ifadesi elenerek çıkarılmıştır. Bu sonuçlara göre 46 yeterlik ifadesi ile başlayan Delphi 3. turu uzmanların 31 yeterlik ifadesi üzerinde yüksek düzeyde uzlaşma sağlamasıyla birlikte tamamlanmıştır.

Delphi 3. turunda uzlaşma sağlanan yeterliklerin alanlara göre dağılımı; bilgi alanında 6, beceri alanında 8, yetkinlik alanında 3, tutum ve değerler alanında 14 yeterlik şeklindedir. Bu turdaki alt yeterlik alanları Delphi 2. turundaki alt yeterlik alanları ile aynıdır. Aynı şekilde, Delphi 2. turundaki yeterliklerin yoğunlaştığı alan da değişiklik göstermemiştir. Buna göre, “tutum ve değerler” alanı üzerinde uzlaşma sağlanmış sayıca en fazla yeterliğin bulunduğu alan olarak öne çıkmaktadır. Delphi 2. tur sonuçlarına benzer bir şekilde yeterliklerin en az yoğunlaştığı alan ise “yetkinlik” alanıdır.

Delphi 3. turunda da uzmanlardan yeterlik ifadelerine yönelik görüşler gelmiştir. Ancak söz konusu görüşlerin içeriği yeterlik ifadelerini yeniden düzenlemeyi gerektirecek bir yapıda değildir. Bu sebeple, yeterlik ifadeleri üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu kapsamda, yeterlik ifadeleri üzerinde istatistiksel sonuçlara göre gerçekleşen uzlaşma durumunun uzmanların öznel değerlendirmelerine de yansıdığı ve yeterliklerin işaret ettiği anlamlar üzerinde de bir uzlaşmanın sağlandığı ileri sürülebilir. Ayrıca, önceki iki tura benzer bir şekilde yeterliklerin TYYÇ’den farklı olarak hangi alanlar altında ifade edilebileceğine ilişkin sorulan soruya bağlı olarak uzmanlar tarafından en çok önerilen yeterlik alanlarının bilgi, beceri, yetkinlikler, tutum ve değerler olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Bu kapsamda araştırma sonucunda, 4 yeterlik alanı ve bu alanlar altında tanımlanan 31 yeterlik ifadesi elde edilmiştir. Bu yeterlik ifadeleri, ilişkili oldukları yeterlik ve alt yeterlik alanları şu şekilde belirtilebilir:

Yeterlik Alanı: Bilgi

Alt Yeterlik Alanı: Bilgiye Sahip Olma

Yeterlikler:

- Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.
- Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.

Alt Yeterlik Alanı: Bilgiyi Derinleştirme

Yeterlikler:

- Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.

- Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.
- Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.
- Eğitim programları ve öğretim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.

Yeterlik Alanı: Beceri

Alt Yeterlik Alanı: Ekip Çalışması ve Liderlik

Yeterlikler:

- Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır.

Alt Yeterlik Alanı: Yenilikçi Düşünme

Yeterlikler:

- Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.
- Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.

Alt Yeterlik Alanı: Bilgiyi Paylaşma

Yeterlikler:

- Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.
- Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır.
- Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür.

Alt Yeterlik Alanı: Bağımsız Çalışabilme ve Özerklik

Yeterlikler:

- Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.

Alt Yeterlik Alanı: Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme

Yeterlikler:

- Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılmaması muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.

Yeterlik Alanı: Yetkinlik

Alt Yeterlik Alanı: Analitik Düşünme

Yeterlikler:

- Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.
- Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.

Alt Yeterlik Alanı: İletişim ve Müzakere

Yeterlikler:

- Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.

Yeterlik Alanı: Tutum ve Değerler

Alt Yeterlik Alanı: Mesleki Duyarlılık ve Profesyonellik

Yeterlikler:

- Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.
- Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.
- Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.
- Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.
- Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.

- Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.

Alt Yeterlik Alanı: Etik İlkeler ve Değerlere Duyarlılık

Yeterlikler:

- Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.
- Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.
- Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında bilimsel değerleri gözetir.
- Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.
- Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.
- Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.

Alt Yeterlik Alanı: Hayat Boyu Öğrenme

Yeterlikler:

- Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.
- Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen 3 tur Delphi anketi sonucunda uzmanların üzerinde uzlaşmaya vardığı yeterliklerin “tutum ve değerler” ağırlıklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu yeterlik alanından sonra sayıca en fazla uzlaşmaya varılan yeterlikler “beceri” alanında yer almaktadır. Üzerinde uzlaşma sağlanan yeterliklerin sayıca en az olduğu ise “yetkinlik” alanıdır. Ayrıca, Delphi sürecinin ilk turunda “bilgi” ağırlıklı olarak tanımlanan yeterliklerin 3 tur boyunca değişime uğradığı ve “tutum ve değerler” ağırlıklı bir yapıya doğru gittiği de dikkat çekmektedir.

Bununla birlikte, uzmanların görüşleri doğrultusunda tanımlanan 31 yeterlik ifadesi arasından, en yüksek uzlaşma düzeyi ile öne çıkan yeterlik ifadeleri “tutum ve değerler” yeterlik alanında yer alan “etik ilkeler ve değerlere duyarlılık” alt temasında yoğunlaşmaktadır. Buna göre, uzmanların EPÖ alanı doktora programından mezun olan bir öğrencinin etik ilkeler ve değerlere duyarlı olmasını daha fazla önemsedikleri de ileri sürülebilir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda uzmanlar tarafından EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik tanımlanan yeterliklerin “tutum, değer ve beceri” ağırlıklı olduğu söylenebilir. Ortaya çıkan bu sonuç, yetkinlik ağırlıklı bir yeterlik yapısına sahip olan TYYÇ’den (2011) farklılaşmaktadır. Buna karşın, sayı bakımından daha dengeli bir yeterlik yapısına sahip olan ÖYGM ile (2017) benzerlik göstermektedir.

5.1.3. EPÖ Alanı Doktora Düzeyi Yeterlikler Modeline İlişkin Sonuçlar

Yeterlik tanımlamaları konusunda farklı modellerin önerilmesi mümkündür. Bu bağlamda, araştırma kapsamında birinci aşamadan elde edilen sonuçlardan ve ikinci aşamada başvuru uzman görüşleri doğrultusunda tanımlanan yeterliklerden yola çıkarak EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik yeni bir yeterlikler modeli önerilmiştir. Söz konusu modelin farklı doktora programlarına yönelik yeterliklerin belirlenmesi sürecinde kullanılabileceği düşünülmektedir. Modelin nasıl kullanılabileceğinin açıklanabilmesi için modelin oluşturulma sürecine, dayandığı temel ilkelere ve öne çıkan özelliklerine değinilmesi yerinde olacaktır. Model aşağıda belirtilen üç temel adımda oluşturulmuştur:

- Durum Analizi
- İhtiyaç Analizi
- Model Tasarımı

Durum Analizi: Bu aşamada, EPÖ doktora programına ilişkin alanyazın yeterlikler kapsamında ele alınmış ve söz konusu programa yönelik daha önceden tanımlanmış yeterlikler incelenmiştir. Bu kapsamda, ilk olarak alanyazında yeterliklerin sistematik bir anlayışla ele alındığı AYÇ, UYÇ, TYÇ ve TYYÇ gibi çeşitli çerçevelerin olduğu görülmüştür. Daha sonra, bu çerçeveler doğrultusunda üniversiteler tarafından EPÖ doktora programlarına yönelik yeterlik tanımlamaları yapıldığı belirlenmiştir.

Bu yeterlik tanımlamalarında EPÖ doktora programı bulunan üniversitelerden bir kısmının yeterlik tanımlaması yapmadığı görülmüştür. Buna ilaveten, bazı üniversitelerin, tanımladığı yeterlikleri TYYÇ’de belirtilen yeterlik alanlarına uygun bir şekilde sınıflandırmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, bir kısım üniversitenin EPÖ doktora programlarına yönelik birebir aynı yeterlikleri tanımladığı anlaşılmıştır. Son olarak, üniversitelerin TYYÇ’de öngörülen düzeylere uygun bir şekilde yeterlik tanımlaması yapmadığı da belirlenmiştir.

İhtiyaç Analizi: EPÖ doktora programlarına yönelik ihtiyaçların Delphi tekniği kullanılarak analiz edildiği bu aşamada, uzman görüşleri doğrultusunda yeterlikler

belirlenmiştir. Bu süreç, 3 farklı Delphi turu ile tamamlanmıştır. İlk Delphi turunda uzmanlar bilgi, beceri, yetkinlik, tutum ve değerler olmak üzere dört yeterlik alanı altında toplam 58 yeterlik ifadesi tanımlamıştır. Bununla birlikte, bilgi alanında 2, beceri alanında 5, yetkinlik alanında 2, tutum ve değerler alanında 3 olmak üzere 10 alt yeterlik alanı da belirlenmiştir. Delphi 2. turu yukarıda belirtilen yeterlik alanları altında tanımlanan 46 yeterlik ifadeyle tamamlanmıştır. Delphi süreci 3. turda uzmanların üzerinde uzlaşma sağladığı 31 yeterlik ifadesine ve dört yeterlik alanına ulaşılmasıyla sonlandırılmıştır.

Model Tasarımı: Son aşama olan model tasarımı adımında ise, önceki aşamalardan elde edilen veriler birlikte değerlendirilerek EPÖ alanı doktora programına yönelik nihai yeterliklere karar verilmiştir. Bu süreçte ilk olarak, uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlik ifadeleri yeniden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre, yetkinlik alanı altında toplanan üç yeterlik ifadesinin beceri alanına daha uygun olduğu düşünülerek bu alana aktarılmış ve yetkinlik alanı modelden kaldırılmıştır. Benzer şekilde, tutum ve değerler alanında yer alan bir yeterlik ifadesi de beceri alanına kaydırılmıştır. Son olarak, uzmanlar tarafından önerilen 31 yeterlik ifadesi gerek uzmanların önerileri gerekse ifadelerin birbiriyle anlamsal benzerliği açısından değerlendirilmiş ve 22 yeterlik ifadesinin yer aldığı model elde edilmiştir.

Yukarıda açıklanan süreç ve gerçekleştirilen işlemler değerlendirildiğinde, modelin temel dayanaklarının paydaş görüşlerinin alınması ve alanyazında yer alan ihtiyaçların karşılanması olduğu belirtilebilir. Modelin öne çıkan özelliklerine bakıldığında ise bilgi, beceri, tutum ve değerler olmak üzere üç ana yeterlik alanından oluştuğu anlaşılmaktadır. Modelde yer alan bu yeterlik alanları farklı doktora programlarında yeterliklerin toplandığı temel alanlar olarak kolaylıkla kullanılabilir. Benzer şekilde, modeli oluşturan bilgiye sahip olma, bağımsız çalışabilme ve özerklik ve hayat boyu öğrenme gibi alt yeterlik alanları da yeterliklerin ilişkilendirildiği alt yeterlik alanlarına uyarlanabilir.

Son olarak, modelin dinamik özelliği doğrultusunda farklı doktora programlarına yönelik uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlikler modelde yer alan yeterlikler ile değiştirilerek süreç tamamlanabilir. Burada açıklanan süreç doğrultusunda EPÖ alanına yönelik geliştirilen model, aşağıda yer alan şekil üzerinde sunulmuş ve modele ilişkin gerekli açıklamalar yapılmıştır.

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ALANI

DOKTORA DÜZEYİ YETERLİKLER MODELİ

Şekil 5. 1. EPÖ alanı doktora düzeyi yeterlikler modeli

Araştırma sonucunda elde edilen yeterlikler modeli bilgi, beceri, tutum ve değerler alanları olmak üzere 3 farklı alandan oluşmaktadır. Bu modelde ayrıca bilgi alanı altında "bilgiye sahip olma ve bilgiyi derinleştirme" olmak üzere 2, beceri alanı altında "ekip çalışması ve liderlik, bilgiyi paylaşma ve yaygınlaştırma, bağımsız çalışabilme ve özerklik, problem çözme ve eleştirel düşünme ve yenilikçi ve analitik düşünme" olmak üzere 5, tutum ve değerler alanı altında "mesleki duyarlılık ve profesyonellik, hayat boyu öğrenme, etik ilkelere ve değerlere bağlılık" olmak üzere 3 farklı alt yeterlik alanına bağlı toplam 10 alt yeterlik alanı yer almaktadır. Söz konusu model, 3 farklı yeterlik alanından oluşan AYC (2017), TYYÇ (2011), ÖYGM (2017) ve Organization for Economic Cooperation and Development (OECD, 2018) öğrenme çerçevesi ile benzerdir. Ancak, yetkinlik alanının modelde yer almaması bakımından TYYÇ'den (2011) farklılık göstermektedir. Bununla birlikte, modelin 8 farklı alt yeterlik alanı öngören TYYÇ'den (2011) daha kapsamlı bir alt yeterlik alanı sınıflandırmasına sahip olduğu da söylenebilir. Ayrıca, modelde yer alan bilgiyi paylaşma ve yaygınlaştırma, problem çözme, eleştirel ve yenilikçi düşünme gibi alt yeterlik alanlarını tanımlayan beceriler, OECD (2018) tarafından hazırlanan öğrenme çerçevesine ait beceriler ile benzerlik göstermektedir. Modelin daha detaylı olarak açıklanabilmesi ve kazandırmaya odaklandığı yeterliklerin ortaya konulabilmesi için hazırlanan şekil aşağıda yer almaktadır.

Bilgi

• Bilgiye Sahip Olma

- Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.
- Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.

• Bilgiyi Derinleştirme

- Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.
- Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri, yeni yaklaşımlar ve yönelimleri analiz eder.
- Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.

Beceri

• Ekip Çalışması ve Liderlik

- Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rolüne uygun olarak program geliştirme adım, süreç ve ilkelerini kullanır.
- Uygulama ve araştırma sürecinde etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb. sosyal becerileri kullanır.

• Bilgiyi Paylaşma ve Yaygınlaştırma

- Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.
- Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda sunar ve yayına dönüştürür.

• Bağımsız Çalışabilme ve Özerklik

- Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp araştırma sürecini bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.
- Öğretim programlarının etkililiğini ve işlevselliğini program değerlendirme modellerini kullanarak eleştirel ve analitik olarak değerlendirir.

• Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme

- Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.
- Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanır.

• Yenilikçi ve Analitik Düşünme

- Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.
- Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.

Tutum ve Değer

• Mesleki Duyarlılık ve Profesyonellik

- Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.
- Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütebilmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.
- Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.

• Hayat Boyu Öğrenme

- Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.
- Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.

• Etik İlkeler ve Değerlere Bağlılık

- Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, bilimsel değerleri ve etik ilkeleri gözetir.
- Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.

Şekil 5. 2. EPÖ alanı doktora düzeyi modeline ait yeterlikler

Yukarıda yer alan Şekil 5.2'den anlaşılacağı üzere EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik önerilen model; bilgi alanında 5, beceri alanında 10, tutum ve değerler alanında 7 olmak üzere toplam 22 yeterlik ifadesinden oluşmaktadır. Buna göre modelin beceri ağırlıklı olduğu belirtilebilir. Bu sonuca göre modelin odaklandığı yeterlikler, araştırmada uzmanlar tarafından “tutum ve değerler” ağırlıklı olarak tanımlanan yeterliklerden ve “yetkinlik” alanına yönelik yeterliklerin sayıca daha fazla olduğu TYYÇ'den (2011) farklılık göstermektedir. Buna karşın, TYYÇ'de (2011) tanımlanan toplam 20 yeterlik ifadesi olduğu göz önüne alındığında bu modelde yer alan toplam 22 yeterlik ifadesi sayı bakımından TYYÇ'ye benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte modelin 11 yeterlik ifadesinin yer aldığı ÖYGM'den (2017) ise daha kapsamlı bir yapıya sahip olduğu da ileri sürülebilir.

Modelde yer alan yeterlik ifadelerinin işaret ettiği anlam ele alındığında ise dikkat çekici hususlar göze çarpmaktadır. Buna göre, bilgi alanında yer alan yeterlikler; EPÖ alanı doktora düzeyinden mezun olan bir öğrencinin alan, öğrenme-öğretme ve bilimsel araştırma süreçlerine yönelik bilgiye sahip olmasına ve sahip olduğu bu bilgileri daha da derinleştirmesine işaret etmektedir. Bu sonuç, öğretmenlerin alanına yönelik ileri düzeydeki kuramsal, olgusal ve metodolojik bilgilerinin yanı sıra pedagojik alan bilgisine de sahip olmalarını öngören EPÖ alanı yüksek lisans düzeyi yeterliklerini konu edinen çalışmaya (Ökmen vd., 2019) ait sonuçları ve doktora düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin alanındaki güncel ve ileri düzeydeki bilgileri bilimsel araştırmalar ile geliştirme ve derinleştirmesine odaklanan TYYÇ'yi (2011) karşılar niteliktedir.

Modelin beceri alanına yönelik yeterlikleri ise, program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarını etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma ve dayanışma gibi becerileri etkili bir şekilde kullanarak analitik ve eleştirel bir yaklaşımla gerçekleştirme, alanına, öğrenme ve öğretim süreçlerine yönelik yeni bilgi, yöntem/model üretmeye yönelik bilimsel araştırmalar yapma ve bunları başkaları ile paylaşma, alanına yönelik mevcut sorunlara ve alışılmışın dışında gelişen olaylar doğrultusunda ortaya çıkan sorunlara özgün çözüm üretmeye odaklanmaktadır.

Bugünün dünyasında bilgiye sahip olmakla yetinen değil; bilgiyi keşfetme, kullanma ve başkalarıyla paylaşma becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi giderek daha önemli bir hale gelmiştir (Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2001). Doktora öğrencilerinin yenilik, araştırma ve geliştirme kaynaklarından biri olduğu düşünüldüğünde doktora eğitiminin becerilerin kazandırılmasında kritik bir role sahip olduğu söylenebilir (Maviş Sevim ve Emmioğlu

Sarıkaya, 2020). Bu bakımdan, söz konusu modelin EPÖ alanı doktora öğrencilerine kazandırmayı öngördüğü becerilerin dikkat çekici olduğu ileri sürülebilir.

Bununla birlikte modelde yer alan beceriler, TYYÇ’de (2011) yer alan yeni bilgileri değerlendirme ve kullanma, alanına yönelik yenilik getiren düşünce, yöntem ve tasarım üretme becerileri ile Kanada Eğitim Bakanlığı’nın (The Council of Ministers of Education Canada, [CMEC] 2016) hazırlamış olduğu küresel yeterlikler listesindeki ve Partnership for 21st Century Learning (P21, 2019) tarafından hazırlanan 21. yüzyıl öğrenme çerçevesindeki özerklik, liderlik, iş birliği, iletişim, problem çözme, eleştirel, yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerileri ile büyük oranda benzerlik göstermektedir. Ayrıca söz konusu becerilerin, Karaman ve Bakırcı (2010) tarafından lisansüstü eğitim sürecinin amaçları arasında olduğu belirtilen bilimsel araştırma yapma ve yeni bilgiler üretme becerileri ile de örtüştüğü ifade edilebilir.

Öğrencilerin hem mesleğini hem de yaşantısını başarılı bir şekilde sürdürebilmesinin anahtarı olarak görülen becerilere sahip olmasının önemi uluslararası düzeyde gerçekleştirilen pek çok araştırmaya ait raporlarda dile getirilmektedir (Cansoy, 2018; P21, 2019). Bu bakımdan araştırmada önerilen modelin beceri ağırlıklı bir yapısının olması günümüz dünyasının ihtiyaç duyduğu becerileri esas alan eğitim anlayışının inşa edilmesine ve çeşitli beceriler ile donatılmış bireylerin yetiştirilmesi sürecine katkı sunması bakımından oldukça önemli görülmektedir. Ancak, eğitim sürecini yalnızca beceriler ile sınırlandırmak rasyonel bir yaklaşım değildir. Söz konusu beceriler, öğrencilerin sahip olduğu çeşitli tutum ve değerlerle birlikte anlamlı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmaktadır.

Modelin tutum ve değerleri konu edinen son yeterlik alanı bu anlayışı karşılar nitelikte bir tasarıma sahiptir. Bu kapsamda, mesleğini benimsemiş ve bunu yaşam biçimi haline getirmiş bireylerin yetiştirilmesine yönelik yeterliklerin modelde yer alması bireylerin hem mesleğinde hem de günlük yaşantısında başarılı olabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Aynı şekilde, bireylerin alanına yönelik uygulama ve çalışmalarını merak, öz disiplin, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik vb. gibi kişisel özellikleri yansıtarak gerçekleştirmeleri ve alanında karşılaştıkları sorunların çözümü için sorumluluk üstlenmeleri de becerilerin bireyler için kalıcı ve sürdürülebilir hale getirilmesine katkı sağlamaktadır.

Tutum ve değerler alanına ait diğer yeterliklerin odaklandığı konu olan hayat boyu öğrenme motivasyonu da öğrencilerin sahip olduğu bilgi ve becerileri sürekli olarak

güncellemesine ve bunlara yenilerini eklemesine işaret etmektedir. Hayat boyu öğrenme konusunda istekli olan bir öğrencinin hem kendi bilgi ve beceri birikimine hem de alanına önemli katkılar sağlayacağı oldukça açıktır. Bilim insanı olmanın getirdiği sorumluluk ile yakından ilgili olan hayat boyu öğrenme motivasyonunun olumlu etkilerinin görüleceği diğer hususlar da öğrencilerin alanına yönelik gerçekleştireceği çalışmalar ve bilimsel araştırma süreçleridir. Bu hususların, modelin tutum ve değerler alanında yer alan son iki yeterliğinde de ifade edildiği gibi bir bilim insanının sahip olması gereken değerlere ve etik ilkelere bağlı olarak sürdürülmesi gerekmektedir.

Modelde tutum ve değerler alanına yönelik tanımlanan yeterlikler alanyazında yer alan çeşitli çalışmalara ait yeterlikler ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalardan biri olan “Küresel Yeterlikler Listesindeki” (CMEC, 2016) öz farkındalık, kendini yönlendirme, sorumluluk üstlenme ve etik bir şekilde hareket etme yeterlikleri ve Ökmen, vd. (2019) tarafından yapılan çalışmaya ait etik kuralların bilimsel çalışmalarda içselleştirilmesini konu edinen yeterlik ifadesi bu çalışmada tanımlanan yeterlikler ile benzer bir noktaya işaret etmektedir. Bununla birlikte, OGYM’de (2017) öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağlamaya yönelik çalışmalara katılmalarına odaklanan yeterlik ifadesinin de bu çalışmanın sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir.

Bilgi ve becerilerin birlikte kullanılmasına rehberlik ederek yönlendiren tutum ve değerlerin (OECD, 2018) bağımsız bir ders ya da herhangi bir dersin içerisinde konu olarak verilmesi yoluyla öğrencilere kazandırılması pek mümkün değildir (Yüksel, 2004). Bu sebeple, becerilerle birlikte değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilebilmesi ve kabul edilebilmesi için eğitim süreci içerisine örtük olarak yerleştirilmesi gerekmektedir (Şahin vd., 2018). Ancak, söz konusu sürecin başarılı bir şekilde sonuçlandırılabilmesi için buna uygun eğitim-öğretim ortamının oluşturulması gerekmektedir.

Burada sözü edilen öğrenme ortamı esasında tutum ve değerlere yönelik yeterliklerin kazandırılması sürecinde öğretim elemanlarının model olmalarına işaret etmektedir. Nitekim, Özbek ve Yeşil (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bu durumun önemine değinilmektedir. Bu kapsamda, doktora düzeyindeki öğrencilere eğitim sürecine dahil oldukları ilk günden bu süreci tamamladıkları son güne kadar geçen zamanda öğretim elemanlarının gerçekleştirdikleri çalışmalar ve sergiledikleri davranışlar ile öğrencilere yön vermeleri gerekmektedir. Böylelikle, tutum ve değerlere işaret eden yeterliklerin kazandırılması için gerekli olan atmosferin oluşturulması ve bu atmosferin örtük yapısına gizlenen yeterliklerin öğrenciler tarafından benimsenmesi mümkün olacaktır.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları doğrultusunda şekillendirilen öneriler, uygulamaya ve araştırmaya yönelik olmak üzere iki ayrı başlık halinde yer almaktadır.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

TYYÇ'de yer alan doktora düzeyi yeterliklerinin bu araştırma sonucunda ulaşılan başta beceri, tutum ve değerler alanlarında yer alan yeterlikler olmak üzere çalışmada ulaşılan yeterlikler doğrultusunda ele alınarak güncellenebilir.

EPÖ doktora programı bulunan üniversiteler tarafından bu alana yönelik tanımlanan yeterliklerin gerek düzeye gerekse alanlara uygunluk açısından çalışmada önerilen modele benzer bir şekilde tanımlanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre EPÖ doktora alanına yönelik yeterlik tanımlaması yapan bazı üniversitelerin birebir aynı yeterlikleri tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, tanımlanan yeterliklerin üniversitelerin iç dinamikleri doğrultusunda özgün bir yapıya kavuşturulabilir.

Bu araştırma sonucunda ortaya çıkarılan EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik yeterlikler, EPÖ programlarına ait müfredatlara bir kaynak niteliğindedir. Bu kapsamda EPÖ programlarına ait müfredatlar belirlenirken çalışmada önerilen modeldeki yeterlikler dikkate alınabilir.

Araştırma sonucunda önerilen modelde yer alan yeterliklerin, EPÖ doktora programları doktora yeterlik ve savunma sınavlarına katılan öğrencilerin değerlendirilmesinde ve EPÖ alanında öğretim üyeliğine yükseltme ve atanma süreçlerinde başvuru ölçütleri olarak kullanılabilir.

5.2.2. Gerçekleştirilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma mevcut EPÖ alanı doktora düzeyi yeterliklerini incelemek ve uzman görüşleri doğrultusunda bu alana yönelik yeni yeterlikleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yükseköğretim programlarının farklı düzeylerine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırma kapsamında ulusal düzeyde EPÖ doktora programları yeterlikleri incelenmiş ve bu alana yönelik yeni yeterliklerin tanımlanması için yurt içindeki uzman görüşlerine başvurulmuştur. Benzer şekilde, uluslararası düzeydeki EPÖ programlarına ait

yeterliklerin incelenmesi ve yurt dışındaki üniversitelerde çalışan uzmanların görüşleri doğrultusunda yeterlik belirleme çalışmaları yapılabilir.

Bu araştırma sonucunda ulaşılan yeterlikler, Delphi tekniği kullanılarak elde edilen veriler doğrultusunda tanımlanmıştır. EPÖ alanı doktora düzeyine yönelik yeterlik belirleme sürecinde akademisyenler ile görüşmeler yapılarak farklı türde veriler elde edilebilir.

Bu araştırmanın sonuçlarında da tartışıldığı üzere EPÖ programlarında örtük olarak kazandırılan yeterliklerin neler olduğunun ve bu yeterliklerin nasıl kazandırıldığının ortaya çıkarılabilmesi için hem akademisyenler hem de öğrenciler ile görüşmeler yapılabilir.

Bu çalışmada, EPÖ doktora düzeyine yönelik tanımlanan yeterliklerin eğitim alanında meydana gelen ulusal ve uluslararası gelişmeler doğrultusunda düzenli olarak güncellenmesi ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yapıya kavuşturulabilir.

Çalışmalarında Delphi tekniğine başvuracak araştırmacılar için öneriler:

Yeterli sayıda uzmanın araştırmaya katkı sunabilmesi için uzmanların çalışmaya davet edilmesi sürecinde oldukça titiz davranılmalıdır. Bu kapsamda uzmanlara ait doğru iletişim bilgilerine ulaşılması gerekmektedir. Bu süreçte başvuru en kolay yöntemlerden biri uzmanların görev yaptıkları üniversitelere ait internet sayfalarındaki bilgilerin kontrol edilmesidir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken iki önemli husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bu sayfalarda yer alan bilgilerin güncel olma durumudur. Diğeri ise, uzmana ait iletişim bilgilerinde kurumsal e-posta adresi varsa ve çalışma daveti bu e-posta adresi üzerinden iletiliyorsa bazı üniversitelerin kullanmış olduğu e-posta alt sistemlerinden kaynaklı e-postaların iletilmemesi sorunu yaşanabilmektedir.

Yukarıda belirtilen hususlardan kaynaklanan sorunların önüne geçilebilmesi için davet gönderilmiş ancak kendisinden olumlu ya da olumsuz bir yanıt alınamamış uzmana ait güncel çalışmaların incelenmesi ve burada yer alan e-posta adresleri üzerinden çalışma davetinin yenilenmesi önerilmektedir. Ayrıca, Delphi tekniğini diğer grup karar verme süreçlerinden ayıran önemli özelliklerinden biri olan anonimliğin sağlanabilmesi için davet e-postalarının toplu liste halinde değil, kişiye özel bir şekilde gönderilmesi de önerilmektedir.

Bu çalışmada, yeterlikler üzerinde uzlaşma süreci, gerçekleştirilen üç Delphi turu ile tamamlanmıştır. Bununla birlikte, yeterliklere ait uzlaşma düzeylerinin de oldukça yüksek bir seviyede olduğu görülmüştür. Bu sonuçların ortaya çıkmasında Delphi anketlerine ait tasarımın etkili olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, Delphi anketleri

tasarlanırken her bir yeterlik ifadesinin üzerindeki alana, ilgili yeterliğe ait istatistiki bilgilerin yer aldığı bir tablonun ve söz konusu yeterlik ifadesine yönelik görüş bildiren uzmanın bir önceki turda belirtmiş olduğu katılma düzeyinin eklenmesi önerilmektedir. Ayrıca, yeterli zamanı olmayan uzmanların çalışmaya hiç katılmama ya da çalışmayı yarıda bırakma gibi durumların önüne geçilebilmesi için anketi zamana yayarak bitirebilmeye imkân veren ankete daha sonra devam edebilme özelliğinin eklenmesi de tavsiye edilmektedir.

KAYNAKÇA

- AB, (2017). *Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) tavsiye kararında yapılan değişiklikler hakkında bilgi notu*. <https://tyc.gov.tr/indir/ayc-tavsiye-karari-2017-hakkinda-bilgi-notu-i31.html> internet adresinden 23.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Adıgüzel, O. C. (2016). *Eğitim Programlarının geliştirilmesinde ihtiyaç analizi el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akar, İ. (2015). *Üstün yetenekli öğrencileri genel eğitim sınıfında destekleyecek sınıf öğretmenin sahip olması gereken yeterlikler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alaloul, W. S., Liew, M. S. ve Zawawi, N.A.W.A. (2016). Identification of coordination factors affecting building projects performance. *Alexandria Engineering Journal*, 55(3), 2689-2698.
- Alan, B. (2019). *Genel öğretmenlik yeterliliklerinin belirlenmesi ve yeterliliklere dayalı bir hizmet öncesi öğretmen eğitimi programının tasarlanması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Alexander, W. ve Serfass, R. (1999). *Futuring tools for strategic quality planning in education*. Milwaukee, WI: ASQ Quality Press.
- Alier, M., Casañ, M., Piguillem, J. (2010). Moodle 2.0: Shifting from a learning toolkit to a open learning platform. In Lytras, M., Ordonez De Pablos, P., Avison, D. et al. (eds) *Technology enhanced learning. Quality of teaching and educational reform Communications in computer and information science (19-21 May 2010)*, (p.1-10). Berlin: Springer, doi:10.1007/978-3-642-13166-0_1
- Alimbekov, A., Yeşil, R., Yılmaz, K., Yılmaz, H., Boobekova, K., Borkoyev, B. ve Mamirova, C. (2021). Üniversite öğretim elemanlarının pedagojik yeterlikleri sergileme konusunda yaşadıkları sorunlar/zorluklar ve eğitim ihtiyaçlarının değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 82-97.
- Alqiawi, D. A. ve Ezzeldin, S. M. (2015). A suggested model for developing and assessing competence of prospective teachers in faculties of education. *World Journal of Education*, 5(6), 65-73. doi:10.5430/wje.v5n6p65
- Anderson, J. A. (1987). *Communication research: Issues and methods*. New York: McGraw-Hill.

- Arık, R. S. (2013). *Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanı yeterliklerinin yargıcı kararlarına dayalı ölçeklenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıkan, R. (2000). *Araştırma teknikleri ve rapor yazma*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Atik Kara, D., Kürüm Yapıcıoğlu, D. ve Sever, D. (2020). Eğitim programları ve öğretim lisansüstü eğitim programlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 169-190.
- ATK, (2005). *Towards a European qualifications framework for lifelong learning commission staff working document*. Brussels: European Commission. <http://bookshop.europa.eu/uri?target=EUB:NOTICE:ECAF12001:EN> internet adresinden 22.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Avella, J. R. (2016). Delphi panels: Research design, procedures, advantages, and challenges. *International Journal of Doctoral Studies*, 11, 305-321.
- AYÇ, (2017). *Council recommendation of 22 May 2017*. European Union. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=tr#d1e35-15-1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=tr#d1e35-15-1) internet adresinden 24.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Aydın, M. (2019). Nitel veri analizi. H. Özmen ve O. Karamustafaoğlu (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri içinde* (s. 461-482). Ankara: Pegem Akademi.
- Baker, J., Lovell, K. ve Harris, N. (2006). How expert are the experts? An exploration of the concept of “expert” within Delphi panel techniques. *Nurse Researcher*, 14(1), 59-70.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Bartram, D. (2012). *The SHL Universal competency framework*. SHL Group. <https://www.cebglobal.com/content/dam/cebglobal/us/EN/talent-management/talent-assessment/pdfs/Universal-competency-framework-white-paper.pdf> internet adresinden 11.01.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Baykal, Ç. (2018). *Güzel sanatlar lisesi çalgı eğitimi viyola dersi öğretmenlerinin özel alan yeterliklerinin belirlenmesine yönelik taslak önerisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Biçer, D. (2021). *Okul öncesi öğretmenliği lisans programı yeterliliklerinin belirlenmesi ve yeterliliklere dayalı bir program değerlendirmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Birnbaum, M. L. ve Daily, E. K. (2009). Competency and competence. *Prehospital and Disaster Medicine*, 24(1), 1-2. <https://doi.org/10.1017/S1049023X00006452>
- Blašková, M., Blaško, R. ve Kucharčíková, A. (2014). Competences and competence model of university teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 159, 457-467. doi:10.1016/j.sbspro.2014.12.407
- Bourke, G., McKenzie, P., Shah, C., Keating, J., Vickers, A., Fearnside, R. ve Bateman, A. (2009). *Mapping qualifications frameworks across APEC economies*. APEC Human Resources Development Working Group, APEC Secretariat, Singapore, <http://miyaichi.up.seesaa.net/image/Mapping20Qualifications20Frameworks20across20APEC20Economies.pdf> internet adresinden 03.01.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Brady, S. R. (2015). Utilizing and adapting the Delphi method for use in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, 14(5), 1-6. <https://doi.org/10.1177/1609406915621381>
- Brewer, E. W. (2007). Delphi technique. N. J. Salkind ve K. Rasmussen (Eds.), *Encyclopaedia of measurement and statistics-1* içinde (p. 240-246). USA: SAGE Publications.
- Brooks, K. W. (1979). Delphi technique: Expanding applications. *North Central Association Quarterly*, 53, 377-385.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21. yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134.
- Carraccio, C., Wolfsthal, S. D., Englander, R., Ferentz, K. ve Martin, C. (2002). Shifting paradigms: From Flexner to competencies. *Academic Medicine*, 77(5), 361-367. doi:10.1097/00001888-200205000-00003
- CEDEFOP, (2021). *National qualifications framework (NQF)*. European Union. <https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/national-qualifications-framework-nqf/publications> internet adresinden 21.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

- Chell, E. (2013). Review of skill and the entrepreneurial process. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 19(1), 6-31.
- Clayton, M. J. (1997). Delphi: A technique to harness expert opinion for critical decision-making tasks in education. *Educational Psychology*, 17(4), 373-386. doi:10.1080/0144341970170401
- Cline, A. (2000). *Prioritization process using Delphi technique*. Dublin, OH: Carolla Development.
- Cline, R. C. (2008). *Teaching key competencies of effective construction project managers to adults in higher education*. (Doktora Tezi), University of Idaho/College of Graduate Studies, Idaho.
- CMEC, (2016). *Pan-Canadian global competencies descriptions*. Council of Ministers of Education, Canada. https://static1.squarespace.com/static/5af1e87f5cfd79c163407ead/t/5c6597f353450a15233b6e7c/1550161912721/Pan-Canadian+Global+Competencies+Backgrounder_EN.pdf internet adresinden 03.09.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Cochran, S. W. (1983). The Delphi method: Formulating and refining group judgments. *Journal of Human Sciences*, 11(2), 111-117.
- Conley, D. T. (1997). *Roadmap to restructuring: Charting the course of change in American education*. USA: ERIC Clearinghouse on Educational Management.
- Cort, P. (2009). The EC discourse on vocational training: How a common vocational training policy turned into a lifelong learning strategy. *Vocations and Training*, 2(2), 87-107.
- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (Fifth edition)*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Custer, R. L., Scarcella, J. A. ve Stewart, B. R. (1999). The modified Delphi technique: A rotational modification. *Journal of Vocational and Technical Education*, 15(2),1-10.
- Çabuk, A. ve Çabuk, S. N. (2015). Yüksek öğretim ve mesleki yeterlilik çerçevesi kapsamında coğrafi bilgi sistemlerine ilişkin ulusal meslek hiyerarşisinin tanımlanması üzerine bir öneri. *Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi*, X(X), 1-8. doi:10.15659/hartek.15.08.75

- Çınkır, Ş. ve Yıldız, S. (2018). Bir Bologna değerlendirme çalışması eğitim yönetimi lisansüstü program yeterliliklerine ilişkin kazanımların incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1), 55-67. doi:10.2399/yod.18.004
- Dalkey, N. C. (1967). *Delphi*. Santa Monica, CA: The RAND Corporation, (P-3704).
- Dalkey, N. C. (1972). *Studies in the quality of life: Delphi and decision making*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Dalkey, N. ve Helmer, O. (1963). An experimental application of the Delphi method to the use of experts. *Management Science*, 9(3), 458-467.
- Day, J. ve Bobeva, M. (2005). A generic toolkit for the successful management of Delphi studies. *The Electronic Journal of Business Research Methodology*, 3(2),103-116.
- De Boer, H. F. ve Westerheijden, D. F. (2005). Scenarios as a method. J. Enders, J. File,J. Huisman ve D. Westerheijden (Eds.), *The European higher education and researchlandscape 2020. scenarios and strategic debates* içinde (p. 13-24). Enschede: Center for Higher Education PolicyStudies, University of Twente.
- Delbecq, A. L., Van de Ven, A. H. ve Gustafson, D. H. (1975). *Group techniques for program planning: A guide to nominal group and Delphi processes*. Glenview, IL: Scott, Foresman and Company.
- Denzin, N. ve Lincoln, Y. (1994). Introduction: Entering the field of qualitative research. N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (Eds.) *Handbook of qualitative research* içinde (p. 1-17). London: SAGE Publications.
- Doyle, C. S. (1993). The Delphi method as a qualitative assessment tool for development of outcome measures for information literacy. *School Library Media Annual (SLMA)*, 11, 132-144.
- Dunn, W. N. (2016). *Public policy analysis*, (5th ed.) New York: Routledge.
- EC, (2008). *Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning*. <https://europa.eu/europass/system/files/2020-05/EQF-Archives-EN.pdf> internet adresinden 22.01.2021 tarihinde erişilmiştir.
- EC, (2018). *The European Qualifications Framework: Supporting learning work and cross-border mobility*. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19190&langId=en> internet adresinden 03.12.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Edmunds, S. ve Brown, G. (2012). Doing qualitative research in dentistry and dental education. *European Journal of Dental Education*, 16(2), 110-117. doi:10.1111/j.1600-0579.2011.00734.x
- Elken, M. (2015). New EU instruments for education: Vertical, horizontal and internal tensions in the European Qualifications Framework. *Journal of Contemporary European Research*. 11(1),69-83.
- EU, (t.y.). *The European Qualifications Framework (EQF)*. <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf> internet adresinden 30.01.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Feeney, S. ve Horan, C. (2015). The Bologna process and the European Qualifications Framework: A routines approach to understanding the emergence of educational policy harmonisation-from abstract ideas to policy implementation. J. Hogan ve M. Howlett (Ed.), *Policy Paradigms in Theory and Practice: Discourses, Ideas and Anomalies in Public Policy Dynamics* içinde (p.189-216). London: Palgrave Macmillan UK.
- Fer, S., Kelecioğlu, H., Çobanoğlu Aktan, D., Gelmez Burakgazi, S., Özdiyar, Ö., Uysal, F.,...Ertuna, L. (2019). A phenomenological study on the effectiveness of curriculum and course information packages in the Bologna proces. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(2), 234-246. doi:10.2399/yod.18.037
- Fischer, R. G. (1978). The Delphi method: A description, review and criticism. *Journal of academic librarianship*, 4(2), 64-70.
- Fitzsimmons, J.A. ve Fitzsimmons, M.J. (Eds.) (2001) *Service management: Operations, Strategy and Information Technology* (4th Edition). Boston: McGraw-Hill.
- Fletcher, A. ve Chilton, G. P. (2014). Using the Delphi method for qualitative, participatory action research in health leadership. *International Journal of Qualitative Methods*, 13, 1-18.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2009). *The nature of qualitative research*. How to design and evaluate research in education (7th ed). Boston: McGraw-Hill, 420.
- Garrod, B. ve Fyall, A. (2005). Revisiting Delphi: The Delphi technique in tourism research. tourism research. In B. W. Ritchie, P. Burns ve C. Palmer (Eds.), *Tourism research methods: Integrating theory with practice* (p. 85-98). UK: CABI Publications.

- Gençtürk, E. ve Akbaş, Y. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenliği coğrafya alan standartlarının belirlenmesi: Delphi tekniği uygulaması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 335-353.
- Giannarou, L. ve Zervas, E. (2014). Using Delphi technique to build consensus in practice. *International Journal of Business Science & Applied Management (IJBSAM)*, 9(2), 65-82.
- Glenn, J. C. ve Gordon, T. J. (2009). *Futures Research Methodology*. Washington, DC: The Millennium Project.
- Habibi, A., Sarafrazi, A. ve Izadyar, S. (2014). Delphi technique theoretical framework in qualitative research. *The International Journal of Engineering and Science*, 3(4), 8-13.
- Hasson, F., Keeney, S. ve McKenna, H. (2000). Research guidelines for the Delphi survey technique. *Journal of Advanced Nursing*, 32(4), 1008-1015.
- Heiko, A. (2012). Consensus measurement in Delphi studies: Review and implications for future quality assurance. *Technological Forecasting and Social Change*, 79(8), 1525-1536.
- Helmer, O. (1967). *Analysis of the future: The Delphi method*. Santa Monica, California: Rand Corp.
- Hoffmann, T. (1999). The meaning of competency. *Journal of European Industrial Training*, 23(6), 275-286. doi: 10.1108/03090599910284650
- Hohmann, E., Angelo R., Arciero R., et al. (2020). Degenerative meniscus lesions: An expert consensus statement using the modified Delphi technique. *Arthroscopy*, 36(2), 501-512. doi:10.1016/j.arthro.2019.08.014.
- Homberg, A., Klafke, N., Glassen, K., Loukanova, S. ve Mahler, C. (2020). Role competencies in interprofessional undergraduate education in complementary and integrative medicine: A Delphi study. *Complement Ther Med*, 54, 102542. doi:10.1016/j.ctim.2020.102542
- Hsu, C. C. ve Sandford, B. A. (2007). Delphi technique. N. J. Salkind (Ed.), *Encyclopedia of Research Design* içinde (p. 343-346). Thousand Oaks, CA: San Publications.

- Hung, H.L., Altschuld, J. W. ve Lee, Y.F. (2008). Methodological and conceptual issues confronting a cross-country Delphi study of educational program evaluation. *Evaluation and Program Planning*, 31(2), 191-198. DOI: 10.1016/j.evalprogplan.2008.02.005
- Hvidberg, L. B., Paine, M. A., Sorensen, J. L., Thellesen, L. ve Wildgaard, K. (2021). Developing core competency-based learning objectives for postgraduate curricula for Postanesthesia Nurses-a Delphi study. *J Perianesth Nurs*, 1-10. doi:10.1016/j.jopan.2020.09.009
- IAEA, (2016). *The Competency Framework A guide for IAEA managers and staff*. <https://www.iaea.org/sites/default/files/18/03/competency-framework.pdf> internet adresinden 11.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Kahramanoğlu, R. (2014). *Öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçiminde kullanılacak giriş standartları ve bu standartların nasıl ölçülebileceği üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gaziantep Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Kahramanoğlu, R. ve Al, M. (2019). Halı desinatörlüğü dalı mesleki yeterliklerinin belirlenmesi: Dacum tekniği. *Ü2 Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(28), 255-275. doi:10.29329/mjer.2019.202.15
- Karagül, T. (1996). *Yükseköğretim programları için gerekli öğrenci yeterlikleri ve yükseköğretime geçiş süreci (öğretim üyelerinin görüşleri)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 94-114.
- Katz, J. N. (2020). Editorial Commentary: Degenerative Meniscal Tear: Sojourn to the Oracle. *Arthroscopy: The Journal of Arthroscopic & Related Surgery*, 36(2), 513–515. doi:10.1016/j.arthro.2019.10.026
- Keeney, S., Hasson, F. ve McKenna, H. (2006). Consulting the oracle: Ten lessons from using the Delphi technique in nursing research. *Journal of Advanced Nursing*, 53(2), 205-212. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2006.03716.x>
- Keeney, S., McKenna, H. ve Hasson, F. (2011). *The Delphi technique in nursing and health research*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

- Kılıç, A., Aydın, M., Ökmen, B. ve Şahin, Ş. (2021). *Kuramdan uygulamaya ihtiyaç belirleme* (2.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Kloeker-Webster, H. M. (2019). *Competency identification for threat assessment and management teams: A modified Delphi study*. (Doktora Tezi), North Carolina State University/Adult and Community College Education, Raleigh, North Carolina.
- Koontz, H. ve O'Donnell, C. (1976). *Management: A systems and contingency analysis of managerial functions* (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kouwenhoven, W. (2009). Competence-based curriculum development in higher education: A globalised concept? *Technology Education and Development*, 8(2), 1-22.
- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 81-88.
- Lang, T. (1995). An overview of four futures methodologies. *Manoa Journal of Fried and Half-Fried Ideas*, 7, 1-28.
- Leon, J. J., Brown, W. C., Ruch, L. O. ve Johnson, T. E. (2003). *Survey research: Inperson, mail, telephone and web methods*. Honolulu, HI: Streamline Surveys.
- Linstone, H. ve Turoff, M. (2002). *The Delphi method techniques and applications*. Boston, MA, USA: Addison-Wesley.
- Maaleki, A. (2018). *The ARZESH competency model: Appraisal & development manager's competency model*. Lambert Academic Publishing.
- Mansfield, R. S. (1996). Building competency models: Approaches for HR professionals. *Human Resource Management*, 35(1), 7-18. doi:[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-050X\(199621\)35:1<7::AID-HRM1>3.0.CO;2-2](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-050X(199621)35:1<7::AID-HRM1>3.0.CO;2-2)
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (2006). Data collection methods. In *designing qualitative research*, (p. 97-150). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Martone, D. (2003). A guide to developing a competency-based performance-management system. *Employment Relations Today*, 30(3), 23-32. doi:10.1002/ert.10095
- Maviş Sevim, Ö. ve Emmioğlu Sarıkaya, E. (2020). How to be productive in PhD Level: A needs assessment study for doctoral students' research productivity. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 12(2), 75-94.

- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: An interactive approach*. United States of America: SAGE Publications.
- Mentkowski, M., Rogers, G., Doherty, A., Loacker, G., Hart, J. R., Rickards, W., . . . Roth, J. (2000). *Learning that lasts: Integrating learning, development, and performance in college and beyond*. San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Metcalf, A. A., Ross, S. M., Bulger, S. M. ve Hawkins, A. H. (2020). History, philosophy, and sociology perspectives in physical education teacher education: A Delphi study. *International Journal of Humanities and Social Science*, 10(7), 13-24. doi:10.30845/ijhss.v10n7p2
- Miles, M. B. ve Huberman, A. B. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Milner, R. J., Gusic, M. E. ve Thorndyke, L. E. (2011). Perspective: Toward a competency framework for faculty. *Academic Medicine*, 86(10), 1204-1210. doi:10.1097/ACM.0b013e31822bd524
- Mitchell, V.W. (1991). The delphi technique: An exposition and application. *Technology Analysis & Strategic Management*, 3(4), 333-358, DOI: 10.1080/09537329108524065
- Moore, C. M. (1994). *Group Techniques for Idea Building (Applied Social Research Methods)*, (2nd ed.). Newbury Park, CA: SAGE Publications.
- Mullen, P.M. (2003). Delphi: Myths and reality. *Journal of Health Organization and Management*, 17(1), 37-52. <https://doi.org/10.1108/14777260310469319>
- Murry, J.W. ve Hammons, J.O. (1995). Delphi: A versatile methodology for conducting qualitative research. *The Review of Higher Education*, 18, 426-436. <https://doi.org/10.1353/rhe.1995.0008>
- Muşmal, H. ve Gürbüz, İ. (2018). Nitel araştırmada veri toplama yöntemleri ve veri türleri. Ş. Aslan (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde* (s. 217-244). Konya: Eğitim Yayınevi.

- MYK, (2019a). *Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin 10 yılı*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. <https://portal.tyc.gov.tr/indir/avrupa-yeterlilikler-cercevesi-infografigi-i26.html> internet adresinden 23.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- MYK, (2019b). *Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi: Öğrenme, çalışma ve uluslararası hareketliliği destekleme 10. yıl dönümü*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. <https://tyc.gov.tr/indir/ayc-10-yil-kitapcigi-i24.html> internet adresinden 23.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- MYK, (2020). *Öğrenme kazanımları rehberi*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. <http://www.tyc.gov.tr/indir/tyc-ogrenme-kazanimlari-rehberi-i85.html> internet adresinden 09.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- MYK, (t.y.). *Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/avrupa-yeterlilikler-cercevesi> internet adresinden 24.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Nelms, K. R. ve Porter, A. L. (1985). EFTE: An interactive Delphi method. *Technological Forecasting and Social Change*, 28(1), 43-61. doi:[https://doi.org/10.1016/0040-1625\(85\)90072-1](https://doi.org/10.1016/0040-1625(85)90072-1)
- Nouri, N., Saberi, M., McComas, W. F. ve Mohammadi, M. (2021). Proposed teacher competencies to support effective nature of science instruction: A meta-synthesis of the literature. *Journal of Science Teacher Education*, 1-24. doi:10.1080/1046560x.2020.1871206
- OECD, (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf) internet adresinden 02.09.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Ökmen, B., Şahin, Ş., Kılıç, A. ve Adıgüzel, A. (2019). A needs analysis on the competences that students should have for curriculum and instruction graduate programs: A Delphi study. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(2), 149-158. doi:10.2399/yod.18.032
- ÖYGM, (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Millî Eğitim Bakanlığı. http://ÖYGM.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLY_K_MESLEY_YENEL_YETERLYKLERY.pdf internet adresinden 24.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Özbek, R. ve Yeşil, R. (2009). Ortaöğretim alan öğretmen elemanlarının sınıf içi öğretim yeterliklerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 111-128.
- Özüdoğru, G. ve Şimşek, H. (2021). Yeterlik temelli bir öğrenme yönetim sistemi ve etkililiğine yönelik nitel bir araştırma. *Journal of Qualitative Research in Education*, 27, 257-278. doi:10.14689/enad.27.12
- P21, (2019). *Framework for 21st Century Learning*. Battelle for Kids. http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Brief.pdf internet adresinden 12.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Parrish, A. H. ve Sadera, W. A. (2018). Teaching competencies for student-centered, one-to-one learning environments: A Delphi study. *Journal of Educational Computing Research*, 57(8), 1910-1934. doi:10.1177/0735633118816651
- Pole, C. J. ve Lampard, R. (2002). *Practical social investigation: Qualitative and quantitative methods in social research*. London: Routledge.
- Powell, C. (2003). The Delphi technique: Myths and realities. *Journal of Advanced Nursing*, 41(4), 376-382.
- Putchá, V. (2018). *Strengthening and supporting the early childhood workforce: Competences and standards*. Washington, D.C.: Results for Development.
- Ranguelov, S., De Coster, I., Norani, S. ve Paolini, G. (2012). *Key data on education in Europe 2012*. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, European Commission. <http://bookshop.europa.eu/uri?target=EUB:NOTICE:ECAF12001:EN> internet adresinden 02.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Rayens, M. K. ve Hahn, E. J. (2000). Building consensus using the policy Delphi method. *Policy, Politics, & Nursing Practice*, 1(4), 308-315. <https://doi.org/10.1177/152715440000100409>
- Reid, R. C. (2020). *The critical success factors and leadership behaviors required for successful deployment of lean process improvement in a managed care health plan: A Delphi study*. (Doktora Tezi). University of La Verne/ LaFetra College of Education, California.
- Rescher, N. (1997). *Predicting the Future: An introduction to the theory of forecasting*. Albany, NY: State University of New York Press.

- Richardson, V. (1994). Standards and assessments: What is their educative potential? M.E. Diez, V. Richardson ve P.D. Pearson (Eds.), *Setting standards and educating teachers: A national conversation* içinde (p. 15-36). Washington, D.C.: American Association of Colleges for Teacher Education.
- Ritchie, J. ve Lewis, J. (2003). *Qualitative research practice: A guide for social science students and researcher*, (2nd ed.). London: SAGE Publications.
- Rivenbark, W. C. ve Jacobson, W. S. (2014). Three principles of competency-based learning: Mission, mission, mission. *Journal of Public Affairs Education*, 20(2), 181-192.
- Rivera-Ibarra, J.G., Rodríguez-Jacobo, J. ve Serrano-Vargas, M.A. (2010). Competency Framework for Software Engineers. *2010 23rd IEEE Conference on Software Engineering Education and Training*, 33-40. doi: 10.1109/CSEET.2010.21.
- Rossmann, M. H. ve Bunning, R. L. (1978). Knowledge and skills for the adult educator: A Delphi study. *Adult Education*, 28(3), 139-155. <https://doi.org/10.1177/074171367802800301>
- Rowe, G. ve Wright, G. (1999). The Delphi technique as a forecasting tool: Issues and analysis. *International Journal of Forecasting*, 15(4), 353-375.
- Rowe, G ve Wright, G. (2001). Expert opinions in forecasting: The role of the Delphi technique. J.S. Armstrong (Ed.), *Principles of forecasting: A handbook for researchers and practitioners* içinde (p. 125-144). Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Rowe, G., Wright, G. ve Bolger, F. (1991). Delphi: A reevaluation of research and theory. *Technological Forecasting And Social Change*, 39(3), 235-251.
- Seale, C. (2001). Qualitative methods. *European Journal of Cancer Care*, 10, 131-136.
- Sever, D. ve Bostancı, K. T. (2020). The competencies of science teacher: A Delphi study. *European Journal of Education Studies*, 7(6), 82-112. doi:10.5281/zenodo.3887330
- Sheridan, E. (2005). *Intercultural leadership competencies for U.S. business leaders in the new millennium* (Doktora Tezi). University of Phoenix/School of Advanced Studies, Phoenix.

- Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data: Methods for analysing talk, text and interaction*. (2nd ed). London: SAGE Publications.
- Skulmoski, G. J., Hartman, F. T. ve Krahn, J. (2007). The Delphi method for graduate research. *Journal of Information Technology Education*, 6, 1-21.
- Stewart, D., Gibson-Smith, K., MacLure, K., Mair, A., Alonso, A., Codina, C., et al. (2017). A modified Delphi study to determine the level of consensus across the European Union on the structures, processes and desired outcomes of the management of polypharmacy in older people. *PLoS ONE* 12(11): e0188348. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0188348>
- Stone Fish, L. ve Busby, D. M. (2005). The Delphi method. D. H. Sprenkle ve F. P. Piercy (Eds.), *Research methods in family therapy* içinde (p. 238-253). New York: The Guilford Press.
- Strauss, A ve Corbin, J. (1997). *Grounded theory in practice*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Strauss, H. J. ve Zeigler, L. H. (1975). Delphi, political philosophy and the future. *Futures*, 7(3), 184-196.
- Swank, J. M. ve Houseknecht, A. (2019). Teaching competencies in counselor education: A Delphi study. *Counselor Education and Supervision*, 58(3), 162-176. doi:10.1002/ceas.12148
- Şahin, A. E. (2001). Eğitim araştırmalarında Delphi tekniği ve kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20), 215-220.
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58), 58-62.
- Şahin, A. E. (2009). Türkiye’de ilköğretim okulu müdürlüğünün bir meslek olarak mevcut durumu: Bir Delphi çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (26), 125-136.
- Şahin, Ş., Ökmen, B., Boyacı, Z., Kılıç, A. ve Adıgüzel, A., (2018). Eğitim programları ve öğretim yüksek lisans programı ihtiyaç analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 8(3), 502-511. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.291>

- Şimşek, A. (2014). *Öğretim tasarımı* (3. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şimşek, H. ve Çavdar, L. (2021). Bir öğrenme yönetim sistemi olarak Aydep'in sistem kabul edilebilirlik modeline göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 698-717.
- Tavakoli, H. (2012). *A dictionary of research methodology and statistics in applied linguistics*. Tahran: Rahnama Press.
- Teddlie, C. ve Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*. United States of America: The SAGE Publications.
- Tersine, R. J. ve Riggs, W. E. (1976). The Delphi technique: A long-range planning tool. *Business Horizons*, 19(2), 51-56.
- Thangaratnam, S. ve Redman, C. W. (2005). The delphi technique. *The obstetrician & gynaecologist*, 7(2), 120-125.
- Thistlethwaite, J. E., Forman, D., Matthews, L. R., Rogers, G. D., Steketee, C. ve Yassine, T. (2014). Competencies and frameworks in interprofessional education: A comparative analysis. *Academic Medicine*, 89(6), 869-875. doi:10.1097/acm.0000000000000249
- Tolsgaard, M. G., Todsén, T., Sørensen, J. L., Ringsted, C., Lorentzen, T., Ottesen, B, et al. (2013). International multispecialty consensus on how to evaluate ultrasound competence: A Delphi consensus survey. *PloS one*, 8(2), e57687.
- Topper, W. (2006). *Leadership change in privately controlled businesses: A Delphi study of succession planning best practices*. (Doktora Tezi). Capella University/School of Business and Technology, Minneapolis.
- Turan, İ., Şimşek, Ü. ve Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında Likert ölçeği ve Likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 186-203.
- TURQUAS, (2018). *Türk Yükseköğretim Sisteminde Avrupa Yükseköğretim Alanı Reformlarının Uygulanması ve Sürdürülebilirliği*. Yükseköğretim Kurulu. <https://turquas.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/1-Is-Paketi/Bolgesel-Toplantilar/181206-07-4-5-Bolgesel-Top/Sunu/MD.pdf> internet adresinden 01.08.2021 tarihinde erişilmiştir.

- TYÇ, (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kitapçığı*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. <https://www.tyc.gov.tr/indir/turkiye-yeterlilikler-ercevesi-kitapcigi-i3.html> internet adresinden 09.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- TYÇ, (t.y.). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. <https://portal.tyc.gov.tr/> internet adresinden 25.01.2021 tarihinde erişilmiştir.
- TYYÇ, (2010). *Türkiye yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi (TYYÇ)*. Yükseköğretim Kurulu. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20> internet adresinden 02.11.2020 tarihinde erişilmiştir.
- TYYÇ, (2011). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) Yönetmelik Taslağı*. Yükseköğretim Kurulu. <http://tyyc.yok.gov.tr/dosyalar/21122011-TYYC%20Yonetmeliği-Taslak.doc> internet adresinden 22.11.2021 tarihinde erişilmiştir.
- U.S. Department of Education, (2002). *Defining and assessing learning: Exploring competency-based initiatives*, NCES 2002-159, prepared by Elizabeth A. Jones and Richard A. Voorhees, with Karen Paulson, for the Council of the National Postsecondary Education Cooperative Working Group on Competency-Based Initiatives. Washington, DC <https://nces.ed.gov/pubs2002/2002159.pdf> internet adresinden 11.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Uden, J. (2012). *A case study of higher education competency models utilizing an assessment framework*. (Doktora Tezi), University of Kansas/Educational Leadership and Policy Studies, Lawrence.
- Uhl, N. P. (1983). Using the Delphi technique in institutional planning. *New directions for institutional research*, 1983(37), 81-94.
- Ulutaş, B. (2017). Doküman analizi. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları içinde* (s. 279-297). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Üstün, S., Çetin, A., Uzun, R. O. ve Çorumlu, V. (2016, 18-20 Mayıs). *Türkiye’ de mesleki yeterlilikler ve 5. Seviye (ön lisans) ulusal meslek standartları ve yeterliliklerin incelenmesi*. Paper presented at the 5th International Vocational Schools Symposium, Prizren.

- van der Klink, M. R. ve Boon, J. (2003). Competencies: The triumph of a fuzzy concept. *International Journal of Human Resources Development and Management*, 3(2), 125-137.
- van Maanen, J. (1979). Reclaiming qualitative methods for organizational research: A preface. *Administrative science quarterly*, 24(4), 520-526.
- van Werven, I. M., Coelen, R. J., Jansen, E. P. W. A. ve Hofman, W. H. A. (2021). Global teaching competencies in primary education. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 1-18. doi:10.1080/03057925.2020.1869520
- Varvel, V. E. (2007). Master online teacher competencies. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 10(1), 1-36.
- Vezne, R. (2021). Anahtar yeterlilikler mi temel yeterlilikler mi? Yeterlilikler ve hayat boyu öğrenme fırsatları. M. Sarıtepeci ve H. Yıldız Durak (Ed.), *Dijital çağda hayat boyu öğrenme içinde* (s. 29-51). Ankara: Pegem Akademi.
- Webb, A. M., Tsipis, N. E., McClellan, T. R., McNeil, M. J., Xu, M., Doty, J. P. ve Taylor, D. C. (2014). A first step toward understanding best practices in leadership training in undergraduate medical education: A systematic review. *Academic Medicine*, 89(11), 1563-1570. doi:10.1097/acm.0000000000000502
- Wellington, J. (2015). *Educational research: Contemporary issues and practical approaches*. Bloomsbury Publishing.
- Westera, W. (2001). Competences in education: A confusion of tongues. *Journal of Curriculum Studies*, 33(1), 75-88.
- Wicklein, R. C. (1993). Identifying critical issues and problems in technology education using a Modified-Delphi technique. *Journal of Technology Education*, 5(1), 54-71. DOI:10.21061/jte.v5i1.a.5
- Wiersma, W. ve Jurs, S. G. (2005). *Research methods in education: An introduction*. (9. Ed.). USA: Pearson Education.
- Williams, P. L. ve Webb, C. (1994). The Delphi technique: A methodological discussion. *Journal of Advanced Nursing*, 19(1), 180-186.
- Woudenberg, F. (1991). An evaluation of Delphi. *Technological Forecasting and Social Change*, 40(2), 131-150.

- Yakar, H. (2019). *Ortaokul düzeyinde iklim okuryazarlığı yeterliklerinin Delphi tekniğiyle belirlenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yakar, H. ve Karakuş, U. (2020). Identifying climate literacy competencies: A Delphi study at the middle school level. *Eğitim ve Bilim*, 45(203), 45-62. doi:10.15390/eb.2020.8647
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara: Seçkin.
- YÖK, (2009). *Türkiye yükseköğretim ulusal yeterlikler çerçevesi ara raporu*. Yükseköğretim Kurulu. <http://bologna.kilis.edu.tr/dosyalar/tyyc.pdf> internet adresinden 03.11.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2010). *Yükseköğretimde yeniden yapılandırma: 66 soruda Bologna süreci uygulamaları*. Yükseköğretim Kurulu. https://uluslararasi.yok.gov.tr/Documents/yay%C4%B1nlar/yuksekogretimde_yeni_den_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf internet adresinden 07.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2011a). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) yönetmeliği (Taslak)*. Yükseköğretim Kurulu. <http://tyyc.yok.gov.tr/dosyalar/21122011-TYYC%20Yonetmeliği-Taslak.doc> internet adresinden 07.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2011b). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) temel alan yeterlilikleri öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri*. Yükseköğretim Kurulu. http://tyyc.yok.gov.tr/raporlar/14_EGITIMBILIMLERI_13_01_2011.pdf internet adresinden 27.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2020). *Üniversitelerimiz*. Yükseköğretim Kurulu. <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz> internet adresinden 02.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (t.y.). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)*. Yükseköğretim Kurulu. <https://uluslararasi.yok.gov.tr/uluslararasilasma/tyyc/tyyc/genel> internet adresinden 25.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Yüksel, S. (2004). *Örtük program eğitimde saklı uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Zhang, L. (2010). *A study of the population health assessment index system for the Chinese urban communities*. (Yüksek Lisans Tezi). Peking Union Medical College, Dongcheng.

EKLER

EK 1. Araştırma Konusuna İlişkin Bilgi Paketi

EK 2. Delphi Sürecine İlişkin Bilgi Paketi

EK 3. Delphi alışması Davet Broşürü

EK 4. Delphi 1. Tur Anketi

EK 5. Delphi 2. Tur Anketi

EK 6. Delphi 2. Turda Anketten ıkarılan Yeterlik İfadeleri

EK 7. Delphi 3. Tur Anketi

EK 8. Delphi 3. Turda Anketten ıkarılan Yeterlik İfadeleri

EK 9. Delphi Süreci Sonunda Belirlenen Yeterlik İfadeleri

EK 10. Etik Kurul Onayı

EK 11. Araştırma İzinleri

Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi

ARAŞTIRMA
KONUSUNA İLİŞKİN BİLGİ PAKETİ

Yeterlik Kavramı

Araştırmacı

MEHMET KART

Yeterlik, bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve yetenekleri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir düzeyde yerine getirmek için sahip olunması gereken asgari düzeydeki kapasiteyi ve özellikleri vurgular. Kapsamlı bir bakış açısıyla mesleğe ilişkin tanımlaması yapılan yeterlikler yoluyla meslek üyelerinin etkililiğinin incelenmesi ve değerlendirilmesi sağlanabilmektedir.

Yeterlikler, o mesleğe sahip olan bireylerin mesleki yaşamında sergilemesi beklenen performansa da olumlu katkılar sunar. Ayrıca yeterlikler, meslek yaşamına dahil olan bireylerin işi ile ilgili öne çıkan özellikleri hakkında daha sistematik bilgiler edinilmesini ve doğru değerlendirmeler yapılabilmesini mümkün kılar. Elde edilen geri bildirimler yoluyla mesleğini daha profesyonelce yapabilmesinin ve hatta ödüllendirilebilmesinin de önünü açar.

Yeterlik Temelli Eğitim

Yeterlik temelli eğitim, öğrencilerin gerçek dünyadaki performansına odaklanan, bu performanslara ilişkin gerekli yetkinlikleri yaratan ve öğrencilerin üretkenliğini daha üst noktalara taşımayı amaçlayan bir eğitim türüdür.

Bu eğitim, ulusal ve uluslararası yeterlikler çerçevesinde tanımlanan seviyelerle tutarlı, temel çalışma uygulamalarını ve standartları tanımlayan bir dizi yeterliği temsil etmektedir.

Yükseköğretim alanında yeterlik ise eğitimi herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını ifade eder.

Ulusal Yeterlikler Çerçevesi

Ulusal Yeterlikler Çerçevesi, ulusal düzeyde bir eğitim sistemindeki yeterlikleri ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini açıklar. Diğer bir deyişle, Ulusal Yeterlikler Çerçevesi, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir.

Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca, yeterliklerin kazanılma derecesi, her ders/modül esnasında ve sonunda uygun ve nesnel yöntemlerle "öğrenme çıktıları" olarak ölçülmesine imkân sunar.

Yükseköğretimde Yeterlikler

Avrupa Birliği (AB) tarafından 2000 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi hedefleri ve ülkemizin 2001 yılında dahil olduğu Bologna Süreci hedeflerine yönelik olarak, Bologna Süreci'ne üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerinde şeffaflık, tanınma ve hareketliliği artırma amaçlarıyla 2010 yılına kadar oluşturmayı taahhüt ettikleri "yükseköğretim alanında ulusal yeterlikler çerçevesi geliştirme" konusunda ulusal düzeyde gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi (TYYÇ) oluşturulmuştur.

Bu çerçevede yeterlikler:

- Bilgi (Kuramsal ve olgusal),
- Beceriler (Bilişsel ve uygulamalı),
- Yetkinlikler (Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, Öğrenme, İletişim ve Sosyal Yetkinlik ve Alana Özgü Yetkinlik)

TYYÇ Yeterlik Örnekleri

Bilgi

'Yüksek lisans yeterliklerine dayalı olarak alanındaki güncel ve ileri düzeydeki bilgileri, özgün düşünce ve/veya araştırma ile uzmanlık düzeyinde geliştirir, derinleştirir ve bilime yenilik getirecek özgün tanımlara ulaşır.'

Beceri

'Bilime yenilik getiren yeni bir bilimsel yöntem geliştirir ya da bilinen bir yöntemi farklı bir alana uygular; bu noktada özgün bir araştırmayı tasarlar ve gerçekleştirir.'

Yetkinlik

'Ulusal ve/veya uluslararası hakemli dergilerde alanı ile ilgili bilimsel makale yayınlamak alanındaki bilginin sınırlarını genişletir.'

'Alanıyla ilgili bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırmak için etkili öğretim stratejileri geliştirir ve uygular.'

'Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurar ve tartışır.'

TYYÇ ve ÜNİVERSİTELER TARAFINDAN TANIMLANAN YETERLİK ÖRNEKLERİ

TYYÇ YETERLİKLERİ

8. Düzey (Doktora Eğitimi) Yeterlikleri İçin Lütfen Tıklayınız

8. Düzey Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı
Yeterlikleri İçin Lütfen Tıklayınız

ÜNİVERSİTELER TARAFINDAN TANIMLANAN YETERLİKLER

Anadolu Üniversitesi İçin Lütfen Tıklayınız

Ankara Üniversitesi İçin Lütfen Tıklayınız

Bartın Üniversitesi İçin Lütfen Tıklayınız

Düzce Üniversitesi İçin Tıklayınız

Gazi Üniversitesi İçin Lütfen Tıklayınız

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İçin Tıklayınız

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İçin Tıklayınız

**Bu araştırmaya katılmak istiyorsanız lütfen
buraya tıklayınız.**

DELPHİ TEKNİĞİ

YETERLİKLERİN BELİRLENMESİ SÜRECİ

BİLGİLENDİRME

Çalışmaya katılan uzmanların tüm süreçlerde yer alması ve çalışmaya katkı sunmaya devam etmesi araştırma açısından oldukça önemlidir.

Uzmanların süreç tamamlanmadan çalışmadan ayrılmaları alanyazında Delphi tekniğinin sınırlılıklarından birisi olarak gösterilmektedir.

Bu sınırlılığın aşılabilmesi için uzmanlara süreç hakkında ön bilgi verilmesi tavsiye edilmektedir.

Delphi sürecine ilişkin aşağıda yer alan bilgiler bu maksatla sizlerle paylaşılmaktadır.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyine yönelik yeni bir yeterlik çerçevesi oluşturmaktır.

Delphi tekniği kullanılarak gerçekleştirilecek olan bu çalışma kapsamında sizlere bir dizi anket gönderilecektir. Bu anketler yoluyla eğitim programları ve öğretim alanı doktora öğrencilerinin hangi yeterliklere sahip olmaları gerektiği konusunda fikirlerinize başvurulacaktır.

Yanıtlarınızın ve kimliğinizin gizli kalacağı bu çalışma kapsamında en az 3 tur Delphi anketi yapılacaktır.

ANKETLER

Delphi sürecinde kullanılacak tüm anketler elektronik ortamda düzenlenip tarafınıza ulaştırılacaktır. Anket turlarının ortalama 5 dakika sürmesi beklenmektedir ve her bir anketin 10 gün yanıtlama süresi vardır.

İLK DELPHİ TURU

İlk ankette açık uçlu sorular yer almaktadır. Bu sorulara ilişkin katılımcılar tarafından belirtilen görüşler bir araya getirilerek Likert tipi bir anket oluşturulacak ve Delphi sürecinin ikinci turu başlatılacaktır.

İKİNCİ DELPHİ TURU

Bu turda, ankette yer alan her bir maddeye katılma düzeylerinize ilişkin görüşleriniz sorulacaktır. Elde edilen bu görüşler; birinci çeyrek, medyan, üçüncü çeyrek ve genişlik gibi hesaplamalarla analiz edilecek ve sonuçlar sizlerle paylaşılacaktır. Bu sonuçlar doğrultusunda sizlerden yeniden görüş istenecek ve böylece üçüncü Delphi turu başlamış olacaktır.

ÜÇÜNCÜ DELPHİ TURU

Bu turda, uzmanlardan gelen görüşler arasında uzlaşma olup olmadığına bakılarak sonuçlar sizlere iletilecektir. Uzlaşma sağlanamaması halinde bir tur Delphi anketi daha yapılacaktır. Katılımcılar arasında uzlaşma sağlandığında süreç sonlandırılacaktır.

İletişim:

Çalışmaya katılmak için lütfen tıklayınız.

EK 3. Delphi Çalışması Davet Broşürü

Delphi Çalışması Daveti

Kıymetli Hocam,

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan doktora tez çalışması kapsamında değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız.

Çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde size gönderilen anketler aracılığıyla eğitim programları ve öğretim alanı doktora öğrencilerinin sahip olması gereken yeterliklerin neler olması gerektiğiyle ilgili fikirlerinizi öğrenmeyi amaçlamaktayız.

Bu çalışma, eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyinde, alan uzmanlarından elde edilecek görüşler doğrultusunda yeni bir yeterlik modeli sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma sürecini betimleyen bilgi grafiği yan tarafta yer almaktadır.

Bu çalışmada sizinle çalışabilmek ve kıymetli görüşlerinizden yararlanabilmek araştırma için oldukça önemlidir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

Eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyi yeterlik belirleme

Delphi Süreci

Her türlü sorunuz için aşağıda yer alan iletişim adreslerinden bizlere ulaşabilirsiniz.

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

☎ [Redacted]
✉ [Redacted]

Öğr. Gör. Mehmet KART

☎ [Redacted]
✉ [Redacted]

EK 4. Delphi 1. Tur Anketi

4.01.2022 00:00

EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Kıymetli Hocam,

Bu araştırmada, eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyindeki öğrencilerin kazanması gereken yeterliklere ilişkin görüşleriniz alınacaktır. Bu kapsamda hazırlanan ve iki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde kişisel bilgileriniz* istenmekte, ikinci bölümünde ise Delphi sürecine temel oluşturacak 2 ana ve 4 sonda soru yer almaktadır.

*Delphi çalışmalarının doğası gereği uzmanların vermiş olduğu yanıtlar ve kimlikleri diğer uzmanlarla paylaşılmaz. Bu sebeple vereceğiniz yanıtlar ve kimliğiniz gizli tutulacaktır. E-posta adresiniz yalnızca çalışmanın takibi amacıyla kullanılacaktır.

Yanıtlarınızı kısa bir süre içerisinde göndermeniz araştırmanın devamlılığı açısından önemlidir.

Katkılarınız için teşekkür eder, iyi çalışmalar dileriz.

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK
Öğr. Gör. Mehmet KART

* Gerekli

Delphi Birinci Tur Anketi

I. Bölüm (Kişisel Bilgiler)

Bu bölümde; siz değerli katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin sorular yer almaktadır.

1. E-posta adresiniz: *

2. Çalıştığınız üniversite: *

3. Akademik unvanınız: *

Yalnızca bir şıkla işaretleyin.

- Prof. Dr.
 Doç. Dr.
 Dr. Öğr. Üyesi
 Arş. Gör. Dr.
 Öğr. Gör. Dr.
 Diğer: _____

4. Cinsiyetiniz: *

Yalnızca bir şıkla işaretleyin.

- Kadın
 Erkek

5. Yaşınız: *

---

6. Mesleki kıdem yılınız: *

---

7. Eğitim programları ve öğretim alanında kaç yıldır çalışıyorsunuz? *

---

8. Yeterlik belirleme konusunda herhangi bir tecrübeniz var mı? *

Yalnızca bir şıkla işaretleyin.

Evet

Hayır

II. Bölüm
(Yeterlik
Tanımlama)

Bu bölümde, eğitim programları ve öğretim alanı doktora düzeyi yeterlikleri konusunda uzman görüşlerinin alınmasına yönelik hazırlanan 2 ana ve 4 sonda sorusu yer almaktadır. Bu sorulara vereceğiniz yanıtlar doğrultusunda araştırmanın sonraki süreçleri şekillenecektir.

9. 1. Sizce eğitim programları ve öğretim alanı doktora programından mezun olan bir öğrenci hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

Dilediğiniz kadar yeterlik yazabilirsiniz.

---

10. 1.1. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında BİLGE alanına yönelik hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

---

11. 1.2. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında BECERİ alanına yönelik hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

---

12. 1.3. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında YETKİNLİK alanına yönelik hangi yeterliklere sahip olmalıdır? *

---

13. 1.4. Sizce öğrenciler EPÖ doktora programında hangi TUTUM ve DEĞERLERE sahip olmalıdır? *

Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesinde yeterlikler; bilgi, beceri ve yetkinlikler başlıkları altında sunulmaktadır.

14. 2. Sizce yeterlikler TYYÇ' den farklı olarak hangi başlıklar altında ifade edilebilir? *

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

EK 5. Delphi 2. Tur Anketi

4 01 2022 19:52

KIRŞEHİR AHI EVRAN
ÜNİVERSİTESİ

EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Delphi İkinci Tur Anketi

Kıymetli Hocam,

Delphi ikinci tur anketinde siz değerleri uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlik ifadeleri yer almaktadır. Bu turda sizlerden ankete yer alan yeterlik ifadelerine katılma düzeyinizi belirtmeniz istenmektedir.

İki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde e-posta adresiniz istenmekte, ikinci bölümünde ise ilk Delphi Anketinde uzmanlar tarafından tanımlanan yeterlik ifadeleri yer almaktadır.

*E-posta adresiniz çalışmanın tasitibi ve analiz sonuçlarının sizeyle paylaşılması amacıyla sorulmaktadır. Vereceğiniz yanıtı ve kimliğiniz gözi tutulacaktır.

Yanıtınızı 29.03.2021 tarihine kadar göndermeniz araştırmanın devamlılığı açısından önemlidir.

Katılımanız için teşekkür eder, iyi çalışmalar dileriz.

Öğr. Gör. Mehmet KART

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

E-posta adresiniz:

E-posta adresiniz çalışmanın tasitibi ve analiz sonuçlarının sizeyle paylaşılması amacıyla kullanılacaktır.

Delphi İkinci Tur Anketi

Aşağıda yer alan yeterlik ifadeleri, birinci tur anketine katılan uzmanlara ait görüşlerin değerlendirilmesi sonucunda hazırlanmıştır. Bu turda sizden beklenen EPÖ doktora programından mezun olan bir öğrencinin sahip olması gereken yeterlik ifadelerine katılma düzeyinizi (1-7) ifadelemeniz, varsa bu ifadeye ilişkin görüş ve önerilerinizi belirtmenizdir. Not: Anketi tek oturumda tamamlamak için yeterli zamanı olmayan uzmanlar "Ankete daha sonra devam etmek istiyorum" bağlantısına tıklayarak anketi iledikleri zaman tamamlayabilirler.

Now create your own Jotform - it's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826054966

1/16

4 01 2022 19:52

EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

5-Araştırma için gerekli finansal kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin bilgiye sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

6-Bilimsel araştırma yapma, rapor yazma yöntem ve ilkeleri bilgisine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

7-Eğitim araştırmalarının nicel/nitel verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde gerekli olan istatistiksel bilgilere ve bu analizlerde tercih edilen yazılım ve programların kullanım bilgisine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

8-Eğitim bilimleri alanında bilgi üretme amaçlı farklı araştırma desenleri ve bu desenlerde kullanılan yöntem/teknikler hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own Jotform - it's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826054966

3/16

4 01 2022 19:52

EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Bilgi

1-Program geliştirme ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel kaynakların bilgisine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

2-Program geliştirme alanında güncel yayınları takip eder. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

3-Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini ve bu alana katkısını analiz eder. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

4-Eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dalları hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own Jotform - it's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826054966

2/16

4 01 2022 19:52

EPÖ Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

9-Eğitim programının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarını analiz eder. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

10-Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

11-Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

12-Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own Jotform - it's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826054966

4/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

13-Program geliştirme sürecinde kuramsal temellerini analiz eder ve program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

14-Eğitim bilimleri alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve dilsel bilgilere sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

15-Eğitim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

16-Program geliştirme/değerlendirme alanındaki model, tasarım ve yaklaşımları analiz eder. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own Jotform - It's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826654966

5/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

17-Eğitim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

18-Ulusal ve uluslararası öğretim yetiştirme modelleri konusunda karşılaştırmalı analizler yapar. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Beceri

1-Liderlik yaptığı program geliştirme çalışmalarında program geliştirme temel adımları, süreçleri ve ilkelelerini kullanır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

2-Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yanıştır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own Jotform - It's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826654966

6/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

3-Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme modelleri/yöntemleri tasarlar ve geliştirir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

4-Farklı değerlendirme modelleri kullanarak öğretim programları için etkinlik değerlendirmesi yapar ve özgün bir değerlendirme modeli önerisi geliştirir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

5-Eğitim programları ve öğretim alanının diğer alanlarla olan ilişkilerinin çok yönlü olarak değerlendirir ve bu alanlara yönelik bilimsel çalışmalar yürütür. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

6-Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmalar ve yeterlikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own Jotform - It's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826654966

7/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

7-Eğitim programları ve öğretim alanını bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

8-Alanyata ilişkin sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik dili kullanır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

9-Bilimsel araştırmalarında ihtiyaç duyulan ileri istatistiksel işlemleri ve analiz tekniklerini kullanır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

10-Alanyata ilişkin gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği mecralarda yayına dönüştürür. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own Jotform - It's free! Create your own Jotform

https://form.jotform.com/210556826654966

8/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yetkinlikleri Araştırması

11-Eğitim programları ve öğretim alanının temel sorunlarına yönelik nitelikli projelerin tasarlanması ve sonuçlandırılması sürecine liderlik yapar. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

12-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konular ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

13-Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerileri kullanır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

14-Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

9/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yetkinlikleri Araştırması

15-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Yetkinlikler

1-Farklı disiplinler alanları için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

2-Öğretim programlarının etkinliğini/şevselliğini, etrestirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

3-Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

10/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yetkinlikleri Araştırması

4-Eğitim programları ve öğretim alanındaki sorunlara ilişkin önerileri ile politika yapıcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

5-Eğitim programları ve öğretim alanında farklı ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal yapı ve gerçekliği dikkate alarak Türk eğitim sistemine uyarılma konusunda yetkindir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

6-Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

7-Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

11/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yetkinlikleri Araştırması

8-Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

9-Disiplinli ve verimli çalışma stratejileri konusunda yetkindir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

10-Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Tutum ve Değerler

1-Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

12/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

2-Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

3-Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

4-Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

5-Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

13/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

6-Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözétir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

7-Alanına yönelik sorunların/konuların çözümüne ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

8-Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

9-Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında evrensel değerleri gözétir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

14/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

10-Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

11-Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütülmeleri için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

12-Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

13-Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

15/16

4.01.2022 19:52

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

14-Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

15-Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve etik değerlerin gelişimini destekler. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM							

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Sizce EPO alanı doktora düzeyi yeterlik alanları aşağıda yer alan hangi başlıklar altında ifade edilmelidir? *

1. Çalışmada yer alan başlıklar (bilgi, beceri, yetkinlikler, tutum ve değerler)
2. T.Y.Y.C'de yer alan başlıklar (bilgi, beceri ve yetkinlikler)
3. Araştırma ve geliştirme süreçleri
4. Bilgi, beceri, tutum ve davranışlar
5. Bilgi, beceri ve değerler
6. Bilgi, beceri ve tutum
7. Bilgi, beceri, tutum ve değerler
8. Bilgi, beceri, tutum ve yetkinlik
9. Duyusal özellikler
10. Entelektüel düzey
11. Esnek düşünme
12. Giriş, süreç ve ürün
13. Performans
14. Projelendirme ve proje yürütme
15. Tutum ve teknoloji
16. Tutum, değerler ve tecrübeler
17. Uluslararasılaşma
18. Yaşamboyu öğrenme
19. Herhangi bir önerim yok.

Ankete daha sonra devam etmek istiyorum.

Bitti ve Gönder

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210556826654966

16/16

EK 6. Delphi 2. Turda Anketten Çıkarılan Yeterlik İfadeleri

Yeterlik Alanı	Yeterlik İfadesi	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
Bilgi	Eğitim bilimleri ve ilişkili olduğu diğer bilim dalları hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.	5,57	1,45	6	2,25	53,57
	Araştırma için gerekli finansal kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin bilgiye sahiptir.	5,79	1,29	6	2	71,43
	Eğitim araştırmalarının nicel/nitel verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde gerekli olan istatistiksel bilgilere ve bu analizlerde tercih edilen yazılım ve programların kullanım bilgisine sahiptir.	6,32	1,09	7	1	78,57
	Eğitim bilimleri alanında bilgi üretme amaçlı farklı araştırma desenleri ve bu desenlerde kullanılan yöntem/teknikler hakkında ileri düzeyde bilgiye sahiptir.	6,14	1,35	7	1,25	75,00
	Program geliştirme/değerlendirme alanındaki model, tasarım ve yaklaşımları analiz eder. Benzer ifade olduğu için çıktı	6,50	1,26	7	0,25	92,86
	Ulusal ve uluslararası öğretmen yetiştirme modelleri konusunda karşılaştırmalı analizler yapar.	6,11	1,37	7	1	78,57
Beceri	Farklı değerlendirme modelleri kullanarak öğretim programları için etkinlik değerlendirmesi yapar ve özgün bir değerlendirme model önerisi geliştirir.	5,96	1,35	6	1,25	75,00
	Eğitim programları ve öğretim alanının diğer alanlarla olan ilişkilerini çok yönlü olarak değerlendirir ve bu alanlara yönelik bilimsel çalışmalar yürütür.	5,89	1,23	6	1	78,57
	Bilimsel araştırmalarında ihtiyaç duyulan ileri istatistiksel işlemleri ve analiz tekniklerini kullanır.	6,21	0,99	7	1,25	75,00
	Eğitim programları ve öğretim alanının temel sorunlarına yönelik nitelikli projelerin tasarlanması ve sonuçlandırılması sürecine liderlik yapar.	6,21	0,88	6	1	78,57
Yetkinlik	Eğitim programları ve öğretim alanındaki sorunlara ilişkin önerileri ile politika yapımcıları ve uygulayıcıları etkileme gücüne sahiptir.	5,54	1,55	6	2	57,14
	Eğitim programları ve öğretim alanında farklı ülkelerdeki iyi örnekleri toplumsal yapı ve gerçekliği dikkate alarak Türk eğitim sistemine uyarlama konusunda yetkindir.	6,29	1,05	7	1	78,57

EK 7. Delphi 3. Tur Anketi

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

KIRŞEHİR AHI EVRAN
ÜNİVERSİTESİ

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Delphi 3. Tur Anketi Bilgilendirme Metni

Kıymetli Hocam,

Delphi üçüncü tur anketinde ikinci turda puanlanan ve gelen öneriler doğrultusunda geliştirilen yeterlik ifadeleri yer almaktadır. Bu turda sizlerden anketteki yeterlik ifadelerine katılma düzeyinizi yeniden belirtmeniz istenmektedir.

İki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde e-posta adresiniz istenmektedir. İkinci bölümünde ise; her bir yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel analiz sonuçları, yeterlik ifadelerine Delphi 2. turundaki katılma düzeyiniz, yeterlik ifadeleri ve bu ifadelere yönelik önerilerin yazılabileceği serbest bir alan yer almaktadır.

Delphi 2. turunda paylaştığımız "E-posta adresiniz üzerine koşullu bir mantık oluşturulmuştur. E-posta adresini ankete girdiğiniz takdirde ikinci turdaki tüm değerlendirmelerin ilgili yeterlik ifadesinin üzerindeki alanda görülecektir. Değerlendirmeler yalnızca ilgili e-posta adresi ile aktif olmaktadır. Bu şekilde yanıtınız gizliliği de sağlanmaktadır.

Not: Size ait istatistiksel sonuçların ankette gösterilmesini için lütfen Delphi 3. Tur davetinin iletildiği e-posta adresinizi ankete giriniz.

Yanıtlarınız 14/04/2021 tarihine kadar göndermeniz araştırmanın sonuçlandırılabilmesi açısından önemlidir.

Katılmanız için teşekkür eder, iyi çalışmalar dileriz.

Öğr. Gör. Mehmet KART

Danışman Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

E-posta adresiniz: *

Size ait istatistiksel sonuçların ankette gösterilmesini için lütfen e-posta adresinizi giriniz.

Delphi Üçüncü Tur Anketi

Not: Anketi tek oturumda tamamlamak için yeterli zamanı olmayan uzmanlar "Ankette daha sonra devam etmek istiyorum" başlığına tıklayarak anketi aldıkları zaman tamamlayabilirler.

Now create your own Jifform - It's free! Create your own Jifform

https://form.jifform.com/210813697482967

1/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,64	0,62	7	1	92,86

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

4-Bilimsel araştırma tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve teknik bilgisine sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,18	1,54	7	1	82,14

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

5-Eğitim programlarının türleri, amaçları, özellikleri ve uygulamadaki sorunlarına analiz bilgisine sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Now create your own Jifform - It's free! Create your own Jifform

https://form.jifform.com/210813697482967

3/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Bilgi

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,39	0,92	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

1-Eğitim programları ve öğretim alanlarında ulusal/uluslararası temel alanyazın bilgisine sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,50	1,07	7	1	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

2-Eğitim programları ve öğretim alanında güncel yayınları takip eder. *

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,32	1,19	7	1	82,14

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

Now create your own Jifform - It's free! Create your own Jifform

https://form.jifform.com/210813697482967

2/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,32	1,31	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

6-Eğitim programları ve öğretim alanının doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönlemleri analiz eder. *

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,32	1,28	7	1	82,14

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

7-Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır. *

1 2 3 4 5 6 7
Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
[Bu alana yazabilirsiniz...]

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:

$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,36	1,37	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

8-Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder. *

Now create your own Jifform - It's free! Create your own Jifform

https://form.jifform.com/210813697482967

3/20

Now create your own Jifform - It's free! Create your own Jifform

https://form.jifform.com/210813697482967

4/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,43	1,32	7	0,75	85,71	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

9-Program geliştiriminin kuramsal temellerini analiz ederek program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,18	1,25	7	1	85,71	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

10-Eğitim programları ve öğretim alanına ait kurum, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,29	1,05	6,5	1	89,29	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

11-Eğitim programları ve öğretim alanındaki yeni yaklaşım ve yöntemler hakkında bilgilere sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,32	1,31	7	1	85,71	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

12-Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırmaya yönelik ile ilgili işlem basamaklarını bilgilere sahiptir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Beceri

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,68	0,67	7	0	89,29	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

Now create your own Jobform - It's free! Create your own Jobform

https://form.jobform.com/21061369/462967

5/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,43	0,79	7	1	82,14	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

2-Eğitim programları ve öğretim alanına etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yararlar. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,50	0,75	7	1	92,86	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

3-Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme materyallerini tasarlar ve geliştirir. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Now create your own Jobform - It's free! Create your own Jobform

https://form.jobform.com/21061369/462967

6/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,32	0,86	7	1	82,14	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

4-Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmalar ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,64	0,73	7	0,75	92,86	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

5-Eğitim programları ve öğretim alanındaki boşlukları bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır. *

	1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle KATILMUYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesinlikle KATILYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz:...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:					
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)	
6,64	0,73	7	0	85,71	

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

6-Alanla ilgili sunumlarında ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır. *

Now create your own Jobform - It's free! Create your own Jobform

https://form.jobform.com/21061369/462967

8/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,61	0,69	7	1	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

7-Alanıyla ilgili gerçekleştirildiği bilimsel çalışmalar, ilgilerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,54	0,84	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

8-Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/çözümler konular ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözümler önerir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

https://form.jotform.com/210813897482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

9/20

https://form.jotform.com/210813897482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

10/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

Yetkinlikler

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,21	0,99	6,5	1	82,14

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

1-Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,64	0,78	7	0	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

2-Öğretim programlarının etkinliğini/çivselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

https://form.jotform.com/210813897482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

11/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlikleri Araştırması

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,68	0,67	7	0	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

3-Eğitim programları ve öğretim alanındaki sahip olduğu bilgi ve becerileri karmak sorunları çözümünde kullanma konusunda yetkindir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,64	0,83	7	0	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

4-Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesirlik KATILMAYORUM   Kesirlik KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,36	0,83	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m: 23

5-Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir. *

https://form.jotform.com/210813897482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

12/20

https://form.jotform.com/210813897482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

12/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlilik Araştırması							
1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,32	0,94	7	1	82,14

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

6-Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,43	0,96	7	1	82,14

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

7-Verimli çalışma ve disiplin stratejileri konusunda yetkindir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

https://form.jotform.com/210813697482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

13/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlilik Araştırması							
1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,46	0,84	7	1	85,71

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

3-Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimi haline getirme konusunda yüksek düzeyde sahiptir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,82	0,39	7	0	100,00

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

4-Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210813697482967

15/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlilik Araştırması				
Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,54	0,79	7	1	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

8-Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarında temel paydaşları (akad. ekibe, öğrenciye, öğretimci ve öğrenciye) görüş ve önerilerini yansıttıkları ortamlar hazırlama konusunda yetkindir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Tutum ve Değerler

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,57	0,88	7	1	92,86

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

1-Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir beklentiye sahiptir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,57	0,69	7	1	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

https://form.jotform.com/210813697482967

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

14/20

4.01.2022 00:45

EPO Doktora Programı Yeterlilik Araştırması						
Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:						
0m 23						

5-Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığı sahiptir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,57	0,88	7	1	92,86

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

6-Alanya ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözler. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,61	0,63	7	1	92,86

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

0m 23

7-Alanya yönelik sorunları/konuları çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarında aktif sorumluluk üstlenir. *

1	2	3	4	5	6	7	
Kesirlik KATILMIYORUM	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesirlik KATILMIYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:
 Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210813697482967

16/20

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,54	0,69	7	1	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

8-Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda dayanıklılığı sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,64	0,73	7	0,75	92,86

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

9-Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında bilimsel değerleri gözetir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,71	0,53	7	0,75	96,43

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

10-Bilim insanının alınması gerektiği temel insani değerlere (adalet, çalkışkanlık, doğruluk,

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210813697482067

18/20

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,46	1,35	7	0,75	92,86

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

11-Alanına yönelik uygulama ve çalışmaları etkili biçimde yürütme için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,54	0,79	7	1	89,29

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

12-Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210813697482067

18/20

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,54	0,69	7	1	96,43

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

13-Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,79	0,50	7	0	96,43

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

14-Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır. *

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle KATILMIYORUM   Kesinlikle KATILYORUM

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin istatistiksel bilgiler:				
$\bar{X}$	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
6,68	0,55	7	1	96,43

Aşağıdaki yeterlik ifadesine Delphi 2. tur anketinde katılma düzeyiniz:

örn: 23

15-Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve milli değerlerin gelişimini destekler. *

1 2 3 4 5 6 7

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210813697482067

18/20

Yukarıda yer alan yeterlik ifadesine ilişkin görüş ve önerilerinizi bu alana yazabilirsiniz:

Bu alana yazabilirsiniz...

Aşağıda yer alan sorulara ilişkin istatistiksel bilgiler:	
Yeterlik alanları	(%)
1. Çalışmada yer alan başlıklar (bilgi, beceri, yetenekler, tutum ve değerler) uygun	68
2. Bilgi, beceri tutum ve değerler	11
3. TTYÇ'de yer alan başlıklar (bilgi, beceri ve yetenekler)	7
4. Bilgi, beceri ve değerler	5
5. Bilgi, beceri, tutum ve davranışlar	4
6. Bilgi, beceri ve tutum	4

Sizce EPÖ alanı doktora düzeyi yeterlik alanları aşağıda yer alan hangi başlıklar altında ifade edilmelidir? *

1. Çalışmada yer alan başlıklar (bilgi, beceri, yetenekler, tutum ve değerler)
2. Bilgi, beceri tutum ve değerler
3. TTYÇ'de yer alan başlıklar (bilgi, beceri ve yetenekler)
4. Bilgi, beceri ve değerler
5. Bilgi, beceri, tutum ve davranışlar
6. Bilgi, beceri ve tutum
7. Bilgi, beceri, yetenekler, bilişsel strateji, tutum ve değerler

Ankete daha sonra devam et.

Now create your own JotForm - It's free! Create your own JotForm

https://form.jotform.com/210813697482067

20/20

EK 8. Delphi 3. Turda Anketten Çıkarılan Yeterlik İfadeleri

Yeterlik Alanı	Yeterlik İfadesi	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
Bilgi	Eğitim programları ve öğretim alanında ulusal/uluslararası temel alanyazın bilgisine sahiptir.	6,64	0,68	7,00	0,25	89,29
	Eğitim programları ve öğretim alanında güncel yayınları takip eder.	6,57	0,69	7,00	1,00	89,29
	Diğer disiplinlerin EPÖ alanı ile ilişkisini analiz eder.	6,39	0,79	7,00	1,00	89,29
	Eğitim programlarının türleri, öğeleri, özellikleri ve uygulamadaki sonuçlarını analiz bilgisine sahiptir.	6,39	0,69	6,50	1,00	89,29
	Program gelişiminin kuramsal temellerini analiz ederek program geliştirme sürecindeki rolünü tartışır.	6,57	0,69	7,00	1,00	89,29
	Eğitim programları ve öğretim alanına ait kuram, model, strateji, yöntem ve teknikler hakkında ileri düzeyde kuramsal ve olgusal bilgilere sahiptir.	6,36	0,68	6,00	1,00	89,29
Beceri	Eğitim programları ve öğretim alanını etkileyen bilimsel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin rolünü değerlendirerek çalışmalarına yansıtır.	6,46	0,79	7,00	1,00	89,29
	Eğitim programları ve öğretim alanındaki uygulama ve araştırmalarında üst düzey düşünme becerilerini kullanır.	6,39	1,29	7,00	1,00	89,29
	Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarda en az bir yabancı dili C1 düzeyinde kullanır.	6,18	0,86	6,00	1,00	85,71
Yetkinlik	Farklı disiplinler/alanlar için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeni modeller ve ölçütler geliştirme yetkinliğine sahiptir.	6,18	0,94	6,00	1,00	78,57
	Bilimsel araştırma sürecinde gerekli olan dijital ortamları ve uygulamaları kullanma yetkinliğine sahiptir.	6,36	0,78	6,50	1,00	89,29
	Eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların planlanması ve organizasyonu sürecinde farklı bilim insanlarıyla ekip çalışması ve iş birliği yapma konusunda yetkindir.	6,36	0,95	7,00	1,00	82,14
	Verimli çalışma ve disiplin stratejileri konusunda yetkindir.	6,43	0,84	7,00	1,00	85,71
	Eğitim programları ve öğretim alanında yürütülen çalışmalarda temel paydaşların (okul, aile, ebeveyn, öğretmen, öğrenci vd.) görüş ve önerilerini yansıtacak ortamlar hazırlama konusunda yetkindir.	6,54	0,74	7,00	1,00	85,71
Tutum ve Değerler	Alanıyla ilgili karşılaştığı toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunur ve milli değerlerin gelişimini destekler.	6,29	0,94	7,00	1,00	82,14

EK 9. Delphi Süreci Sonunda Belirlenen Yeterlik İfadeleri

Yeterlik Alanı	Yeterlik İfadesi	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
Bilgi	Bilimsel araştırmaya tasarlama, uygulama ve raporlama sürecinde ihtiyaç duyulan yöntem ve ilkeler bilgisine sahiptir.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43
	Eğitim programları ve öğretim alanını doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek ulusal/uluslararası güncel gelişmeleri ve yönelimleri analiz eder.	6,57	0,63	7,00	1,00	92,86
	Program geliştirme ve öğretim süreci arasındaki dinamik ve çok yönlü ilişkiyi tartışır.	6,68	0,67	7,00	0,25	96,43
	Program geliştirme sürecinin temel adımlarını ve işlem basamaklarını analiz eder.	6,61	0,74	7,00	1,00	92,86
	Eğitim programları ve öğretim alanındaki yeni yaklaşım ve yönelimler hakkında bilgiye sahiptir.	6,57	0,74	7,00	1,00	92,86
	Eğitim-öğretim sürecinde bilgi, beceri ve değer kazandırma süreçleri ile ilgili işlem basamakları bilgisine sahiptir.	6,46	0,64	7,00	1,00	92,86
Beceri	Liderlik yaptığı veya görev aldığı program geliştirme çalışmalarında rutine uygun olarak program geliştirme adm. süreç ve ilkelerini kullanır.	6,64	0,62	7,00	1,00	92,86
	Farklı koşullarda eğitim-öğretim süreçlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan öğrenme-öğretme model/yöntemleri tasarlar ve geliştirir.	6,50	0,64	7,00	1,00	92,86
	Program geliştirme ve öğretim süreçlerine ilişkin ulusal/uluslararası bilimsel çalışmaları ve yenilikleri değerlendirerek bu alandaki bilgi birikimine ve uygulamalara katkı sağlar.	6,61	0,63	7,00	1,00	92,86
	Eğitim programları ve öğretim alanında bağımsız bir şekilde özgün bir araştırma problemi tanımlayıp bilimsel araştırma adımları ve yöntemlerine uygun olarak sonuçlandırır.	6,82	0,48	7,00	0,00	96,43
	Alanıyla ilgili sunumlarda ve bilimsel çalışmalarında akademik bir dil kullanır.	6,82	0,48	7,00	0,00	96,43
	Alanıyla ilgili gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları, ilgililerin ve bilim insanlarının yararlanabileceği ortamlarda yayına dönüştürür.	6,75	0,59	7,00	0,00	92,86
	Eğitim programları ve öğretim alanıyla ilgili temel/güncel konuları ve sorunları meslektaşlarıyla tartışır ve sorunlara yönelik özgün çözüm önerileri getirir.	6,68	0,61	7,00	0,25	92,86
Yetkinlik	Öğrenme-öğretme alanındaki model, strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel sorunları analiz eder ve etkili öneriler geliştirir.	6,39	0,96	7,00	1,00	92,86
	Öğretim programlarının etkinliğini/işlevselliğini, eleştirel ve analitik olarak değerlendirme yetkinliğine sahiptir.	6,61	0,74	7,00	1,00	92,86
	Eğitim programları ve öğretim alanında sahip olduğu bilgi ve becerileri karmaşık sorunların çözümünde kullanma konusunda yetkindir.	6,68	0,72	7,00	0,00	92,86
	Eğitim programları ve öğretim alanındaki bilimsel tartışmalarda kendi görüşlerini alanyazın destekli referanslarla sentezleyerek ifade etme konusunda yetkindir.	6,64	0,68	7,00	1,00	96,43

Yeterlik Alanı	Yeterlik İfadesi	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	ÇAF	6-7 Toplamı (%)
Tutum ve Değerler	Akademik yaşamın getirdiği dinamik çalışma şartlarına karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir.	6,57	0,84	7,00	1,00	92,86
	Alanını geliştirmeye yönelik değer(ler) üretme konusunda isteklidir.	6,61	0,69	7,00	1,00	96,43
	Mesleğinin değerini yüceltme ve bu mesleğin gerektirdiği nitelikleri yaşam biçimini haline getirme konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir.	6,57	0,69	7,00	1,00	96,43
	Araştırma, öğrenme ve kendini geliştirme konusunda güçlü motivasyona sahiptir.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43
	Bütüncül olarak eğitim, öğretim ve araştırma konularındaki gelişmeleri takip etme konusunda duyarlılığa sahiptir.	6,75	0,59	7,00	0,00	92,86
	Alanıyla ilgili uygulama ve araştırmalarında toplumsal ihtiyaçları, beklentileri, kabulleri ve değerleri gözetir.	6,64	0,62	7,00	1,00	92,86
	Alanına yönelik sorunların/konuların çözülmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikteki çalışmalarda aktif sorumluluk üstlenir.	6,61	0,63	7,00	1,00	92,86
	Toplumsal sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda sorumluluk alma ve rol üstlenme konusunda duyarlılığa sahiptir.	6,68	0,55	7,00	1,00	96,43
	Alanına yönelik uygulamalarında ve araştırmalarında bilimsel değerleri gözetir.	6,82	0,48	7,00	0,00	96,43
	Bilim insanı olmanın gerektirdiği temel insani değerlere (adalet, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven, saygı, sorumluluk vb.) sahiptir.	6,79	0,50	7,00	0,00	96,43
	Alanına yönelik uygulama ve çalışmaların etkili biçimde yürütülmesi için gerekli olan kişisel özelliklere (merak, öz disiplin, öz eleştiri, öz saygı, esneklik, kararlılık, açık fikirlilik, bağımsız düşünme vb.) sahiptir.	6,64	0,87	7,00	0,00	92,86
	Uygulama ve araştırma sürecinde gerekli olan sosyal becerilere (etkili iletişim, liderlik, girişimcilik, uzlaşma, dayanışma vb.) sahiptir.	6,68	0,55	7,00	1,00	96,43
	Alanına yönelik uygulamalarını ve araştırmalarını kapsayıcı bir anlayışla yürütür.	6,64	0,56	7,00	1,00	96,43
	Alanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda ve uygulamalarda meslek etiği ilkelerine uygun davranır.	6,89	0,42	7,00	0,00	96,43

EK 10. Etik Kurul Onayı

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE
KARAR FORMU

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Mehmet KART		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	26.01.2021		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi Dekanlığı Makam Odası	04.03.2021	13:00
Karar No	Karar Tarihi	04.03.2021	
	Karar No	2021/1/19	
Karar Sonucu	(X) Kabul	(X) Oybirliği	
	( ) Ret	( ) Oy Çokluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

Mehmet KART'a ait "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu tez çalışmasının bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirmesinde kabulüne, ancak YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi 4. Maddesinin 2/g fıkrasına göre araştırma verilerinin yayımlanabilmesi için araştırma yapılan kurumdan resmi izin alınması sorumluluğunun araştırmacıya ait olduğuna **Oy birliğiyle karar verilmiştir.**

Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Nur ÇETİN

EK 11. Araştırma İzinleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.06.2021-27979

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi

Sayı : E-60509273-902.02-27979
Konu : Araştırma İzni

21.06.2021
22.06.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)

İlgi : 15.06.2021 tarihli ve 70813604-902.02-E.27179 sayılı yazı.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın, "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" başlıklı çalışması kapsamında Fakültemiz Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında görev yapan öğretim üyelerine yönelik anket çalışması yapma isteği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Ahmet Ali GAZEL
Dekan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSR58Z69N0

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/afyon-kocatepe-universitesi-ebys?eD=BSV58ZNDÜB&eS=27979>

Adres:Ahmet Necdet Sezer Kampüsü, 1. Eğitim Binası, 03030, AFYONKARAHİSAR
Telefon:0272 228 13 26 Faks:0 272 228 14 19
e-Posta:afegitim@aku.edu.tr
Kep Adresi:aku@hs01.kep.tr

Bilgi için: Osman Sarı
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-50913635-302.14.03-109479
Konu : Mehmet KART'ın Anket İzni

25.06.2021

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Baghaski Mh. Sahir Kurutluoglu Cd. No:100 PK:40100 Merkez/KIRSEHIR

İlgi : a) 11.02.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazı,
b) 14.06.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000326953 sayılı yazı,

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Üniversitemiz Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim üyelerine hazırladığı anketini uygulama isteğiniz Üniversitemiz Birimlerine iletilmiş olup; çeşitli Birimlerden de gelen yazılar Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Ayşe Gülbin ARICI
Rektör Yardımcısı

Ek: Yazı ve Ekleri (10 syf.)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BS4CCK86J3 Pin Kodu :78342

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5543&eD=BS4CCK86J3&eS=109479>

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Kampus / Antalya
Telefon No:0242 227 44 00/1300 Faks No:0242 310 15 09
e-Posta:oidb@akdeniz.edu.tr Elektronik Ağ:http://oidb.akdeniz.edu.tr
Kep Adresi:akdenizuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Arzu Löker
Unvan: Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: 2422274400 (1334)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Kurumsal İletişim Direktörlüğü

Sayı : 39657895-000-E.2100045292
Konu : Mehmet KART'ın Anket
Uygulama Talebi

15.02.2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11.02.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı belge.

İlgi yazınızla Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın 'Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi' konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemizde anket uygulama talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Ömer ÇOMAKLI
Rektör

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-57629817-730.08.03-42515
Konu : Anket (Mehmet KART)

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Bağbasi Mh. Sahir Kurutluoglu Cd. No:100 PK:40100 Merkez/KIRSEHIR

İlgi : 14.06.2021 tarihli ve 00000326953 sayılı yazı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezi kapsamındaki anketi Fakültemiz Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı öğretim üyelerine çevrim içi olarak uygulama isteği Dekanlığımızca uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Cumali ÖKSÜZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSRKVF1N5E Pin Kodu :66462 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5740&eD=BSRKVF1N5E&eS=42515>

Adres:ADÜ Merkez Kampüs Aytepe Mevkii 09100 Efeler/AYDIN
Telefon:0256 214 20 23 Faks:0256 214 10 61
e-Posta:egitim@adu.edu.tr Web:akademik.adu.edu.tr/fakulte/egitim/
Kep Adresi:adnanmenderesuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Emine BEHTİOĞLU

Unvanı: Şef

Tel No: 3113

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-47334775-730.08.03-16486
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11/02/2021 tarihli ve 92819890/730.08.03-E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazınız

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tez anketini Üniversitemiz Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde yapma isteği uygun görülmüştür. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Mehmet NARLI
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:Fakülte Yazısı (1 Adet)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BE6E5K2UA Pin Kodu : 41591

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/balikesir-universitesi-obyv>

Adres: Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü Çağış Yerleşkesi 10145 Balıkesir

Telefon: 2666121400-1518 Faks: 2666121413

e-Posta: yazi@balikesir.edu.tr Web: <http://www.balikesir.edu.tr/site/birim/genel-sekreterlik-11>

Kep Adresi: balikesiruniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Gamze Taş

Unvanı: Şef

Tel No: 2666121400-101517

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-31949236-605.01-503618-E-2100051518
Konu : Anket Uygulaması (Mehmet KART)

30.06.2021

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 14.06.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000326953 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı doktora programı öğrencisi Mehmet KART'ın hazırlamış olduğu "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" başlıklı bilimsel araştırma kapsamında Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı öğretim üyelerine anket çalışmasını uygulama talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.
Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Sevim ÇELİK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Belge Doğrulama Kodu: FTMFFC3

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <http://bys.bartin.edu.tr/ERMS/Record/Confirmation/Page/Index>

Adres: Bartın Üniversitesi Rektörlüğü Rektörlük Binası Zemin Kat Ağılcaı Kampüsü
Merkez/BARTIN, 74100
Telefon No: (0 378) 5011000 - 5017
e-Posta: personel@bartin.edu.tr
Kep Adresi: bartinuniversitesi@b01.kpn.tr

Faks No: (0 378) 2235019
İnternet Adresi: <http://www.bartin.edu.tr/>

Bilgi için : Mehmet Emre Yücel
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No: (0 378) 5011000 - 5017

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-79594239-302.14
Konu : Araştırma İzin Oluru (Mehmet Kart)

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğü 11.02.2021 tarih ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın, "Yükseköğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirme" konulu tez çalışmasına veri sağlamak üzere Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı öğretim üyelerine, ilgi yazımız ile bildirilen anket uygulama talebi, Rektörlüğümüz tarafından uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Aydın HİM
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Belge Doğrulama Kodu: UHPAPTE

Belge Takip Adresi: <http://abys.ibu.edu.tr/ERMS/Record/Confirmati>

Adres: İzzet Baysal Kampüsü 14030 Gököy / Bolu

Telefon No: (0 374) 2534684

e-Posta:

Keş Adresi: abys@ibu01.kcn.tr

Faks No:

İnternet Adresi:

Bilgi için :

Nusay BALKAN

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No:

(0 374) 2541000 - 2751

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-35226517-903.99-41128
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

25.06.2021

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Personel Daire Başkanlığı)

İlgi : 17.06.2021 tarihli, 38900 sayılı ve "Anket İzni (Mehmet KART)" konulu yazı

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK' in danışmanı olduğu 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim üyelerinin görüşlerine çevrim içi anket yoluyla başvurma isteği, araştırmanın kendisi tarafından yürütülmesi, eğitim öğretimin aksatılmaması ve Fakültemiz Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programı ve Öğretimi alan uzmanlarından çalışmaya katılmaya istekli olanlara uygulaması koşuluyla uygun görüldüğü hakkındaki yazı ekte sunulmuş olup, ilgili kuruma bilgi verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Doç. Dr. Ali KARAKAŞ
Dekan V.

Belge Doğrulama Kodu :BSC53LH7RB

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi :

https://obys.mehmetakif.edu.tr/en/Version/Validate_Doc.aspx

İstiklal Yarıçapı 15030 / BURDUR

Telefon:+90 248 213 40 00 Faks:+90 248 213 41 60

e-Posta: egitim@mehmetakif.edu.tr Elektronik Ağ: <http://egitim.mehmetakif.edu.tr> Kep Adresi : maku@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için iribüt: Zübeyde Ögmen

Evrak Pin Kodu: 28732

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-13186036-730.08.03
Konu : Mehmet KART'ın Anket Uygulama
İstemi

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğünün (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
11.02.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın, "*Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi*" konulu doktora tezi kapsamında İlgi yazıda kayıtlı Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında görev yapan öğretim üyelerine anket uygulama istemi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Sedat MURAT
Rektör

Belge Doğrulama Kodu: ETAF43M

Belge Takip Adresi: dogrulama.comu.edu.tr

Adres: Hüseyin Akif Terzioğlu Yerleşkesi Rektörlük A Blok Kat.2/Merkez-ÇANAKKALE
Telefon No: (0 286) 2180018
e-Posta:
Kep Adresi: comu@tr01.kap.tr

Faks No:
İnternet Adresi:

Bilgi için :

Telefon No:

Ömer Özker
Bilgisayar İşletmeni
(0 286) 2180018 - 10739

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-27224817-302.14.06-40025
Konu : Araştırma Uygulama İzni (Mehmet
KART)

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Bağbasi Mh. Sahir Kurutluoglu Cd. No:100 PK:40100 Merkez/KIRSEHIR

İlgi : 11.02.2021 tarihli ve 298189 sayılı yazımız.

Üniversitesiniz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı, 181166002 nolu öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" başlıklı çalışması kapsamında, Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında görev yapan öğretim üyeleriyle anket yapma talebi kişinin kendisi tarafından yapılması ve eğitim-öğretimi aksatmaması koşuluyla uygun görülmüştür. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Hayri Levent YILMAZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BE6EAVJUS Pin Kodu : 62722

Belge Takip Adresi : https://obyv.cu.edu.tr/Validate_Doc.aspx?V=BE6EAVJUA

Adres: Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Balcalı Mah. 01250

Bilgi için: Söbha Dönmez

Resmî yazışmalar için: Sarıçam/ADANA

Unvanı: Memur

Telefon: 0 (322) 338 61 50 Faks: 0 (322) 338 70 22

e-Posta: ogrenci@cu.edu.tr Web: www.cu.edu.tr

Tel No: 0322 671 26 73

Kep Adresi: cukurovauniversitesi@hs01.kep.tr

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-68508712-044-29486
Konu : Anket İzni

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11/02/2021 tarih ve 298189 sayılı yazımız.

İlgi'de kayıtlı yazımız ile, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezini Üniversitemiz Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim üyelerine uygulama talebi Üniversitemizde uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: 1 Adet Yazı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BEBL6F3B2 Pin Kodu : 72402
Adres: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon: +90 412 241 10 10 Faks: +90 412 241 10 54
e-Posta: ois@dicla.edu.tr Elektronik Ağ: http://www.dicla.edu.tr
Kep Adresi: diclauniversitesi@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/dicle-universitesi-ebys>

Bilgi için: Cemal Mantar
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Tel No: 8792

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı :38137489.903.07.02/
Konu :Anket İznai (Mehmet KART)

30.03.2021+004707

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi :a)11/02/2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazınız.
b)Üniversitemiz Buca Eğitim Fakültesi Dekanlığının, 23/03/2021 tarihli ve E-10042736-903.07.02-33237 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın, "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için anket uygulama talebi duyurulmuş olup, alınan ilgi (b) yazı örneği yazımız ilişkiğinde gönderilmektedir.
Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr.Nükhet HOTAR
Rektör

Ek :İlgi yazı örneği (2 sayfa)

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-57909333-100-48305
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

18.06.2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 14.06.2021 tarihli ve E-92819890-100-E-67873788-730.08.03-00000326953 sayılı yazı

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu tezi kapsamında Üniversitemiz öğretim üyelerine anket çalışması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. İlhan GENÇ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSDKN22DYU* Pin Kodu :34782 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ehd?eK=5433&eD=BSDKN22DYU&eS=48305>

Adres:Konuralp Yerleşkesi Konuralp/DÜZCE 81600
Telefon:0(380) 542 1118 Faks:0(380) 542 1119
e-Posta:ogrencisleri@düzce.edu.tr Web:www.ogrencisleri.duzce.edu.tr
Kep Adresi:duzceuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aysun Özcan
Unvanı: Memur

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-11611387-044-17113
Konu : Anket Uygulama İzni (Mehmet
KART)

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11/02/2021 tarih ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın, "*Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi*" konulu doktora tez çalışması kapsamında; Üniversitemiz bünyesindeki Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim elemanlarına anket uygulama izni Rektörlüğümüzce uygun görülmüş olup, konuya ilişkin gerekli duyuru yapılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Fahrettin GÖKTAŞ
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BE84EA2YA Pin Kodu : 14102

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/firat-universitesi-oby>

Adres: Firat Üniversitesi Rektörlüğü 23119 ELAZIG/TÜRKİYE

Telefon: 0 (424) 237 00 00 Faks: 0 (424) 0

Elektronik Ağ: <http://www.firat.edu.tr>

Bilgi için: CÂNSEL GÜNEŞLİ

Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Tel No: -

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanlığı

Sayı : E-29554917-044-31742
Konu : Anketler (Mehmet KART)

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 16.02.2021 tarihli ve 89377925-044- 30074 sayılı yazı.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın, "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tez çalışması kapsamında anket uygulama talebi; Bölümümüz Başkanlığı tarafından uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ
Bölüm Başkanı

Belge Doğrulama Kodu :BEA9A21FY

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <http://belgedogrulama.gazi.edu.tr/belgedogrulama.aspx>

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü P.K.06500
Teknikokullar/ANKARA
Tel:0 (312) 202 82 30 Faks:0 (312) 222 83 87
e-Posta : ogitimbilimleri@gazi.edu.tr İnternet Adresi : <http://gsf-egitimbilimleri.gazi.edu.tr/>
Kop Adresi : gazimiversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için :Neriman Aydoğdu
Bölüm Sekreteri
Telefon No:03122021821

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektör.Ü.

Sayı : E-87841-138-302.08.01-79433
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı Izın İsteği
(Mehmet KART)

02.09.2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Bağlısı Mh. Safer Kurumluğa Cd. No 100 PK:40100 Merkez/KİRS.Ş-TR

İlgi : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin 326953 sayılı ve 14.06.2021 tarihli yazısı.

İlgide kayıtlı yazınızda Üniversitenizin "Sosyal" sitesinde Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, doktora programı öğrencisi **Mehmet KART**'ın anket çalışmasını, Üniversitemizin Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim dalında görev yapan öğretim üyelerine çevrimiçi olarak uygulamasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Arif OZAYDIN
Rektör

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
02.09.2021

F. Melâhız SEN
Enstitü Sekreteri

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-83533471-903.07.02--81893
Konu : Anket İzin Talebi - Mehmet KART

07/09/2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
KIRŞEHİR

İlgi : a) 14/06/2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000326953 sayılı yazımız,
b) Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığının 26/08/2021 tarihli ve 79538 sayılı yazısı,
c) Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 26/08/2021 tarihli ve 79447 sayılı yazısı,

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı doktora programı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu anket çalışmasını Üniversitemiz Eğitim Fakültesi'nde görev yapan öğretim üyelerine uygulama talebinin uygun bulunduğuna ilişkin ilgi (b) yazı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Abdulkadir BAHARÇİÇEK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi (b) Yazı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSRLEBKPC5 Pin Kodu :42372

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/abd7eK=3837/taD=BSRLEBKPC5&aS=81893>

Adres:İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Personel Daire Başkanlığı, İdari Bina Kat:2
Telefon:4223773240 Faks:4223410406
e-Posta:personel@inonu.edu.tr Web:http://www.inonu.edu.tr/en/personel
Kep Adresi:inonu.universitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Didam BUDAK
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 422 377 3242

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-67873788-730.08.03-00000338992
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

2.8.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 10.06.2021 tarihli ve E-94800964-730.08.03-00000326363 sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazınıza konu; Enstitünüz, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART' ın "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Üniversitemiz, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim üyelerine anket çalışması yapma talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:E878A803-7A75-404B-A074-F7028D940D08 Belge Doğrulama Adresi:<https://www.turkiye.gov.tr/kaeu-ebvs>

Adres:Kirsehir Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Faks No:03862804209

e-Posta: iletisim@ahievran.edu.tr İnternet Adresi: www.ahievran.edu.tr

Keş Adresi: ahievranuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin: Kiraz BAKIRCI

Unvan: Bilgisayar İşletmeni

03862804214

TC.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sulu Akad. Proj. Ünlü

Sayı : E-16110545-302.08.01-2100075294
Konu : Mehmet KART, Anket İzni

16.03.2021

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Bağbaşı, Şhr. Sahir Kurutluoğlu Cd. No: 100, 40100
Merkez/Kırşehir

İlgi: 11.02.2021 tarih ve E-67873788-730.08.03.-00000298189 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilimi Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet KART'ın " Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi " konulu tezini Üniversitemizde uygulaması uygun görülmüş olup ilgili yazı suretleri ekte gönderilmiştir. Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Mustafa KURT
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

- EK:
EK-1 İletişim Fakültesi
EK-2 Mühendislik Fakültesi
EK-3 Sosyal Bilimler Enstitüsü
EK-4 Tıp Fakültesi
EK-5 Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EK-6 Avrupa Araştırmaları Enstitüsü
EK-7 Atatürk Eğitim Fakültesi
EK-8 Diş Hekimliği Fakültesi
EK-9 Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
EK-10 Sağlık Bilimleri Fakültesi
EK-11 Beziyatlık Fakültesi
EK-12 İktisat Fakültesi
EK-13 İşletme Fakültesi
EK-14 Spor Bilimleri Fakültesi
EK-15 Teknoloji Fakültesi
EK-16 Siyasal Bilgiler Fakültesi
EK-17 Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
EK-18 Güzel Sanatlar Enstitüsü

Marmara Üniversitesi Örgütü Yürütme Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, 34722
Kültür / İSTANBUL
Telefon: 0212 777 1201
e-posta: yurukay@mmu.edu.tr
Kur. Mkt.iz. unuz@mmu.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Head ISANÇ
Bilgi-yaş İletişim

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 8. maddesi gereğince Mustafa KURT tarafından güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://ebys.trmmu.edu.tr/QR/D9832ADC9F524E8A>

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
Kayıt ve Mevzuat Şube Müdürlüğü

Sayı : E-43541497-044-1627052
Konu : Anket İzni(Mehmet KART)

05.04.2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11.02.2021 tarihli ve 298189 sayılı yazı.

İlgi yazınıza istinaden Üniversiteniz Sosyal Bilimler Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yükseköğretimde Düzey Yeterlilik Tanımla Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" komulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Üniversitemiz Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan Öğretim Üyelerine ilgi yazınız ekinde yer alan anket formlarını uygulayabilmesi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Mehmet İsmail YAĞCI
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 034DFAF9-4FD4-486C-B2B4-6C5B2BB3D52E

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/merisuni-ebys>

Adres: Mersin Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Çiftlikköy Kampüsü
33110 Yenişehir Mersin

Ayrıntılı bilgi için: Dursun Yavuz ÇAGLAYAN
Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: 03243610001-34755 Faks No: 03243610846

Telefon No: 03243610001-34755

e-Posta: internet.mersin.edu.tr
KEP Adresi:

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-28677689-044-264389
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

02.03.2021

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi : a) KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'nün 11.02.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazısı
b) EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI'nın 23.02.2021 tarihli ve E-89241861-044-263654 sayılı yazısı

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Üniversitemizin Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim üyelerine ekteki anket formlarını uygulama talebi Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığından alınan ilgi (b) yazıdaki değerlendirmeleri dikkate alınarak Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Sırrı Sunay GÜRLEYÜK
Rektör a.
Rektör Yrd.

Ek: İlgi (b) yazı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 561KCU-GCB8CD

Belge Doğrulama Adresi: <https://ebds.mu.edu.tr>

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

48000 KÖTEKLİ/MUĞLA

Telefon No: (0252) 211-1251 / Faks No: (0252) 211-1264

e-Posta: ogr-is@mu.edu.tr İnternet Adresi: <http://www.oib.mu.edu.tr/>

Keş Adresi: muglaskunivresitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Tuğba CEVİZCİ

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: 0 252 2115433

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-73153712-903.07-23449
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

04.03.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Personel Daire Başkanlığı)

İlgi : 22.02.2021 tarihli ve E-18977135-200-18109 sayılı yazınız.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "**Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi**" konulu doktora tez çalışmasını, Fakültemiz Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı **öğretim** üyelerine uygulaması Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Prof. Dr. Erdal HAMARTA
Dekan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : OPHI-3OGD-005L

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebys.orgu.erbakan.edu.tr>

Adres: Meram Yeni yol Meram/KONYA
Telefon No : 0332 323 82 20
e-Posta :

Fax No : 0332 323 82 25

İnternet Adresi : <http://www.erbakan.edu.tr>

Bilgi için : Yaşar Yasemin YİĞİT
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No: 0332 323 82 20

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : E-30182376-044-12626
Konu : Veri Toplama (Mehmet KAR)

(Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğüne)
Bağbasi Mh. Sahir Kurutluoglu Cd. No:100 PK:40100 Merkez/KIRSEHIR

İlgi : 11.02.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000298189 sayılı yazınız.

Üniversiteniz, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim elemanlarına ekteki anket formlarını uygulanması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Prof.Dr. Ünal KILIÇ
Rektör Yardımcısı

Ek:Anket Formları (9 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğüne
(Ek-1 konulmadı)

Bilgi:

Eğitim Fakültesi Dekanlığına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BENF5Z6YV Pin Kodu :28732

Belge Takip Adresi : https://cbkapp1.cumhuriyet.edu.tr/en/Vision/validate_doc.aspx?

Adres : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Merkez/Sivas

Telefon:0 346 487 00 00 - 1996 Faks:0 346 219 1110

e-Posta:ryaziisl@cumhuriyet.edu.tr Web:www.cumhuriyet.edu.tr

Kap Adresi:cumhuriyetuniversitesi@hs01.kap.tr

Bilgi için: Gökvan ŞENYURT

Ünvanı: Şef

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı :E-36763901-044-47859
Konu :Anket Çalışma İzni

16.06.2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 14.06.2021 tarih 326953 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı doktora öğrencisi Mehmet KART'ın; "Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" isimli tez çalışması kapsamında Üniversitemizde anket uygulama yapma isteği Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Prof. Dr. Bekir Süha PARLAKTAŞ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSALSLEETE Pin Kodu :96382

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5695&eD=BSALSLEETE&eS=47859>

Adres:Taşlıçiftlik Yerleşkesi 60150 Tokat/Türkiye
Telefon:(0356)2521616-1057 Faks:(0356)2521625
e-Posta:gensek@gop.edu.tr Web:gensek.gop.edu.tr
Kep Adresi:gaziosmanpasa.universitesi@hs03.kep.tr

Bilgi için: Gülşah AYDIN
Unvanı: Şef
Tel No: 1079

Sıra No: 17.02.2021-18624

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : E-75545883-800-18624
Konu : Anket İzni

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 11.02.2021 tarih ve 00000298189 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mehmet KART'ın "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunları ve Yeni Bir Yeterlilik Modeli Geliştirilmesi" konulu tez çalışmasına ilişkin Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Temel Eğitimi Bölümü öğretim üyelerine anket uygulama isteği uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Murat KAYRI
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Anket Uygulaması (1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: HEHPE00652 Pın Kodu: 44422

Belge Tutarı Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/vny-abes>

Adres: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Rektörlük Zemin Kampüsü 66100, İnönü Cam

Belge İmza: Murat KAYRI

Telefon: No: +90 432 2251701-104 / +90 4400665 Faks No: +90 432 4865433

Ölçü: 10x10 cm

e-Posta: rektor@vnyu.edu.tr İnternet Adresi: <http://www.vnyu.edu.tr>

TS No: 490 032 2251701-104 / 490 0442025

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Öğretim Rektör Yardımcılığı

Sayı : E-96187715-302.99-2103040014
Konu : Anket İzni Hk.

Tarih: 04.03.2021

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: E-67873788 Sayılı ve 11.02.2021 tarihli yazınız.

İlgi yazınıza istinaden Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora programı öğrencisi **181166002** no'lu **Mehmet KART**'ın, "Yüksek Öğretimde Düzey Yeterlilik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi" konulu doktora tezine kaynak teşkil etmesi için Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dallarında görev yapan öğretim üyelerine anket formlarını uygulama isteği uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Prof. Dr. Ayşe Banu KARADAĞ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:412400CC

Belge Doğrulama Adresi: <http://ebys.yildiz.edu.tr/Dogrulama/Index>

Adres : Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü 34220
Esenler / İSTANBUL

Tel / Fax : 02123833119 / 0212 236 41 79

Keş Adresi : yildizteknikuniversitesi@hs01.kep.tr

İrtibat: Özlem POYRAZ

Web: www.yildiz.edu.tr

e-Posta: oory@yildiz.edu.tr

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-99219772-044-20438
Konu : Anket İzni (Mehmet KART)

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 14.06.2021 tarihli ve E-67873788-730.08.03-00000326953 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programı 181166002 numaralı öğrencisi Mehmet KART'ın "*Yükseköğretimde Üst Düzey Yeterlik Tanımlama Sorunsalı ve Yeni Bir Yeterlik Modeli Geliştirilmesi*" konulu anket çalışması kapsamında, Üniversitemizde uygulanması talebi uygun bulunmuş olup, Üniversitemiz birimlerinde duyurusu yapılmıştır. Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : EY10-BK2T-SLM9

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebysorgu.bozok.edu.tr>

Adres: Yozgat Bozok Üniversitesi Erdoğan Akdağ Kampüsü Rektörlük ve İdari
Birimler Binası, Atatürk Yolu 7. Km 66900 Yozgat
Telefon No : 3542421065 Fax No : 3542421073
e-Posta : genel.sekreterlik@bozok.edu.tr İnternet Adresi : <http://www.bozok.edu.tr/>
Kep Adresi : bozokuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin : Oğuzhan YALICI
Bilgisayar İşletmeni
Dahili No:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Mehmet KART

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lisans: Ömer Halis Demir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim

Mesleki Deneyim

Bitlis Merkez Yolağzı Köyü İlkokulu Sınıf Öğretmeni	2006 – 2010
Kırşehir Akpınar Deveci İlkokulu Sınıf Öğretmeni	2010 – 2013
Kırşehir Akpınar Çiftlik Mehmetağa İlkokulu Sınıf Öğretmeni	2013 – 2014
Kırşehir Merkez 30 Ağustos Zafer İlkokulu Müdür Yardımcısı	2014 – 2018
Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ÖDM	2018 – 2019
KAEÜ SBF Çocuk Gelişimi Bölümü Öğretim Görevlisi	2019 – (Halen)

Yayınlar

- Yeşil, R., Kart, M. ve Aslander, M. (2020). *Ahilik ve değer eğitimi modeli "ADEM"*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Kart, M. ve Şimşek, H. (2020). Türk eğitim sisteminde değer arayışı: Yenilenen (2017) ilköğretim programları hangi değerleri kazandırıyor?. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 9-44., DOI: 10.34234/ded.623787
- Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., Dağıstan Yalçınkaya, G., Kart M., Dağdelen, S. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında Türkiye’de ilköğretim programlarında çokkültürlülüğün izleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 312-331., Doi: 10.31592/aeusbed.563388
- Kart, M. ve Şimşek, H. (2019). Çokkültürlü eğitim mümkün mü?. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 1-11.

- Kart, M. ve Taşdemir, M. (2019). Eğitim sendikaları raporlarına göre öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 14(4), 1423-1454., Doi: 10.29228/TurkishStudies.22988
- Yeşil, R. ve Kart, M. (2019). Müslüman Türk medeniyeti inşasında bir sivil toplum kuruluşu olarak Ahilik. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi (Manas Journal of Social Studies)*, 8(3), 2462-2483.
- Kart, M. ve Çalışkan, N. (2019). Ahilik ve iletişim: Nitel bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 93-11.
- Yeşil, R. ve Kart, M. (2018). Değer eğitimi modeli olarak Ahilik. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi (Manas Journal of Social Studies)*, 7(3), 161-177.
- Kart, M. ve Şimşek, H. (2021, Haziran). Yükseköğretimde üst düzey yeterlik tanımlama sorunsalı ve yeni bir yeterlik modeli geliştirilmesi. *III. Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi*, Kırşehir (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- Kart, M. ve Şimşek, H. (2021, Haziran). Öğretim programlarında yer alan değerlerin öğretmen, veli ve öğrenciler tarafından önemsenme durumu. *III. Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi*, Kırşehir (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- Kart, M. ve Şimşek, H. (2019, Kasım). Çokkültürlü eğitim mümkün mü?. *Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi*, Niğde (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- Kart, M. ve Şimşek, H. (2019, Kasım). Türk eğitim sisteminde değer arayışı: yenilenen (2017) ilköğretim programları hangi değerleri kazandırıyor. *Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi* Niğde (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- Kart, M. ve Yeşil, R. (2019). Modern insan ve kendi çağının öncüsü Ahi. (Ed. Tozlu, N. ve diğerleri). *1. Uluslararası Türk Halklarının Felsefi Mirası Sempozyumu (19-21 Eylül 2018)* içinde. (s. 219-232). Bışkek Kırgızistan: Bayburt Üniversitesi Yayınları No: 24.
- Kart, M., Çalışkan, N., Şahin, C. ve Torunoğlu, H. (2019). İlkokul öğretim programlarında değerler (2005 ve 2017). (Ed. Çınkır, Ş.). *VIth International Eurasian Educational Research Congress (19-22 Haziran 2019)* içinde. (s. 1617-1625). Ankara (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)
- Torunoğlu, H., Çalışkan, N., Kart, M. ve Şahin, C. (2019). Türkiye ve farklı ülkelerin İngilizce öğretim programlarının analitiği. (Ed. Çınkır, Ş.). *VIth International*

- Eurasian Educational Research Congress (19-22 Haziran 2019)* içinde. (s. 1626-1632). Ankara (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)
- Şahin, C., Çalışkan, N., Kart, M. ve Torunoğlu, H. (2019). Beşinci sınıf İngilizce öğretim programı kazanımlarının temel dil becerileri açısından karşılaştırılması. (Ed. Çinkır, Ş.). *VIth International Eurasian Educational Research Congress (19-22 Haziran 2019)* içinde. (s. 235-242). Ankara (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)
- Yeşil, R. ve Kart, M. (2018, Eylül). Müslüman Türk medeniyeti inşasında bir sivil toplum kuruluşu olarak Ahilik. *I. Uluslararası Türk Halklarının Felsefi Mirası Sempozyumu*, Bişkek Kırgızistan (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- Yeşil, R. ve Kart, M. (2018, Nisan). Değer eğitimi modeli olarak Ahilik. *X. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Nevşehir (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- Yeşil, R. ve Kart, M. (2018). Ahilikte rol model birey: Ahi. (Ed. Meydan, H.). *Toplumsal Bütünleşmede Değerler ve Eğitimi III. Uluslararası Değerler Eğitimi Kongresi Bildirileri (5-6 Nisan 2018)* içinde. (s. 147-164). Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları No: 29.
- Şimşek, H. ve Kart, M. (2018, Mart). Öğretim programlarında değerler eğitimi: 2005 ve 2017 yılları ilköğretim seviyesi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi*, Afyon (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)